

ATHENS voice

4 - 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2026, ΤΕΥΧΟΣ 1001
210 Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
WWW.ATHENSVOICE.GR
FREE PRESS ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ

Παύλος Παυλίδης

«Οι ακροατές είναι που κάνουν
καλύτερο τον κόσμο»

Συνέντευξη στον Δημήτρη Αθανασιάδη

Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος

GREEN VOICE

CREATING THE CITIES

WE WANT TO LIVE IN

 DIMAND
REAL ESTATE DEVELOPMENT

dimand.gr Νερατζιωτίσσης 115, 151 24 Μαρούσι | T: 210 8774200 | E: info@dimand.gr

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελές

Σύμβουλος Εκδόσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη
Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπίλη

Αρχισυντάξια Δήμητρα Γκροζ

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεκληβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου

Αρχισυντάξια Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide),
Μπάμπης Καλογιάννης
Αρχισυντάξια Newsroom Τόνια Ζαράβελα,
Μάριος Βελέντζας

Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντισιμάς
Social Media Manager Τάσος Ανέστης

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Φανή Κουλούντζου, Κατερίνα Ασήμου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Ε. Βαρόδακη, Α. Βελιδάκης, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Κ. Βουλγαρέλη, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελές, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Κ. Γλυσιδάκης, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δαββέτας, Γ. Δήμος, Π. Διαμαντάκου, Α.Μ. Δρουμπούκη, Θ. Κ. Ευθυμίου, Γ. Ζερβογιάννη, Μ. Ζουμπούλακη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Κ. Καμπόσου, Β. Καμπουροπούλου, Δ. Καραθάνος, Α. Καψάλη, Ν. Κοσκινά, Α. Κοσμοπούλου, Δ. Κουμαριώτης, Δ. Μαγουλάς, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Ι. Μαραγκουδάκη, Α. Μαρκάκης, Χ. Μαρκάκης, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Α. Μπρουντζάκη, Γ. Νέζες, Ε. Ντάκουλα, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παπαγιώργου, Γ. Παυριανός, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Ε. Σιούσιουρα, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρη, Σ. Τριανταφύλλου, Σ. Τσιτσάπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψύχας, Ε. Ψυχούλη

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr / avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos

LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Creative Manager Θάνος Ψυλλίδης
Creative Marketing Manager Λαμπρινή Τρούγκου
Branded Content Editor Χαρά Αλεξανδροπούλου
Multimedia Designer Όλγα Καραγιάννη

Εικονογραφίες art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρκώνης, Τάσος Βρεττός, Εκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάτσος, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκεζίνη, Πέτρος Νικόλτσος, Λάζαρος Γραϊκός

Account Directors

Τίνα Γαϊτανίδου, Βόνη Ζαφειροπούλου

Direct Market Advertising Director

Άννα Αντωνίου

Direct Market Advertising Managers

Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Ελένη Βαρύτη, Νώντας Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφρόνη

Marketing & Advertising Director AV | VOICE 102.5

Τζίνα Σαλαμάνη

Marketing & Event Coordinator | VOICE 102.5

Κωνσταντίνα Μιχάλη

Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη

marketing@athensvoice.gr

Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη

Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλας Αργυρίου

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφρη Μούρτζη

Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Μαίρη Λυκούση,

Μανώλης Κοττάκης

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση «Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.

Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα

Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317

Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310

VOICE 102.5: 210 3648.213

Αγγελίες: 210 3617.369 Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρίσκετε την Α.Υ. στα σημεία διανομής,

επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369

Κωδικός εντύπου: 7021, ISSN 1790-6164

Νόμιμος Εκπρόσωπος: Γεωργελές Ελισάβετ Τρισεύγενη
Κύριος Μέτοχος: Γεωργελές Φώτιος

Αρ. Πιστοποίησης MET: 230237

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδόμηση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

Σε βλέπω!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

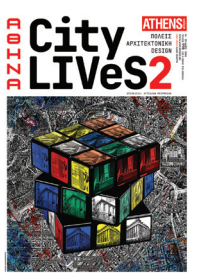

Σε βλέπω ευτυχισμένη

Με είχαν καλέσει κάτι χρόνια πριν σε μια τηλεοπτική εκπομπή. Υποτίθεται ότι θα μου έκαναν το πορτρέτο. Με ρώταγε η (τρομερά αξιαγάπητη και διαβαστερή δημοσιογράφος) κι εγώ απαντούσα. Κάνα δυο φορές ένιωσα ότι την άφησα με το στόμα ανοιχτό την αξιαγάπητη με πράγματα που εγώ έβρισκα απολύτως νορμάλ και αναμενόμενα. Εκεί όμως που έμεινε άφωνη ήταν όταν μου ζήτησε τον ορισμό της ευτυχίας και απάντησα αμέσως –σαν έτοιμη από καιρό, σαν θαρραλέα– το εξής: ευτυχία είναι ένα ωραίο απόγευμα με ανοιξιάτικο ήλιο να πίνω καφέ με έναν φίλο ή μια φίλη ή μια παρέα. Σοβαρά θέματα σπανίως αναλύονται. Διανόηση βαριά δεν χωράει στον ορισμό της ευτυχίας. Βλακειές είναι καλό να λέμε: Ταινίες, μουσικές, ερωτικές γοητεύσεις και απογοητεύσεις, παραπολιτικά, σχέδια για ταξίδια στη Ζανζιβάρη. Και στο κέντρο όλων αυτών ο καφές, το μαγικό ζουμί. Χωρίς αυτόν δεν αναπτύσσεται ο ομφάλιος λώρος που μας ενώνει εκείνη τη στιγμή. Αν δεν με πιστεύετε, ρωτήστε και τον γάτο. Σας αφήνω τώρα, γιατί έχει ήδη παραγγείλει και με περιμένει. Ποτέ δεν αφήνουμε τον καφέ να κρυώσει.

AV SPECIAL EDITIONS

Μη χάνετε τα ειδικά τεύχη της ATHENS VOICE

Athens Voices

Του ΓΙΑΝΝΗ NENE
panikoval500@gmail.com

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

«Σμηνίτης, θυμάμαι, είχα παρακολουθήσει τραγωδία. Εσύ τραγωδία είχες παρακολουθήσει!»
(Ηλικιωμένοι συζητούν περνώντας έξω απ' το Ηρώδειο. Παρασκευή απόγευμα)

«Tourists, hipsters, digital nomads, investors, zionists. You are destroying our neighborhoods. Don't expect from us to play the role of the welcoming locals».
(Ταυχοκαλλημένο στην Καλλιδρόμιου)

Σε δημοτικό σχολείο. Μαθήτριά της πέμπτης τάξης φοράει μικρό μπλουζάκι που αφήνει να φαίνεται η κοιλιά της. Δασκάλα: **Φόρα το μπουφάν σου, είσαι πολύ τσιριμπίμ-τσιριμπόμ.** Μαθήτριά: **Έχει χαλάσει το θερμομάρ, κυρία.**
(Νίκαια, Παρασκευή πρωί)

«Δεν σας παίρνουμε κούρσα το καλοκαίρι, γιατί προτιμάμε τους τουρίστες, που αφήνουν πουρμπουάρ. Έτσι σας τιμωρούμε».
(Αθηναίος ταρifaς, διαδρομή Λυκαβηττός-Ταύρος, Πέμπτη απόγευμα)

Κυρίες λουσατές, αεράτες, μιλούν στην αίθουσα αναχωρήσεων του Ελευθέριος Βενιζέλος.
«Αν δεν σου είχε αρέσει το Βατικανό, θα τον σιχαθείς τον Λούβρο».
(Παρασκευή πρωί)

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει ο Ηλίας Κολύβας. Γεννήθηκε το 1970 στο Μόντρεαλ του Καναδά, όπου σπούδασε Καλές Τέχνες. Ζει μεταξύ Ελλάδας και Καναδά και εργάζεται ως ζωγράφος, ενώ η λογοτεχνία είναι πάντα στη ζωή του, εξίσου κυρίαρχη με τη ζωγραφική. Έχει δημιουργήσει γνωστούς εναλλακτικούς χώρους, με έντονη πολιτιστική δράση, στην Αθήνα και στο Μόντρεαλ, που για χρόνια λειτουργήσαν ως σημεία συνάντησης καλλιτεχνών απ' όλους τους τομείς της τέχνης. Από τις εκδόσεις Καστανιώτη κυκλοφορούν οι ποιητικές του συλλογές «Τα ψάρια μιλούν στον ύπνο τους», «Ανάμεσα» και το μυθιστόρημά του «100% Polyester».

Γερμανία: Η όχι και τόσο «νέα» αυταρχική αριστερά

Πώς ο δημοσιογράφος Nicholas Potter ανακάλυψε τη φύση της γερμανικής αριστεράς

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Διαβάζω το βιβλίο του Γερmano-βρετανού δημοσιογράφου Nicholas Potter «*Die neue autoritäre Linke: Eine akute Bedrohung für die demokratische Gesellschaft*» (Η νέα αυταρχική αριστερά: Μια σοβαρή απειλή για τη δημοκρατική κοινωνία) στο οποίο αφηγείται πώς άρχισε να φοβάται για τη ζωή του επειδή δεν στήριξε τη Χαμάς και τους Παλαιστίνιους τον Οκτώβριο του 2023. Ο Potter, ρεπόρτερ στην αριστερή εφημερίδα *Tageszeitung* (για τους φίλους «taz»), έχει τεθεί υπό αστυνομική προστασία: οι πρώην σύντροφοί του, οι συνάδελφοί του και οι φίλοι τους από παλαιστινιακές και φιλοπαλαιστινιακές οργανώσεις απειλούν ότι θα τον σκοτώσουν.

Η εκστρατεία εναντίον του ξεκίνησε από ένα ρεπορτάζ σε κιμπούτς κοντά στη Λωριδα της Γάζας το οποίο καταστράφηκε από τους Χαμασίτες στις 7 Οκτωβρίου 2023. Η δημοσιογραφική κάλυψη της κατάστασης στο κιμπούτς (100 νεκροί, 30 απαχθέντες) προκάλεσε αρχικά κύμα εκθροιστικών μηνυμάτων στο κινητό του τηλεφώνου, ενώ τις επόμενες ημέρες, εβδομάδες και μήνες ακολούθησαν, κατά ριπάς, μηνύματα μίσους: «Θάνατος στον σιωνιστή Ναζί», «Φασίστα, θα πεθάνεις», «Πράκτορα του λόμπι του απαρτχάιντ» και «Εβραϊέ γενοκτόνε, θα λογοδοτήσεις». Σε πολλά από τα mails διακρινόταν το μικρό κόκκινο τρίγωνο, σαν αυτά που εμφανίζονται στα προπαγανδιστικά βίντεο της Χαμάς στο TikTok, σηματοδοτώντας τον μελλοθάνατο. Η εκστρατεία δυσφήμισης και εκφοβισμού του Potter εξαπλώθηκε σαν πυρκαγιά: αφίσες με το πρόσωπο του δημοσιογράφου εμφανίστηκαν παντού στο Βερολίνο· σε κολόνες, σε ATM, σε κάδους απορριμμάτων και σε στύλους φωτισμού. Ο Potter είχε γίνει ο εχθρός που έπρεπε να εξοντωθεί.

Η εκστρατεία μίσους φαίνεται ότι ξεκίνησε από το «*Red Media*», έναν ιστότοπο της γερμανικής ριζοσπαστικής αριστεράς με έδρα το Βερολίνο. Αν και το «*Red*», όπως το αποκαλούν τα μέλη του, αυτοχαρακτηρίζεται «επαναστατικό» και «αντιιμπεριαλιστικό» μέσο ενημέρωσης, τον Ιούλιο του 2025, μια έρευνα που διεξήγαγαν οι γερμανικές μυστικές υπηρεσίες επιβεβαίωσε ότι πρόκειται για επιχείρηση ρωσικής προπαγάνδας. Οι δημοσιογράφοι του, αφού βιντεοσκοπήσαν την επέμβαση της γερμανικής αστυνομίας σε διαδηλώσεις κατά του Ισραήλ και στη διάρκεια καταλήψεων του Ελεύθερου Πανεπιστημίου και του Πανεπιστημίου Χούμπολτ στο Βερολίνο, κυκλοφόρησαν ευρέως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τα βίντεο, με σκοπό να διαδώσουν την ιδέα της Γερμανίας-αστυνομικού κράτους που χρησιμοποιεί κλομπ για να καταστείλει ακόμα και την παραμικρή διαδήλωση εναντίον της πολιτικής του Ισραήλ.

Ο Potter είχε ήδη μπει στο στόχαστρο της φιλορωσικής αριστεράς από το 2020 για τα άρθρα του στα οποία επέκρινε τους ακτιβιστές κατά των εμβολιασμών για τον Covid-19, τους Querdenker. Οι Querdenker, αν και παρίσταναν τους επαναστάτες, συνδέονταν με αυταρχικά και ακροδεξιά κινήματα όπως το QAnon. Αυτή τη φορά, όμως, ο Potter δεν στοχοποιήθηκε από ψευτοαριστερούς και νεοναζί, αλλά από εκείνους που, όπως πίστευε, ανήκαν στη δική του ιδεολογική οικογένεια. Σήμερα, στο βιβλίο του, φαίνεται να έχει αντιληφθεί την αυταρχική φύση της γερμανικής αριστεράς (αν όχι της αριστεράς γενικά) και να αναρωτιέται πώς μπόρεσαν οι πολιτικοί του φίλοι να αλλάξουν τόσο ριζικά. Ποια ιδεολογία τροφοδοτεί το μίσος που εκδηλώνουν; Και τι σημαίνει για τη δημοκρατία η αυταρχική αριστερή τάση η οποία οδηγεί ακτιβιστές σε δημόσιες επιθέσεις, σε κυνηγητό αντιφρονούντων και σε εκκλήσεις για τη δολοφονία τους; Η ιδεολογία τους, γράφει ο Potter, είναι «δογματική και μανιαχιστική. Δεν αφήνει περιθώρια για αποχρώσεις. Υπάρχουν μόνο φίλοι και εχθροί, Καλό και Κακό, καταπιεστές εναντίον καταπιεσμένων, αποικιοκράτες εναντίον αποικιοκρατούμενων, Δύση εναντίον Ανατολής, Παγκόσμιος Βορράς εναντίον Παγκόσμιου Νότου. Όσοι δεν συμμερίζονται αυτή την κοσμοαντίληψη επιλέγονται ως στόχοι που πρέπει να πεθάνουν».

Το εκπληκτικό είναι το πόσο άργησε ο 36χρονος Nicholas Potter να επισημάνει τα χαρακτηριστικά αυτής της αυταρχικής αριστεράς: την αξίωση για κάποια απόλυτη αλήθεια εις βάρος της πολυπλοκότητας· την καταπόλεψη του «Κακού» με όλα τα μέσα· τον θαυμασμό για αυταρχικά καθεστώτα και για τρομοκρατικές οργανώσεις που έχουν κηρύξει τον πόλεμο στις δημοκρατίες. Στη Γερμανία η αριστερά ανέχθηκε και εξύμνησε την ένοπλη βία, με αποτέλεσμα κοινωνικές κρίσεις όπως εκείνη στις δεκαετίες 1960-70: σήμερα τη χρησιμοποιεί ως όπλο σε μια μορφή ψευδο-αντιαποικιακής αντίστασης με την υποστήριξη του Κρεμλίνου — παρατηρείται ιστορικό συνεχές και ιδεολογική συνέπεια. Η δικαιολογία για τη μονολιθικότητα και τη βία βασίζεται στην εκτίμηση ότι η φιλελεύθερη δημοκρατία είναι «ρατσιστικό,

καπιταλιστικό σύστημα καταστολής» το οποίο καθιστά απαραίτητες τις επιθέσεις σε όσους το αποδέχονται, καθώς και τις εκστρατείες παραπληροφόρησης και προπαγάνδας για τον καλό σκοπό. Με λίγα λόγια, όπως ορθώς επισημαίνει ο Nicholas Potter, η αριστερά χρησιμοποιεί την ίδια ρητορική και τα ίδια μέσα με την ακροδεξιά.

Αλλά αυτό το ξέραμε ήδη. Το 1919 η οργάνωση Σπάρτακος (μετέπειτα Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας-KPD) προσπάθησε να ανατρέψει με βίαιες μεθόδους τη νεοσύστατη Δημοκρατία της Βαϊμάρης, πιστεύοντας ότι είχε τον λαό με το μέρος της· αργότερα, το Ενιαίο Σοσιαλιστικό Κόμμα έχτισε το ολοκληρωτικό κομμουνιστικό κράτος της Λαοκρατικής Γερμανίας, που στηρίχτηκε στη Stasi, μια από τις πιο αποτελεσματικές και καταπιεστικές μυστικές αστυνομίες στην ιστορία (γύρω στους 91.000 ενεργούς πράκτορες, 174.000-500.000 άτυπους συνεργάτες [Informelle Mitarbeiter], σε πληθυσμό 17 εκατομμυρίων).

Με τις μεθόδους της Stasi, που αντανάκλασαν την ίδια τη φύση της κομμουνιστικής αριστεράς — παρακολουθήσεις, Zersetzung (ψυχολογικές αποδομήσεις/διάβρωση αντιφρονούντων), βασανιστήρια, φυλακίσεις και δολοφονίες —, το καθεστώς επέζησε επί σχεδόν μισόν αιώνα, εκφοβίζοντας τους πολίτες και εισδύοντας σε κάθε πτυχή της ζωής τους. Το τοπίο συμπλήρωνε φυσικά το Τείχος του Βερολίνου και οι συνοριακοί φρουροί (εκατοντάδες έχασαν τη ζωή τους σε απόπειρες διαφυγής), η καταστολή διαφωνούντων και η λογοκρισία. Αυτή την αριστερά φαίνονταν να μιμούνται οι δυτικογερμανικές τρομοκρατικές οργανώσεις του τύπου Ερυθρά Στρατιά (RAF / Baader-Meinhof Gang, που έδρασε από το 1970 μέχρι το 1998), οι οποίες, με οπλισμό από τους Παλαιστίνιους, διασυνδέσεις με τη Stasi και με μαοϊκή/μαρξιστική-λενινιστική κοσμοθεωρία, προέβησαν σε 34 δολοφονίες, δεκάδες βομβιστικές επιθέσεις, απαγωγές (όπως εκείνη του Hanns Martin Schleyer το 1977), ληστείες τραπεζών και επιθέσεις σε αμερικανικούς στόχους. Ο σκοπός ήταν «αντι-ιμπεριαλιστική» επανάσταση μέσω της βίας και της πρόκλησης της κρατικής καταστολής. Οι σημερινοί Antifa εμπνέονται απ' αυτές τις «ιστορικές» βίαιες ομάδες, αλλά περιορίζονται σε καταστροφές δημόσιες και ιδιωτικής περιουσίας και σε ενέργειες «no platform», δηλαδή αφαίρεσης του λόγου σε άτομα ή ομάδες που θεωρούνται φασιστικές, ρατσιστικές ή ακροδεξιές.

Σε όλες τις δυτικές χώρες, η αριστερά φρονεί ότι ο διάλογος νομιμοποιεί τις μη αριστερές απόψεις και ότι η δημοσιότητα ενισχύει την οργάνωση και τη στρατολόγηση «φασιστών»

Η τακτική «no platform» (ο όρος προέρχεται από τη βρετανική αριστερά, ιδίως από τη National Union of Students, που υιοθέτησε αυτή την τακτική το 1974 κατά του τότε Εθνικού Μετώπου) βασίζεται στην ιδέα ότι η φασιστική ιδεολογία δεν αντιμετωπίζεται με διάλογο, αλλά με σίγαση. Και δεν περιορίζεται στον χώρο της γερμανικής αριστεράς: σε όλες τις δυτικές χώρες, η αριστερά φρονεί ότι ο διάλογος νομιμοποιεί τις μη αριστερές απόψεις και ότι η δημοσιότητα ενισχύει την οργάνωση και τη στρατολόγηση «φασιστών». Με αφετηρία έναν αυθαίρετο ορισμό του φασισμού, οργανώνει διαδηλώσεις για ακύρωση ομιλιών, πίεση σε αίθουσες για να μη φιλοξενούν εκδηλώσεις, παρεμπόδιση εμφανίσεων δημόσιων προσώπων και εκφοβισμό δεξιών και συντηρητικών. Η βία που δικαιολογείται ως «αντιφασιστική» καθαγιάζεται με αναφορές στη δήμευση των αναρχο-κομμουνιστικών δικτύων.

Η γερμανική *Die Linke*, που υποστηρίζεται σήμερα από το 11% των ψηφοφόρων, έχει τις ρίζες της στην Ανατολική Γερμανία κι έχει εκφράσει νοσταλγία για ορισμένες πτυχές του καθεστώτος. Η δε αντιδυτική και αντινατοϊκή στάση της έχει οδηγήσει ορισμένα στελέχη σε φιλορωσικές θέσεις. Η *Die Linke* περιλαμβάνει πολλά ακραία στοιχεία: έχει ασκήσει πολιτική «ακύρωσης», περιορισμού της ελευθερίας του λόγου σε πανεπιστήμια και στον δημόσιο χώρο, εξαλλοσύνη σε ζητήματα μετανάστευσης και κλίματος. Η εξτρεμιστική της θέση για τα ανοικτά σύνορα προκάλεσε τη δημιουργία του κόμματος BSW (του πρώην στελέχους της Linke, Sahra Wagenknecht), που προσελκύει ψηφοφόρους με πρόγραμμα οικονομικού παρεμβατισμού, πολιτισμικού προστατευτισμού, αντισιωνισμού και προσέγγισης στη Ρωσία.

Όσο για τον Nicholas Potter, πριν από λίγες μέρες αποχώρησε από την *Tageszeitung* και ασχολείται κυρίως με τον σύγχρονο εξτρεμιστικό αντισημισμό, γράφοντας στην *Jerusalem Post*. Όσο για μας στην Ελλάδα, μολονότι στο εσωτερικό της Linke επικρατούν οι αριστεροί εξτρεμιστές που αυτοαποκαλούνται ριζοσπάστες, έχουμε συμφέρον να τη στηρίξουμε: προς τιμήν της, είναι το μόνο κόμμα στην Bundestag που στηρίζει την υπόθεση των γερμανικών αποζημιώσεων στην Ελλάδα. **A**

Οι ακροκεντρώοι τούς έφταιγαν...

Πώς η δημαρχία της Αθήνας, οι προσωπικές φιλοδοξίες και η στρατηγική σύγκλιση με την αριστερά οδηγούν το ΠΑΣΟΚ σε πολιτικό αδιέξοδο

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΨΗ

Ο Χάρης Δούκας κέρδισε τον Δήμο της Αθήνας χάρη σε μια συγκυρία ευνοϊκών παραγόντων. Ασφαλώς σε αυτό βοήθησε η στήριξη της αριστεράς στον δεύτερο γύρο, όπως και ο ερπυσιασμός των ψηφοφόρων, λόγω της μεγάλης διαφοράς που είχε στον πρώτο γύρο ο Κώστας Μπακογιάννης. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο έπαιξε και το γεγονός ότι οι ψηφοφόροι ήθελαν να στείλουν ένα μήνυμα στην κυβέρνηση και ταυτόχρονα να τιμωρήσουν τον Μπακογιάννη για τη μεγάλη γκάφα της Πανεπιστημίου. Σίγουρα, ωστόσο, μέτρησε και η προσωπικότητα του Δούκα, η καλή εμφάνισή του στο ντιμπέιτ, όπως και το ότι άνοιξε ζητήματα που κανείς άλλος δεν είχε τολμήσει. Μιλώντας με το κύρος ενός πανεπιστημιακού, υποσχέθηκε μείωση της θερμοκρασίας κατά 5 βαθμούς, ενώ έθεσε και το ζήτημα της κινητικότητας και της πόλης των 15 λεπτών.

Η συνέχεια ήταν κάτι παραπάνω από απογοητευτική. Αν είχε πράγματι ασχοληθεί με τα μεγάλα προβλήματα και είχε πάρει ριζοσπαστικές πρωτοβουλίες χωρίς να φοβάται το κόστος, η θητεία του θα μπορούσε να ήταν καθοριστική για ένα διαφορετικό μέλλον της Αθήνας. Για τον ίδιο αυτό θα ήταν η δικαίωση για μια ξεχωριστή πορεία στην πολιτική, και για το ΠΑΣΟΚ θα λειτουργούσε ως βιτρίνα για το τι θα μπορούσε να σημαίνει μια δική του διακυβέρνηση. Αντ' αυτών, ο Δούκας ξέχασε τις υποσχέσεις του, περιορίστηκε σε μια διαχειριστική μετριοπάθεια και, μόλις του δόθηκε η ευκαιρία, επέλεξε ουσιαστικά να δραπετεύσει από τον Δήμο, διεκδικώντας την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Το ότι τελικά απέτυχε στις εσωκομματικές εκλογές ήταν το μικρότερο κακό.

Απ' όλα όσα προηγήθηκαν της εκλογής του, το μόνο που κράτησε ήταν η συνεργασία με την αριστερά. Πάνω σε αυτήν έχτισε την πολιτική του ταυτότητα, προσφεύγοντας σε λογικές λαϊκών μετώπων τελείως αναντίστοιχες με την πολιτική πραγματικότητα. Ξαν να μην υπήρξαν ούτε η συγκυβέρνηση Σαμαρά-Βενιζέλου, χάρη στην οποία η χώρα στάθηκε στα πόδια της το 2012, αλλά ούτε και η περιπέτεια του 2015 των ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ, με όλα τα παρεπόμενα για την οικονομία, την παιδεία ή τους θεσμούς.

Σε αυτό φυσικά δεν ήταν μόνος. Στην πράξη λειτούργησε συμπληρωματικά της πολιτικής Ανδρουλάκη, ο οποίος θεώρησε πως, υιοθετώντας ένα αδιάλλακτο αντιπολιτευτικό προφίλ και συμπλέοντας σε πολλά με τον Σύριζα και την παλαβή αντιπολίτευση, θα μπορούσε να απορροφήσει τους απογοητευμένους ψηφοφόρους της αριστεράς. Εννοείται πως πέτυχε το

αντίθετο. Σήμερα, που έχει απέναντί του τον γνήσιο εκπρόσωπό τους, το ΠΑΣΟΚ έχει βρεθεί χωρίς άμυνες. Τι είδους κριτική να ασκήσει όταν έχει υιοθετήσει την ίδια πολιτική, όταν κινείται σαν να οραματίζεται έναν πράσινο ΣΥΡΙΖΑ;

Μπροστά στην έξυπνη στροφή Τσίπρα μάλιστα, που υποστήριξε πως δεν τον αφορούν οι συνεργασίες και πως το ΠΑΣΟΚ δεν είναι όμορος χώρος, τα περί συνεργασίας των προοδευτικών δυνάμεων μοιάζουν με παρακάλια ντιπημένων. Το ότι ο Δούκας τα επαναφέρει τη συγκεκριμένη στιγμή και μάλιστα με πιθανό αρχηγό τον Τσίπρα, μόνο στο πλαίσιο προσωπικών φιλοδοξιών μπορεί να γίνει κατανοητό. Για το ΠΑΣΟΚ μια τέτοια συζήτηση είναι αυτοκτονική. Την ώρα που το επίσημο ΠΑΣΟΚ σιωπούσε, χρειάστηκε να τον βάλει στη θέση του η Διαμαντοπούλου.

Είναι προφανώς νωρίς για να βγάλει κανείς συμπεράσματα από τις δημοσκοπήσεις. Το στοιχείο που ξεχωρίζει, ωστόσο, είναι η αποτυχία του ΠΑΣΟΚ να εκμεταλλευτεί τη φθορά της ΝΔ και να προσελκύσει απογοητευμένους ψηφοφόρους του Μητσοτάκη. Αυτούς που θα έπρεπε να θεωρεί ότι αποτελούν κατ' εξοχήν το ακροατήριό του. Όλο το διάστημα μετά τις εκλογές, όχι μόνο δεν ασχολήθηκε μαζί τους, αλλά άνοιξε μέτωπο εναντίον τους, υιοθετώντας το ιδεολόγημα των

«ακροκεντρώων». Έναν όρο ο οποίος χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον στη Γαλλία από την αριστερά του Μελανσόν εναντίον του Μακρόν. Δεν κατανοούσε πως οι κεντρώοι ψηφοφόροι του Μητσοτάκη είναι αυτοί που περισσότερο ενοχλούνται από τις θεσμικές ακροβασίες της ΝΔ. Αυτοί θα ήταν οι πρώτοι που θα στήριζαν το ΠΑΣΟΚ, αν αισθάνονταν ότι μπορούσε να τους εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις της πολιτικής και της οικονομικής σταθερότητας. Είναι, όμως, οι τελευταίοι που θα το κάνουν, όσο παρακολουθούν την αδιέξοδη ρητορική του και το φλερτ με τον αντισυστημισμό.

Η αναβίωση του ΣΥΡΙΖΑ ως Συμπράταξη-ΕΛΑΣ και ο κίνδυνος να βρεθεί το ΠΑΣΟΚ στην τρίτη θέση έχουν χτυπήσει καρπανάκια στα στελέχη του. Ωστόσο, δεν είναι σαφές αν υπάρχει το περιθώριο αλλαγής της πολιτικής του. Πολλοί πιστεύουν ότι η υπευθυνότητα η οποία προκύπτει από το κυβερνητικό του παρελθόν έχει εγγραφεί στο πολιτικό του DNA. Από την άλλη πλευρά, 7 χρόνια αδιαλλαγίας και τοξικότητας έχουν δημιουργήσει τη δική τους δυναμική. Θα δούμε τι θα υπερισχύσει. ■

● ●
Ο Δούκας λειτούργησε συμπληρωματικά της πολιτικής Ανδρουλάκη, ο οποίος θεώρησε πως θα μπορούσε να απορροφήσει τους ψηφοφόρους της αριστεράς

Για το φαινόμενο Καρυστιανού

Η πολιτική της συγκίνησης

Της ΠΟΠΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΟΥ

Ο θρήνος της αληθινός. Υποκλιθήκαμε. Το πένθος της μάνας για το σπλάχνο της υπερβαίνει τα ανθρώπινα, είναι η κατάλυση τους. Όχι, η Μαρία Καρυστιανού δεν ήταν η μόνη που θρήνησε παιδί. Είναι 57 οικογένειες, και μαζί τους η χώρα ολόκληρη. Η διαδρομή της, όμως, ως την ανακοίνωση της ίδρυσης κόμματος –Ελπίδα για τη Δημοκρατία το όνομά του–, σε μια ωραία γιορτή με συμβολικά πετάγματα περιστέρων και οργανωμένο λόγο κατά της κυβέρνησης και της λειτουργίας της Δικαιοσύνης, αποτελεί ένα ιδιαίτερο μιντιακό φαινόμενο που φέρει ακέραίες όλες τις εγχώριες ιδιομορφίες. Πρώτη μεταξύ αυτών η δικαστική κομματική εκμετάλλευση της τραγωδίας, η οποία αναδείχθηκε σε τραγωδία-σύμβολο για όλες τις πληγές του έθνους, αλλά και του καθενός προσωπικά.

Εκεί, πάνω στα συντρίμια του θανάτου, διαμορφώθηκε η πιο θεαματική αρένα συγκρούσεων της πολιτικής με την παραπολιτική των χυδαίων ψευτοσωτήρων. Τα Τέμπη έγιναν από πεδίο ειλικρινούς θλίψης πεδίο ευκαιριών για σεναριολόγους μιας βίαιης αντιπολίτευσης, που ανέσυρε κουρελιασμένα επαναστατικά λάβαρα για να τα εμβραπτίσει στη φωτογένεια του αληθινού πένθους. Το ψέμα ενδύθηκε την ειλικρίνεια των δακρύων και όρμησε να καταλύσει τη λογική και την ψυχραιμία. Χάνονται εύκολα και τα δύο μπροστά στην απώλεια 57 ψυχών. Και ακόμη περισσότερο μπροστά στο πρόσωπο μιας μάνας που θρηνεί.

Η Μαρία Καρυστιανού, η μάνα που θρηνεί την απώλεια της κόρης, αναδεικνύεται σε ιδανικό σύμβολο αυτού του κομματικομιντιακού πολτού. Αποδεικνύεται πρόσωπο της εποχής της, που αφήνεται στην παρηγορητική δύναμη της κάμερας και εκτίθεται σ' αυτήν με την αφοπλιστική ειλικρίνεια του θρήνου της. Αυτός άλλωστε είναι ο ψυχολογικός πυρήνας των ριάλιτι του θυμού, του θρήνου και των καταγγελτικών ξεσασμάτων που έχει κατακτήσει κάθε είδους live θέαμα από ενημερωτικά δελτία μέχρι συνεντεύξεις, πρωινάδικα, late night show και σατιροτσάντρηρα. Έχουμε αποδείξει την ευσυγκινησία μας ως θεατές, έτοιμοι να ταυτιστούμε με το θύμα, γιατί κι εμείς όλοι θύματα είμαστε μιας δυστυχίας... απ' όπου κι αν προέρχεται.

Και φυσικά οι πολιτικάντηδες που αναδείχθηκαν στη φωτιά των «αγανακτισμένων της πλατείας» είναι έτοιμοι να μας υποδείξουν από πού προέρχεται. Αρκεί να συντηρηθεί ο θυμός που έχτισε τις πολιτικές τους καρτιέρες και ντοπάρισε με φαντασιώσεις εξουσίας τα πιο ακραία σημεία του πολιτικού πεδίου.

Με φόντο αυτόν τον φωτογενή πολτό, δεν μπορούσε παρά να αναδυθεί ως «πολιτική πρόταση» το σύμβολο Καρυστιανού. Ως πρόταση αυτών ακριβώς των άκρων. Χρειαζόταν απλώς να συγχρονιστούν οι αντιλήψεις των δυσαρεστημένων. Εδώ αναδείχθηκε ο πανίσχυρος ρυθμιστικός ρόλος της συγκίνησης. Ιδανικό συγκολλητικό υλικό μιας κοινωνίας κατακερματισμένης σε πληγωμένα «εγώ» και ομάδες αποτυχημένων κληρονόμων αλλοτινών επαναστατικών ιδεολογημάτων, θρησκοδόλων «μαινάδων» με βουλευτικούς θώκους και αριστερολάγων πολιτικών του καβγά.

Κι έτσι η τραγωδία της Μαρίας Καρυστιανού έγινε το αποστωματικό επίχειρημα για κάθε αντιπολιτευόμενο λόγο και όχι μόνον κατά της κυβερνητικής ολιγωρίας –αυταπόδεικτης έτσι κι αλλιώς στην υπόθεση των τρένων– αλλά και κατά των ψηφοφόρων της, κατά της ιστορίας!

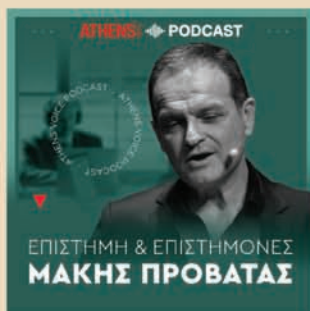
Και αυτή πρέπει να ξαναγραφτεί. Ποιος να τολμήσει να μιλήσει απέναντι στον απόλυτο θρήνο. Μόνο οι πενθούντες είναι οι νικητές σ' αυτό το δράμα που απλώνεται κατά το κομματικό δοκούν, από ΣΥΡΙΖΑ μέχρι Πλευση Ελευθερίας και Βελόπουλο των κηραλοιφών. Ευκαιρία να ξεσπαθώσουν με κάτι παλιά χρωστούμενα διάφοροι κατά συνείδηση και κατ' επάγγελμα λογοκριτές, που εμφανίζονται με το «νητικό πλεονέκτημα» του προσώπου του θύματος.

Μια ολέθρια λογοκριτική φήμωση αρχίζει επ' ευκαιρία να απλώνεται, πιο σκοτεινή κι από τις πιο σκληρές εποχές του τόπου. Τακτικές που έμοιαζε να 'χει απορρίψει η ιστορική, ορθολογική παράδοση σαν να έπαιρναν την εκδίκησή τους με την επέλαση των κάθε μορφής ψεκασμένων σεναρίων από φανατικούς θρησκόληπτες και μονίμως οργισμένους κατά παντός κομματικού αντιπάλου αλιείς ψηφαλακίων. Δημοσιογράφοι απολύθηκαν ή οδηγήθηκαν στο πειθαρχικό της ΕΣΗΕΑ (τι ντροπή) και μόνο με την αναφορά στο όνομα του «ιδανικού συμβόλου». Και αίφνης βρέθηκαν να αποστωμώνονται όλοι οι κραδαινόντες το επίχειρημα του πένθους της μάνας. Πόντησαν στον πολιτικό τους θρίαμβο ως κηδεμόνες, ξεχνώντας ότι η σαγήνη της κάμερας επιβάλλει τους δικούς της όρους δημοσιότητας. Και οι ρόλοι που μοιράζει είναι η παγίδα. Γιατί το κοινό, οι θεατές, είναι πολλοί όσο αρκεί η συγκίνηση για την προσωπική τους αποθέωση. Άλλο το φωτοστέφανο του θύματος κι άλλο το βάρος του πολίτη με χρέος στο μέλλον των δικών του παιδιών. ■

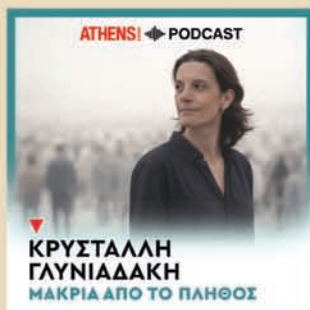
● ●
Τα Τέμπη έγιναν από πεδίο ειλικρινούς θλίψης πεδίο ευκαιριών για σεναριολόγους μιας βίαιης αντιπολίτευσης

Κάθε εβδομάδα ιστορίες που θέλουμε να ακούμε

Ο δημοσιογράφος **Μάκης Προβατάς** μιλάει με σημαντικούς Έλληνες για την επιστήμη τους και την εξέλιξή της τα τελευταία χρόνια.

Η **Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη** συνομιλεί με ενδιαφέροντες ανθρώπους για ενδιαφέροντα πράγματα, εντός κι εκτός επικαιρότητας - πάντα με βλέμμα λοξό.

Ο **Κυριάκος Μούρτζης** (δάσκαλος εικαστικών και συγγραφέας) αποδομεί μύθους και αλλάζει τον τρόπο που βλέπουμε τις παιδικές ζωγραφιές.

Τι αλλάζει όσο μεγαλώνεις, στο σώμα, στο μυαλό, στην ψυχή, στις ερωτικές-συζυγικές σχέσεις; Όλα αυτά και περισσότερα συζητιούνται από τις **Ελένη Ψυχούλη** και **Μανίνα Ζουμπουλάκη**, με χιούμορ, αισιοδοξία και ανεβαστική διάθεση.

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΤΑ PODCAST ΣΤΟ SPOTIFY | APPLE PODCAST | YOU TUBE

athensvoice.gr/podcasts

Τα νούμερα της εβδομάδας

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

115.000 ευρώ είναι τελικά η ζημία από το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ, σύμφωνα με πραγματογνωμοσύνη που παρήγγειλε η ίδια η ευρωπαϊκή εισαγγελία.

1,2 εκατ. ευρώ είχαν αρχικά εκτιμήσει τη ζημία η Λάουρα Κοβέσι και η Πόπη Παπανδρέου. Απ' ό,τι φαίνεται, το είχαν κάνει εντελώς αυθαίρετα. Όπως, δηλαδή, έκαναν και με τις λάθος κλήσεις για κακοεργήματα αλλά και, φυσικά, με τις διαρροές που έκαναν πριν καν οι φάκελοι φτάσουν στη Βουλή. Σ' ένα ευνομούμενο κράτος, θα αναζητούνταν ήδη τα κίνητρά τους.

70% του μετοχικού κεφαλαίου της ελληνικής πτηνοτροφικής εταιρείας Νιτσιάκος ελέγχει πλέον ο Ουκρανός επιχειρηματίας Πούρι Κοσιούκ, ο επονομαζόμενος και «βασιλιάς του κοτόπουλου», μετά τη σχετική συμφωνία που υπεγράφη την περασμένη εβδομάδα στα Ιωάννινα. Περιμένουμε αντιδράσεις οπαδών του ομόδοξου γένους σε στιλ: «*Ερχονται οι Ουκρανοί και μας παίρνουν τα κοτόπουλα*».

365 πρόστιμα και 60 συλλήψεις μέσα σε πέντε μήνες είναι το αποτέλεσμα της μεταστροφής της Πυροσβεστικής απέναντι στους εμπρησμούς. Η μεταστροφή συνίσταται δηλαδή στο ότι, έπειτα από δεκαετίες καμένων εκτάσεων και, δυστυχώς, θανάτων, αποφάσισε να κάνει τη δουλειά της.

90% των προστίμων αφορούν εμπρησμούς από αμέλεια, για τους οποίους μέχρι τώρα υπήρχε μια πιο χαλαρή

416 προσαγωγές, οδοφράγματα και συγκρούσεις με την Αστυνομία ήταν το αποτέλεσμα των πανηγυρισμών των φιλάθλων της Παρί Σεν Ζερμέν μετά την κατάκτηση του Champions League από την ομάδα τους.

4-3 στα πέναλτι κέρδισε η γαλλική ομάδα την Άρσεναλ, σ' ένα ματς που, εκτός του ότι δυσφήμιζε το ποδόσφαιρο με το κατενάτσιο των Άγγλων, ξεκίνησε και 7 μ.μ., διαλύοντας κάθε μαγεία περί ποδοσφαιρικής βραδιάς.

αντιμετώπιση. Δηλαδή δεν τους έκαναν τίποτα.

320.795,855 ευρώ είναι το συνολικό ύψος των προστίμων που έχουν επιβληθεί.

108,7% έχει αυξηθεί ο αριθμός των συλλήψεων μεταξύ 2015 και 2024. Δεν μπορεί, κάποιος θα λογοδοτήσει για την αδράνεια, με τόσα κόμματα που υποσχονται δικαιοσύνη.

1,4 δισ. ευρώ σχεδιάζει να επενδύσει ο γαμπρός του Τραμπ, Τζάρεντ Κούσνερ, στην Αλβανία, χτίζοντας ένα mega-θέρετρο. Στο πλευρό του και η κόρη, Ιβάνκα Τραμπ. Η ελληνική ομογένεια στη Χειμάρρα αντιδρά, καθώς -όπως υποστηρίζει- η αλβανική κυβέρνηση συνεχίζει να

αρπάζει τις περιουσίες τους.

3 διαφορετικές δημοσκοπήσεις που δημοσιεύτηκαν την τελευταία εβδομάδα εμφανίζουν το ΠΑΣΟΚ σε ελεύθερη πτώση, προκαλώντας νευρικό κλονισμό στη Χ. Τρικούπη.

3ο κόμμα εμφάνισε το ΠΑΣΟΚ η δημοσκόπηση της Interview (ήταν η πρώτη χρονικά που δημοσιεύτηκε), με τα στελέχη του ν' αφήνουν υπονοούμενα σχετικά με την ανεξαρτησία της εταιρείας.

4ο κόμμα ήταν το ΠΑΣΟΚ στην έρευνα της Real Polls, γεγονός που οδήγησε σε πόλεμο δηλώσεων και εξωδίκων, με το ΠΑΣΟΚ να υποστηρίζει ότι ο αναλυτής της εταιρείας ήταν συνεργάτης του Τσίπρα.

4ο κόμμα ήταν το ΠΑΣΟΚ και στην έρευνα της Opinion Poll, αλλά ίσως οι ΠΑΣΟΚοι να αντελήφθησαν το μάτιον του πράγματος. Δεν μπορεί να βάλεις μυαλό ούτε στους δημοσκόπους ούτε και στους πολίτες.

7 βουλευτές της Νέας Αριστεράς ανεξαρτητοποιήθηκαν στα απόνερα της ίδρυσης του νέου κόμματος Τσίπρα και με την προσδοκία ότι θα τους δώσει μια θεσούλα κι ένα κομμάτι ψωμί.

143 στελέχη αποχώρησαν και πλέον θα πρέπει να δώσουν εξηγήσεις σχετικά με το γιατί ταλαιπώρησαν τους ψηφοφόρους τους με τόσες αλλαγές και δισπάσεις, μόνο και μόνο για να ξαναπάνε να φτιάξουν τον ΣΥΡΙΖΑ 2.0.

4,7 εκατομμύρια αεροπορικές θέσεις για ταξίδια από το εξωτερικό προς την Ελλάδα είναι διαθέσιμες, σύμφωνα με τα στοιχεία του Airdata Tracker του Ινστιτούτου Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων.

5,2% αυξημένες είναι οι θέσεις σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2025.

5.000 εργάτες γης αναμένεται να έρθουν από την Αίγυπτο, βάσει σχετικής συμφωνίας. «Ερχονται οι Αιγύπτιοι και μας παίρνουν τις δουλειές», θα μπορούσε να πει κάποιος. Δυστυχώς κανένας Έλληνας δεν κάνει αυτές τις δουλειές και οι ελλείψεις είναι πολύ μεγαλύτερες και σε πάρα πολλούς κλάδους.

VERBA VOLANT

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΣΑΟΥΛΙΔΗΣ

«*Αυτό έχετε συνηθίσει, τα κόμματα της μεταπολίτευσης - αυτά που λειτουργούν μέχρι σήμερα δηλαδή, να μαζεύονται σε συνέδρια για να γνωριστούν μεταξύ τους και όχι για να συναποφασίσουν*». Το νέο πουλέν του Αλέξη Τσίπρα εξηγεί σε συνέντευξη που παραχώρησε στην πρώην εκπρόσωπο Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ (Βούλα Κεχαγιά) πόσο φαύλη ήταν η λειτουργία του κόμματος όταν στο 2ο συνέδριο (2016) τα μέλη είχαν προσπαθήσει να συναποφασίσουν, αλλά η απόφαση δεν άρεσε στον Τσίπρα, που τότε ζήτησε να ξαναψηφίσουν. Ακόμη θα ψήφιζαν οι σύ-

ντροφοί αν το αποτέλεσμα δεν άρεσε στον Αλέξη.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

«*Αν το ΠΑΣΟΚ ήξερε το πόρισμα Τυχεροπούλου για τον ΟΠΕΚΕΠΕ, δεν θα κατέθετε αίτημα προανακριτικής*». Όταν όμως οι δημοσιογράφοι λέγαμε στους ΠΑΣΟΚους να περιμένουν να δουν τα στοιχεία, μας απαντούσαν ότι είμαστε φερέφωνα του Κούλη και ταϊσμένοι από τη λίστα Πέτσα και υποστήριζαν ότι η κυβέρνηση δεν έχει τη δεδηλωμένη. Η «θεσμικότητα» που ισχυρίζεται ότι χαρακτηρίζει το ΠΑΣΟΚ αρχίζει να μοιάζει με το διαβόητο «*νηικό πλεονέκτημα*».

ΘΕΩΝΗ ΚΟΥΦΟΝΙΚΟΛΑΚΟΥ

«*Ο κ. Τσίπρας ανέφερε ότι σκοπεύει να φορολογήσει συγκεκριμένους ομίλους*

επιχειρήσεων, οι οποίοι έχουν υψηλό κύκλο εργασιών και πολύ μεγάλα κέρδη, μέσω της πατριωτικής εισφοράς. Τα στοιχεία θα ποσοτικοποιηθούν και θα δημοσιευτούν με πλήρη διαφάνεια». Την ίδια δηλαδή διαφάνεια που διέπει τη λειτουργία του ΕΛ.Α.Σ., καθώς μέχρι στιγμής ουδείς έχει δώσει μια απάντηση σχετικά με το πού βρίσκει τα λεφτά το νέο κόμμα για να χρηματοδοτεί τόσες δράσεις.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΖΑΚΡΗ

«*Τον προτιμούσα τότε που έλεγε "Go back, madame Merkel!"*». Η Dora de Tzakris, Comtesse de Gianitsa, υποστηρίζει το στερεότυπο «*Η αρχόντισσα κι ο αλήτης*» (με την καλή έννοια) και, παρά την ευγενική καταγωγή της, έλκεται από τους macho τύπους που

τασπουκαλούνται απέναντι στις συντηρητικές μανταμίτσες.

ΜΑΡΙΑ ΚΡΥΣΤΙΑΝΟΥ

«*Ο Ελληνικός λαός θα μας τιμήσει χαρίζοντάς μας την αυτοδυναμία*». Δεν θα μπορούσε να γίνει αλλιώς. Ακόμη και μόνο σε ένδειξη ευγνωμοσύνης για τη γυναικία που ξεσκέπασε τη συμμορία που μετέφερε ξυλόλιο με τα τρένα.

ΧΑΡΗΣ ΔΟΥΚΑΣ

«*Νομίζω ότι το ποιος θα είναι αρχηγός θα καθοριστεί απολύτως από το ποιος θα είναι πρώτος*». Ο δήμαρχος της καρδιάς μας «*τα εξηγάει ωραία*» για τη μέθοδο της συγχώνευσης ΠΑΣΟΚ-ΣΥΡΙΖΑ. Χαρές που έκανε ο αρχηγός του ο Νίκος...

Προεκλογικές καντρίλιες, λίγη Μπαρτσελόνα και κλαρίνα με καζατσόκ

Η σουρεάλ αριστερά, η δεξιά καθίζηση, η πολυτραυματίας κεντροαριστερά και το αγχώδες rebranding

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Το ότι η αριστερά και η έννοια της κυβερνησιμότητας διατηρούν μια σχέση αμοιβαίας απόρριψης η οποία σε ιστορική βάση επιμένει με γονιδιακή, θα λέγαμε, εμμονή είναι ένα φαινόμενο που ισχύει σε όλη την Ευρώπη.

Η μονοκρατορία του Φρανσουά Μιτεράν και του Σοσιαλιστικού του Κόμματος επιτεύχθηκε με τη στήριξη του γαλλικού ΚΚ. Η στήριξη αυτή, ουσιαστική και πρακτική, σηματοδότησε και τη σταδιακή αποδόμησή του μέχρι τον τελικό πολιτικό περιορισμό του σε ρόλο κομπάρσου στο γαλλικό πολιτικό σύστημα. Ανάλογη πορεία είχε και το ιταλικό ΚΚ με το πολιτικό στοίχημα του Ιστορικού Συμβιβασμού. Σταδιακά και βασανιστικά, ο μέχρι τότε βασικός πυλώνας του ιταλικού πολιτικού συστήματος υποχώρησε σε δευτερεύοντες ρόλους, μέχρι την ουσιαστική απώλεια της πολιτικής του επιρροής.

Στην Ελλάδα η συγκυβέρνηση του ΚΚΕ με τα κόμματα εξουσίας κατέληξε στο «βρόμικο '89», με τη δραματική διάσπαση του Περισσού και την ενίσχυση του Συνασπισμού. Αργότερα το εγχείρημα ΣΥΡΙΖΑ και της αποκαλούμενης κυβερνώσας αριστεράς του Αλ. Τσίπρα κατέληξε στη σταδιακή και εξίσου βασανιστική αποδόμηση της Κουμουνδούρου και τη δημιουργία μιας περιέργης «κεντροαριστερής κυλώδους σούπας», η οποία φυσιολογικά κατέληξε στον κατακερματισμό αυτού του πολιτικού χώρου. Είχε προηγηθεί η πλήρης κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ, που διαχειρίστηκε με προφανή επιπολαιότητα, λόγω πολιτικής απειρίας του αρχηγού του, το 1ο μνημόνιο, ενώ στη συνέχεια αναγκάστηκε να συνδιαχειριστεί με Νέα Δημοκρατία και ΛΑΟΣ το επόμενο μνημόνιο, υπογράφοντας έτσι την πολιτική καταδίκη του, αν και προφανώς δεν μπορούσε να κάνει κι αλλιώς. Ήταν το τίμημα αναγκαστικών επιλογών.

Η αριστερά γενικώς, όσον αφορά το αρχιτεκτονικό της μοντέλο, δεν είναι φτιαγμένη για να κυβερνήσει. Αντιθέτως, είναι «στημένη» με τέτοιο τρόπο ώστε να προσελκύει την κοινωνική διαμαρτυρία. Ο Αλέξης Τσίπρας ήταν πολύ νέος όταν ανέλαβε να διεκδικήσει έναν ρόλο κυβερνήτη για τον οποίο το κόμμα του, πιθανότατα και ο ίδιος, δεν ήταν σε θέση να επωμισθούν. Η ιστορική αδυναμία της αριστεράς να αντεπεξέλθει σε κανόνες εξουσίας σε κυρίαρχο αστικό περιβάλλον φάνηκε εξαρχής. Η αδυναμία του ίδιου του Αλέξη Τσίπρα να αντεπεξέλθει στις προφανείς αντιφάσεις πάνω στις οποίες είχε στηθεί το αρχιτεκτόνημα της Κουμουνδούρου καταδείχτηκε από τις πρώτες στιγμές της κυβερνητικής διαχείρισης. Η κατάληξη ήταν απολύτως αναμενόμενη. Η σταδιακή διάσπαση του χώρου επίσης. Η αποτυχία του εγχειρήματος παταγωδώς αυτονόητη.

Ο Αλέξης Τσίπρας φυσιολογικά λόγω ηλικίας διεκδίκησε την επαναφορά του. Είναι ακόμη πολύ νέος για να αποσυρθεί. Στόχος του η ολική επαναφορά όχι πλέον ενός αριστερού οράματος αλλά η αντικατάσταση του ανιστόρητου πλέον μοντέλου μιας κυβερνώσας αριστεράς από ένα πιο σύγχρονο και γι' αυτό πιο απαιτητικό μοντέλο κεντροαριστερής κυβερνησιμότητας. Οι παλιοί του σύμμαχοι φαντάζουν πλέον ως απολιθώματα. Κωνσταντοπούλου, Λαφαζάνης, Βαρουφάκης, μόνο ρόλους ιστορικής καρικατούρας μπορούν να διεκδικήσουν. Ο ίδιος ο Τσίπρας αποφάσισε να κινηθεί σε ιδιαίτερα «θολά νερά» για τις παραδόσεις της αριστεράς.

Με «ορατές» συμμαχίες στον χώρο της οικονομικής ολιγαρχίας, οι οποίες συνδράμουν το εγχείρημα «rebranding» μέσω των ΜΜΕ που ελέγχουν, και με προφανή διάθεση να «σερφάρε» στις ψηφιακές πλατφόρμες των social media, ο σημερινός Τσίπρας προτιμά προφανώς το πολιτικό lifestyle και την επικοινωνιακή πασαρέλα που εκτείνεται από την ποδοσφαιροποίηση της πολιτικής (φανέλα της Μπαρτσελόνα) έως τον ιστορικό μιμητισμό (το χαριτωμένο κοριτσάκι) και τον αγωνιστικό χαιρετισμό με τη διακήρυξη στο χέρι που παραπέμπει στον padre padrone της ελληνικής σοσιαλδημοκρατίας, τον Ανδρέα Παπανδρέου.

Στο Θνησιό ο Αλέξης Τσίπρας επιχειρήσει (δεν είναι καθόλου σίγουρο πως θα το καταφέρει) να διαζευχθεί οριστικά τη θολή έννοια της ελληνικής αριστεράς. Προτίμησε να «μνηστευτεί» αυτή της σοσιαλδημοκρατίας. Μόνο που σε αυτόν τον χώρο έχει να παλέψει με δύο φαντάσματα. Εκείνο του Ανδρέα Παπανδρέου ως εκφραστή του βαλκανικού πολιτικού λαϊκισμού κι εκείνο του Κώστα Σημίτη ως εκφραστή του σοσιαλδημοκρατικού ορθολογισμού. Πρόκειται για δύο «μυλόπετρες» που μέχρι σήμερα κονιορτοποιούσαν όλους όσους επιχειρούσαν να δραστηριοποιηθούν στα «οικεία εδάφη τους».

Στην πορεία το επικοινωνιακό ΕΛΑΣ θα υποκύψει στο πολύ λιγότερο ευφάνταστο αλλά φανερά πιο πρακτικό Συμπράταξη. Από τον Συνασπισμό στον ΣΥΡΙΖΑ κι από εκεί στη Συμπράταξη δεν είναι μόνο... ένα σιγάρο δρόμος. Είναι και ένα στοίχημα για το ίδιο το πολιτικό σύστημα. Είναι άραγε δυνατόν υπό τις παρούσες συνθήκες, σε περίοδο πολέμων και

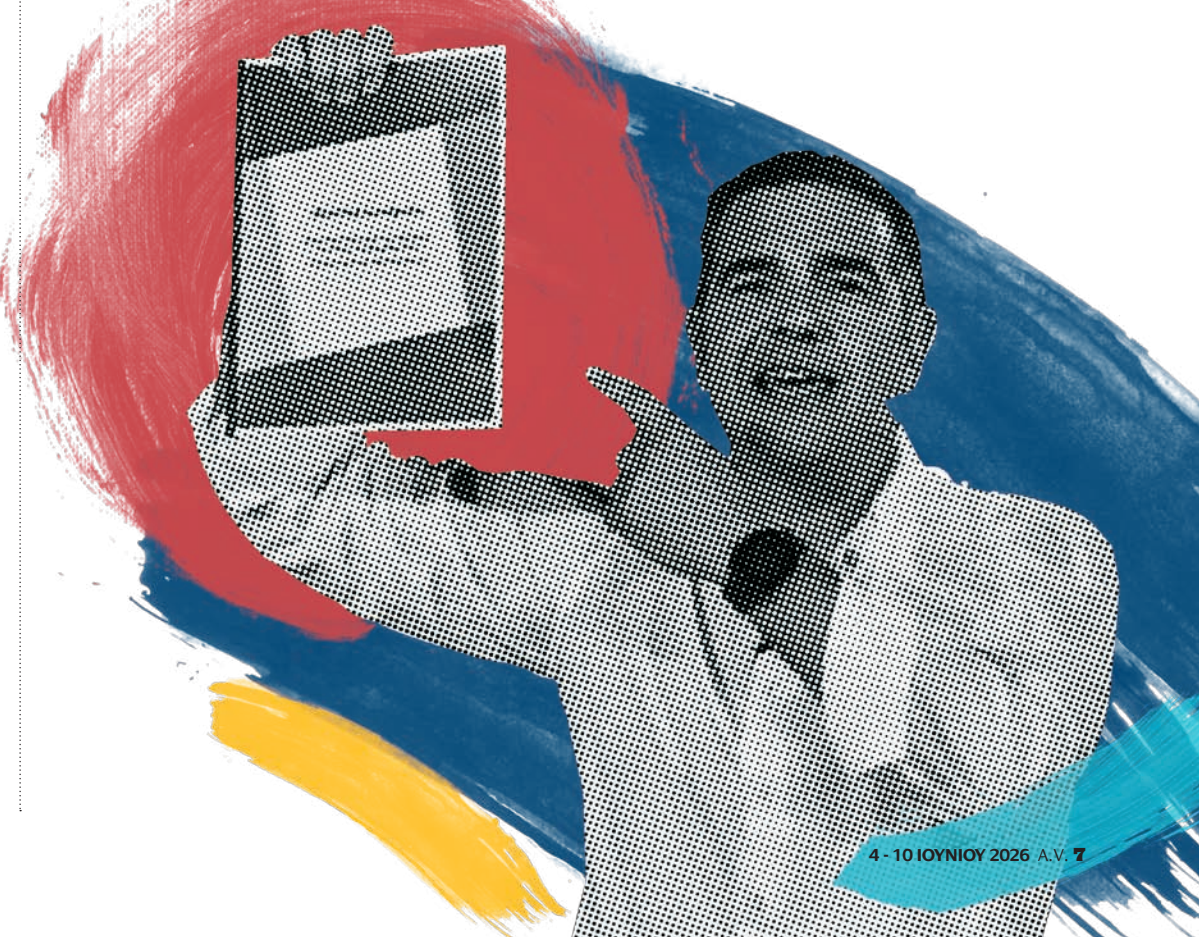
με δεδομένη την υποχώρηση της πολιτικής και οικονομικής επιρροής της Ευρώπης, να υπάρξουν πολιτικά σχήματα εξουσίας στον κεντροαριστερό χώρο με σαφείς δυνατότητες αποτελεσματικής διαχείρισης και διοίκησης των συνθέτων κοινωνιών μας;

Το παρελθόν του Αλέξη Τσίπρα και οι παρούσες επικοινωνιακές καντρίλιες με τα προσεκτικά βήματα και τις ακόμη προσεκτικότερες κινήσεις, οι πολιτικοί χρονοδιακόπτες και οι ωρολογιακοί μηχανισμοί επικοινωνιακής ακριβείας, δίνουν ασαφή έως και θολά μηνύματα ως προς τη δυνατότητα αποτελεσματικής διαχείρισης των κοινών. Από την άλλη μεταξύ μιας εκκολλητόμενης, ακόμη, Συμπράταξης και ενός αυτοβυθιζόμενου ΠΑΣΟΚ που αδυνατεί να επιπλεύσει ασφαλώς στην πολιτική δίνη, ένας ολόκληρος πολιτικός χώρος διερευνά –και μάλλον με αγωνία– τη δυνατότητα εκπροσώπησης του.

Η προφανής παρακμή που επικρατεί στο κυβερνητικό στρατόπεδο με εμφανή σημάδια διολίσθησης σε φαινόμενα αποσύνθεσης και η ολοφάνερη αδυναμία να τεθεί φραγμός στην εντεινόμενη διόγκωση της πολυμέτοπης διαφθοράς, έχει αποδυναμώσει εμφανώς τη δημοσκοπική ευρωστία της κεντροδεξιάς του Κυριάκου Μητσοτάκη. Παράλληλα, η παρακμή αυτή έχει προκαλέσει αναβρασμό, λόγω και του κόμματος Καρυστιανού, στη λαϊκή δεξιά και τα υποορφώματα τα οποία συγκροτούν τις ακροδεξιές αποφύσεις της. Συνέπεια των παραπάνω διαπιστώσεων είναι το φαινόμενο της πολυδιάσπασης του υπερσυντηρητικού πολιτικού χώρου. Αυτό δεν σημαίνει πως αυξάνεται το ποσοστό της ελληνικής ακροδεξιάς, το οποίο εδώ και πολλά χρόνια συνολικά και αθροιστικά ποτέ δεν ξεπερνά μάξιμουμ ένα 15% το οποίο παραδοσιακά είναι πολυδιασπασμένο. Άρα το μείζον ζήτημα που αντιμετωπίζει η χώρα είναι η διαπίστωση πως το πολιτικό σύστημα θα πρέπει να αποδείξει με σαφήνεια και να καταδείξει ευκρινώς αν ο τόπος είναι κυβερνήσιμος και μάλιστα με εναλλακτικές δυνατότητες. Διότι μονοδιάστατη πολιτική κυβερνησιμότητα νοείται πλέον σε καθεστώτα τύπου Πούτιν, Ερντογάν και Σι.

Σε αυτόν τον οργωμένο άτσαλα πολιτικό στίβο καλείται να κινηθεί και το «rebranding» του Τσίπρα, στη σκιά των αποτυπωμάτων που οπωσδήποτε θα καταθέσουν δημοσκοπικά το κόμμα Καρυστιανού, σε ρυθμούς ασύμμετρου καζατσόκ, και το κόμμα Σαμαρά, που, τελευταίο και κατάιδρωμένο, προορίζεται να διεκδικήσει δύο εντελώς αντιφατικούς ρόλους. Να αφαιρέσει ψήφους από τον κυβερνητικό σχηματισμό και να αποτελέσει αποκούμπι, αν χρειαστεί, για τον σχηματισμό κυβέρνησης με το πρώτο κόμμα, δηλαδή τη ΝΔ. Αν και εφόσον μπει στη Βουλή. Το σκηνικό έχει αρχίσει να γίνεται πολύ σύνθετο για μία χώρα με τέτοιες αντιθέσεις που βιώνει τις επιπτώσεις δύο πολέμων στην άμεση γειτονιά της και αντιμετωπίζει ορατά θέματα ασφαλείας. Η ύπαρξη δυνατότητας εναλλαγής στην εξουσία δεν είναι απλά μία φυσιολογική ροή πολιτικών ευθυνών και αποτελεσματικής διαχείρισης των κοινών. Είναι κυρίως μια εγγύηση αποσυμπίεσης και χρηστής διακυβέρνησης μιας σύγχρονης Δημοκρατίας. ▣

● ●
Το μείζον ζήτημα που αντιμετωπίζει η χώρα είναι η διαπίστωση πως το πολιτικό σύστημα θα πρέπει να αποδείξει με σαφήνεια και να καταδείξει ευκρινώς αν ο τόπος είναι κυβερνήσιμος και μάλιστα με εναλλακτικές δυνατότητες
● ●

Θάλαττα, Θάλαττα

Ποίηση και ζωγραφική εν πλω (και όχι μόνο)

12 ποιητές και 12 ζωγράφοι περιοδεύουν στην Ελλάδα το καλοκαίρι

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

Οι έχετε ταξιδέψει με το Knossos Palace στο Αιγαίο, ίσως έχετε εντυπωσιαστεί από τον γυάλινο τρούλο που δεσπόζει στο VIP lounge του. Αν όχι –και ταξιδεύετε για Κρήτη φέτος τον Ιούνιο–, είναι ευκαιρία να το επισκεφτείτε: θα βρείτε μια ιδιότυπη έκθεση, πίνακες 12 εικαστικών σε συνομιλία με τα ποιήματα 12 ποιητών, υπό τη φροντίδα της Ιφιγένειας Χριστοδουλίδου (IC Art & Cultural Projects) και του Δικτύου Ποιητών Μεσογείου, που ίδρυσε πρόσφατα ο ποιητής Ντίνος Σιώτης.

Ψυχοπαίδης, Χάρος, Σόρογκας, Σολιδάκης, Ρήνας, Παπουτσιδής, Κολύβας, Κεχαγιόγλου, Καραβέβας, Γαβαλάς, Βαλυράκη και Αγγελίδου σπίνουν τους καμβάδες τους δίπλα στην ποίηση δώδεκα εκ των ποιητών του δικτύου (Χρόνης, Φωστιέρης, Στεφάνου, Σιώτης, Μαργιόλας, Μακρυδημήτρης, Κολύβας, Καντ, Γώτης, Γλυνιαδάκη, Γιαννακόπουλος, Βούζης) και βγαίνουν σε περιοδεία ανά την Ελλάδα όλο το καλοκαίρι – σε ξηρά και θάλασσα (δηλαδή εν πλω), στην πρώτη ίσως τέτοια έκθεση στη χώρα μας.

Το ταξίδι ξεκινά στις 11 Ιουνίου στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά: εκεί θα εκτεθούν για πρώτη φορά οι πίνακες δίπλα στα ποιήματα, που θα είναι με τη σειρά τους εκτυπωμένα σε τελάρα. Ρωτώ τον **Ηλία Κολύβα** γι' αυτή την ιδέα: γιατί να τυπωθούν ποιήματα σε καμβά;

«Ένα ποίημα είναι ένας πίνακας με άλλη μορφή, τα ίδια τα σύμβολα των λέξεων και των φθόγγων δημιουργούν μια εικαστική εικόνα. Θέλαμε να πειραματιστούμε με το πώς στέκονται η ποίηση και ζωγραφική με τον ίδιο τρόπο, πλάι πλάι, χεράκι χεράκι, υπογραμμίζοντας την ίση αισθητική τους αξία».

«Τα ποιήματα προέρχονται από το σύνολο των απαγγελιών που έγιναν με αφορμή την παγκόσμια ημέρα ποίησης στα Public Συντάγματα, στις 21 Μαρτίου φέτος – την πρώτη εκδήλωση του νεοσύστατου Δικτύου Ποιητών Μεσογείου», διευκρινίζει η **Λίνα Στεφάνου**, εκπροσωπώντας το Δ.Σ. του Δικτύου. «Υπάρχουν, κατόπιν, σχέδια να εκδοθούν μαζί με τους πίνακες ως λεύκωμα από τις εκδόσεις Καστανιώτη».

Η έκθεση θα παραμείνει για 4 μέρες στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά και μετά (15/6) θα επιβιβαστεί στο Knossos Palace, για να γυρίσει το Αιγαίο για μία εβδομάδα. Αποβιβάζεται κατόπιν στο Ηράκλειο της Κρήτης, στο Μουσείο Εικαστικών Τεχνών, όπου θα παραμείνει από τις 21/6 μέχρι τις 8/7.

Επανερχεται στο λεκανοπέδιο τον Ιούλιο, στο Κέντρο Τέχνης στο Πάρκο Ελευθερίας, κι ύστερα ανοίγει πανιά (μέσω Καλλιτεχνούπολης και Ραφήνας) για την Τήνο και το Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησής της στα τέλη Ιουλίου. Τέρμα της διαδρομής, τον Σεπτέμβριο πια, το Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα» στο Μεταξουργείο.

Παράλληλα με όλα αυτά, και για όλο το καλοκαίρι, εκτυπώσεις των έργων (εικαστικών και ποιητικών) μεγέθους 2 μέτρων, θα κοσμούν περιμετρικά τη **Μαρίνα Φλοισβου**.

Η έκθεση ανήκει στην ευρύτερη δράση «Θάλαττα, Θάλαττα» που αξιοποιεί την τέχνη για να ευαισθητοποιήσει την κοινωνία όσον αφορά την προστασία του θαλάσσιου οικοσυστήματος και να βοηθήσει στην ανάπτυξη μιας πιο σύγχρονης, οικολογικής κατανόησής του. Ευθυγραμμίζεται δε με την ευρωπαϊκή αποστολή «**EU Mission: Restore our Ocean and Waters by 2030**», που επίσης προωθεί μια πιο **βιώσιμη σχέση των Ευρωπαίων πολιτών με τη Θάλασσα**.

H ATHENS VOICE είναι μία από τους χορηγούς του project.

Βασικοί σταθμοί

- Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, 11-14 Ιουνίου
- Εν πλω προς και από την Κρήτη στο Knossos Palace (Minoan Lines), 15-21 Ιουνίου
- Μουσείο Εικαστικών Τεχνών Ηρακλείου, 21 Ιουνίου-8 Ιουλίου
- Κέντρο Τεχνών Δήμου Αθηναίων, 10-22 Ιουλίου
- Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης Τήνου, 28-31 Ιουλίου
- Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα» Δήμου Αθηναίων, 7-20 Σεπτεμβρίου

IUMAN

intimissimi

ΠΟΓΕΥΜΑ ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΥΛΙΔΗ

Οι ακροατές είναι που κάνουν καλύτερο τον κόσμο

Ετοιμάζει νέο άλμπουμ, που θα ακουστεί πολύ, επιστρέφει για ένα διαφορετικό live στο Release Athens 2026 και μιλάει για όσα τον σημάδεψαν και όσα ο χρόνος έφερε

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ - Φωτό: ΤΑΣΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ
Βοηθοί Φωτογράφου: ΕΙΡΗΝΗ ΣΙΟΥΣΙΟΥΡΑ, ΟΛΓΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Α ΠΟΓΕΥΜΑ ΜΕ ΜΠΟΤΙΛΙΑΡΙΣΜΑ ΚΑΙ Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΥΛΙΔΗ φτάνει από την άλλη άκρη της γραμμής την ώρα που από το ραδιόφωνο του ταξί ακούγεται εκείνη της Rihanna. «Ωραία αυτή», λέει γελώντας χαλαρά. Φτάνοντας στην Πλατεία Νερού, παρατηρεί τον χώρο, προσπαθώντας να προσανατολιστεί ως θεατής στη σκηνή που θα φιλοξενήσει τη headline εμφάνισή του, την Κυριακή 5 Ιουλίου, με Pan Pan και Παιδί Τραύμα. Έπειτα από μερικές λήψεις και αναμνηστικές φωτογραφίες, οδηγεί μέσα στην αθηναϊκή κίνηση με σταθερό χέρι, ενώ ακούμε τα νέα, ακυκλοφόρητα τραγούδια του – που έχουν ρυθμούς και στίχους που συγκρατείς με τη μία. Πίσω από την πολύβουη Ερμού, στη στοά Κορνάρου, στο Psyche Wine Bar Bistrot Restaurant, έναν χώρο αφιερωμένο στο καλό κρασί και τις νόστιμες μπουκιές, ο Αντώνης Μούγιας μάς υποδέχεται – κι ο Παύλος εξηγεί πώς ο Αντώνης μαζί με τον αδερφό του και μια μικρή αλλά σπουδαία παρέα οραματίστηκαν κι έστησαν κάποτε το UP Festival στο Κουφονήσι και μετά στην Αιγιάλη της Αμοργού. Είναι ένα ωραίο μέρος για όσους θέλουν να βρουν ένα σημείο συνάντησης για μεγάλες συζητήσεις. Και μια τέτοια ξεκινάμε.

— **Να αρχίσουμε από τον καινούργιο δίσκο; Τι ετοιμάζεις;** Είναι ένας δίσκος που σίγουρα έχει μια πολιτική και κοινωνική αιχμή, αλλά, όσο προχωράει η δημιουργία του, αρχίζει να συγκλίνει και προς πιο προσωπικά στοιχεία. Έγινε με τον τρόπο που έγινε και το «Μπρανκαλέονε». Ίσως αυτή τη φορά τα τραγούδια μπήκαν ακόμη πιο προετοιμασμένα στο στούντιο. Υπάρχει καινούργιος παραγωγός, ο Χρήστος Λαϊνός, με τον οποίο δουλεύουμε από τον προηγούμενο Νοέμβριο, και είμαστε σχεδόν έτοιμοι. Αν όλα πάνε καλά, θα έχουμε κυκλοφορία τον Οκτώβριο. Αλλά, κάθε φορά που μου ζητούν να περιγράψω έναν δίσκο, αισθάνομαι κάπως περίεργα. Είναι σαν να παρακολουθείς μια ταινία και κάποιος να σου ζητά να την αφηγηθείς όσο ακόμη προβάλλεται. Δεν έχω αποκτήσει την απόσταση που χρειάζεται για να δω καθαρά τι ακριβώς είναι αυτό που φτιάχνουμε. Είμαι ακόμη πολύ κοντά στα κομμάτια. Τα κοιτάζω από απόσταση αναπνοής. Νομίζω, όμως, πως κάποιος θα μπορούσε να πει ότι είναι η συνέχεια του «Μπρανκαλέονε». Κινείται περίπου στο ίδιο σκεπτικό και στην ίδια διάθεση.

— **Το πρώτο feedback τι λέει;** Υπάρχει ενθουσιασμός.

— **Στις συναυλίες σου συναντιούνται άνθρωποι από πολλές γενιές. Τι πιστεύεις ότι αναγνωρίζουν οι νεότεροι σε τραγούδια που γράφτηκαν πριν γεννηθούν;** Ίσως, αν ένα τραγούδι είναι πραγματικά συνεπές απέναντι στον εαυτό του, να μπορεί να ταξιδεύει στον χρόνο. Ακούγεται κοινότοπο να λες ότι, αν κάτι έχει αυθεντικότητα, αντέχει στη φθορά, αλλά νομίζω ότι ισχύει. Διάβαζα πρόσφατα μια κουβέντα ανάμεσα σ' έναν συγγραφέα κι έναν αναγνώστη. Ο συγγραφέας ρωτούσε πώς διακρίνεις μια αληθινή ιστορία από μια ψεύτικη. Κι ο αναγνώστης απάντησε: «Δεν υπάρχουν αληθινές και ψεύτικες ιστορίες. Υπάρχουν αυθεντικές και μη αυθεντικές». Κι όταν τον ρώτησε πώς τις ξεχωρίζεις, του είπε κάτι που με σημάδεψε: «Υπάρχει η ιστορία που μιλάει για σένα και υπάρχει κι εκείνη που μιλάει για όλους μας». Νομίζω ότι αυτό ισχύει και για τα τραγούδια. Όταν κάτι καταφέρνει να εκφράσει τους άλλους και όχι μόνο τον δημιουργό του, τότε αποκτά διάρκεια.

— **Η συναυλία στο Release Athens έχει κάτι το τελετουργικό. Πόσο επηρεάζει ένας χώρος, στην προκειμένη περίπτωση η Πλατεία Νερού, τον τρόπο που ένα τραγούδι φτάνει στον κόσμο;** Πάρα πολύ. Κι έχουμε την τύχη πια στην Ελλάδα να υπάρχουν μεγάλα φεστιβάλ, που από μόνα τους αλλάζουν τη συνθήκη. Ένας χώρος σαν την Πλατεία Νερού ή ένα φεστιβάλ όπως το Release Athens δημιουργεί ένα ολόκληρο οικοσύστημα εικόνας και ήχου. Δεν λέω ότι ένας μικρός χώρος δεν μπορεί να απογειωθεί. Καμιά φορά οι πιο βαθιές εμπειρίες συμβαίνουν σε μικρά μέρη. Όταν όμως θες να παρουσιάσεις μια παραγωγή τέτοιου βεληνεκού, αυτές οι υποδομές μετατρέπουν τη συναυλία σε κάτι άλλο. Η γενιά μου μεγάλωσε χωρίς τέτοιες συνθήκες. Στα 90s δεν υπήρχαν όλα αυτά.

— **Έχεις δει αμέτρητες συναυλίες. Ποιες σου έχουν μείνει χαραγμένες στη μνήμη;** Η εμφάνιση του Ντέιβιντ Μπόουι στο τότε γήπεδο του Παναθηναϊκού ήταν συγκλονιστική. Στο «Heroes», τη στιγμή που ανέβηκε οκτάβα, είχα την αίσθηση ότι σηκώθηκε όλο το στάδιο δύο μέτρα πιο πάνω. Ήταν σαν οπτική ψευδαίσθηση. Τρόμαξα από το feeling εκείνης της στιγμής. Με είχε σοκάρει επίσης η Πάτι Σμιθ στο Rockwave. Επαιζαν πριν οι Prodigy, επικρατούσε πανικός, και νόμιζα ότι μετά απλώς θα βγει μια σπουδαία κυρία που ο κόσμος θα παρακολουθήσει «μουσειακά». Και ξαφνικά βγαίνει στη σκηνή, τυλίγεται με το φουλάρι της κι αρχίζει να απαγγέλλει Γκίνσμπεργκ: «Everything is holy...». Και βλέπω είκοσι-τριάντα χιλιάδες ανθρώπους να τρέχουν προς τη σκηνή. Εκεί κατάλαβα τι μπορεί να μεταφέρει ένας άνθρωπος που κουβαλά μέσα του τα 60s και τα 70s. Ήταν σχεδόν μεταφυσικό.

— **Δεν είσαι άνθρωπος της έκθεσης. Κι όμως δημιουργείς τεράστια σύνδεση με τον κόσμο.** Είναι ο χαρακτήρας μου αυτός. Απολαμβάνω να περπατάω στον δρόμο και να μην αισθάνομαι ότι κάθε μου βήμα συνοδεύεται από αναγνωριστικότητα. Δεν μου είναι βολικό να βρίσκομαι στα φώτα, αν δεν έχω να πω το τραγουδάκι μου. Δεν θα μπορούσα να είμαι παρουσιαστής ή τηλεοπτικός άνθρωπος. Από την άλλη, έπειτα από τριάντα πέντε χρόνια, το πάλο είναι πια το σπίτι μου. Όπως και η εθνική οδός. Είναι τρόπος ζωής.

— **Είσαι βαθιά «στούντιο» άνθρωπος;** Απολύτως. Το στούντιο είναι από τα πράγματα που απολαμβάνω περισσότερο. Στο προσωπικό μου στούντιο, όπου φτιάχνω τις μακέτες των τραγουδιών, μπορώ να περνάω ατέλειωτες ώρες. Η διαδικασία της παραγωγής με φανατίζει ίσως περισσότερο απ' όσο θα έπρεπε.

— **Περισσότερο κι από το live;** Είναι διαφορετικό challenge. Η συναυλία απαιτεί κάτι πολύ συγκεκριμένο: να είσαι εκεί. Πραγματικά εκεί. Να ξεπεράσεις τον εαυτό σου μέσα σε δύο ώρες. Στο στούντιο υπάρχει χρόνος. Μπορεί να γίνει γιορτή. Στη σκηνή

δεν υπάρχει δίκτυ ασφαλείας.

— **Το κοινό σου είναι εντυπωσιακά ετερόκλητο. Από μεταλλάδες μέχρι ανθρώπους της ηλεκτρονικής σκηνής.** Ίσως γιατί ποτέ δεν σκέφτηκα τη μουσική με όρους φυλής. Κι επίσης γιατί, αν σταματήσεις να παράγεις κι αρχίσεις απλώς να αναπαράγεις, γίνεσαι μουσειακός. Δεν θα με ενοχλούσε να δω τον Νιλ Γιανγκ και να μην παίξει ούτε ένα καινούργιο τραγούδι. Γιατί οι μεγάλοι καλλιτέχνες επινοούν κάθε φορά τη βραδιά από την αρχή. Δεν βγαίνουν στη σκηνή με μανιέρα. Βγαίνουν σαν να είναι η πρώτη φορά. Το ίδιο αισθάνθηκα όταν είδα τον Λέοναρντ Κοέν. Δεν έβλεπε έναν άνθρωπο που αναπαράγει τον εαυτό του. Έβλεπε έναν άνθρωπο που εξακολουθεί να ζει κάθε λέξη.

— **Πάμε πίσω; Στη Βέροια; Το πρώτο διαβατήριο ήταν η μουσική ή το βιβλίο;** Το βιβλίο. Θυμάμαι ακόμη το πρώτο βιβλίο που μου χάρισε ο θεός μου, που ήταν δάσκαλος, με όλη τη σημασία της λέξης. «Ο μικρός θαλασσομάχος». Μετά ήρθε ο «Κόμης Μοντεχρίστος». Μετά ο Ιούλιος Βερν. Κάπως έτσι άρχισα να συχνάζω στη βιβλιοθήκη της Βέροιας, και οι άνθρωποι που δούλευαν εκεί άρχισαν να μου προτείνουν ποιητές. Νομίζω, εκεί ξεκίνησε πραγματικά η σχέση μου μ' αυτό που κάνω.

— **Η μουσική πότε μπήκε σοβαρά στη ζωή σου;** Γύρω στα δώδεκα, στην αρχή της εφηβείας. Κι αμέσως κατάλαβα ότι αγαπημένο μου είδος είναι εκείνο στο οποίο συναντιούνται η ποίηση και η μουσική. Είχα καταπληκτικούς φίλους. Ένας απ' αυτούς, ο Δαμιανός, τσελίστας, με μύησε στον Μπαχ, τον Μάλερ, τον Μπερλιόζ, τον Ντεμπισί, τον Ραβέλ. Θυμάμαι τον εαυτό μου στα δεκαπέντε να ακούω ξανά και ξανά το «Βολέρο» του Ραβέλ και να μη θέλω να βγω από κει μέσα. Ήταν σαν να μπαίνεις σ' ένα δάσος.

— **Τι σου έδωσε η επαρχία;** Μεγάλωσα στην άκρη της πόλης, κυριολεκτικά δίπλα σ' ένα δάσος. Και νομίζω ότι άργησα να ωριμάσω με τον τρόπο που ωριμάζουν τα παιδιά των πόλεων. Το αισθάνομαι μέχρι σήμερα αυτό. Αλλά η ανωριμότητα έχει δύο όψεις. Καθώς αργείς να μεγαλώσεις, κρατάς και κάτι πιο νέο μέσα σου. Ένα πιο φρέσκο βλέμμα. Και ίσως για έναν καλλιτέχνη αυτό να είναι πλεονέκτημα.

— **Το παιδί εκείνο υπάρχει ακόμη;** Αυτό προσπαθώ να προστατεύσω περισσότερο απ' όλα. Πάντα έλεγα ότι δυνατός άνθρωπος είναι αυτός που καταφέρνει να προστατεύσει το παιδί μέσα του. Έχω παίξει πολύ στη ζωή μου. Πολύ. Κι αυτό εξακολουθώ να κάνω μέσω της τέχνης. Αν νιώθω περήφανος για κάτι, είναι για το ότι η έννοια του παιχνιδιού παραμένει μέσα μου ζωντανή.

— **Επαιζες για να κερδίσεις;** Όχι ιδιαίτερα. Δεν ήμουν ποτέ το παιδί που θα πανηγύριζε επειδή νίκησε. Πολλές φορές στενοχωριόμουν κιόλας όταν έβλεπα τους άλλους να χάνουν. Ζούμε σ' έναν κόσμο που εκπαιδεύει τα παιδιά να νικούν συνέχεια. Αλλά κάπως έτσι «τρύπε τα γκολάκια», όπως έλεγε ένας φίλος μου ναυτικός.

— **Στα 24 έφυγες για Παρίσι. Γιατί;** Γιατί αισθανόμουν ότι, αν δεν έφευγα, θα πέθαινα. Πήγα για να χαθώ στον κόσμο. Νομίζω ότι πρόλαβα το τελευταίο κομμάτι του παλιού Παρισιού. Το Παρίσι των Mano Negra και των Nègresses Vertes. Και ταυτόχρονα γενιόταν η ατμόσφαιρα που βλέπεις στο «Μίσος». Η αρχή του γαλλικού hip hop. Δεν υπήρχαν ακόμη πολυβόλα στο μετρό.

— **Ζούμε σε μια εποχή όπου πολλοί μιλούν και λίγοι ακούν. Τι σημαίνει για σένα πραγματική ακρόαση;** Αισθάνομαι ότι στη ζωή μου υπήρξα πιο φλύαρος απ' όσο θα ήθελα. Αλλά επειδή είμαι παρατηρητής, αυτό με βοήθησε ν' ακούσω τους ανθρώπους που άξιζε να ακούσω. Πιστεύω ότι είναι πιο

χρήσιμο να είσαι σπουδαίος ακροατής παρά σπουδαίος αφηγητής. Γιατί μπορεί κάποιος να έχει μεγάλο αφηγηματικό ταλέντο, αλλά να λείπει ρηκά πράγματα. Οι ακροατές είναι που κάνουν καλύτερο τον κόσμο.

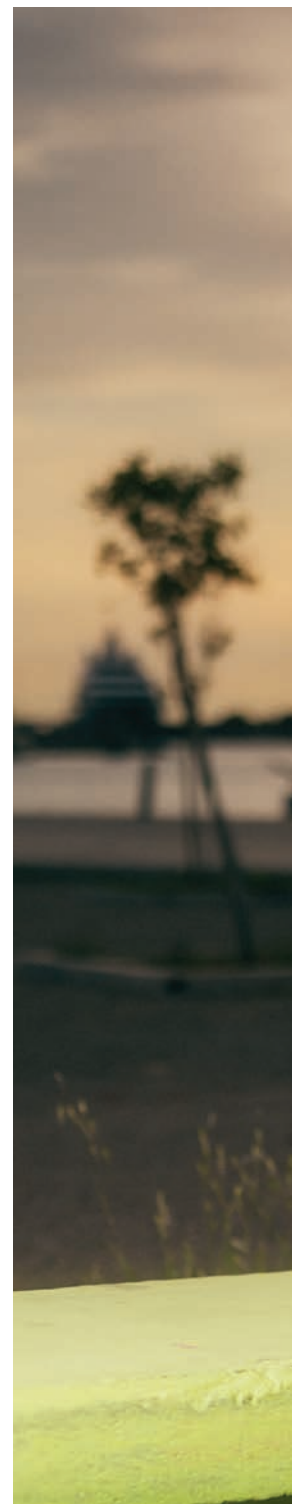
— **Υπάρχουν πόλεις που σε μαθαίνουν να βλέπεις αλλιώς τους ανθρώπους;** Όλες. Κάθε πόλη εκπέμπει σε μια διαφορετική συχνότητα. Ακόμη και οι μικρές επαρχιακές πόλεις έχουν τη δική τους μυθολογία και τους δικούς τους ήρωες. Κι όταν λέω ήρωες, δεν εννοώ απαραίτητα γενναίους ανθρώπους. Εννοώ τις μορφές που διαμορφώνουν τη φαντασία ενός παιδιού.

— **Θυμάσαι πώς γράφτηκε το «Αρχίζω και θυμάμαι»;** Πολύ καθαρά. Ήμασταν με τα Ξύλινα Σπαθιά στο Μάντσεστερ. Εγώ ήμουν άρρωστος στο ξενοδοχείο, με πυρετό. Ξυπνάω χαράματα και βλέπω την ανατολή σε μια πόλη που μου είχε φανεί τρομερά σκοτεινή. Και σκέφτηκα την αδερφή μου, που ζει στην Αυστραλία. Ότι εκείνη τη στιγμή, όταν για μένα ξημέρωνε, για εκείνη, στην άλλη άκρη της Γης, νύχτωνε. Κι άρχισα να σκέφτομαι αυτή την τροχιά του κόσμου, ότι κάπου πάντα ανατέλλει και κάπου πάντα δύει ο ήλιος. Κι έτσι γράφτηκε η πρώτη στροφή. Μετά πετάξαμε για Ρόδο. Φτάνουμε βράδυ, καταιγίδα, τρομερή προσγείωση, ένα τεράστιο ξενοδοχείο με ατέλειωτους διαδρόμους. Και ξαφνικά blackout σε όλο το νησί. Απόλυτο σκοτάδι. Βγαίνω στους διαδρόμους μ' έναν αναπητήρα στο χέρι και αισθάνομαι ότι βρίσκομαι στη «Λάμψη» του Κιούμπρικ. Περίμενα να δω τα κοριτσάκια στο βάθος του διαδρόμου. Μας έδωσαν κάτι κεριά και κάθισα στο δωμάτιο βλέποντας τους κεραυνούς στο φουρτουνιασμένο πέλαγος. Εκεί γράφτηκε η δεύτερη στροφή. Είναι φοβερό, γιατί το φωτεινό κομμάτι του τραγουδιού γράφτηκε στην πιο σκοτεινή πόλη που είχα βρεθεί ποτέ και το σκοτεινό στο νησί του φωτός. Και στην ουσία αυτό λέει το τραγούδι: ότι δεν γίνεται να ημερώνει συνέχεια, ούτε και να βραδιάζει συνέχεια. Κάποια στιγμή θα βρεθείς στο φως, κάποια άλλη στο σκοτάδι. Το σημαντικό είναι να μπορείς να ανακαλύπτεις τον κόσμο απ' την αρχή. Να τον ερωτεύεσαι ξανά.

— **Τι είναι πιο επικίνδυνο για έναν καλλιτέχνη; Να μην έχει χρήματα ή να έχει αρκετά;** Το να μην έχεις χρήματα στην αρχή μπορεί να λειτουργήσει ως κίνητρο. Αλλά το να μη φτάνουν ποτέ μπορεί να γίνει αντικίνητρο. Από την άλλη, αν θέλεις να φτιάξεις πράγματα –μια παράσταση, ένα άλμπουμ–, να υλοποιήσεις ένα όραμα, χρειάζεσαι πόρους. Προσωπικά ποτέ δεν αισθάνθηκα απέχθεια για το χρήμα. Αν μπορώ να το αξιοποιήσω δημιουργικά, το κάνω με χαρά. Και ποτέ δεν έκρινα τους ανθρώπους με βάση την οικονομική τους επιφάνεια. Δεν πίστευα ποτέ ότι όποιος έχει χρήματα είναι αυτομάτως κάποιος που δεν θέλω να συναντήσω.

— **Έχεις ζήσει από τις κασέτες και το tape trading μέχρι το streaming και το AI. Πώς βλέπεις αυτή τη μετάβαση;** Είναι υπέροχο που η πληροφορία ταξιδεύει τόσο γρήγορα. Αλλά ταυτόχρονα ζούμε μέσα σε υπεραφρονία. Σωρεύονται βουνα πληροφορίας και γίνεται όλο και πιο δύσκολο να εστιασείς σ' αυτό που πραγματικά θα σε συγκινήσει. Τα home studios πλέον είναι διαστημόπλοια. Ένα παιδί δέκα χρονών μπορεί να μπει μέσα και να κάνει κάτι σπουδαίο. Το AI συμμετέχει ήδη σ' όλα αυτά. Εγώ το χρησιμοποιώ λίγο για παιχνίδια. Του ζητάω να γράψει τραγούδια «σαν τον Παυλίδη» και γελάω αρκετά. Αλλά τρόμαξα όταν του ζήτησα να γράψει σαν τον Μπομπ Ντίλαν. Ήταν σαν να τον ήξερε πάρα πολύ καλά.

— **Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στη λέξη που τραγουδιέται και στη λέξη που μένει στο χαρτί;** Τα όρια είναι πολύ ασαφή. Στην Ελλάδα έχουμε τεράστιους συνθέτες και ποιητές. Δεν μπορώ να σκεφτώ μεγαλύτερο παράδειγμα από τον τρόπο που ο Μίκης Θεοδωράκης μελοποίησε τον Οδυσσέα Ελύτη. Ακούς φράσεις που πιστεύεις ότι είναι αδύνατο να

Αυτά που πραγματικά σε αφορούν πρέπει να τα αφήνεις να μπουν όσο πιο βαθιά γίνεται μέσα σου. Δεν θέλω να ζήσω χίλια πράγματα. Αλλά τα δέκα που θα ζήσω θέλω να τα ζήσω στο φουλ.

μελοποιηθούν, και ξαφνικά γίνονται τραγούδι. Τότε καταλαβαίνεις ότι η αληθινή ποίηση εμπεριέχει ήδη τη μουσική της.

— **Υπάρχει κάποια περιπέτεια που τότε σου φάνηκε λάθος, αλλά σήμερα καταλαβαίνεις πόσο σε διαμόρφωσε;** Πάρα πολλές. Ήμασταν άτακτα παιδιά. Έχω κάνει πράγματα που την ώρα που τα ζούσα ήξερα ότι είναι λάθος, αλλά ταυτόχρονα τα απολάμβανα ακραία. Αλλά, αν δεν πεθάνεις, όλα οκεί.

— **Πώς σε άλλαξε η πατρότητα;** Δεν συνειδητοποίησα πότε έγινε η αλλαγή. Αλλά υπάρχει σ' αυτήν κάτι πολύ σημαντικό: Ξαφνικά βγαίνεις εσύ από το κέντρο και μπαίνει κάποιος άλλος. Κι αυτό αλλάζει τη θέα σου προς τον κόσμο. Επίσης σε κάνει καλύτερο μάγειρα.

— **Τι σε συγκινεί περισσότερο σε μια συναυλία;** Το πιο άμεσο πράγμα είναι να ακούς τον κόσμο να τραγουδά μαζί σου. Αυτό είναι πάντα συγκλονιστικό. Αλλά υπάρχουν και στιγμές άλλου τύπου. Θυμάμαι τους Portishead στο Rockwave. Είκοσι χιλιάδες άνθρωποι σιωπούσαν κοιτώντας προς το ίδιο σημείο. Για πρώτη φορά αισθάνθηκα ότι μια αρένα μετατρέπεται σε ναό. Ότι συμμετείχαμε όλοι σε κάτι ιερό.

— **Υπάρχει κάτι που παλιότερα το έπαιρνες πολύ σοβαρά και σήμερα όχι;** Τον εαυτό μου. Όλοι το κάνουμε λίγο αυτό όταν είμαστε νεότεροι. Αλλά και την άποψη των άλλων για μένα.

— **Από τα 80s και τη Θεσσαλονίκη μέχρι σήμερα τι έχει αλλάξει περισσότερο;** Στα 80s δεν είχα ακόμη επαγγελματική σχέση με τη μουσική. Με τα Ξύλινα Σπαθιά άρχισε να τρίβεται η ψυχή μας στους μεγάλους δρόμους. Το πάθος όμως δεν αλλάζει. Η όρεξη που έχω σήμερα να ανακαλύψω ένα καινούργιο τραγούδι είναι ίδια μ' αυτήν που είχα στα δεκαπέντε. Αυτό που αλλάζει είναι ο τρόπος που ζεις. Δεν ζω στα εξήντα όπως στα δεκαοχτώ. Ούτε στα τριάντα ζούσα όπως στα είκοσι. Αλλά ποτέ δεν υπήρξα συλλέκτης εμπειριών. Δεν πίστεψα ποτέ ότι πρέπει να διαβάσω όσο περισσότερα βιβλία γίνεται ή να ακούσω όσο περισσότερη μουσική γίνεται. Πάντα πίστευα ότι αυτά που πραγματικά σε αφορούν πρέπει να τα αφήνεις να μπουν όσο πιο βαθιά γίνεται μέσα σου. Δεν θέλω να ζήσω χίλια πράγματα. Αλλά τα δέκα που θα ζήσω θέλω να τα ζήσω στο φουλ.

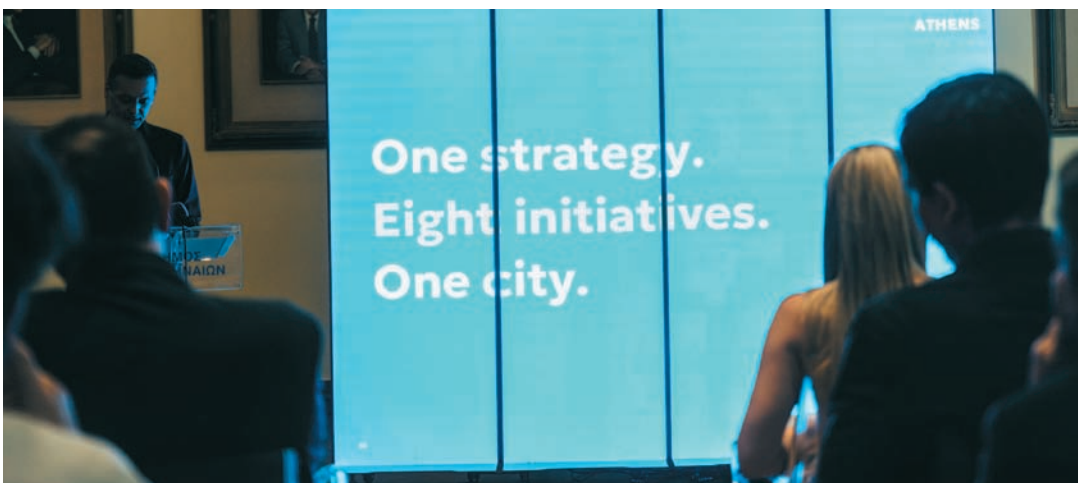
— **Τι σημαίνει αυτό στην πράξη;** Ότι προσπαθώ να βάζω όσο το δυνατόν μικρότερη ασπίδα ανάμεσα σ' εμένα και στη ζωή. Όσο λιγότερο προστατεύεσαι από την ακτινοβολία της πραγματικότητας, τόσο πιο βαθιά ζεις. Αυτό ισχύει και για τη μουσική και για τις σχέσεις και για τα ταξίδια και για τις συναυλίες.

— **Τι θυμάσαι από τη συναυλία των Rolling Stones που ανοίξατε στο ΟΑΚΑ;** Θυμάμαι να περιφερόμαστε με τον Βασίλη Γκουνταρούλη backstage και όλη αυτή την αίσθηση ότι πίσω από το τεράστιο σκηνικό υπήρχαν εκατοντάδες άνθρωποι που δούλευαν ασταμάτητα. Μας είχαν βάλει σ' ένα μικρό

καμαρίνι και μας είπαν ότι εκεί αλλάζει τα κοστούμια του ο Μικ Τζάγκερ.

Θυμάμαι επίσης τον μπασίστα μας, τον Χρήστο Τσαμπράση, να έρχεται πριν βγούμε και να μου λέει: «Έχω πρόβλημα». «Μη μου το κάνεις αυτό», του λέω. «Οχι σήμερα». Και τον ρωτάω ποιο είναι το πρόβλημα. «Δεν έχω άγχος», απαντάει. «Και γιατί αυτό είναι πρόβλημα;» απορώ. Με κοιτάει στα μάτια και μου λέει: «Όλοι οι μεγάλοι καλλιτέχνες είχαν άγχος». «Μη φοβάσαι», του λέω, «είσαι μια χαρά καλλιτέχνης. Μπορούμε να πάμε να παίξουμε». Τα Ξύλινα Σπαθιά απέφευγαν πάντα και λίγο αυτή τη λογική του «πάμε να φωτογραφηθούμε με τους μεγάλους». Παίζαμε και φεύγαμε. Δεν μας ενδιέφερε να αποδείξουμε κάτι μέσα από τη λάμψη κάποιου άλλου.

Λίγο πριν σπκωθεί από το τραπέζι, ο Παύλος Παυλίδης επιστρέφει σχεδόν ασυναίσθητα στην ιδέα που διαπερνά όλη τη συζήτηση: την ανάγκη να παραμείνεις ανοιχτός απέναντι στον κόσμο, σαν να τον αντικρίνεις για πρώτη φορά. «Το σημαντικό», λέει ξανά, «είναι να μπορείς να ερωτεύεσαι τον κόσμο κάθε μέρα από την αρχή». Και ίσως τελικά αυτή να είναι η βαθύτερη εξήγηση γιατί τα τραγούδια του εξακολουθούν να συναντούν ανθρώπους διαφορετικών ηλικιών και «φυλών»: γιατί δεν γράφονται από κάποιον που αισθάνεται ότι τα έχει καταλάβει όλα, αλλά από κάποιον που συνεχίζει να κοιτάζει τον κόσμο με την περιέργεια ενός παιδιού που ψάχνει ακόμη θησαυρούς στην άμμο. **A**

Δήμος Αθηναίων

«Upgrade Athens»: Ολοκληρώνεται η ψηφιακή αναβάθμιση της Αθήνας

Χάρης Δούκας: Η ψηφιακή μετάβαση έχει αξία μόνο όταν διευρύνει τη δημοκρατία, όταν κάνει τον πολίτη συμμετέχο, όταν μειώνει τις ανισότητες

Τα οκτώ υποέργα του «Upgrade Athens»

Το νέο ολοκληρωμένο πρόγραμμα ψηφιακού και αστικού μετασχηματισμού του Δήμου Αθηναίων «Upgrade Athens» παρουσιάστηκε την Πέμπτη 28 Μαΐου στο Δημαρχιακό Μέγαρο. Η ψηφιακή αναβάθμιση της Αθήνας, που γίνεται σε συνεργασία με τη ΔΑΕΜ, τον ψηφιακό βραχίονα του δήμου, αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο η πόλη λειτουργεί, εξυπηρετεί τον πολίτη και ανταποκρίνεται στις ανάγκες της καθημερινότητας.

Ο δήμαρχος Αθηναίων, Χάρης Δούκας, δήλωσε: «Το «Upgrade Athens» είναι ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ψηφιακής αναβάθμισης για την πόλη μας, το οποίο έχει ως αφετηρία τον άνθρωπο.

Για εμάς, ο θεμελιώδης κανόνας είναι ότι η τεχνολογία πρέπει να υπηρετεί τον πολίτη, το περιβάλλον και τη δημοκρατία. Η Αθήνα που χτίζουμε δεν είναι μια πόλη αισθητήρων και αλγορίθμων. Είναι μια πόλη που ακούει τους πολίτες της πιο γρήγορα, που τους εξυπηρετεί πιο αποτελεσματικά, που τους προστατεύει πιο έξυπνα. Η πραγματική πρόοδος μετρείται από το πόσο ανθρώπινη γίνεται η ζωή στην «έξυπνη» πόλη. Η ψηφιακή μετάβαση έχει αξία μόνο όταν διευρύνει τη δημοκρατία, όταν κάνει τον πολίτη συμμετέχο, όταν μειώνει τις ανισότητες.

Το «Upgrade Athens» είναι μια δέσμευση, ένα σχέδιο με σαφείς στόχους και μετρήσιμα αποτελέσματα. Ένας δρόμος αλλαγής που έχει ήδη ξεκινήσει».

Παρουσιάζοντας το νέο ψηφιακό πρόγραμμα «Upgrade Athens», ο δήμαρχος Αθηναίων, Χάρης Δούκας, ανέλυσε το καθένα από τα οκτώ υποέργα στα οποία στηρίζεται η αναβάθμιση της Αθήνας. Πιο αναλυτικά:

1 Athens Smart Clean - Ένα ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Παρακολούθησης Υποδομών Καθαριότητας

Η καθαριότητα γίνεται επιστήμη. Με την εφαρμογή «Αθήνα, Καθαρή Πόλη», οι πολίτες θα κλείνουν ραντεβού για τα δρομολόγια αποκομιδής ογκωδών αντικειμένων, ενώ 360 «έξυπνα» απορριμματοφόρα με τηλεματική και 1.000 αισθητήρες σε κάδους θα μας λένε ανά πάσα στιγμή πού απαιτείται παρέμβαση. Αντί να στέλνουμε φορτηγά σε άδεια σοκάκια, τα στέλνουμε εκεί που χρειάζονται.

2 Athens Civil Alert

Κάθε κάτοικος της Αθήνας γίνεται ο πρώτος «αισθητήρας» της πόλης. Μέσω της εφαρμογής Athens Civil Alert, ο πολίτης καταγράφει συμβάντα – φωτιές, πλημμύρες, πεσμένα δέντρα – και η αναφορά φτάνει άμεσα στο επιχειρησιακό κέντρο του δήμου, χωρίς γραφειοκρατία και χωρίς καθυστέρηση. Η δημοτική αστυνομία αναλαμβάνει δράση και ο πολίτης ενημερώνεται για την εξέλιξη μέσα από την ίδια εφαρμογή. Με τεχνολογίες IoT και πλήρη διαλειτουργικότητα με τα υπόλοιπα συστήματα, δημιουργείται ένας πραγματικός «πανόπτης» της πόλης. Πρόληψη, ταχύτερη απόκριση της Πολιτικής Προστασίας, καλύτερη διαχείριση αστικών κινδύνων.

3 Athens Hub - Ψηφιακές υπηρεσίες «έξυπνης» γειτονιάς

Η γειτονιά γίνεται «έξυπνη». Ασύρματο ευρυζωνικό δίκτυο WiFi, περιβαλλοντικοί αισθητήρες μέτρησης ποιότητας αέρα και ηλεκτρονικές πινακίδες ψηφιακής σήμανσης εγκαθίστανται σε κόμβους της πόλης. Ένα κεντρικό σύστημα συλλέγει και αναλύει όλα τα δεδομένα σε ενιαία dashboards. Παράλληλα, οι πολίτες αποκτούν εργαλεία ενεργούς συμμετοχής μέσω ψηφιακών διαβουλεύσεων, ψηφοφοριών και υποβολής προτάσεων. Η πλατφόρμα αναδεικνύει, επίσης, τον χαρακτήρα κάθε γειτονιάς, προτείνοντας περιπατητικές διαδρομές με σημεία ενδιαφέροντος.

4 Bike Sharing - Μικροκινητικότητα και σταθμοί φόρτισης

Ένα νέο, ολοκληρωμένο δίκτυο κοινόχρηστων ηλεκτρικών ποδηλάτων απλώνεται σε ολόκληρη την πόλη: 50 «έξυπνοι» σταθμοί και 340 θέσεις φόρτισης και κλειδώματος, με λειτουργία σε πραγματικό χρόνο μέσω εφαρμογής στο κινητό. Ο πολίτης θα βρίσκει το κοντινότερο διαθέσιμο ποδήλατο, θα το ξεκλειδώσει, κι όταν το επιστρέψει, αυτό θα φορτίζεται αυτόματα. Μια συνειδη-

τή επιλογή για λιγότερα αυτοκίνητα, λιγότερο μοποτιλιόρισμα και καλύτερη ποιότητα αέρα.

5 Athens Gov - Η πόλη στο χέρι σου

Ένας ψηφιακός βοηθός με τεχνητή νοημοσύνη ενοποιεί όλες τις υπηρεσίες, ενημερώνει για την πορεία αιτημάτων και κλείνει ραντεβού. Η υποδομή ανοιχτών δεδομένων Athens Gov Open διαθέτει ελεύθερα διοικητικά, περιβαλλοντικά και γεωγραφικά δεδομένα, ενώ το Athens Gov Registry καταγράφει βήμα βήμα όλες τις διαδικασίες του δήμου.

6 Athens Way - Ενιαίο πληροφοριακό σύστημα βιώσιμης κινητικότητας

Η Αθήνα κινείται «έξυπνα». Κυκλοφορία, στάθμευση και δημόσιες συγκοινωνίες ενοποιούνται σε ένα κεντρικό ψηφιακό οικοσύστημα. Μέσω εφαρμογής στο κινητό, ο πολίτης επιλέγει και πληρώνει ηλεκτρονικά τη θέση στάθμευσής του, σχεδιάζει σε πραγματικό χρόνο τη μετακίνησή του συνδυάζοντας διαφορετικά μέσα μεταφοράς και εξυπηρετείται ψηφιακά σε κάθε βήμα.

7 Ολοκληρωμένο σύστημα εξοικονόμησης πόρων σχολικών κτιρίων

Αισθητήρες και μονάδες τηλεμετρίας εγκαθίστανται σε σχολικά κτίρια για την παρακολούθηση κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, νερού και καυσίμων. Ο δήμος αποκτά εργαλεία ανάλυσης κόστους και εντοπισμού υπερκατανάλωσης για στοχευμένες παρεμβάσεις. Παράλληλα, αναπτύσσονται εφαρμογές gamification για μαθητές που καλλιεργούν περιβαλλοντική συνείδηση και ενθαρρύνουν την εξοικονόμηση ενέργειας.

8 Ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου πρόσβασης οχημάτων στο εμπορικό τρίγωνο

Το εμπορικό τρίγωνο της Αθήνας ανακτά την ανθρώπινη κλίμακά του. Ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου πρόσβασης οχημάτων εγκαθίσταται σε επιλεγμένους πεζοδρόμους, με σύγχρονα ηλεκτρομηχανολογικά μέσα και καινοτόμες ψηφιακές τεχνολογίες. Στόχος η προστασία του δημοσίου χώρου, η ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας και η ασφαλής διαχείριση της κυκλοφορίας.

Στο τέλος της εκδήλωσης, ο διευθύνων σύμβουλος της ΔΑΕΜ, Λάζαρος Καραούλης, παρουσίασε τους 6 πυλώνες δράσεων του ψηφιακού βραχίονα του Δήμου Αθηναίων: Ψηφιακός Μετασχηματισμός, Υπηρεσίες προς τους πολίτες και Τεχνητή Νοημοσύνη, Πλατφόρμες «Εξυπνων» Πόλεων, Κινητικότητα και Στάθμευση, Ασφάλεια και Κυβερνοασφάλεια και Βιωσιμότητα και Κοινωνική Πολιτική.

Η γειτονιά γίνεται «έξυπνη». Ασύρματο ευρυζωνικό δίκτυο WiFi, περιβαλλοντικοί αισθητήρες μέτρησης ποιότητας αέρα και ηλεκτρονικές πινακίδες ψηφιακής σήμανσης εγκαθίστανται σε κόμβους της πόλης.

Η νέα γεωγραφία του παραθερισμού

Αναζητώντας ένα σπίτι δίπλα στη θάλασσα

Της ΑΝΝΑΣ ΜΑΡΙΑΣ ΔΡΟΥΜΠΟΥΚΗ

Υπάρχει μια στιγμή, κάπου ανάμεσα στο τρίτο ραντεβού με τον μεσίτη και στο πέμπτο «θα σας πάρω εγώ», που αρχίζεις να καταλαβαίνεις ότι η αναζήτηση σπιτιού στην ελληνική επαρχία δεν είναι απλώς μια πρακτική υπόθεση, αλλά μια δοκιμασία υπομονής, λογικής, ενίοτε και χιούμορ. Γιατί χωρίς χιούμορ δεν αντέχεται. Η αρχική ιδέα είναι συνήθως απλή: ένα μικρό σπίτι κοντά στη θάλασσα. Ένας χώρος λειτουργικός, που να επιτρέπει μια στοιχειώδη απόσταση από την πόλη. Όχι πολυτέλεια, αλλά μια βασική ποιότητα ζωής. Κάτι που παλαιότερα ήταν αρκετά συνηθισμένο για μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού. Βέβαια, στην πράξη η εικόνα είναι διαφορετική.

Πολλά από τα ακίνητα που διατίθενται στην επαρχία εμφανίζονται ως «γραφικά» ή «παραδοσιακά», αλλά στην πραγματικότητα πρόκειται για κατοικίες χωρίς ουσιαστική συντήρηση εδώ και δεκαετίες. Η έννοια της «ανακαίνισης» μεταφράζεται συχνά σε πλήρη ανακατασκευή. Παράλληλα, δεν είναι σπάνιο να συναντά κανείς ασαφείς ή και προβληματικές συνθήκες νομιμότητας: από ημιτελή συμβόλαια μέχρι προτάσεις για πληρωμές εκτός συστήματος, όπως η καταβολή λογαριασμών «στο χέρι».

Και μέσα σε όλα αυτά, οι τιμές. Τιμές που μοιάζουν να απέχουν από την πραγματικότητα. Μικρά, φθαρμένα διαμερίσματα, με ελάχιστες υποδομές, για τα οποία ζητούνται ποσά που κάποτε θα αντιστοιχούσαν σε αξιοπρεπή σπίτια. Η αγορά μοιάζει να λειτουργεί με μια δική της, παράλληλη λογική: όχι με βάση την αξία του χώρου, αλλά με βάση μια φανταστική προσδοκία κέρδους.

Σε αυτό το πλαίσιο, δεν λείπουν και αφηγήσεις που ενισχύουν αυτή τη λογική. Ιστορίες για ακίνητα που αγοράστηκαν σε χαμηλές τιμές και μέσα σε λίγα χρόνια πολλαπλασίασαν την αξία τους παρουσιάζονται ως ενδεικτικές της δυναμικής της αγοράς. Πρακτικά, αυτές οι περιπτώσεις λειτουργούν και ως μηχανισμός αναπροσαρμογής των προσδοκιών, επηρεάζοντας συνολικά το επίπεδο των τιμών.

Κάπου εκεί μπαίνει στο κάδρο και ο μεσίτης. Οδηγείτε μαζί σε δρόμους που διασχίζουν χωριά και ημιτελείς εξοχικές ζώνες. Σου δείχνει σπίτια αλλά και ιστορίες. «Αυτό εδώ το πήρε ένας Λιβανέζος 100 χιλιάρες, πριν λίγα χρόνια. Τώρα κάνει 300». Το λέει με έναν τόνο σχεδόν θαυμασμού, σαν να πρόκειται για φυσικό φαινόμενο, όχι για κάτι που έχει άμεσες συνέπειες στους ανθρώπους που ζουν –ή προσπαθούν να ζήσουν– σε αυτά τα μέρη.

Και σκέφτεσαι ότι όλα έχουν πλέον μία τιμή. Και, κυρίως, έναν αντίκτυπο. Γιατί αυτό που αλλάζει δεν είναι μόνο η αγορά ακινήτων. Είναι η ίδια η έννοια

«Απόγευμα στην Ύδρα II»
Τέτονης Παναγιώτης, 1985

του παραθερισμού. Εκεί που κάποτε υπήρχε μια σχετική αθωότητα –οικογένειες που περνούσαν μήνες σε απλά σπίτια δίπλα στη θάλασσα, με περιορισμένα μέσα αλλά με μια αίσθηση ελευθερίας–, τώρα υπάρχει μια διαρκής διαπραγμάτευση. Πόσο θα μείνεις, αν «σε παίρνει», αν αξίζει. Αυτό δεν είναι νοσταλγία. Η τουλάχιστον δεν είναι μόνο νοσταλγία. Είναι μια διαπίστωση ότι οι συνθήκες έχουν μετατοπιστεί ριζικά. Οι οικονομικές κρίσεις, οι παγκόσμιες ανακατατάξεις, η πανδημία, η πίεση της αγοράς, η μετατροπή των κατοικιών σε επενδυτικά προϊόντα – όλα αυτά έχουν αναδιαμορφώσει το τοπίο. Οι καλοκαιρινές διακοπές δεν είναι πια αυτονόητες. Είναι κάτι που πρέπει να υπολογίσεις.

Και ίσως αυτό να είναι το πιο ενδιαφέρον στοιχείο όλης αυτής της εμπειρίας: ότι σε αναγκάζει να επαναπροσδιορίσεις αυτά που ζητάς. Όχι μόνο από ένα σπίτι, αλλά από τον ίδιο τον χρόνο της ανάπαυσης. Από το τι σημαίνει «φεύγω», «ξεκουράζομαι», «μένω κάπου αλλού».

Ο παραθερισμός όπως τον ξέραμε μπορεί να έχει αλλάξει. Μπορεί να έχει χάσει κάτι από την αθωότητά του. Βέβαια, δεν έχει εξαφανιστεί, έχει μεταμορφωθεί. Έχει γίνει πιο σύνθετος, πιο άνοιος, πιο ταξικός, ίσως και πιο σκληρός. Όμως παραμένει μια ανάγκη. Όχι ως πολυτέλεια, αλλά ως τρόπος να ξαναβρίσκουμε, έστω για λίγο, μια αίσθηση χώρου και χρόνου, που δεν ορίζεται αποκλειστικά από την αγορά.

Μια φίλη σου, για παράδειγμα, που εδώ και χρόνια πηγαίνει με την οικογένειά της σε ένα συγκεκριμένο δωμάτιο στη Σίφνο, σου λέει ότι φέτος η τιμή έχει τριπλασιαστεί. Δεν θα πάνε για πολλές μέρες, ίσως προτιμήσουν να μείνουν λιγότερο. Έτσι, η σταθερότητα μιας συνήθειας, που κάποτε λειτουργούσε σχεδόν τελετουργικά, διαλύεται.

Κι εγώ η ίδια, χωρίς να το έχω αποφασίσει συνειδητά, έχω σταματήσει να πηγαίνω σε νησιά. Το κόστος –οικονομικό, ψυχικό, οργανωτικό– έχει γίνει δυσανάλογο. Αναζητώ άλλες λύσεις. Πιο ήσυχες, πιο προσιτές. Ίσως λιγότερο «εντυπωσιακές», αλλά πιο αληθινές. Ευτυχώς που στα φοιτητικά μας χρόνια είχαμε τη δυνατότητα να γνωρίσουμε και να ζήσουμε αυτά τα νησιά σε συνθήκες που επέτρεπαν μια πιο ουσιαστική εμπειρία – μένοντας ακόμη και δεκαπέντε μέρες, όχι ως επισκέπτες αλλά σχεδόν ως ντόπιοι.

Η σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες –με τη Γερμανία, για παράδειγμα– είναι χρήσιμη για να κατανοηθεί καλύτερα η ιδιαιτερότητα της ελληνικής περίπτωσης. Σε αγροτικές περιοχές της ανατολικής Γερμανίας –στη Θουριγγία ή τη Σαξονία– μπορεί κανείς να βρει κατοικίες σε τιμές που κυμαίνονται περίπου στα 1.100-1.400 ευρώ/τ.μ. Οι τιμές αυτές είναι συγκρίσιμες ή και χαμηλότερες από πολλές ελληνικές επαρχιακές περιοχές.

Η διαφορά δεν εντοπίζεται τόσο στο απόλυτο επίπεδο των τιμών, όσο στο τι αντιστοιχεί σε αυτές. Στη γερμανική επαρχία, ακόμη και σε χαμηλότερες τιμές, τα ακίνητα είναι συνήθως πλήρως δηλωμένα, με σαφή νομική κατάσταση, βασικές υποδομές και ενεργειακά χαρακτηριστικά που ανταποκρίνονται σε σύγχρονα πρότυπα. Αντίθετα, στην ελληνική περίπτωση η ίδια τιμή μπορεί να αφορά ακίνητο που απαιτεί εκτεταμένες παρεμβάσεις για να καταστεί λειτουργικό.

Ενδεικτικά, ένα παλιό σπίτι 70 τ.μ. σε χωριό της Πελοποννήσου μπορεί να διατίθεται γύρω στις 90.000 ευρώ –δηλαδή περίπου 1.300 ευρώ/τ.μ.–, χωρίς να είναι άμεσα κατοικήσιμο. Την ίδια στιγμή, σε μια αγροτική περιοχή της Γερμανίας, ένα σπίτι αντίστοιχου κόστους ανά τετραγωνικό μπορεί να είναι ήδη σε χρήση, με βασικές παροχές και σαφές ιδιοκτησιακό καθεστώς.

Αυτή η απόκλιση δείχνει ότι το ζήτημα στην ελληνική επαρχία δεν είναι μόνο το ύψος των τιμών, αλλά η σχέση τους με την πραγματική αξία. Σε πολλές περιπτώσεις, η τιμή δεν αντανακλά την υφιστάμενη κατάσταση, αλλά μια προσδοκία μελλοντικής αξιοποίησης. Το ακίνητο αποτιμάται όχι ως κατοικία, αλλά ως εν δυνάμει επενδυτικό προϊόν.

Το σίγουρο είναι ότι η έννοια του «προσιτού καλοκαιριού» επαναπροσδιορίζεται. Τελικά, η αναζήτηση σπιτιού στην επαρχία (και όχι μόνο) λειτουργεί ως καθρέφτης μιας ευρύτερης στρέβλωσης. Δεν είναι μόνο ότι οι τιμές ανεβαίνουν· είναι και ότι η πραγματικότητα παύει να έχει σημασία. Όταν το κόστος δεν αντιστοιχεί σε αυτό που προσφέρεται δεν μιλάμε για «αγορά», αλλά για μια συλλογική αυταπάτη ή και απάτη – και εκεί, το διακύβευμα δεν είναι να βρεις σπίτι, αλλά να μην αποδεχτείς τους όρους της. **Α**

Εκεί που κάποτε υπήρχε μια σχετική αθωότητα -οικογένειες που περνούσαν μήνες σε απλά σπίτια δίπλα στη θάλασσα, με περιορισμένα μέσα αλλά με μια αίσθηση ελευθερίας-, τώρα υπάρχει μια διαρκής διαπραγμάτευση. Πόσο θα μείνεις, αν «σε παίρνει», αν αξίζει.

GREEN VOICE

Πράσινη μετάβαση, έξυπνες υποδομές, προσαρμογή στα νέα δεδομένα της κλιματικής κρίσης. Έννοιες και αγωνίες που εκφράζονται όλο και πιο συχνά, καθώς κράτη, τοπική αυτοδιοίκηση, εταιρείες αλλά και η Κοινωνία των Πολιτών αναζητούν **λύσεις φιλικές προς τον πλανήτη** και την καθημερινότητά μας. Στο μεγάλο αφιέρωμα της **ATHENS VOICE**, με αφορμή την **Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος** στις **5 Ιουνίου**, επιλέγουμε να παρουσιάσουμε κάποια από τα θετικά παραδείγματα που δείχνουν το μονοπάτι: από τα **ελληνικά νησιά-πρότυπα** στη διαχείριση απαιτητικών συνθηκών, καινοτόμες πρωτοβουλίες όπως το **ReBoat**, το σκάφος που θα αποφορτίζει τα νησιά όταν οι υποδομές πιέζονται, τις νέες, **«πράσινες» στρατηγικές των εταιρειών**, σε μια προσπάθεια να προσαρμοστούν στο νέο περιβάλλον. Κι ακόμη, πώς η **διαχείριση αποβλήτων** μπορεί να είναι και οικονομικά αποδοτική, πώς η **λειψυδρία** επηρεάζει την οικονομία, αλλά και πώς εκτιμά η **Μαρία Δαμανάκη**, πρώην επίτροπος Περιβάλλοντος, τον ρόλο της **τεχνητής νοημοσύνης** στα νέα δεδομένα και τη νέα γεωπολιτική μάχη για ισχύ και ενέργεια. - A.V. Team

Smart Cities

Όταν οι ελληνικές πόλεις προσπαθούν να αναπνεύσουν

Από τις έξυπνες υποδομές έως την κυκλική οικονομία, η πράσινη μετάβαση επαναπροσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται και λειτουργούν οι σύγχρονες πόλεις.

ΤΗΣ ΝΑΤΑΣΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Αν σταθεί κανείς στο κέντρο μιας ελληνικής πόλης κάποιο μεσημέρι του Αυγούστου, η αίσθηση της ζέστης που αναδύεται από την ασφάλτο και η βοή του εγκλωβισμένου κυκλοφοριακού ιστού περιγράφουν ανάγλυφα την πρόκληση της εποχής μας. Για δεκαετίες, οι πόλεις μας χτίστηκαν με γνώμονα την αυτοκίνηση και την άναρχη τσιμεντοποίηση. Σήμερα, όμως, η κλιματική κρίση και η ανάγκη για μια βιώσιμη καθημερινότητα μας αναγκάζουν να ξαναγράψουμε το σενάριο της αστικής διαβίωσης. Η «πράσινη μετάβαση» των πόλεων δεν είναι πλέον μια σειρά από ευκολόγια σε εται-

ρικά φυλλάδια, αλλά μια ριζική αναδιάρθρωση του τρόπου με τον οποίο μετακινούμαστε, καταναλώνουμε, εργαζόμαστε και συνυπάρχουμε. Σε αυτή τη μεγάλη στροφή, οι «έξυπνες πόλεις» αποτελούν το όχημα και ο επιχειρηματικός κόσμος τον απαραίτητο κινητήρα.

Τι σημαίνει, όμως, στην πραγματικότητα μια έξυπνη και πράσινη πόλη; Ο όρος δεν αφορά μόνο την ψηφιοποίηση υπηρεσιών ή την εγκατάσταση αισθητήρων στους δρόμους. Αφορά την ικανότητα μιας πόλης να καταναλώνει λιγότερους πόρους, να παράγει λιγότερους ρύπους, να αξιοποιεί καλύτερα τα δεδομένα και να προσφέρει υψηλότερη ποιότητα ζωής στους κατοίκους της.

Η πραγματική «ευφυΐα» έγκειται στη διασύνδεση των δεδομένων με στόχο τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Σε μια τέτοια πόλη, οι κάδοι απορριμμάτων, όταν γεμίζουν, ειδοποιούν τα απορριμματοφόρα, βελτιστοποιώντας τα δρομολόγια και μειώνοντας τις εκπομπές ρύπων, ενώ τα συστήματα φωτισμού προσαρμόζουν την έντασή τους ανάλογα με την κίνηση στους δρόμους. Αυτή η μετάβαση απαιτεί τεράστιες επενδύσεις σε υποδομές, τεχνογνωσία και καινοτομία. Εδώ ακριβώς εισέρχεται ο ρόλος των επιχειρήσεων, οι οποίες, μέσα από Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ), εισάγουν τεχνολογία αιχμής και αναλαμβάνουν το ρίσκο της υλοποίησης μεγάλων έργων.

Η Ελλάδα μπροστά σε μια νέα αστική πραγματικότητα

Τα τελευταία χρόνια, η χώρα μας βρέθηκε αντιμέτωπη με ακραία καιρικά φαινόμενα, καταστροφικές πυρκαγιές και πλημμύρες που ανέδειξαν την ανάγκη για πιο ανθεκτικές υποδομές. Παράλληλα, οι ελληνικές πόλεις καλούνται να αντιμετωπίσουν χρόνιες προκλήσεις όπως η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η ενεργειακή κατανάλωση και η διαχείριση απορριμμάτων.

Η συζήτηση για την πράσινη μετάβαση έχει περάσει πλέον στο στάδιο της εφαρμογής, υποστηριζόμενη από σημαντικά χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το ΕΣΠΑ. ▶

Ο ΟΡΟΣ ΕΞΥΠΝΗ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΗ ΠΟΛΗ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΜΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΕΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ, ΝΑ ΠΑΡΑΓΕΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟΥΣ ΡΥΠΟΥΣ, ΝΑ ΑΞΙΟΠΟΙΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΝΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΥΨΗΛΟΤΕΡΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ

◀ Το εθνικό σχέδιο για τις «έξυπνες πόλεις», με προϋπολογισμό που ξεπερνά τα 300 εκατ. ευρώ για τους ελληνικούς δήμους, αλλάζει σταδιακά τον χάρτη της χώρας.

Η πιο ορατή αλλαγή στην καθημερινότητα των πολιτών της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης είναι η ριζική ανανέωση του στόλου των αστικών συγκοινωνιών. Μετά από χρόνια στασιμότητας, οι δρόμοι των δύο μεγάλων αστικών κέντρων υποδέχθηκαν εκατοντάδες νέα ηλεκτρικά λεωφορεία, προσφέροντας μηδενικές εκπομπές ρύπων, δραστηκή μείωση της ηχορύπανσης και έξυπνη διαχείριση φόρτισης στα αμαξοστάσια, με τη συμβολή ενεργειακών εταιρειών. Μέχρι σήμερα έχουν τεθεί σε κυκλοφορία 1.076 νέα οχήματα, ενώ ο στόχος της κυβέρνησης είναι ο αριθμός να φτάσει τα 1.700 μέσα στην επόμενη διετία. Οι συγκοινωνίες της Αθήνας έρχονται και ένα βήμα πιο κοντά στην υδρογονοκίνηση, καθώς το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών προχωρά στην πιλοτική αγορά 3 λεωφορείων με τη συγκεκριμένη τεχνολογία.

Σημαντικές παρεμβάσεις δρομολογούνται και στα μέσα σταθερής τροχιάς, με την προμήθεια 19 νέων συρμών για τις Γραμμές 2 και 3 του Μετρό, αλλά και την εκτεταμένη ανακατασκευή συρμών της Γραμμής 1 του Ηλεκτρικού. Αντίστοιχα, η λειτουργία του Μετρό Θεσσαλονίκης αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες παρεμβάσεις αστικής κινητικότητας των τελευταίων δεκαετιών. Το νέο δίκτυο αναμένεται να περιορίσει σημαντικά την κυκλοφορία οχημάτων στο κέντρο της πόλης, μειώνοντας παράλληλα τις εκπομπές και τον χρόνο μετακίνησης χιλιάδων πολιτών. Εξίσου κρίσιμος είναι ο τομέας της διαχείρισης απορριμμάτων. Η ανακύκλωση μπορεί να μη διαθέτει τη θεαματικότητα ενός νέου μετρό ή ενός ηλεκτρικού λεωφορείου, ίσως αποτελεί

όμως το πιο καθημερινό παράδειγμα της σχέσης μεταξύ πολίτη, δήμου και επιχείρησης. Το σύστημα των μπλε κάδων, που λειτουργεί σε συνεργασία με τους δήμους της χώρας, συνεχίζει να επεκτείνεται. Σήμερα λειτουργούν περισσότεροι από 180.000 μπλε κάδοι και περισσότεροι από 10.800 μπλε κώδωνες γυαλιού, καλύπτοντας ουσιαστικά το σύνολο σχεδόν του πληθυσμού της χώρας. Ταυτόχρονα, πολλοί δήμοι αξιοποιούν ψηφιακά εργαλεία για τη βελτίωση της αποκομιδής απορριμμάτων, την παρακολούθηση των σημείων συλλογής και την ενημέρωση των πολιτών. Οι νέες εφαρμογές smart waste management επιτρέπουν καλύτερη κατανομή πόρων και χαμηλότερο λειτουργικό κόστος, ενώ παράλληλα ενισχύουν τους στόχους της κυκλικής οικονομίας.

Στο κομμάτι των κυβερνητικών προγραμμάτων, το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας δίνουν τη δυνατότητα σε δεκάδες δήμους να αναπτύξουν πλατφόρμες έξυπνης στάθμευσης και συστήματα ελέγχου της ποιότητας του αέρα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα Τρίκαλα, που αποτελούν διεθνές σημείο αναφοράς για τις smart τεχνολογίες, η Αστυπάλαια με το πρωτοποριακό μοντέλο πλήρους ηλεκτροκίνησης, η Κοζάνη που αποτελεί βασικό σημείο της εθνικής στρατηγικής απολιγνιτοποίησης αλλά και ο Δήμος Αθηναίων με τη δημιουργία «πάρκων τσέπης» σε πυκνοδομημένες γειτονιές. Για την προώθηση των έξυπνων πόλεων, το Υπουργείο Εσωτερικών τα τελευταία χρόνια έχει χρηματοδοτήσει με 110 εκατ. ευρώ τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού. Το σύνολο των συμβάσεων των 60 έργων που υλοποιούνται στην επικράτεια ανέρχονται σε 86 εκατ. ευρώ και η απορρόφηση ξεπερνά το 51%. Μέχρι σήμερα, τα έργα που έχουν γίνει για την Αυτοδιοίκηση ξεπερνούν τα 10.300.

Από τη συμμόρφωση στη στρατηγική

Τα αυστηρά κριτήρια ESG, που επιβάλλονται πλέον από το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, καθιστούν τη βιωσιμότητα προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση και την επιβίωση των ίδιων των εταιρειών. Οι επιχειρήσεις δεν εξετάζουν πλέον μόνο το οικονομικό κόστος μιας επένδυσης, αλλά και το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα, μετατρέποντας τη βιωσιμότητα από υποχρέωση σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Αυτή η νέα νοοτροπία αποτυπώνεται έντονα στις πράσινες κατασκευές, όπου οι μεγάλοι κατασκευαστικοί όμιλοι εστιάζουν πλέον σε βιοκλιματικά κτίρια, χρήση ανακυκλωμένων υλικών και εγκατάσταση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις στέγες. Αντίστοιχα, στον τομέα των logistics και των μεταφορών, οι εταιρείες ταχυμεταφορών αντικαθιστούν τους στόλους τους με ηλεκτρικά βαν και ποδήλατα, μειώνοντας το κυκλοφοριακό βάρος και τους ρύπους στα

αστικά κέντρα. Οι εταιρείες πληροφορικής και τεχνολογίας αναπτύσσουν το απαραίτητο λογισμικό για την έξυπνη διαχείριση του δικτύου ύδρευσης και τον εντοπισμό διαρροών, προσφέροντας τα εργαλεία που επιτρέπουν στις πόλεις να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά.

Η μετάβαση σε πράσινες και έξυπνες πόλεις δεν είναι ένα μακρινό, ουτοπικό σενάριο, αλλά μια δυναμική διαδικασία που εξελίσσεται αυτή τη στιγμή δίπλα μας. Κάθε φορά που ένας πολίτης επιλέγει το ηλεκτρικό λεωφορείο, κάθε φορά που μια επιχείρηση επενδύει στην ενεργειακή αναβάθμιση των εγκαταστάσεών της και κάθε φορά που ένας δήμος εφαρμόζει ένα έξυπνο σύστημα διαχείρισης πόρων, το αστικό τοπίο αλλάζει μορφή. Η συμμαχία μεταξύ της πολιτείας, των τοπικών κοινωνιών και της επιχειρηματικότητας είναι ο μόνος δρόμος για να μετατραπούν οι πόλεις μας από εστίες περιβαλλοντικής πίεσης σε ζωντανούς, βιώσιμους οργανισμούς. ●

* Τα Τρίκαλα αποτελούν μία από τις ελληνικές πόλεις που έχουν ενταχθεί στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία NetZeroCities, η οποία υποστηρίζει 100 πόλεις στην πορεία τους προς την κλιματική ουδετερότητα έως το 2030.

* Η Αθήνα πρωτοστάτησε στη θεσμοθέτηση του ρόλου του Chief Heat Officer (Υπεύθυνου Αντιμετώπισης Ακραίας Ζέστης) και στην εφαρμογή ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για τους Καύσωνες (Heat Action Plan).

* Το δίκτυο των μπλε κάδων στην Ελλάδα πλέον ξεπερνά τους 180.000 κάδους ανακύκλωσης και τους 10.800 κώδωνες γυαλιού, αποτελώντας μία από τις πιο εκτεταμένες περιβαλλοντικές υποδομές των ελληνικών πόλεων.

Προορισμός: Μπλε Κάδος & Μπλε Κώδωνας!

Γιατί η Ανακύκλωση
Συσκευασιών δεν είναι τάση.
Είναι στάση. Στάση ζωής.

Μπλε Κάδος
Blue Bin

Μπλε Κώδωνας
Blue Bell

Με τους **Μπλε Κάδους** και **Μπλε Κώδωνες**, που βρίσκονται σε κάθε γειτονιά της χώρας μας, μπορούμε να κάνουμε την Ανακύκλωση Συσκευασιών καθημερινή μας συνήθεια. Εδώ και **25 χρόνια**, με συνέπεια και μεθοδικότητα, έχουμε καταφέρει, όλοι μαζί, να συνεισφέρουμε στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και την προώθηση της βιωσιμότητας του πλανήτη. Κάθε συσκευασία που ανακυκλώνεται στους **Μπλε Κάδους** και **Μπλε Κώδωνες**, κάθε πόρος που εξοικονομείται, μας φέρνει όλους πιο κοντά σε έναν κόσμο βιώσιμο.

- www.herrco.gr
- <https://www.facebook.com/mplekados/>
- https://www.instagram.com/mplekados_eeaa
- [hellenic-recovery-recycling-corporation/](https://www.linkedin.com/company/hellenic-recovery-recycling-corporation/)
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ

Μαρία Δαμανάκη

Η κλιματική κρίση είναι η μεγαλύτερη απειλή σήμερα, αλλά η ΑΙ μπορεί να γίνει ακόμη πιο επικίνδυνη αύριο

Η Μαρία Δαμανάκη μιλά για την κλιματική κρίση, την ΑΙ, τα datacenters, την πυρηνική ενέργεια και τη νέα γεωπολιτική μάχη για ισχύ, ενέργεια και δεδομένα.

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Βλέπει τον κόσμο να περνά σε μια εποχή βαθιάς μετάβασης, όπου η κλιματική κρίση, η ενεργειακή ασφάλεια, η τεχνητή νοημοσύνη και η γεωπολιτική αστάθεια αλληλοσυγκρούονται και αλληλοτροφοδοτούνται. Η Μαρία Δαμανάκη δεν αντιμετωπίζει την ΑΙ ούτε ως μεσσιανική λύση ούτε ως καταστροφολογικό σενάριο, αλλά ως ένα πανίσχυρο εργαλείο που ήδη αναδιαμορφώνει την οικονομία, την πολιτική, την ενέργεια και τελικά την ίδια την ανθρώπινη σκέψη.

Έχοντας διατελέσει Ευρωπαϊκή επίτροπος Περιβάλλοντος, Ωκεανών και Αλιείας και νυν σύμβουλος στους Oceans 5, καθηγήτρια στο NOVA University και αντιπρόεδρος του ΕΛΙΑΜΕΠ, στη συζήτησή μας εξηγεί γιατί θεωρεί ότι η κλιματική κρίση παραμένει η μεγαλύτερη άμεση απειλή για την ανθρωπότητα, γιατί η Ευρώπη καθυστερεί στρατηγικά στην ενέργεια και στις τεχνολογίες αιχμής, πώς τα data centers αλλάζουν το ενεργειακό ισοζύγιο και γιατί ο ωκεανός θα είναι ο πραγματικός πρωταγωνιστής του 21ου αιώνα.

— Ποια είναι η μεγαλύτερη απειλή σήμερα: η κλιματική κρίση, η γεωπολιτική αναταραχή ή η τεχνολογική ανατροπή μέσω ΑΙ;

Οι γεωπολιτικές αναταραχές σήμερα συζητούνται περισσότερο απ' όλους εμάς και προβάλλονται περισσότερο από τα μέσα επικοινωνίας. Αυτό είναι λογικό, γιατί έχουν ακραίες συνέπειες στις εμπόλεμες περιοχές με θανάτους και καταστροφές. Αλλά προς το παρόν τουλάχιστον, η γεωπολιτική αναταραχή δεν έχει ούτε πλανητικό ούτε μόνιμο χαρακτήρα και είναι παράγωγο άλλων βαθύτερων αλλαγών. Αντιθέτως, η κλιματική αλλαγή και η ψηφιακή επανάσταση είναι βαθιές πλανητικές μεταβολές ιστορικής σημασίας, που διαμορφώνουν και τον πλανήτη και το ανθρώπινο είδος.

Μεταξύ των δύο, προτάσσω την κλιματική κρίση, γιατί είναι ήδη εδώ, σε πλήρη εξέλιξη. Την τελευταία εικοσαετία κάθε χρόνο αποδεδειγμένα κοστίζει εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπινες ζωές και προκαλεί καταστροφές τουλάχιστον 200 δισεκατομμυρίων, με καύσωνες, πλημμύρες και ακραία καιρικά φαινόμενα. Επιπλέον, έχει παράπλευρες συνέπειες όπως η μετανάστευση, η έξαρση ασθενειών, η καταστροφή καλλιεργειών, ο υποσιτισμός, που έχουν επιπρόσθετο κόστος.

— Έχουμε δει ότι το κόστος της κλιματικής αλλαγής αυξάνεται εκθετικά.

Πριν από μερικά χρόνια, το World Economic Forum αποφάσισε να συνεργαστεί με επιστήμονες απ' όλο τον κόσμο για να απαντηθεί ένα ερώτημα: Ποιες θα είναι οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης το 2050; Ήταν

μια πολύ δύσκολη δουλειά, που κράτησε πολλούς μήνες. Την παρακολούθησα γιατί είχα την τύχη να μετέχω σε μια από τις ομάδες. Τα συμπεράσματα παρουσιάστηκαν το 2024 στο Νταβός. Η μελέτη προέβλεπε ότι το 2050 το κόστος ετησίως θα ξεπερνά τα 3 τρισεκατομμύρια δολάρια. Το ποσό προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον. Θυμάμαι τους τίτλους στα πρωτοσέλιδα: Το 2050 η ανθρωπότητα θα πληρώνει την κλιματική αλλαγή 16 εκατομμύρια δολάρια κάθε ώρα. Η κλιματική κρίση είναι λοιπόν σήμερα η μεγαλύτερη άμεση απειλή για το ανθρώπινο είδος.

— Παράλληλα, έρχεται με καλπασμό η τεχνητή νοημοσύνη...

Η ψηφιακή επανάσταση και η τεχνητή νοημοσύνη δεν πρέπει να υποτιμηθούν. Προελαύνουν ταχύτατα και, αν δεν ελεγχθούν σωστά, μπορεί να έχουν μοιραίες συνέπειες στο μέλλον, γιατί επηρεάζουν την ανθρώπινη σκέψη, χειραγωγούν την ανθρώπινη νοημοσύνη. Πολλοί από μας το έχουμε ζήσει αυτό, υποθέτω. Λόγου χάριν, ρωτάμε κάτι μια πλατφόρμα ΑΙ και μαζί με την απάντηση πολλές φορές έρχονται προτάσεις για παραπέρα διερεύνηση που προσανατολίζουν την πορεία της σκέψης μας.

Υπάρχει και ένας άλλος μεγάλος κίνδυνος. Εξαιτίας της ψηφιοποίησης της ζωής μας και της εκρηκτικής ανόδου της σχετικής αγοράς, έχουν δημιουργηθεί τεράστιοι πολυεθνικοί επιχειρηματικοί κολοσσοί, που ελέγχουν το παιχνίδι. Στην κορυφή πρέπει να είναι γύρω στους 20. Δυστυχώς, βρίσκονται μόνο στις ΗΠΑ και στην Κίνα. Αυτοί οι κολοσσοί συγκεντρώνουν πια όχι μόνο χρήμα, αλλά και ισχύ, εξουσία, χωρίς

καμία διαφάνεια ή λογοδοσία. Θα έλεγα ότι σήμερα η κλιματική αλλαγή είναι η μεγαλύτερη απειλή, ο κίνδυνος όμως από την ψηφιοποίηση της ζωής και την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης, αν τα πράγματα δεν οργανωθούν σωστά τώρα, μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερος αύριο.

— **Η τεχνητή νοημοσύνη παρουσιάζεται συχνά ως εργαλείο για την πράσινη μετάβαση – πιο «έξυπνα» δίκτυα και καλύτερη ενεργειακή διαχείριση. Την ίδια στιγμή, όμως, η έκρηξη των datacenters δημιουργεί μια νέα ενεργειακή ανάγκη. Μήπως η AI λύνει ένα πρόβλημα δημιουργώντας ένα άλλο;**

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι ένα εργαλείο που πάει παντού. Και εννοώ παντού. Εντελώς ανώφελο να την αρνηθούμε. Είναι ανάγκη να επικεντρωθούμε στο σημαντικό: Πώς θα χρησιμοποιούμε το διαθέσιμο εργαλείο, λαμβάνοντας υπόψη τις δεσμεύσεις και εξαρτήσεις που φέρει. Η τεχνητή νοημοσύνη, λοιπόν, μπορεί να βοηθήσει και στην ενεργειακή διαχείριση, δημιουργώντας έξυπνα δίκτυα. Αυτό όμως μπορεί να συμβεί εφόσον υπάρχουν δίκτυα.

Η Ελλάδα έχει ένα δίκτυο κακοσυντηρημένο και απαρχαιωμένο και δεν διαθέτει σοβαρά συστήματα αποθήκευσης. Είναι σε άλλη φάση. Έχει πολλή ανανεώσιμη ενέργεια, περισσότερη από όση χρειάζεται, τουλάχιστον για ορισμένες ώρες. Την εξάγει μισοτιμής ή παίρνει μέτρα αποκοπής μονάδων από το σύστημα. Αυτές είναι οι προκλήσεις που είναι μπροστά μας. Είναι κρίσιμα ενεργειακά ζητήματα για την Ελλάδα αλλά και για την Ευρώπη συνολικά.

— **Κι όσον αφορά τα datacenters;**

Η απάντηση εδώ δεν μπορεί να είναι ένα ναι ή ένα όχι. Εξαρτάται από το μέγεθος και τις προϋποθέσεις λειτουργίας τους. Ένα μεσαίο προς μεγάλο datacenter θα μπορούσε να καταναλώνει περίπου το 0,2% της ενέργειας του ελληνικού δικτύου, ή πολύ περισσότερο, ανάλογα με τις ώρες και προϋποθέσεις λειτουργίας. Αυτό το δεδομένο πρέπει να συμπεριληφθεί σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης που η Ελλάδα προσπαθεί να φτιάξει. Δεν είμαστε ακόμα εκεί.

— **Τα datacenters γίνονται η νέα βαριά βιομηχανία της ψηφιακής εποχής. Η Ελλάδα κινδυνεύει να επιβαρυνθεί ενεργειακά ή το όφελος είναι μεγαλύτερο ώστε να ισοσκελίζει το κόστος;**

Λυπούμαι να πω ότι ούτε εδώ η απάντηση είναι ένα ναι ή ένα όχι. Τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Όπως είπα και πριν, πολλά εξαρτώνται από τις προϋποθέσεις λειτουργίας. Θέλω όμως να σημειώσω ότι υπάρχουν και καλές πρακτικές. Στην Καλιφόρνια, λόγω χάρη, μεγάλα datacenters δεσμεύονται από την άδεια λειτουργίας τους να εγκαταστήσουν εκ των προτέρων παράλληλο σύστημα ανανεώσιμης ενέργειας, αλλά και σύστημα αποθήκευσης, ώστε να αυξήσουν την παραγωγή στο σύνολό τους.

— **Η πυρηνική ενέργεια επιστρέφει στο τραπέζι κι εσείς είστε ανοιχτή στη συζήτηση. Πού τελειώνει ο ρεαλισμός και πού αρχίζει ένα νέο ενεργειακό ρίσκο;**

Ναι, η πυρηνική ενέργεια επιστρέφει, αν και δεν έφυγε ποτέ. Το 2024, όμως, ήταν ένα σημείο καμπής, με αύξηση της παραγωγής 33% και πολλές νέες μονάδες να μπαίνουν σε δράση. Έκτοτε αυξάνεται σταθερά η χρήση της. Η επιστροφή της πυρηνικής ενέργειας συνδέεται με τα νέα γεωπολιτικά δεδομένα που δημιουργούν ανασφάλεια. Συνδέεται όμως και με την τεχνολογική πρόοδο στην ασφάλεια των αντιδραστήρων – και ιδιαίτερα με την κατασκευή και λειτουργία μικρών αρθρωτών αντιδραστήρων.

Ναι, είμαι ανοιχτή στη συζήτηση, γιατί θεωρώ ότι, με βάση τα γεωπολιτικά δεδομένα, η Ελλάδα και κάθε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, οφείλει να διαθέτει πολυ-παραγοντικό σύστημα ενεργειακής παραγωγής, για να αποφύγει μονομερείς εξαρτήσεις. Φυσικά υπάρχει ρίσκο, όπως υπάρχει και κόστος. Αυτό το κόστος είναι σχεδόν απαγορευτικό σήμερα για μια χώρα με το μέγεθος της Ελλάδας. Ακόμα και οι μικροί αντιδραστήρες δεν είναι ακόμα εμπορεύσιμοι σε τιμές λογικές, χρειάζονται μια δεκαετία τουλάχιστον.

Για την Ελλάδα, όπως και για όλη την Ευρώπη, μετά τα γεγονότα στη Μέση Ανατολή, η λύση που έχει απόλυτο ρεαλισμό και το μικρότερο ρίσκο, η πρώτη επιλογή, είναι η πράσινη μετάβαση. Ο Τραμπ κατάφερε να πείσει και τους πολέμιους του Πράσινου Συμφώνου. Νέο σύνθημα λοιπόν: Green Deal made by Trump.

— **Αν η AI εκτοξεύσει την ενεργειακή ζήτηση και οι ανανεώσιμες δεν αρκούν, η Ευρώπη θα οδηγηθεί σχεδόν αναγκαστικά στην πυρηνική επιλογή;**

Η Ευρώπη δεν θα οδηγηθεί στην πυρηνική επιλογή λόγω ανάγκης, γιατί το έχει ήδη κάνει. 12 από τις 27 χώρες καλύπτουν μέρος των αναγκών τους από την πυρηνική ενέργεια. Η Γαλλία κρατάει τα σκήπτρα, καλύπτει το 70% της ηλεκτρικής της παραγωγής, έχει δική της τεχνολογία, προχωρά στην παραγωγή μικρών αντιδραστήρων και πυρηνικών υποβρυχίων. Είναι μία από τις κορυφαίες πυρ-

νικές δυνάμεις του κόσμου.

Πάντως δεν είναι μόνο η AI υπεύθυνη για την παγκόσμια αύξηση της ενεργειακής ζήτησης, ούτε μόνο τα datacenters. Είναι οι ανάγκες των ανθρώπων και στον αναπτυσσόμενο, αλλά κυρίως στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Η ενέργεια αναγορεύεται σε βασικό αγαθό. Στην Ευρώπη οι ανανεώσιμες θα αρκούν για πάντα, αν υπάρξουν έργα αποθήκευσης και δικτύου. Αν επίσης καταφέρουμε να παράγουμε μαζικά τα δικά μας φωτοβολταϊκά και γεννήτριες, που σήμερα σχεδόν μονοπωλούνται από την Κίνα. Εκεί είναι το θέμα. Δυστυχώς, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει επενδύσει αρκετά εδώ και καθυστερεί πολύ. Πρέπει να βιαστεί. Αλλά η πυρηνική ενέργεια θα μπορεί να υπάρχει επίσης, εξισορροπώντας το δίκτυο και καλύπτοντας μέρος των αναγκών.

— **Είστε επιφυλακτική απέναντι στην ιδέα ότι η AI θα λειτουργήσει ως μοχλός εκδημοκρατισμού;**

Για να είμαι ακριβής, η AI προσφέρει πράγματι έναν κάποιο εκδημοκρατισμό, τον εκδημοκρατισμό της πληροφόρησης. Αλλά ζητάει αντάλλαγμα, ως συνήθως. Το αντάλλαγμα είναι η δυνατότητα επιρροής στην ανθρώπινη σκέψη.

— **Ποιος πραγματικά θα κυβερνά το μέλλον: τα κράτη ή οι πλατφόρμες των Big Tech;**

Μα τι ερώτηση είναι αυτή κ. Βελιδάκη; Αυτός ο κόσμος είναι απρόβλεπτος. Δεν ξέρουμε καν αν θα υπάρχει μέλλον, αν θα υπάρχει πλανήτης. Στην Κρήτη, την πατρίδα μας, λέγαμε κάτι που μου άρεσε πολύ: «Βαριά βαριά η σκοτεινιά προτού το φως της μέρας». Σ' αυτή τη μεταβατική εποχή, το παλιό σβήνει μα το νέο δεν φαίνεται. Ας ελπίσουμε ότι η δημοκρατία θα επιζήσει.

Σ' ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ, ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΣΒΗΝΕΙ ΜΑ ΤΟ ΝΕΟ ΔΕΝ ΦΑΙΝΕΤΑΙ. ΑΣ ΕΛΠΙΣΟΥΜΕ ΟΤΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΘΑ ΕΠΙΖΗΣΕΙ.

— **Ωκεανοί, ενέργεια, data, υποθαλάσσιες υποδομές, πρώτες ύλες: όλα μοιάζουν να συνδέονται σε μια νέα γεωπολιτική σκακιέρα – το είδαμε και στην επιμονή Τραμπ για τη Γροιλανδία. Ζούμε έναν νέου τύπου, «Πράσινο» Ψυχρό Πόλεμο; Αυτά όλα συνδέονταν πάντα, απλώς τώρα το συνειδητοποιούμε καλύτερα. Και αυτό είναι το πλεονέκτημα της AI: μας δίνει την πληροφορία που παλιότερα δεν είχαμε. Είναι στο χέρι μας, βέβαια, να δούμε τι θα κάνουμε την πληροφορία αυτή. Δεν είμαστε –τουλάχιστον όχι ακόμη– στον Ψυχρό Πόλεμο. Το παγκόσμιο εμπόριο υποχωρεί, αλλά πολύ λιγότερο από τότε. Οι διακρατικές σχέσεις δεν έχουν διαρραγεί πλήρως. Οι αγορές αντιδρούν σχετικά ψύχραιμα στα όσα κάνει ο απρόβλεπτος πρόεδρος.**

Πάντως, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως ο ωκεανός θα είναι ο πρωταγωνιστής του 21ου αιώνα. Η Γαλάζια Οικονομία καλπάζει. Έχει ρυθμό ανάπτυξης σχεδόν μίμηση φορά σε σχέση με την υπόλοιπη. Κι αυτό δεν είναι παράλογο, αν σκεφτούμε πως ο άνθρωπος έχει σχεδόν εξαντλήσει πολλές πλουτοπαραγωγικές πηγές που έχει στην ξηρά και τώρα στρέφεται προς τη θάλασσα, που είναι ακόμα σχετικά ανεκμετάλλευτη. Ελπίζω να τη σεβαστούμε περισσότερο και να κάνουμε εκεί κάτι καλύτερο. Ο ωκεανός είναι το 70% του πλανήτη. Είναι μεγάλο δώρο για την Ευρώπη, που διαθέτει τη μεγαλύτερη οικονομική ζώνη σε όλο τον κόσμο. Είναι μεγάλο δώρο για την Ελλάδα, που έχει τη μεγαλύτερη ακτογραμμή στην Ευρώπη.

Είναι ανάγκη να αξιοποιήσουμε αλλά και να προστατεύσουμε όλον αυτό τον πλούτο. Ο πλανήτης διαθέτει ακόμη τεράστιες θαλάσσιες εκτάσεις που βρίσκονται εκτός εθνικής δικαιοδοσίας. Είναι η Ανοιχτή Θάλασσα, δημόσιο αγαθό, παρουσία όλων των ανθρώπων. Το καλύτερο γεγονός του τελευταίου χρόνου ήταν η ψήφιση της Συνθήκης του ΟΗΕ για την Ανοιχτή Θάλασσα. Η Ευρώπη και η Ελλάδα πρωταγωνίστησαν στην εκστρατεία για την ψήφιση κι αυτό είναι απόλυτα θετικό. Αλλά τώρα όλα αυτά πρέπει να τα κάνουμε πράξη.

— **Και η Γροιλανδία;**

Όσον αφορά τη Γροιλανδία, θέλω να ελπίζω πως και το νησί και η Δανία και η Ευρώπη, θα βρουν τα πατήματά τους και τελικά δεν θα είναι τόσο εύκολο να προχωρήσουν τα σχέδια του απρόβλεπτου προέδρου.

— **Αν δούμε πέραν του οριζοντα, προς την επόμενη δεκαετία: είστε περισσότερο αισιόδοξη ή ανήσυχη; Μπορεί η ανθρωπότητα να διαχειριστεί την αναπόφευκτη μετάβαση;**

Η σκέψη μου είναι πεσιμιστική, αλλά η θέληση αισιόδοξη. Κανείς δεν θα το πει ποτέ καλύτερα από τον Γκράμσι. ●

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ
ΤΑΣΕΙΣ

Η ΕΚΕ εισέρχεται στο DNA των ελληνικών επιχειρήσεων

Της ΝΑΤΑΣΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη αποτελεί πλέον βασικό πυλώνα της σύγχρονης επιχειρηματικής στρατηγικής, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα, την κοινωνική προσφορά και την εμπιστοσύνη των πολιτών. Η Ελλάδα ευθυγραμμίζεται. Από την προστασία του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της απασχόλησης έως τη στήριξη της υγείας και της εκπαίδευσης, οι σύγχρονες επιχειρήσεις καλούνται να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της εποχής. Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη δεν αποτελεί πλέον μια προαιρετική δραστηριότητα, αλλά έναν ουσιαστικό τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες δημιουργούν αξία για την κοινωνία και χτίζουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τους πολίτες.

Η σημασία της ΕΚΕ για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι πολυδιάστατη. Καταρχάς, συμβάλλει στην ενίσχυση της φήμης και της αξιοπιστίας τους. Σε έναν κόσμο όπου οι καταναλωτές και οι επενδυτές είναι όλο και πιο ενημερωμένοι και ευαισθητοποιημένοι σε θέματα βιωσιμότητας, μια επιχείρηση με ισχυρό αποτύπωμα ΕΚΕ θεωρείται πιο αξιόπιστη και «αποδεκτή». Η ΕΚΕ αποτελεί, επίσης, κινητήρια δύναμη για την καινοτομία. Η αναζήτηση βιώσιμων λύσεων για περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα οδηγεί στη δημιουργία νέων προϊόντων, υπηρεσιών και επιχειρηματικών μοντέλων που μπορούν να προσδώσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Επιπλέον, η δέσμευση απέναντι στην ΕΚΕ ενισχύει την αφοσίωση των εργαζομένων. Ένα εργασιακό περιβάλλον που προάγει την υπευθυνότητα, την ισότητα και τη συνεισφορά στην κοινωνία, προσελκύει και διατηρεί ταλέντα, δημιουργώντας μια κουλτούρα υψηλής απόδοσης και συλλογικότητας. Τέλος, η ΕΚΕ επιτρέπει στις επιχειρήσεις να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα τους κινδύνους και να συμμορφώνονται με ένα ολοένα και πιο αυστηρό ρυθμιστικό πλαίσιο, ειδικά σε θέματα περιβαλλοντικής και κοινωνικής διακυβέρνησης (ESG).

Πρόσφατες μελέτες αποτυπώνουν μια σαφή στροφή των ελληνικών επιχειρήσεων, από την αποκλειστική επίδιωξη του οικονομικού κέρδους προς την ανάδειξη της κοινωνικής ευθύνης. Πρόκειται για μια εξέλιξη που αντανάκλα την αναγνώριση ότι η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα μιας επιχείρησης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ικανότητά της να δημιουργεί αξία όχι μόνο για τους μετόχους, αλλά και για το σύνολο της κοινωνίας.

Δράσεις ΕΚΕ που εμπνέουν

Πολλές ελληνικές επιχειρήσεις έχουν ενσωματώσει την ΕΚΕ στην καρδιά της λειτουργίας τους, αναπτύσσοντας φιλόδοξα προγράμματα που αφήνουν θετικό αποτύπωμα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό της **Allwyn Hellas**, η οποία έχει δομήσει τη στρατηγική της Κοινωνικής Στήριξης σε τρεις βασικούς πυλώνες: την Υγεία, τον Αθλητισμό και την Απασχόληση. Στον τομέα της Υγείας, η εταιρεία έχει αναλάβει την ανακαίνιση και αναμόρφωση θεραπευτικών χώρων σε δύο παιδιατρικά νοσοκομεία, το «Αγία Σοφία» και το «Παναγιώτης & Αγλαΐα Κυριακού». Μέσω αυτού του σημαντικού έργου, έχουν διεκπεραιωθεί 30 εργασίες ανακαίνισης σε έκταση 14.960 τ.μ., που περιλαμβάνουν 23 νοσηλευτικές μονάδες με δυναμικότητα 564 κλινών, αναβαθμίζοντας πλήρως το περιβάλλον για τα παιδιά, τους γονείς και το προσωπικό. Ο όμιλος έχει, επίσης, αναλάβει την πλήρη ανακαίνιση του Γενικού Αντικαρκινικού Νοσοκομείου «Μεταξά» στον Πειραιά. Στον Αθλητισμό, το καινοτόμο πρόγραμμα «OPAP Sports Academies» στηρίζει 200 ερασιτεχνικές ακαδημίες σε 49 νομούς, με τη συμμετοχή 25.000 νεαρών αθλητών, ενισχύοντας ταυτόχρονα την τεχνογνωσία των προπονητών και προσφέροντας καθοδήγηση σε γονείς, σε ιατρικό, ψυχολογικό και διατροφικό επίπεδο.

Στην Απασχόληση, το πρόγραμμα «Επιχειρηματική Ανάπτυξη από τον ΟΠΑΠ» υποστηρίζει μικρομεσαίες επιχειρήσεις με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, με στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την αναζωογόνηση της ελληνικής αγοράς.

Με στόχο ένα μοντέλο «Δημιουργίας Διαμοιραζόμενης Αξίας», η **ΔΕΗ** ενσωματώνει την ΕΚΕ στη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξής της, δίνοντας έμφαση σε δράσεις που παράγουν κοινωνικό και περιβαλλοντικό όφελος. Την περίοδο 2024-2025 προχώρησε σε σημαντικές επενδύσεις σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως μεγάλα φωτοβολταϊκά πάρκα στη Δυτική Μακεδονία, συμβάλλοντας στη μετάβαση σε καθαρότερες μορφές ενέργειας και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Παράλληλα, υλοποίησε προγράμματα στήριξης των τοπικών κοινωνιών στις λιγνιτικές περιοχές, ενίσχυσε εκπαιδευτικές δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, όπως το Carbon Farming Schools, και συμμετείχε σε πρωτοβουλίες αναδάσωσης και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, επένδυσε σε προγράμματα υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων και σε δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, ανταποκρινόμενη στις σύγχρονες απαιτήσεις της ενεργειακής μετάβασης.

Ο **ΟΤΕ** έχει να επιδείξει ένα πολυδιάστατο πρόγραμμα ΕΚΕ με τίτλο «Σχέση Ευθύνης», το οποίο υλοποιεί συστηματικά, αποσπώντας, μάλιστα, σχετική διάκριση από το Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών. Είναι από τους πλέον ενεργούς υποστηρικτές συλλόγων με σημαντική δράση για τα παιδιά, προσφέροντας χρηματικά ποσά μέσω ενεργειών κοινωνικού μάρκετινγκ. Την τελευταία διετία, η προσφορά του ΟΤΕ στα παιδιά ξεπέρασε τα 2 εκατ. ευρώ. Όσον αφορά το περιβάλλον, υλοποιεί εκτεταμένο πρόγραμμα ανακύκλωσης χαρτιού και κάνει χρήση ΑΠΕ.

Η δυναμική της ΕΚΕ είναι πλέον εμφανής και στον τραπεζικό τομέα, με την **Εθνική Τράπεζα** να υλοποιεί προγράμματα οικονομικής παιδείας, στήριξης της νεανικής επιχειρηματικότητας και χρηματοδότησης κοινωνικών πρωτοβουλιών. Σημαντική είναι και η συμβολή της **Alpha Bank**, η οποία υλοποιεί δράσεις για την ενίσχυση της εκπαίδευσης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της οικονομικής ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ενώ παράλληλα στηρίζει προγράμματα περιβαλλοντικής προστασίας και εθελοντισμού.

Στον τομέα της βιωσιμότητας, η **TITAN** επενδύει συστηματικά στη μείωση του ανθρακικού της αποτυπώματος, στην κυκλική οικονομία και στην αποκατάσταση λατομείων, ενσωματώνοντας τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων της. Αντίστοιχα, η **Πααστράτος** έχει αναπτύξει πρωτοβουλίες για την προστασία του περιβάλλοντος, τη στήριξη των τοπικών κοινωνιών και την προώθηση της καινοτομίας και της απασχόλησης, ενώ επενδύει σημαντικά στον ψηφιακό μετασχηματισμό και την εκπαίδευση των εργαζομένων της.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης η δράση της **Aegean Airlines**, η οποία υποστηρίζει κοινωνικούς φορείς, εκπαιδευτικά ιδρύματα και προγράμματα υγείας, ενώ συμμετέχει ενεργά σε δράσεις αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών και μεταφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας. Παράλληλα, η **Metlen** υλοποιεί προγράμματα στήριξης της τοπικής κοινωνίας, εκπαίδευσης νέων, ενίσχυσης της διαφορετικότητας και προστασίας του περιβάλλοντος, εστιάζοντας στη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας για τους κοινωνικούς της εταίρους.

Οι παραπάνω πρωτοβουλίες αποδεικνύουν ότι η ΕΚΕ στην Ελλάδα δεν περιορίζεται πλέον σε μεμονωμένες δωρεές ή χορηγίες, αλλά αποτελεί οργανικό μέρος της επιχειρηματικής στρατηγικής, με δράσεις που συμβάλλουν ουσιαστικά στην κοινωνική συνοχή, την περιβαλλοντική προστασία και τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Από την κοινωνική προσφορά στη μετρήσιμη βιωσιμότητα

Τα τελευταία χρόνια, η συζήτηση γύρω από την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη συνδέεται όλο και περισσότερο με το **ESG (Environmental, Social, Governance)**, δηλαδή το πλαίσιο που αξιολογεί τις επιδόσεις μιας επιχείρησης σε περιβαλλοντικά, κοινωνικά και θέματα εταιρικής διακυβέρνησης. Αν η ΕΚΕ αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την ανάδειξη του κοινωνικού ρόλου των επιχειρήσεων, το ESG έρχεται να προσδώσει σε αυτή την προσπάθεια μεγαλύτερη δομή, διαφάνεια και μετρησιμότητα.

Στην πράξη, οι δράσεις ΕΚΕ αποτελούν συχνά μέρος της στρατηγικής ESG μιας εταιρείας. Οι πρωτοβουλίες για την προστασία του περιβάλλοντος, τη μείωση των εκπομπών άνθρακα, την ενίσχυση της διαφορετικότητας και της ισότητας, την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων ή τη στήριξη των τοπικών κοινωνιών εντάσσονται στους πυλώνες του ESG και αξιολογούνται πλέον με συγκεκριμένους δείκτες και στόχους. Με αυτόν τον τρόπο, η κοινωνική υπευθυνότητα παύει να περιορίζεται σε αποσπασματικές ενέργειες και μετατρέπεται σε αναπόσπαστο στοιχείο της επιχειρηματικής στρατηγικής.

Παράλληλα, η ενσωμάτωση των αρχών ESG αποκτά ολοένα μεγαλύτερη σημασία για επενδυτές, καταναλωτές και θεσμικούς φορείς, οι οποίοι αναζητούν επιχειρήσεις που λειτουργούν με υπευθυνότητα και μακροπρόθεσμο προσανατολισμό. Η ικανότητα μιας εταιρείας να δημιουργεί οικονομική αξία, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις επιπτώσεις της στο περιβάλλον και την κοινωνία, εξελίσσεται σε βασικό κριτήριο αξιολόγησης της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητάς της.

Η ελληνική επιχειρηματική κοινότητα, λοιπόν, δείχνει ν' αντιλαμβάνεται ότι η επιτυχία δεν μετριέται αποκλειστικά με οικονομικούς όρους. Η ανάπτυξη συνδέεται πια με τη δημιουργία θετικού αποτυπώματος, τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η ΕΚΕ και το ESG συνθέτουν τις δύο όψεις της ίδιας φιλοσοφίας: μιας επιχειρηματικότητας που επιδιώκει να παράγει αξία με διάρκεια και ουσιαστικό αντίκτυπο. Όσο οι προκλήσεις γίνονται πιο σύνθετες, τόσο πιο καθοριστικός θα είναι ο ρόλος των επιχειρήσεων που επιλέγουν να αναπτύσσονται με την κοινωνία. ●

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΕΙΧΝΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΟΤΙ Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΔΕΝ ΜΕΤΡΙΕΤΑΙ ΠΛΕΟΝ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΜΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΝΔΕΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΤΙΚΟΥ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΟΣ, ΤΗ ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ.

ReBoat

Ένα σκάφος που ίσως αλλάξει για πάντα τη ζωή των νησιών

Το ΕΠΙΣΕΥ του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και άλλοι επιστημονικοί φορείς και χώρες υπογράφουν ένα εγχείρημα που ίσως διδάξει πιο αποτελεσματικά από ποτέ την αξία της διαχείρισης απορριμμάτων, της ανακύκλωσης και της κυκλικής οικονομίας.

Της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Η θερινή σεζόν έχει ήδη ανοίξει και από τώρα μέχρι και τον Οκτώβριο τα νησιά της Ευρώπης, από το Ιόνιο έως τις Αζόρες, θα δοκιμαστούν όπως κάθε καλοκαίρι, από εκρηκτικές, κάποτε μη διαχειρίσιμες ροές τουριστών, κάτι που συνεπάγεται και αντίστοιχα αυξημένες ποσότητες απορριμμάτων. Θα μπορούσε ένα φιλόδοξο ερευνητικό εγχείρημα να αλλάξει την καθημερινότητα ολόκληρων νησιωτικών κοινοτήτων και να μας μάθει – επιτέλους στην πράξη! – τι πραγματικά σημαίνει διαχείριση απορριμμάτων, ανακύκλωση και κυκλική οικονομία;

Απ' ό,τι φαίνεται, ναι, καθώς το ReBoat, όπως ονομάζεται το εγχείρημα [στο οποίο συμμετέχει το Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών (ΕΠΙΣΕΥ) του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Υπολογιστών (ΣΗΜΜΥ), Εργαστήριο Συστημάτων Αποφάσεων και Διοίκησης], έχει όλα τα εχέγγυα για να τα καταφέρει. Τι είναι, όμως, το ReBoat; Η δρ. **Μαρία Π. Φλουρή**, μέλος ομάδας έργου (Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό – ΕΔΙΠ ΣΗΜΜΥ ΕΜΠ) μιλά για πρώτη φορά για το πώς μια κινητή μονάδα διαλογής, ανακύκλωσης και επανεπεξεργασίας πάνω σε σκάφος μπορεί να αποφορτίσει τα νησιά ακριβώς τις πιο κρίσιμες εβδομάδες του χρόνου, όταν οι υποδομές πιέζονται και η μεταφορά αποβλήτων προς την πειρωτική χώρα γίνεται δαπανηρή, αργή και περιβαλλοντικά επιβλαβής. Αντί τα υλικά να ταξιδεύουν μακριά, ταξιδεύει η λύση, λέει χαρακτηριστικά η Φλουρή και στην κουβέντα που ακολουθεί απαντά σε όλα τα ερωτήματα που γεννά ένα τόσο μεγάλο εγχείρημα.

— Αν έπρεπε να εξηγήσετε με απλά λόγια –σε μαθητές Γυμνασίου, για παράδειγμα– τι ακριβώς είναι το ReBoat, τι θα λέγατε; Ρωτώ γιατί μέχρι σήμερα, για πολλούς συμπολίτες μας τόσο η ιδέα της ανακύκλωσης όσο και αυτή της κυκλικής οικονομίας αποδείχθηκαν πιο σύνθετες στην κατανόηση και στην εφαρμογή τους, πόσο μάλλον ένα έργο τέτοιας κλίμακας.

Θέλω να φανταστείτε το εξής: βρισκόμαστε σ' ένα νησί το καλοκαίρι, Κέρκυρα, Παζοί, Λίπαρι, ή Αζόρες. Ο κόσμος έχει αρχίσει να πολλαπλασιάζεται, η ζωή είναι γεμάτη, τα μαγαζιά δουλεύουν ακατάπαυστα. Μαζί με όλη αυτή την κίνηση, παράγονται και ποσότητες υλικών που έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο χρήσης τους – από πλαστικά κουβαδάκια, νεροπίστολα και παιχνίδια που μπορεί να καταλήγουν στις παραλίες, πεσόντες θαλάσσης, πλαστικές μπάλες ή και άλλα πλαστικά και υφασμάτινα υλικά, που, έχοντας ολοκληρώσει τον σκοπό χρήσης τους, καταλήγουν σε κάδους. Υπό κανονικές συνθήκες, αυτά τα υλικά φορτώνονται σε πλοία και ταξιδεύουν μακριά απ' το νησί, προς εγκαταστάσεις επεξεργασίας στην πειρωτική χώρα, κάτι που κοστίζει και σε χρήματα και σε περιβαλλοντικές επιπτώσεις, και επιπλέον χωρίς καμία ωφέλεια για το νησί. Εκεί έρχεται το ReBoat να αντιστρέψει τη λογική και, αντί να ταξιδεύουν τα υλικά προς τη λύση, ταξιδεύει η λύση προς τα υλικά. Συγκεκριμένα,

μια φορτηγή μονάδα διαλογής, ανακύκλωσης και επανεπεξεργασίας, η οποία ταξιδεύει πάνω σ' ένα καράβι, έρχεται στο λιμάνι του νησιού και ξεφορτώνεται. Σε αυτή τη μονάδα, τα πλαστικά και τα υφάσματα που συλλέγονται δεν αποτελούν πλέον «άχρηστα» υλικά – γίνονται νέες πρώτες ύλες, που μετατρέπονται αμέσως σε νέα προϊόντα, επιτόπου, για το νησί.

Εδώ βρίσκεται και η καρδιά του έργου: δεν αποτελεί απλά μια τεχνολογική λύση για τη διαχείριση υλικών. Είναι μια ανοιχτή διαδικασία δημιουργίας, στην οποία συμμετέχουν κάτοικοι, τουρίστες, καλλιτέχνες, σχεδιαστές και τοπικοί τεχνίτες – όλοι μαζί στο ίδιο «πλοίο», στην κυριολεξία, υποδεικνύοντας οι ίδιοι ποιες είναι οι ανάγκες για νέα προϊόντα, τα οποία με τη σειρά τους θα παραχθούν από τα «άχρηστα» υλικά που συλλέχθηκαν. Η μονάδα μένει στο νησί για 4 εβδομάδες, εκ των οποίων τις 2 πρώτες λειτουργεί ως βιομηχανική μονάδα επεξεργασίας, ενώ τις 2 τελευταίες ο χώρος όπου βρίσκεται μετατρέπεται σε δημιουργικό εργαστήριο, σε ένα μεγάλο φεστιβάλ, όπου ο καθένας μπορεί να δει, να αγγίξει και να συμμετάσχει στον κύκλο: από το υλικό που «τελείωσε» στο προϊόν που μόλις αρχίζει.

Αυτή είναι και η κυκλική οικονομία στην πράξη – τα υλικά δεν χάνονται, επιστρέφουν. Και το ReBoat το κάνει αυτό με έναν τρόπο που μπορεί να

Από αντίστοιχα έργα –όπως τα Deremco, FiberEUse, YouRban και Digiprime– έχουν προκύψει τουριστικά και χρηστικά αντικείμενα, π.χ. ένα τραπέζι (Deremco), έπιπλα και υλικά που κάθε νησί χρειάζεται, όπως παγκάκια, υφάσματα για ομπρέλες και ξαπλώστρες, τσάντες παραλίας (Digiprime), κ.ά.

ταξιδέψει από νησί σε νησί –όπως, για παράδειγμα, στα νησιά του Ιονίου, στις Αιολίδες Νήσους και στις Αζόρες, που είναι και τα νησιά του ReBoat.

— Πώς γεννήθηκε η ιδέα του ReBoat για τη βοήθεια –στη διαχείριση των απορριμμάτων– στα ευρωπαϊκά νησιά και τι πραγματικά χρειάζεται, επί του πρακτέου, μια κινητή μονάδα αναβαθμιστικής ανακύκλωσης πάνω σε σκάφος;

Η ιδέα του ReBoat γεννήθηκε στον συντονιστή μας Marcello Colledani (Politecnico di Milano), από ένα άλλο ευρωπαϊκό έργο, το YouRban. Το YouRban είχε την ιδέα να βάλει μια κινητή μονάδα διαλογής, ανακύκλωσης και επανεπεξεργασίας υλικών –με έμφαση στα ενισχυμένα πολυμερή– πάνω σε ένα φορτηγό το οποίο περιοδεύει σε ευρωπαϊκές πόλεις και, μέσα από δεκαήμερες εκδηλώσεις, πολίτες, καλλιτέχνες, σχεδιαστές και τοπικοί παραγωγοί συνεργάζονται για να τα μετατρέψουν σε νέα αντικείμενα, επιτόπου, στη γειτονιά. Αυτή η ιδέα γέννησε και το εύλογο ερώτημα: αν αυτό σε μια πόλη της ηπειρωτικής Ευρώπης είναι εφικτό, με τα νησιά τι μπορεί να γίνει; Εκεί που η απομόνωση είναι γεωγραφική, η τουριστική πίεση εποχιακή και έντονη και η απόσταση

από κάθε υποδομή επεξεργασίας υλικών μετριέται σε ναυτικά μίλια; Και έτσι προέκυψε το ReBoat, που είναι και αυτό χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ παράλληλα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για Κυκλικές Πόλεις και Περιφέρειες (Circular Cities and Regions Initiative – CCRI), μπορώντας έτσι να επωφεληθεί μέσω τυχόν καθοδήγησης σε σχέση με γραμμές πολιτικής, τεχνικής υποστήριξης και πρόσβασης σε βέλτιστες πρακτικές.

Στην πράξη, αυτό που χρειάζεται μια τέτοιου είδους κινητή μονάδα για να λειτουργήσει είναι αφενός τεχνικό και αφετέρου ανθρώπινο δυναμικό. Δηλαδή, από τεχνολογικής πλευράς, ένα τέτοιο σύστημα χρειάζεται κάποια φορτηγά containers, τα οποία θα φιλοξενούν τα μηχανήματα διαλογής, ανακύκλωσης και επανεπεξεργασίας, χρειάζεται αισθητήρες και τεχνητή νοημοσύνη για την αναγνώριση και διαλογή υλικών, τα μηχανήματα καθαυτά που θα κατακερματίσουν τα υλικά και θα τα επανεπεξεργαστούν σε νέα προϊόντα, χρειάζεται ψηφιακά εργαλεία που θα μπορούν, για παράδειγμα, να μας ενημερώσουν σε ποιο σημείο υπάρχουν τέτοια «άχρηστα» υλικά στο νησί. Επίσης ολόκληρο το σύστημα πρέπει να είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορεί να μετακινηθεί με πλοίο (τηρώντας όλες τις παραμέτρους ασφαλείας), αλλά και να μπορεί να ξεφορτωθεί από το πλοίο, δεδομένου ότι τα νησιά –και ιδίως τα μικρά– δεν έχουν επαρκείς θέσεις κατάπλου κατά την πιο τουριστική τους περίοδο και για 4 εβδομάδες. Ο σχεδιασμός αυτός με ασφαλή τρόπο δεν είναι καθόλου αυτονόητος, απαιτεί εξειδικευμένο μηχανολογική μελέτη για κάθε παράμετρο, από την κατανομή βάρους και τον διαθέσιμο χώρο (εντός και εκτός του πλοίου) έως την παροχή ενέργειας και την ασφάλεια των χειριστών και του εξοπλισμού.

Τέλος, και ίσως αυτό είναι το πιο σημαντικό, η λειτουργία μιας τέτοιας κινητής μονάδας χρειάζεται την κοινότητα. Το σύστημα αυτό είναι ανοικτό. Κάτοικοι, τουρίστες, σπουδαστές, καλλιτέχνες, επιχειρηματίες και τοπικοί τεχνίτες συμμετέχουν ενεργά στη μετατροπή των υλικών σε νέα προϊόντα. Γιατί για το ReBoat τα υλικά που έχουν ολοκληρώσει έναν κύκλο χρήσης δεν είναι πρόβλημα – είναι αφετηρία.

— Ποια είναι η μεγαλύτερη πρόκληση όταν προσπαθείς να εφαρμόσεις μια αποκεντρωμένη κυκλική λύση σε νησιωτικά οικοσυστήματα με έντονη εποχικότητα και γιατί επιλέχθηκαν η Κέρκυρα, οι Παξοί και το Λίπαρι; Θα περίμενε κανείς –παράδειγμα φέρνω– ότι τους καλοκαιρινούς μήνες το πρόβλημα των απορριμμάτων είναι πειστικότερο σε νησιά όπως η Μύκονος ή η Πάρος, ας πούμε.

Η μεγαλύτερη πρόκληση είναι το πώς είναι δομημένη η κατάσταση ως έχει. Δηλαδή, τα νησιά λειτουργούν πολύ διαφορετικά απ' ό,τι οι πόλεις, ακόμα και οι μικρές. Έχουν πολύ διαφορετικό ρυθμό ζωής, με πρεμία για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ, μέσα σε λίγες εβδομάδες, ο πληθυσμός πολλαπλασιάζεται, η κατανάλωση εκτοξεύεται και οι υποδομές –που σχεδιάστηκαν για τη χειμερινή πραγματικότητα– καλούνται να απορροφήσουν ένα κύμα που τις υπερβαίνει κατά πολύ. Για τη διαχείριση υλικών, αυτό σημαίνει ότι η εποχική ζήτηση είναι τεράστια, ενώ η μόνιμη υποδομή είναι ελάχιστη. Και το αντίθετο πρόβλημα: αν φτιαχνόταν μια μόνιμη εγκατάσταση για τις ανάγκες του καλοκαιριού, τον χειμώνα θα υπολειτούργουσε. Γι' αυτό και μια κινητή λύση είναι λογική απάντηση σε ένα τέτοιο πρόβλημα.

Ως προς την επιλογή των πιλότων, το κριτήριο δεν ήταν το μέγεθος του τουριστικού φαινομένου, αλλά η αντιπροσωπευτικότητα της πρόκλησης: η Κέρκυρα και τα Ιόνια Νησιά, με μόνιμο πληθυσμό 204.500 (2021) στην ευρύτερη περιοχή και πάνω από 3 εκατομμύρια επισκέπτες ετησίως (2022), ανακυκλώνουν μόλις το 18% των αστικών στερεών αποβλήτων –έναντι ευρωπαϊκού μέσου όρου 46%. Το Λίπαρι, με μόνιμο πληθυσμό 15.000 και έως 450.000 επισκέπτες, δεν διαθέτει καμία τοπική μονάδα επεξεργασίας – όλα μεταφέρονται στην ηπειρωτική Ιταλία, με κόστος 100-250 ευρώ ανά τόνο. Και η Terceira στις Αζόρες, που, λόγω της απομακρυσμένης γεωγραφικής της θέσης, διαχειρίζεται τα υλικά της εξ ολοκλήρου επιτόπου. Μαζί, οι τρεις πιλότοι σχηματίζουν ένα πλαίσιο συνθηκών που, αν η λύση λειτουργήσει και στους τρεις, αποδεικνύει ότι μπορεί να αναπαραχθεί σχεδόν παντού.

Και αυτό ακριβώς είναι το ζητούμενο. Η Μύκονος, η Πάρος, οι Κυκλάδες γενικότερα, δεν είναι εκτός του ορίζοντα του ReBoat. Ο στόχος των πιλότων είναι να αποδείξουμε ότι το μοντέλο λειτουργεί, ώστε στη συνέχεια να μπορέσει να ταξιδέψει. Και ήδη έχουμε αρχίσει να λαμβάνουμε εκδηλώσεις ενδιαφέροντος από μεμονωμένα άτομα, από μέρη όπως η Σύρος, η Σίφνος, αλλά και από πολύ πιο μακριά – από τα Barbados και παράκτιες περιοχές όπως η ατλαντική ακτή της Γαλιτίας.

— Γιατί επιλέξατε να εστιάσετε ειδικά στα πλαστικά και τα υφάσματα ως βασικά υλικά προς ανακύκλωση και αναβάθμιση;

Η επιλογή των υλικών ήταν βασισμένη στην ανάλυση των υλικών που

ΤΟ REBOAT ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ, ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΚΑΤΟΙΚΟΙ, ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ, ΣΧΕΔΙΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΟΥ REBOAT ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΑ ΑΝΟΙΧΤΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟ «ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΤΣΕΠΗΣ»

κυριαρχούν στα νησιωτικά οικοσυστήματα υψηλής τουριστικής πίεσης. Τα πλαστικά αποτελούν τη βασική κατηγορία υλικών που συσσωρεύεται κατά μήκος των ακτογραμμών, με άμεσες συνέπειες για το θαλάσσιο περιβάλλον. Τα υφάσματα, από την άλλη πλευρά, αποτελούν επίσης μεγάλη κατηγορία: ρούχα, υφασμάτινες συσκευασίες, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, που παράγονται σε μεγάλες ποσότητες κατά την τουριστική περίοδο. Παράλληλα, είναι υλικά με αποδεδειγμένο δυναμικό επανεπεξεργασίας. Ευρωπαϊκά έργα όπως το DigiPrime έχουν ήδη αποδείξει τη δυνατότητα ανακύκλωσης υφασμάτων μέσω διαφόρων διεργασιών, για να παραχθούν νέα ημιτελή υλικά και νήματα. Τέλος, η επιλογή των υλικών ήταν άμεσα συνδεδεμένη με τους τεχνικούς περιορισμούς της κινητής μονάδας, δηλαδή και τα δύο υλικά μπορούν να μετατραπούν σε νέα προϊόντα, με τεχνολογίες που χωράνε και λειτουργούν μέσα στα φυσικά όρια ενός container, το οποίο επίσης χωράει μέσα σε ένα πλοίο.

— Πάμε τώρα στα πιο τεχνικά κομμάτια του πρότζεκτ: Τι ακριβώς περιλαμβάνει η τεχνική υποδομή του σκάφους και πώς λειτουργεί η κινητή, αρθρωτή μονάδα ανακύκλωσης στην πράξη;

Στην καρδιά του ReBoat είναι ένα σύστημα από containers –μέχρι τώρα εξετάζουμε την εναλλακτική τεσσάρων containers (20 πόδων)– το οποίο φιλοξενεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα επεξεργασίας υλικών. Αυτό που κάνει τη διαφορά δεν είναι η εκάστοτε μεμονωμένη τεχνολογία, αλλά η ικανότητα του συστήματος να φέρνει πολλαπλά στάδια επεξεργασίας σε έναν ενιαίο και ασφαλή χώρο. Τα υλικά που συλλέγονται στο νησί αναγνωρίζονται και διαχωρίζονται αυτόματα με

βάση τη σύνθεσή τους, στη συνέχεια υφίστανται επεξεργασία μέσω σταδίων μείωσης μεγέθους και επανεπεξεργασίας, για να παραχθούν νέα προϊόντα ή δευτερογενείς πρώτες ύλες. Η φιλοσοφία πίσω από τον σχεδιασμό είναι να αποτελεί ένα «εργοστάσιο τσέπης», το οποίο θα είναι ανοιχτό, προσβάσιμο και σε θέση να παράγει μοναδικά αντικείμενα ή μικρές σειρές, προσαρμοσμένες στις τοπικές ανάγκες και την τοπική αισθητική. Τέλος, πρέπει να ειπωθεί ότι οι συγκεκριμένες τεχνολογίες βρίσκονται ακόμα στο στάδιο αξιολόγησης – αυτή είναι άλλωστε και η ερευνητική διαδικασία του έργου. Ο στόχος είναι ένα σύστημα χαμηλού κόστους, ευέλικτο και ασφαλές για λειτουργία σε νησιωτικό περιβάλλον.

— Ποια είναι τα προϊόντα που μπορούμε να περιμένουμε από αυτή τη διαδικασία (ρούχα; Επιπλα; Χρηστικά αντικείμενα;) και πώς μπορούν να εμπλακούν στην πράξη τοπικοί παράγοντες, εργατικό δυναμικό των νησιών και τουρίστες; Δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και με τι όφελος (κατά προσέγγιση) για τις τοπικές οικονομίες;

Ας ξεκινήσουμε από τα προϊόντα, γιατί εδώ κρύβεται κάτι πολύ ενδιαφέρον. Τα τελικά προϊόντα δεν είναι προκαθορισμένα

–θα προκύψουν μέσα από τη διαδικασία συνδημιουργίας με την τοπική κοινότητα, τους τουρίστες και τους σχεδιαστές, σε συνδυασμό προφανώς με τους εκάστοτε περιορισμούς του συστήματος. Αυτό που ξερούμε από αντίστοιχα έργα όπως το Deremco, το FiberEUse, το YouRban και το DigiPrime είναι ότι τέτοιοι είδους αντικείμενα μπορεί να είναι τουριστικά και χρηστικά –π.χ. ένα σκάκι (YouRban), ένα τραπέζι (Deremco), διακοσμητικά αντικείμενα–, αλλά και έπιπλα και υλικά αστικής υποδομής που κάθε νησί χρειάζεται: παγκάκια (Deremco), υφάσματα για ομπρέλες και ξαπλώστρες, τσάντες παραλίας (DigiPrime), καθίσματα (Deremco). Υλικά που κανονικά αγοράζονται από αλλού, από παρθένες πρώτες ύλες. Με το ReBoat αυτά τα αντικείμενα μπορούν να παραχθούν επιτόπου, από τα υλικά που το ίδιο το νησί παράγει.

Σε σχέση με το αν δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις που έχουμε κάνει, και εφόσον το έργο αναπαρχθεί αποτελεσματικά και σε άλλα νησιά, τότε θα μπορέσει να επιτύχει, μέχρι το 2030, μια κοινωνική επίδοση της τάξης των 500+ νέων θέσεων εργασίας.

— 15 εταίροι, 5 χώρες, εμπειρία και τεχνογνωσία από ισάριθμες πολυτεχνικές σχολές. Πώς θα περιγράφατε αυτή τη συνεργασία μέχρι στιγμής και πώς αξιοποιείτε αναλογικά και ψηφιακά εργαλεία σε μια εποχή που η TN έχει βάλει το χεράκι της παντού;

Το ReBoat συγκεντρώνει 15 εταίρους από 5 ευρωπαϊκές χώρες –πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, εταιρείες τεχνολογίας και σχεδιασμού, τοπικές αρχές και οργανώσεις πολιτών, που μπορείτε να δείτε αναλυτικά στο site του έργου–, έναν συνδυασμό που αντικατοπτρίζει ακριβώς την πολυδιάστατη φύση του προβλήματος που καλείται να λύσει. Θα έλεγα ότι όλοι οι εταίροι δουλεύουμε με ενθουσιασμό. Είναι ένα έργο που μας έχει ενεργοποιήσει και εμπνεύσει όλους. Πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι αναμένουμε τον 16ο εταίρο μας, τις Αζόρες, και άρα και την 6η χώρα του consortium, να εισέλθει «επίσημα» στο έργο μέχρι το τέλος του Ιουνίου 2026.

Ένα από τα στοιχεία που διαφοροποιούν το ReBoat είναι ότι δεν βασίζεται σε μία και μόνο τεχνολογία, αλλά σε ένα ολοκληρωμένο πακέτο ψηφιακών εργαλείων που ενσωματώνουν τεχνητή νοημοσύνη για να λύσουν πολύ συγκεκριμένα προβλήματα. Το πρώτο εργαλείο αφορά στην αναγνώριση και διαλογή υλικών. Αισθητήρες φασματοσκοπίας σε συνδυασμό με αλγορίθμους TN αναγνωρίζουν αυτόματα τον τύπο και τη σύνθεση κάθε υλικού σε πραγματικό χρόνο, ενώ το δεύτερο αφορά την έξυπνη δρομολόγηση, δηλαδή ένα σύστημα IoT (Internet of Things) και βελτιστοποίησης logistics, το οποίο θα καθορίζει τη βέλτιστη πορεία του карабиού, σύμφωνα με μια προκαθορισμένη αντικειμενική συνάρτηση. Παράλληλα, έχουμε μια εφαρμογή κινητού με δυνατότητες επαυξημένης πραγματικότητας (AR), μέσω της οποίας κάτοικοι και τουρίστες μπορούν να αναφέρουν «άχρηστα» υλικά που εντοπίζουν στο νησί –με φωτογραφία, γεωγραφική θέση και περιγραφή– τροφοδοτώντας έτσι σε πραγματικό χρόνο τον χάρτη διαχείρισης υλικών. Επιπρόσθετα, η πλατφόρμα συνδημιουργίας, που θα επιτρέπει σε κατοίκους, τουρίστες, καλλιτέχνες και σχεδιαστές να συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό νέων προϊόντων, εξ αποστάσεως ή επιτόπου, είναι επίσης ένα από τα εργαλεία που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν. Άρα στη δική μας περίπτωση η TN είναι ένα μέσο, ένα ακόμα εργαλείο που μας βοηθάει να επιτύχουμε τον στόχο του έργου. ●

athens voice.gr

Διαβάστε όλη τη συνέντευξη στο site

Ομάδα Έργου ReBoat

Εταίροι: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών (ΕΠΙΣΕΥ), του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Υπολογιστών (ΣΗΜΜΥ), Εργαστήριο Συστημάτων Αποφάσεων και Διοίκησης

Δημήτριος Ασκούνης Καθηγητής Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Υπολογιστών - ΣΗΜΜΥ ΕΜΠ, Δ/ντής Έργου (στο κέντρο στη φωτογραφία)

Δρ. Παναγιώτης Κοκκινάκος, Υπεύθυνος Έργου (πίσω αριστερά στη φωτογραφία)

Δρ. Μαρία Π. Φλουρή Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό - ΕΔΙΠ ΣΗΜΜΥ ΕΜΠ, Μέλος ομάδας Έργου (μπροστά δεξιά στη φωτογραφία)

Δρ. Μάρω Μπαφαλούκου, Μέλος ομάδας Έργου (μπροστά αριστερά στη φωτογραφία)

Κωνσταντίνος Αλεξάκης, Υποψήφιος Διδάκτωρ ΣΗΜΜΥ ΕΜΠ, Μέλος ομάδας Έργου (πίσω δεξιά στη φωτογραφία)

*Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις απόψεις και τις γνώμες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Εκτελεστικής Υπηρεσίας Έρευνας (REA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η REA θεωρούνται υπεύθυνες γι' αυτές.

ΑΕΓΕΑΝ Σταθερά προς ένα πιο βιώσιμο μέλλον στις αερομεταφορές

Στόλος νέας γενιάς, εφαρμογές κυκλικής οικονομίας, υποδομές με χαμηλό ενεργειακό αποτύπωμα

Η ΑΕΓΕΑΝ ενισχύει συστηματικά τη δέσμευσή της για ένα πιο βιώσιμο μοντέλο λειτουργίας στις αερομεταφορές, μέσα από στοχευμένες επενδύσεις και δράσεις που μειώνουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα σε κάθε επίπεδο δραστηριότητας. Με έμφαση στον εκσυγχρονισμό, την καινοτομία και την υπεύθυνη ανάπτυξη, ενσωματώνει διαχρονικά τη βιωσιμότητα ως βασικό πυλώνα της στρατηγικής της, επιδιώκοντας ένα πιο αποδοτικό και περιβαλλοντικά ισορροπημένο μέλλον για τον κλάδο.

Στόλος νέας γενιάς με μειωμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα

Η ανανέωση του στόλου της εταιρείας αποτελεί τη μεγαλύτερη εν εξελίξει επένδυση, τόσο σε οικονομικό όσο και σε περιβαλλοντικό επίπεδο. Τα νέα Airbus A320neo/A321neo ενσωματώνουν κινητήρες υψηλής απόδοσης, μειώνοντας τις εκπομπές CO₂ κατά 19-23% σε σχέση με την προηγούμενη γενιά. Το συνολικό μέγεθος της παραγγελίας σε Airbus 320/321neo φτάνει τα 60, ενώ τα ελικοφόρα ATR, που αντικαθιστούν τα Q400, προσφέρουν μείωση των εκπομπών κατά 25%-30%. Η πιο πρόσφατη προσθήκη ATR παρέχει επιπλέον 3-5% εξοικονόμηση καυσίμου. Η επιλογή αυτών των αεροσκαφών δεν βασίστηκε μόνο στις ανάγκες του δικτύου, αλλά και στη μείωση του συνολικού αποτυπώματος της εταιρείας.

Υποδομές με χαμηλό ενεργειακό αποτύπωμα

Η ΑΕΓΕΑΝ δεν περιορίζεται μόνο στον αέρα. Στο έδαφος έχει επενδύσει σε ένα από τα πιο σύγχρονα έργα υποδομής στον κλάδο, ολοκληρώνοντας τη νέα τεχνική της βάση στο αεροδρόμιο της Αθήνας, μια επένδυση ύψους 140 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για το πρώτο «πράσινο» hangar στην Ελλάδα και ένα από τα ελάχιστα στην Ευρώπη, συνολικής έκτασης 35.000 τ.μ., το οποίο λειτουργεί ως κέντρο συντήρησης αεροσκαφών και εκπαίδευσης πληρωμάτων. Στο πλαίσιο της ενεργειακής του αναβάθμισης, η οροφή των εγκαταστάσεων έχει επενδυθεί με 5.238 φωτοβολταϊκά πάνελ ισχύος 3

MW, καθιστώντας το ένα από τα μεγαλύτερα φωτοβολταϊκά πάρκα σε οροφή στη χώρα. Η επένδυση παραγωγή ενέργειας φτάνει τις 4,5 GWh, καλύπτοντας σημαντικό μέρος των ενεργειακών αναγκών της βάσης και ενισχύοντας ουσιαστικά τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της εταιρείας.

Πρωτοπόρος στη χρήση βιώσιμων καυσίμων (SAF)

Η υποχρεωτική χρήση βιώσιμων αεροπορικών καυσίμων SAF, που τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2025, φαίνεται να μειώνει σημαντικά τις εκπομπές CO₂, συμβάλλοντας στη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος των αεροπορικών εταιρειών. Ωστόσο, η ΑΕΓΕΑΝ, πρωτοπόρος και σε αυτό, είχε ήδη αναγνωρίσει τη σημασία της βιωσιμότητας και είχε προχωρήσει στη χρήση SAF πολύ πριν από την επιβολή αυτής της υποχρέωσης. Από το 2021, η εταιρεία είχε πραγματοποιήσει την πρώτη πτήση με μείγμα SAF στην Ελλάδα, αποδεικνύοντας τη δέσμευσή της για την προστασία του περιβάλλοντος. Το 2022 ξεκίνησε το πρώτο συστηματικό πρόγραμμα χρήσης SAF, καλύπτοντας όλες τις πτήσεις από το αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης. Το 2024 η εταιρεία επεκτάθηκε και σε άλλους ευρωπαϊκούς προορισμούς όπως το Όσλο, τη Στοκχόλμη, το Λονδίνο, τη Λυών, τις Βρυξέλλες και το Παρίσι. Έτσι, αν και

η χρήση SAF είναι πλέον υποχρεωτική για όλους, η ΑΕΓΕΑΝ είχε ήδη υιοθετήσει αυτήν την καινοτόμο πρακτική, αποδεικνύοντας τη δέσμευσή της για ένα πιο βιώσιμο μέλλον.

Καθημερινές εφαρμογές κυκλικής οικονομίας

Πέρα από τις μεγάλες επενδύσεις, η ΑΕΓΕΑΝ υλοποιεί και μικρές πρακτικές που συσσωρευτικά παράγουν ουσιαστικό αποτέλεσμα. Το πρόγραμμα ανακύκλωσης στολών πληρωμάτων και εσωτερικών υλικών των αεροσκαφών (μοκέτες, δέρματα καθισμάτων, ζώνες ασφαλείας) αξιοποιεί υλικά για τη δημιουργία νέων χρηστικών προϊόντων. Συνεργαζόμενη με κοινωνικές επιχειρήσεις όπως η Fabric Republic και η Artpeckers, η εταιρεία έχει καταφέρει να αποτρέψει την έκλυση δεκάδων χιλιάδων κιλών CO₂, μόνο μέσα από αυτή τη δραστηριότητα. Παράλληλα, η ανακύκλωση ρουχισμού από εργαζόμενους, καθώς και η αναθεώρηση του in-flight service με κατάργηση πλαστικών μιας χρήσης, εντάσσονται στην ίδια φιλοσοφία.

Εθελοντισμός και περιβαλλοντική δράση από την ομάδα εργαζομένων Team AEGEAN

Η περιβαλλοντική υπευθυνότητα της ΑΕΓΕΑΝ επεκτείνεται και πέρα από την επιχειρησιακή της λειτουργία, με στοχευμένες εθελοντικές δράσεις που υλοποιούνται με την ενεργό συμμετοχή των ανθρώπων της, μέσω της εθελοντικής ομάδας εργαζομένων team AEGEAN. Σε συνεργασία με τοπικούς φορείς και περιβαλλοντικές οργανώσεις, οι εργαζόμενοι συμμετέχουν ενεργά σε πρωτοβουλίες όπως δενδροφυτεύσεις, καθαρισμούς φυσικών περιοχών, ακτών και λιμνών, καθώς και δράσεις προστασίας της βιοποικιλότητας. Οι ενέργειες αυτές δεν έχουν μόνο άμεσο περιβαλλοντικό όφελος, αλλά ενισχύουν και την περιβαλλοντική συνείδηση, καλλιεργώντας μια κουλτούρα ενεργής συμμετοχής και υπευθυνότητας. Μέσα από τη συλλογική δράση, η ΑΕΓΕΑΝ επιβεβαιώνει ότι η βιωσιμότητα αποτελεί κοινή προσπάθεια, που ξεκινά από τους ίδιους τους ανθρώπους της και επεκτείνεται στην κοινωνία.

Σταθερή επένδυση σε ένα πιο υπεύθυνο αύριο

Σε έναν κλάδο όπου η μετάβαση απαιτεί συνέπεια, καινοτομία και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, η ΑΕΓΕΑΝ επιλέγει να προχωρά με σταθερά και ουσιαστικά βήματα. Από τον εκσυγχρονισμό του στόλου και τη χρήση βιώσιμων καυσίμων, έως την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας και την ενεργή συμμετοχή των ανθρώπων της σε περιβαλλοντικές δράσεις, η εταιρεία διαμορφώνει ένα ολοκληρωμένο μοντέλο υπεύθυνης ανάπτυξης. Με επίκεντρο τη μείωση του περιβαλλοντικού της αποτυπώματος και τη δημιουργία θετικού αντίκτυπου, συνεχίζει να επενδύει σε πρωτοβουλίες που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες προκλήσεις, συμβάλλοντας ενεργά στη διαμόρφωση ενός πιο βιώσιμου μέλλοντος για τις αερομεταφορές και την κοινωνία συνολικά.

Η περιβαλλοντική υπευθυνότητα της ΑΕΓΕΑΝ επεκτείνεται και πέρα από την επιχειρησιακή της λειτουργία, με στοχευμένες εθελοντικές δράσεις που υλοποιούνται με την ενεργή συμμετοχή των ανθρώπων της

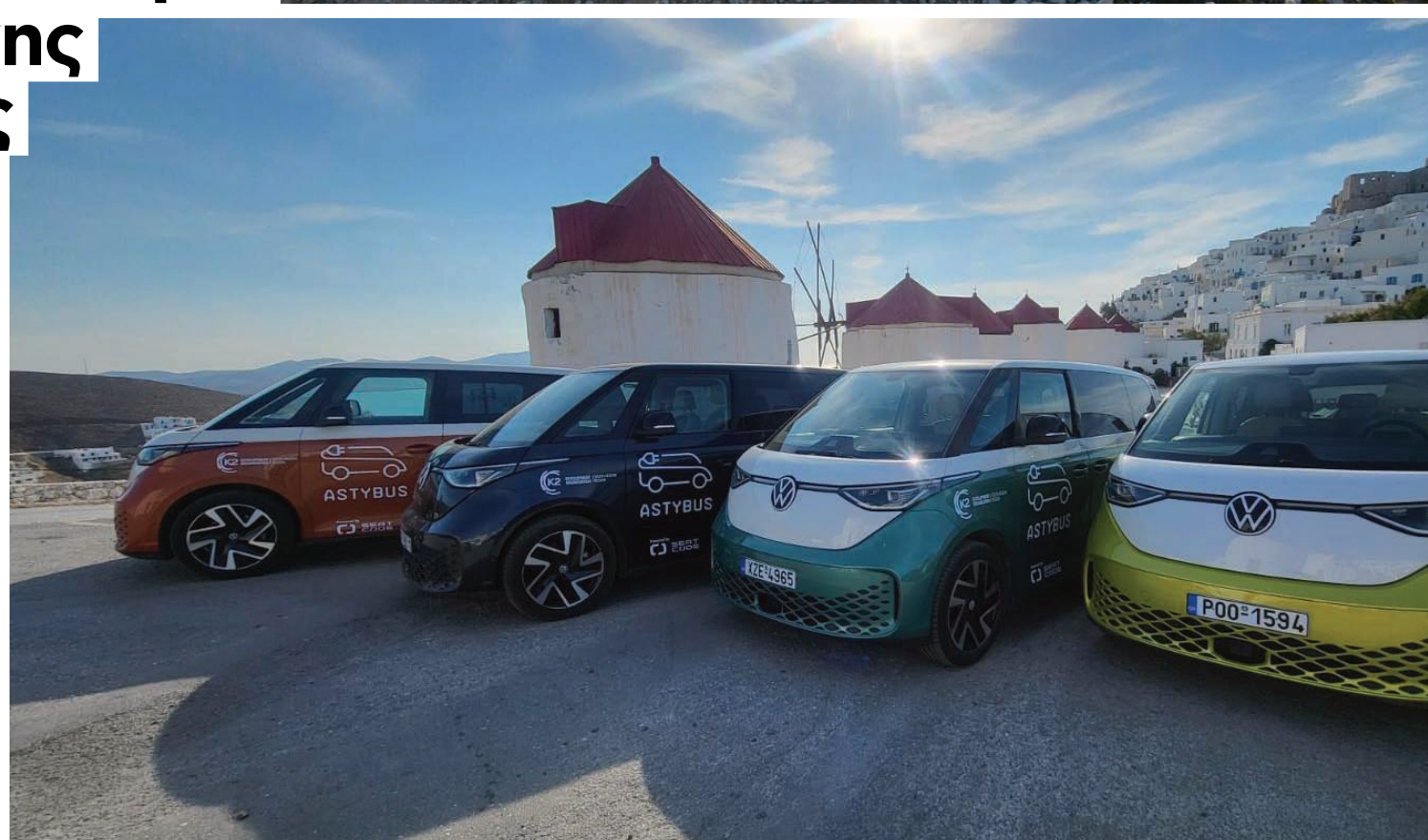
Τήλος Αστυπάλαια Χάλκη

Τα ελληνικά νησιά-εργαστήρια της πράσινης μετάβασης

*Τρία νησιά, τρία μοντέ-
λα πράσινης μετάβασης.
Καθένα με διαφορετική
χρηματοδότηση, διαφο-
ρετικούς εταίρους, δια-
φορετική φιλοδοξία*

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Τα τελευταία χρόνια, η Τήλος, η Χάλκη και η Αστυπάλαια έχουν μεταμορφωθεί σε εργαστήρια της πράσινης μετάβασης. Καθένα με τη δική του χρηματοδότηση, τους δικούς του εταίρους, τη δική του αφήγηση. Και καθένα με τη δική του απάντηση στο ερώτημα: ποιος πληρώνει για να γίνει αυτή η μετάβαση και ποιος επωφελείται. Στην πράξη πρόκειται για τρία διαφορετικά μοντέλα, που λύνουν διαφορετικά προβλήματα, με διαφορετικά εργαλεία.

Στην Τήλο έχουμε 100% εκτροπή από την ταφή απορριμμάτων και ανακύκλωση που ξεπερνά το 93%. Είμαστε το μοναδικό νησί παγκοσμίως με μηδενικά απόβλητα.

Μαρία Καμμά

Στη Χάλκη έχει κατασκευαστεί ένα φωτοβολταϊκό πάρκο ενός μεγαβάτ, μέσω του οποίου έχουμε καταφέρει σχεδόν να μηδενίσουμε το κόστος της ενέργειας

Άγγελος Φραγκάκης

Είμαστε ένα απομονωμένο νησί. Δεν είμαστε όπως η Αίγινα ή η Τήλος και τα λοιπά που περνάει καλώδιο. Εμείς είμαστε αυτόνομο, ανεξάρτητο νησί.

Νίκος Κομπνέας

Τήλος Το νησί που έκλεισε τον ΧΥΤΑ

«Ουσιαστικά είναι δύο πολύ μεγάλα έργα τα οποία υλοποιήθηκαν στο νησί», εξηγεί η δήμαρχος, **Μαρία Καμμά**. «Το πρώτο είναι η ενεργειακή μετάβαση με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Βέβαια, το πρωτοποριακό εδώ είναι η αποθήκευση της ενέργειας, που είναι και το ζητούμενο σ' αυτή τη δράση». Πίσω από τη φράση βρίσκεται ένα χρηματοδοτικό μοντέλο που σπανίως αναπαράγεται: ευρωπαϊκό ερευνητικό κονδύλι Horizon, με ακαδημαϊκό εταίρο το τότε ΤΕΙ Πειραιά (νυν Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής) και κοινοπραξία δεκατριών εταιρειών από επτά χώρες. «Καλό είναι οι τοπικές κοινωνίες πρωτίστως, και ειδικά σε τόσο ευαίσθητες περιοχές, να επωφελούνται και οικονομικά από αυτές τις παρεμβάσεις που γίνονται από ευρωπαϊκά κονδύλια».

Το αποτέλεσμα: ένα φωτοβολταϊκό πάρκο 180 kW, μία ανεμογεννήτρια 800 kW και ένας συσσωρευτής 2,4 MWh. Η Τήλος καλύπτει κατά περίπου 80% τις ανάγκες της καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και τον χειμώνα έχει περίσσειμα που εξάγεται προς την Κω «υποβοηθώντας το σύστημα του νησιού, που αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα στην παραγωγή ενέργειας».

Και δεν είναι μόνο αυτό. Το Just Go Zero Tilos, το δεύτερο μεγάλο εγχείρημα, έκλεισε τον ΧΥΤΑ και έβαλε στη θέση του ένα Κέντρο Κυκλικής Καινοτομίας με κομποστοποιητές και 29 ροές διαλογής στην πηγή. «Δεν έχουμε ΧΥΤΑ, δεν έχουμε κάδοι σε δημόσιους χώρους. Έχουμε 100% εκτροπή από την ταφή απορριμμάτων και ανακύκλωση που ξεπερνά το 93%. Η Τήλος είναι το μοναδικό νησί παγκοσμίως με μηδενικά απόβλητα». Το zerowaste της Τήλου δεν χρηματοδοτήθηκε από το ελληνικό κράτος, ούτε από ευρωπαϊκό πρόγραμμα: το πλήρωσε ένας ιδιώτης, ο Θανάσης Πολυχρονόπουλος, της Polyeco. «Γνωρίζοντας τις αγκυλώσεις, δέχτηκε να πάρει τη χρηματοδότηση πάνω του. Εμείς πήραμε το ρίσκο να κλείσουμε κάτι που δούλευε, τον ΧΥΤΑ, για να κάνουμε αυτό».

Η Τήλος ήταν η πρώτη που αναγνώρισε ότι το πρόβλημα δεν είναι η τεχνολογία, αλλά η γραφειοκρατία. «Χάνονται τεράστιες ευκαιρίες, γιατί δεν τσουλάνε οι διαδικασίες στο Δημόσιο», λέει η δήμαρχος. Και κάτι ακόμα, που συμπληρώνει: ο τοπικός πληθυσμός πρέπει να γίνει κοινωνός, όχι αποδέκτης. «Δεν μπορείς να επιβάλεις στους κατοίκους, πρέπει να τους ενημερώσεις, να τους εξηγήσεις. Το φοβερό είναι ότι μετά σε πιέζουν αυτοί να εκτελεστεί το έργο».

Σήμερα η Τήλος δουλεύει για μια ενεργειακή κοινότητα που θα δώσει οικονομικό όφελος στους κατοίκους – η μόνη διάσταση στην οποία υπολείπεται το αρχικό ερευνητικό σχήμα.

Η κ. Καμμά κλείνει με μια αισιόδοξη φράση: «Πάντα κοιτάμε μπροστά. Θέλουμε να παραμείνουμε στο πράσινο κομμάτι και να εξελισσόμαστε συνεχώς».

Χάλκη Ενεργειακή κοινότητα με οικονομικό αποτύπωμα

Λίγα μίλια δυτικά της Ρόδου, η Χάλκη ακολούθησε άλλον δρόμο. Τον Νοέμβριο του 2021, με ένα μνημόνιο που είχε υπογραφεί τον προηγούμενο Ιούλιο, έγινε το πρώτο νησί της εθνικής πρωτοβουλίας GR-ecolands, μιας ομπρέλας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας για τα μικρά, μη διασυνδεδεμένα νησιά. Στη Χάλκη συναντήθηκαν η Πρεσβεία της Γαλλίας στην Ελλάδα, η ΔΕΗ, ο Όμιλος Συγγελιδη/Citroen, η AKUO Energy Greece, η OMEXOM/Vinci Energies, η Vodafone και η ALD Automotive.

«Έχουμε επιλεγεί από το '21 για ένα πιλοτικό πρότζεκτ το οποίο ονομάζεται GR-eco Islands», τόνισε ο δήμαρχος **Άγγελος Φραγκάκης**. «Έχει κατασκευαστεί ένα φωτοβολταϊκό πάρκο ενός μεγαβάτ. Με το οποίο, μέσω μιας ενεργειακής κοινότητας που δημιουργήθηκε εκείνη την περίοδο, απαρτιζόμενη κατά 50% από τον Δήμο Χάλκης και κατά 50% από τους κατοίκους του νησιού, έχουμε καταφέρει –και τότε με το net-metering και τώρα, που έχει αλλάξει ο νόμος, με το net-billing– σχεδόν να μηδενίσουμε το κόστος

της ενέργειας. Μετράμε πόσο παράγουμε και μας το επιστρέφουν μετά στους λογαριασμούς».

Η Χάλκη έχει 250 μόνιμους κατοίκους, 850 κλίνες και 1.500-1.700 επισκέπτες το καλοκαίρι. Το πηρότερο στοιχείο της δεν είναι η εμπέδεια του έργου, αλλά η μέθοδος ιδιοκτησίας: ο Δήμος, ως μέτοχος της ενεργειακής κοινότητας, έχει μηδενικό κόστος ρεύματος για 27 δημοτικές παροχές. «Αντλιοστάσια, αφραλατώσεις, δημοτικός φωτισμός, δημοτικά κτίρια έχουν μηδενικό κόστος. Γιατί επί της ουσίας παράγουμε το ρεύμα μόνοι μας». Η Χάλκη εξαρτάται από το δίκτυο της Ρόδου. Ο δήμαρχος δεν το παρουσιάζει αυτό ως αποτυχία, αλλά ως ρεαλισμό. «Δεν υπάρχει κανένα νησί στην Ελλάδα που να είναι αυτόνομο».

Αστυπάλαια Όταν η ηλεκτροκίνηση γίνεται καθημερινότητα

Η Αστυπάλαια έχει έναν τρίτο εταίρο που δεν υπάρχει στα άλλα δύο νησιά: μια από τις μεγαλύτερες αυτοκινητοβιομηχανίες του πλανήτη. Στις 4 Νοεμβρίου 2020, η ελληνική κυβέρνηση και το Volkswagen Group υπέγραψαν μνημόνιο για ένα επενδυτικό σχέδιο 20 εκατ. ευρώ. Το έργο ονομάστηκε Astypalea Smart & Sustainable Island, με μήνυμα ότι «η Αστυπάλαια θα γίνει το πρώτο μέρος στον κόσμο που θα πετύχει κυκλοφορία μηδενικών ρύπων».

«Η Volkswagen ήρθε σ' αυτή την υπόθεση για να προβάλλει την ηλεκτροκίνηση και το δικό της know-how. Αλλά οι επιδοτήσεις είναι για όλα τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα που έρχονται στην Αστυπάλαια», τονίζει ο δήμαρχος **Νίκος Κομπνέας**, ο οποίος προσθέτει: «Είναι ένα πολυπαραγοντικό πρόγραμμα και ουσιαστικά έχει τέσσερις πυλώνες».

Ο πρώτος είναι η αντικατάσταση συμβατικών οχημάτων από ηλεκτρικά: η VW δίνει τα δικά της οχήματα «στο εργοστασιακό κόστος», το ελληνικό κράτος επιδοτεί μέσω του προγράμματος e-Astypalea κι ο Δήμος αναλαμβάνει το δίκτυο φόρτισης.

Ο δεύτερος είναι η αστική συγκοινωνία: το AstyBus, μια on-demand υπηρεσία με ηλεκτρικά βανάκια και εφαρμογή στο κινητό, με 34-35 «virtual stops» αντί για σταθερές στάσεις. Ο χρήστης ζητά μετακίνηση, το σύστημα αναθέτει το όχημα, η πληρωμή γίνεται μέσω της εφαρμογής. «Οι αναχωρήσεις και οι παραλαβές των επιβατών φιξάρονται, δεν χρειάζεται κανένας να περιμένει στον ήλιο. Έχει βοηθήσει πάρα πολύ τους ηλικιωμένους, που τους παραλαμβάνει έξω από το σπίτι τους για να πάνε στα ιατρεία, τα φαρμακεία, ή να δουν τους φίλους τους».

Το 2022 ήταν η πρώτη χρονιά εφαρμογής – η αιχμή τον Αύγουστο ήταν 350 μετακινήσεις την ημέρα. Το 2023 έφτασε τις 450. Το 2024 τις 550. «Το 2025 πήγαμε στις 665 μετακινήσεις την ημέρα». Σε ένα νησί με 1.400 μόνιμους κατοίκους και 7.500 κατοίκους το θέρος, αυτή η άνοδος δείχνει πολλά.

«Ο κόσμος το αγαλιάζει. Πολλοί δεν φέρνουν το αυτοκίνητό τους στο νησί». Το κόστος για τους μόνιμους κατοίκους είναι 50 ευρώ για 60 διαδρομές ή περίπου 0,80 το δρομολόγιο. Για τους τουρίστες είναι μεταβλητό ανά ζώνη.

Για το ένα ταξί του νησιού, το οποίο οδηγεί μία κυρία που αρχικά διαμαρτυρήθηκε, σήμερα ο δήμαρχος λέει μία ιστορία: «Ήθελε 100 ευρώ την ημέρα πετρέλαιο και όταν ήταν να φορτίσει πια το αυτοκίνητό της ήθελε 15 με 20 ευρώ. Άρα είχε ένα όφελος 80 ευρώ την ημέρα. Κι έγινε τελικά η μεγαλύτερη υποστηρίκτρια!».

Ο τρίτος πυλώνας είναι η ενέργεια: υβριδικός σταθμός με φωτοβολταϊκό 3,5 MW και μπαταρίες 10,5 MWh, σχεδόν έτοιμος για εγκαίνια. «Αυτή τη στιγμή καλύπτει το 50% στην αιχμή, αυτό σημαίνει ότι 6-7 μήνες τον χρόνο εμείς θα είμαστε αυτόνομοι». Σε δεύτερη φάση, σε τρία χρόνια, ο σταθμός θα ανεβάσει το ποσοστό κάλυψης γύρω στο 90%.

Ο τέταρτος πυλώνας είναι το carsharing μέσω της εφαρμογής AstyMove – αυτοκίνητα VW, σκούτερ SEATMΟ, ποδήλατα Ducati – και η εξηλεκτρισμένη δημόσια στοχοθεσία (ασθενοφόρο, αστυνομία, λιμενικό, πολιτική αεροπορία, με δωρεές της VW).

Ο κ. Κομπνέας υπογραμμίζει το κρίσιμο τεχνικό σημείο που διαφοροποιεί την Αστυπάλαια: «Είμαστε ένα απομονωμένο νησί. Δεν είμαστε όπως η Αίγινα ή η Τήλος και τα λοιπά που περνάει καλώδιο. Εμείς είμαστε αυτόνομο, ανεξάρτητο νησί». Σήμερα η Αστυπάλαια έχει περίπου 8 τόνους πετρέλαιο την ημέρα στην αιχμή. Με την πλήρη ανάπτυξη του υβριδικού σταθμού, οι εκπομπές αναμένεται να μειωθούν τουλάχιστον κατά 80%. Και καταλήγει: «Ο πλανήτης μπορεί να είναι βιώσιμος. Αρκεί να χρησιμοποιήσουμε αυτά τα μέσα, να τα εφαρμόσουμε».

Ρεκόρ επενδύσεων στην πράσινη μετάβαση

Το παγκόσμιο κεφάλαιο συρρέει προς τις ΑΠΕ, τα έξυπνα δίκτυα και την αποθήκευση ενέργειας, με τους Έλληνες «παίκτες» να διεκδικούν μετάλλιο στην κούρσα της πράσινης οικονομίας

Της ΝΑΤΑΣΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Ένα μεσημέρι στις αρχές του 2026, ένας διαχειριστής κεφαλαίων ενός από τους μεγαλύτερους επενδυτικούς οίκους του Λονδίνου κοιτούσε δύο οθόνες. Στην αριστερή, ένα παραδοσιακό πρότζεκτ εξόρυξης φυσικού αερίου στη Βόρεια Θάλασσα αναζητούσε χρηματοδότηση με διψήφιο κόστος κεφαλαίου, καθώς οι τράπεζες αποσύρονταν η μία μετά την άλλη. Στη δεξιά, ένα σύνθετο πακέτο χρηματοδότησης για ένα δίκτυο offshore αιολικών πάρκων και συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας στη Μεσόγειο χρειαζόταν μόνο λίγες ώρες για να υπερκαλυφθεί. Η εικόνα αυτή δεν αποτελεί μια ρομαντική πρόβλεψη για το μέλλον, αλλά την καθημερινή, απτή πραγματικότητα των διεθνών αγορών. Το παγκόσμιο κεφάλαιο έχει αλλάξει οριστικά κατεύθυνση, μεταμορφώνοντας την πράσινη μετάβαση από μια περιβαλλοντική αναγκαιότητα στο πιο δυναμικό επενδυτικό πεδίο του αιώνα.

Σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA), οι παγκόσμιες ενεργειακές επενδύσεις για το 2025 εκτιμάται ότι άγγιξαν το ιστορικό υψηλό των 3,3 τρισ. δολαρίων. Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της έκθεσης, ωστόσο, κρύβεται στην κατανομή: περίπου 2,2 τρισ. δολάρια κατευθύνθηκαν σε καθαρές τεχνολογίες, ήτοι ποσό διπλάσιο από τις αντίστοιχες επενδύσεις σε ορυκτά καύσιμα. Την τάση αυτή επιβεβαιώνει η Bloomberg NEF στην ετήσια έκθεσή της. Η BNEF κατέγραψε ότι οι συνολικές επενδύσεις

στην ενεργειακή μετάβαση έφτασαν το ρεκόρ των 2,3 τρισ. δολαρίων το 2025, σημειώνοντας άνοδο 8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μάλιστα, προσπέρασε τις γεωπολιτικές και οικονομικές προκλήσεις, καταγράφοντας άλμα 18% και επενδύοντας 455 δισ. δολάρια για να ηγηθεί της παγκόσμιας κούρσας.

Από την παραγωγή, στα δίκτυα και την αποθήκευση

Για χρόνια η συζήτηση γύρω από την πράσινη ενέργεια μονοπωλούνταν από την εγκατάσταση νέων φωτοβολταϊκών πέλων και ανεμογεννητριών. Αυτό το πρώτο κύμα επενδύσεων στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία, οδηγώντας σε κατακόρυφη πτώση του κόστους παραγωγής. Σήμερα, όμως, το κεφάλαιο μετακινείται σε πιο σύνθετα, αλλά εξαιρετικά κρίσιμα πεδία, καθώς η αγορά συνειδητοποιεί ότι η καθαρή ενέργεια πρέπει κάπου να αποθηκευτεί και με κάποιον τρόπο να μεταφερθεί.

Η BNEF αναδεικνύει ότι ο μεγάλος πρωταγωνιστής του 2025 ήταν ο εξηλεκτρισμός των μεταφορών, προσελκύοντας 893 δισ. δολάρια, με τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) να ακολουθούν στα 690 δισ. δολάρια. Ωστόσο, η μεγαλύτερη επενδυτική «έκρηξη» συντελείται στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής, τα οποία απορρόφησαν 483 δισ. ▶

DESTINATION: MALTA

your Trusted Environmental Partner
through Green Ports Malta

Provision of
CERTIFIED MARPOL DELIVERY
WASTE RECEIPT

- ▲ Port Reception Facilities
- ▲ Collection and Treatment of all types of ship generated oily waste
- ▲ Operations in Off Port Limits and Outside Territorial Waters
- ▲ Debunkering

info@gp-malta.com [+30 214 4167618](tel:+302144167618) www.hec.gr

δολάρια παγκοσμίως. Χωρίς έξυπνα και ισχυρά δίκτυα, η πράσινη ηλεκτρική ενέργεια απλώς εγκλωβίζεται εκεί που παράγεται.

Ταυτόχρονα, η αποθήκευση ενέργειας μέσω μεγάλων συστημάτων μπαταριών εξελίσσεται στο «ιερό δισκοπότηρο» των επενδυτών. Καθώς η διείσδυση των ΑΠΕ αυξάνεται, οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στις χονδρεμπορικές αγορές παρουσιάζουν έντονες διακυμάνσεις, φτάνοντας συχνά σε μηδενικά ή και αρνητικά επίπεδα τις ώρες υψηλής ηλιοφάνειας. Οι επενδυτές που τοποθετούνται στην αποθήκευση, ουσιαστικά αγοράζουν φτηνή ενέργεια όταν περισσεύει και την πουλάνε στο δίκτυο όταν η ζήτηση κορυφώνεται, διασφαλίζοντας σταθερές αποδόσεις και εξισορροπώντας το σύστημα.

Η ευκαιρία της Ελλάδας

Σε αυτό το παγκόσμιο σκηνικό, η Ελλάδα δεν είναι απλώς παρατηρητής, αλλά ένας από τους πιο δυναμικούς επενδυτικούς προορισμούς της Γηραιάς Ηπείρου. Η χώρα μας, εκμεταλλευόμενη το μοναδικό της γεωγραφικό ανάγλυφο και το πλούσιο αιολικό και ηλιακό δυναμικό, υλοποιεί μια ριζική αναδιάρθρωση του ενεργειακού της μοντέλου, υποστηριζόμενη από στρατηγικές κρατικές πρωτοβουλίες.

Μέσω του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), η κυβέρνηση έχει θέσει εξαιρετικά φιλόδοξους στόχους, προωθώντας εμβληματικά προγράμματα όπως το «Εξοικονομώ», για την ενεργειακή αποδοτικότητα κτιρίων, και το πρωτοποριακό πρόγραμμα «Gr-Eco Islands», το οποίο μετατρέπει τα ελληνικά νησιά σε θύλακες πράσινης και κυκλικής οικονομίας. Επιπλέον, οι κρατικοί διαγωνισμοί για την εγκατάσταση σταθμών αποθήκευσης ενέργειας έχουν προσελκύσει τεράστιο ενδιαφέρον, προσφέροντας το απαραίτητο ρυθμιστικό πλαίσιο για να ξεκλειδώσουν ιδιωτικά κεφάλαια.

Οι μεγάλοι εγχώριοι επιχειρηματικοί όμιλοι έχουν αντιληφθεί πλήρως αυτή τη στροφή και ηγούνται μεγάλων επενδυτικών προγραμμάτων. Η HELLENIC ENERGY μετασχηματίζει με ταχύτητα το προφίλ διύλισης, επενδύοντας μαζικά σε μεγάλα φωτοβολταϊκά και αιολικά πάρκα σε όλη την επικράτεια, ενώ αναπτύσσει συστήματα αποθήκευσης που θα θωρακίσουν το ενεργειακό της χαρτοφυλάκιο. Αντίστοιχα, ισχυρό αποτύπωμα στον ενεργειακό χάρτη της χώρας έχει ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, ο οποίος έχει συνδεθεί, μεταξύ άλλων, με το εμβληματικό έργο της αντλαιοσταμίου στην Αμφιλοχία.

Από την πλευρά της η ΔΕΗ, έχοντας ολοκληρώσει σχεδόν την πλήρη απολιγνιτοποίηση των παλαιών της μονάδων, πρωταγωνιστεί πλέον στον εξηλεκτρισμό και στις ΑΠΕ, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Επίσης η Motor Oil, μέσω της MORE (Motor Oil Renewable Energy), διευρύνει συνεχώς το πράσινο αποτύπωμά της, αποκτώντας και αναπτύσσοντας ένα ισχυρό χαρτοφυλάκιο έργων καθαρής ενέργειας και αποθήκευσης.

Στο κρίσιμο μέτωπο των δικτύων, ο ΑΔΜΗΕ υλοποιεί ένα γιγαντιαίο επενδυτικό πρόγραμμα για τις ηλεκτρικές διασυνδέσεις των Κυκλάδων, της Κρήτης και των Δωδεκανήσων, καθώς και για διεθνή καλώδια που θα συνδέσουν την Ελλάδα με την Κεντρική Ευρώπη (GRITA 2), την Αφρική (GREGY) και την Ασία (Great Sea Interconnector). Οι υποδομές αυτές

είναι που επιτρέπουν σε εταιρείες όπως η Metlen, η οποία συγκαταλέγεται πλέον στους παγκόσμιους παίκτες της πράσινης μετάβασης, να αναπτύσσουν και να κατασκευάζουν μεγάλα έργα ΑΠΕ και ενεργειακών υποδομών σε τέσσερις ηπείρους, εξάγοντας ελληνική τεχνογνωσία και προσελκύοντας ξένους θεσμικούς επενδυτές.

Η ίδια τάση είναι ορατή και στον τραπεζικό κλάδο. Το τελευταίο δωδεκάμηνο, ελληνικές τράπεζες όπως η Eurobank και η Τράπεζα Πειραιώς αύξησαν τη χρηματοδότηση έργων ΑΠΕ και ενεργειακής αναβάθμισης επιχειρήσεων, ενώ ξένα funds αναζητούν πλέον ενεργά συμμετοχές σε ελληνικά έργα αποθήκευσης και διασυνδέσεων.

Το αόρατο «καύσιμο»

Αν η παραγωγή από ΑΠΕ και τα δίκτυα αποτελούν τη βιτρίνα της πράσινης μετάβασης, η ενεργειακή αποδοτικότητα είναι η αόρατη δύναμη που κινεί την αγορά. Οι επενδύσεις σε τεχνολογίες που μειώνουν την κατανάλωση ενέργειας στη βιομηχανία, στα data centers και στα κτίρια θεωρούνται πλέον οι πιο ασφαλείς τοποθετήσεις, καθώς προσφέρουν άμεση μείωση του λειτουργικού κόστους. Με την κατακόρυφη άνοδο της τεχνητής νοημοσύνης και τη δημιουργία τεράστιων κέντρων δεδομένων, η ανάγκη για ενεργειακά αποδοτικά συστήματα ψύξης και έξυπνης διαχείρισης φορτίων έχει εκτιναχθεί. Οι επενδυτές δεν αναζητούν πια μόνο καθαρή ενέργεια, αλλά και τρόπους για να μη σπαταλιέται ούτε μία κιλοβατώρα. Στην Ελλάδα, η τάση αυτή μετουσιώνεται σε μεγάλα έργα ενεργειακής αναβάθμισης του δημόσιου και ιδιωτικού κτιριακού αποθέματος, δημιουργώντας ένα ολόκληρο οικοσύστημα από εγχώριες κατασκευαστικές, τεχνολογικές και συμβουλευτικές εταιρείες που απορροφούν σημαντικά κεφάλαια από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Το κεφάλαιο ψήφισε

Η πράσινη μετάβαση έχει πάψει προ πολλού να χρηματοδοτείται αποκλειστικά από κρατικές επιδοτήσεις ή «πράσινα» κρατικά ομόλογα. Η ιδιωτική και δημόσια αγορά μετοχών για εταιρείες κλιματικής τεχνολογίας σημείωσε εντυπωσιακή ανάκαμψη το 2025, καταγράφοντας αύξηση 53% και φτάνοντας τα 77,3 δισ. δολάρια παγκοσμίως, σύμφωνα με τη BNEF. Η χρηματοδότηση των ορυκτών καυσίμων γίνεται όλο και πιο ακριβή και νομικά επισφαλής, ενώ οι επενδύσεις σε ΑΠΕ, δίκτυα, αποθήκευση και εξηλεκτρισμό προσφέρουν πλέον τη σταθερότητα και τις αποδόσεις που αναζητούν τα μεγάλα συνταξιοδοτικά ταμεία και οι διεθνείς επενδυτικοί οίκοι.

Πίσω από τους αριθμούς κρύβεται και μια βαθύτερη αγωνία των κρατών και των επενδυτών για ενεργειακή ασφάλεια. Ο πόλεμος στην Ουκρανία, οι εντάσεις στη Μέση Ανατολή και η αστάθεια στις τιμές του φυσικού αερίου οδήγησαν πολλές κυβερνήσεις στο να αντιληφθούν ότι η πράσινη μετάβαση δεν αφορά μόνο το κλίμα, αλλά και την οικονομική ανεξαρτησία.

Σίγουρα, η πράσινη μετάβαση δεν είναι μια ευθεία γραμμή. Οι καθυστερήσεις στις αδειοδοτήσεις, οι ελλείψεις δικτύων και οι γεωπολιτικές αναταράξεις συνεχίζουν να δημιουργούν αβεβαιότητα. Παρ' όλα αυτά, η γενική κατεύθυνση δείχνει αμετάβλητη. Οι επενδυτές βλέπουν ότι η νέα ενεργειακή οικονομία δεν αποτελεί παροδική μόδα, αλλά δομική μεταβολή του παγκόσμιου παραγωγικού μοντέλου. ●

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΙΕΑ), ΟΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ 2025 ΕΚΤΙΜΑΤΑΙ ΟΤΙ ΑΓΓΙΞΑΝ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΨΗΛΟ ΤΩΝ 3,3 ΤΡΙΣ. ΔΟΛΑΡΙΩΝ

Οι δύο νεαροί νεοσοοί Σφηκιάρη

Ελληνικός Χρυσός Υπεύθυνη μεταλλευτική δραστηριότητα με σεβασμό στη βιοποικιλότητα

Δημόσιοι χώροι πρασίνου και αναψυχής που μειώνουν την ατμοσφαιρική ρύπανση και τη θερμοκρασία, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων

Στο πλαίσιο της αυξανόμενης ζήτησης για πρώτες ύλες που στηρίζουν τις σύγχρονες τεχνολογίες και τη μετάβαση σε μια οικονομία μηδενικών ρύπων –όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ηλεκτροκίνηση και τα δίκτυα μεταφοράς ενέργειας–, οι μεταλλευτικές εταιρείες καλούνται να ανταποκριθούν σε μια διπλή πρόκληση: να καλύψουν αυτή τη ζήτηση με βιώσιμο τρόπο, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε αυτό το περιβάλλον, η Ελληνικός Χρυσός επενδύει συστηματικά σε ένα παραγωγικό μοντέλο, που συνδυάζει τη σύγχρονη μεταλλευτική δραστηριότητα με την υπεύθυνη περιβαλλοντική διαχείριση. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του IOBE, η εταιρεία επενδύει κάθε χρόνο περίπου 9 εκατ. ευρώ σε δράσεις περιβαλλοντικής προστασίας και αποκατάστασης, με απτά αποτελέσματα: το 44% των εκτάσεων που έχει χρησιμοποιήσει έχει ήδη αποκατασταθεί ή βρίσκεται σε διαδικασία αποκατάστασης, ενώ μέσω σύγχρονων τεχνολογιών επεξεργασίας και ανακύκλωσης έχει πετύχει μείωση 75% στην κατανάλωση νερού μέσα σε δέκα χρόνια.

Η καινοτομία βρίσκεται στον πυρήνα αυτής της προσπάθειας. Μέσα από το Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Παρακολούθησης, η Ελληνικός Χρυσός παρέχει δημόσια και σε πραγματικό χρόνο δεδομένα για την ποιότητα του

νερού, του αέρα και του εδάφους, αλλά και για τον θόρυβο, τις δονήσεις και τη σκόνη, μέσω μιας διαδραστικής ψηφιακής πλατφόρμας με 15 περιβαλλοντικές παραμέτρους και 700 σημεία ελέγχου.

Η προσέγγιση αυτή αποτυπώνεται έμπρακτα και στο πεδίο της βιοποικιλότητας, ιδιαίτερα στις Σκουριές, όπου εφαρμόζεται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα προστασίας της χλωρίδας και πανίδας πριν αλλά και κατά τη διάρκεια των εργασιών. Εξειδικευμένες επιστημονικές ομάδες –από βοτανολόγους και

ορνιθολόγους έως ζωολόγους και άλλους ειδικούς– παρακολουθούν συστηματικά σημαντικά είδη φυτών και ζώων, ώστε να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα προστασίας. Από τη μεταφύτευση σημαντικών φυτών έως τη διάσωση της άγριας ζωής και την αποκατάσταση του τοπίου, κάθε παρέμβαση βασίζεται στην πρόληψη, την επιστημονική γνώση και τον σεβασμό προς το φυσικό περιβάλλον.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο εντοπισμός ενεργής φωλιάς του σπάνιου αρπακτικού Σφηκιάρη (Honey Buzzard) σε περιοχή εργασιών στις Σκουριές. Μετά από συνεχείς παρακολουθήσεις, διαπιστώθηκε ότι στη φωλιά υπήρχαν δύο νεοσοοί. Η εταιρεία, σε συνεργασία με τους επιστήμονες πεδίου, δημιούργησε ζώνη προστασίας ακτίνας 100 μέτρων και ανέστειλε προσωρινά τις εργασίες υλοτόμησης στην περιοχή, από τον Μάιο έως και το τέλος Αυγούστου, μέχρι τα νεαρά πουλιά να μπορέσουν να πετάξουν με ασφάλεια.

Η Ελληνικός Χρυσός επενδύει συστηματικά σε ένα παραγωγικό μοντέλο που συνδυάζει τη σύγχρονη μεταλλευτική δραστηριότητα με την υπεύθυνη περιβαλλοντική διαχείριση

Αντίστοιχα μέτρα εφαρμόστηκαν και για φωλιές δρυκολαπτών και άλλων προστατευόμενων ειδών πτηνών, με ειδικές ζώνες προστασίας και συνεχή παρακολούθηση. Όσον αφορά τις νυχτερίδες, που αποτελούν σημαντικό κομμάτι του οικοσυστήματος της περιοχής και ενδημικό είδος, στο πλαίσιο ερευνών, ειδικοί επιστήμονες πραγματοποίησαν ελέγχους σε κοιλώματα δέντρων και υπόγεια καταφύγια, χρησιμοποιώντας ακόμη και ενδοσκοπικές κάμερες και ειδικά συστήματα ακουστικής καταγραφής. Συνολικά, ελέγχθηκαν για την παρουσία νυχτερίδων δεκάδες δέντρα που θα μπορούσαν να λειτουργούν ως καταφύγια ή χώροι αναπαραγωγής τους, ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε όχληση κατά τις κρίσιμες περιόδους αναπαραγωγής και διαχείμασης. Οι καταγραφές επιβεβαίωσαν την παρουσία πολλών διαφορετικών ειδών νυχτερίδας στην περιοχή, χωρίς ωστόσο να καταγραφεί ενεργή φωλιά στα προς υλοτόμηση δέντρα, επιτρέποντας την ασφαλή εκτέλεση των εργασιών, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία της συνεχούς επιστημονικής παρακολούθησης και προστασίας των φυσικών ενδιαιτημάτων.

Μέσα από τέτοιες πρακτικές, η Ελληνικός Χρυσός επιδιώκει να αποδεικνύει στην πράξη ότι η σύγχρονη μεταλλευτική δραστηριότητα μπορεί να συνυπάρχει με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, επενδύοντας σε τεχνολογία, επιστημονική γνώση και διαφάνεια, με στόχο μια ανάπτυξη με μακροπρόθεσμο αποτύπωμα για την περιοχή και τους ανθρώπους της.

Έλεγχος δέντρου για ύπαρξη φωλιάς νυχτερίδας με χρήση ενδοσκοπικών καμερών

Το Ελληνικό

Η αστική ανάπτυξη που αλλάζει το πώς ζούμε την πόλη μας

Της ΜΑΡΙΑΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΓΡΙΒΑ

Η ανάπτυξη του πρώην αεροδρομίου στο Ελληνικό δεν είναι απλώς ένα μεγάλο έργο αστικής ανάπτυξης, αλλά προσφέρει έναν νέο τρόπο να ζούμε στην πόλη μας. Σε μια έκταση περίπου 6,2 εκατομμυρίων τετραγωνικών μέτρων, διαμορφώνεται ένα νέο, σύγχρονο περιβάλλον με επίκεντρο τον άνθρωπο: μια γειτονιά που συνδέει την κατοικία, την εργασία, την αναψυχή και τον δημόσιο χώρο και κάνει την καθημερινότητα πιο εύκολη, πιο άνετη και πιο χαρούμενη. Βασισμένο στις αρχές της βιωσιμότητας, της ανθεκτικότητας και της έξυπνης πόλης, το Ελληνικό φιλοδοξεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την Αθήνα και τη Μεσόγειο.

Στην καρδιά του σχεδιασμού, το πράσινο γίνεται καθημερινή εμπειρία. Εκεί όπου για δεκαετίες κυριαρχούσαν αεροδιάδρομοι, σκυρόδεμα και διάσπαρτες εγκαταστάσεις, δημιουργείται ένα πάρκο περίπου 2 εκατομμυρίων τετραγωνικών μέτρων, μαζί με επιπλέον ανοιχτούς και πράσινους χώρους περίπου 600 χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων.

Αυτές οι επιλογές μεταφράζονται σε περισσότερη σκιά, καλύτερο μικροκλίμα και διαδρομές μέσα στη φύση που ενώνουν τις γειτονιές – χώροι για περπάτημα, παιχνίδι, άθληση και ηρεμία. Έτσι, το Ελληνικό αποκτά το χαρακτήρα ενός ζωντανού τόπου, που ενισχύει την ευεξία και προσφέρει ποιότητα ζωής σε κατοίκους και επισκέπτες.

Η ιδέα της «πόλης των 15 λεπτών» αποκτά εδώ πρακτικό νόημα: οι βασικές ανάγκες – κατοικία, εργασία, εκπαίδευση, υγεία, αναψυχή και καθημερινές υπηρεσίες – οργανώνονται έτσι ώστε να βρίσκονται κοντά, χωρίς περιττές μετακινήσεις. Ένα εκτεταμένο δίκτυο για πεζούς και ποδηλάτες, που υπερβαίνει τα 50 χιλιόμετρα, ενθαρρύνει τις ήπιες διαδρομές και κάνει τη μετακίνηση πιο απλή και ευχάριστη. Με αυτό τον τρόπο, η εμπειρία της πόλης μετατοπίζεται από την κυριαρχία του αυτοκινήτου στη γειτονιά, στη μεικτή χρήση και στον δημόσιο χώρο – σε μια καθημερινότητα που κερδίζει χρόνο, ηρεμία και ελευθερία. Η ποιότητα ζωής, όμως, χτίζεται και με ασφάλεια – ειδικά σε

μία εποχή ακραίων καιρικών φαινομένων, που επηρεάζουν ήδη τα νότια προάστια. Στο Ελληνικό, η ανθεκτικότητα ενσωματώνεται από την αρχή, με ενίσχυση αντιπλημμυρικών υποδομών και λύσεις που αξιοποιούν τη φύση (όπως η αποκατάσταση υδάτινων διαδρομών και η καλύτερη διαχείριση των ομβρίων). Παράλληλα, η ορθολογική χρήση νερού για την άρδευση, με έμφαση στην επαναχρησιμοποίηση και την κυκλική διαχείριση, διασφαλίζει ότι περισσότερο πράσινο δεν θα σημαίνει μεγαλύτερη πίεση στα δίκτυα. Πρόκειται για μια προσέγγιση που προστατεύει τον τόπο και υπηρετεί τον άνθρωπο, καθημερινά. Το έργο του Ελληνικού ευθυγραμμίζεται με τις ευρωπαϊκές

κατευθύνσεις για την πράσινη μετάβαση και την αποκατάσταση της φύσης. Πρωτοβουλίες όπως η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και το New European Bauhaus αναδεικνύουν ότι η βιωσιμότητα έχει αξία όταν συναντά την αισθητική, την ποιότητα και την κοινωνική συνοχή. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ελληνικό μπορεί να λειτουργήσει ως ένα σύγχρονο case study για το πώς ένας μεγάλης κλίμακας μετασχηματισμός παράγει δημόσιο χώρο, ενισχύει την οικονομική δραστηριότητα και μειώνει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

** Η Μαρία Χριστίνα Γρίβα είναι senior director Corporate Communications στη Lamda Development*

Η νέα οικονομία της ξηρασίας

Η λειψυδρία μετατρέπεται σε μείζονα οικονομική και γεωπολιτική απειλή, επηρεάζοντας αγροτική παραγωγή, ενέργεια, τουρισμό, ακίνητα και κοινωνική συνοχή

ΤΗΣ ΝΑΤΑΣΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω λειψυδρίας κηρύχθηκε τον Νοέμβριο του 2025 η Αττική (στη φωτογραφία η λίμνη του φράγματος Μόρνου)

© ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, EUROKINISSI

Η ιστορία του πλανήτη μας γράφεται πάντα γύρω από το νερό, όμως στον 21ο αιώνα το σενάριο αλλάζει βίαια. Χρόνια εξάντλησης των υπόγειων υδάτων, υποβάθμιση της γης και του εδάφους, αποψίλωση δασών και καταστροφικές πυρκαγιές, ρύπανση, καθημερινή σπατάλη και απαραιωμένα δίκτυα ύδρευσης συνθέτουν ένα σκηνικό κρίσης. Όταν όλα αυτά συναντούν την υπερθέρμανση του πλανήτη, το νερό παύει να είναι δεδομένο και μετατρέπεται στο πιο κρίσιμο οικονομικό, περιβαλλοντικό και γεωπολιτικό διακύβευμα της εποχής μας.

Στο επίκεντρο αυτής της δίνης βρίσκεται η Μεσόγειος. Φιλοξενώντας περισσότερους από 510 εκατομμύρια ανθρώπους, η λεκάνη μας θερμαίνεται κατά 20% ταχύτερα από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Το μέλλον προδιαγράφεται ακόμη πιο... στεγνό: **μέχρι το 2050 η ζήτηση νερού προβλέπεται να διπλασιαστεί ή ακόμα και να τριπλασιαστεί.** Τα Ηνωμένα Έθνη εκπέμπουν πλέον σήμα κινδύνου για μια επερχόμενη **παγκόσμια χρεοκοπία νερού.** Ζούμε πέρα από τις υδρολογικές δυνατότητες της Γης. Σήμερα, το 75% της ανθρωπότητας κατοικεί σε χώρες που χαρακτηρίζονται επίσημα ως «ανασφαλείς» ή «κρίσιμα ανασφαλείς» ως προς το νερό. Την ίδια στιγμή, 4 δισεκατομμύρια άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με σοβαρή λειψυδρία τουλάχιστον έναν μήνα τον χρόνο, ενώ το ετήσιο παγκόσμιο κόστος της ξηρασίας έχει ήδη εκτιναχθεί πάνω από τα 300 δισ. δολάρια.

Αποκαλυπτικά τα νούμερα παγκοσμίως

- Στο 50% των μεγάλων λιμνών του πλανήτη τα αποθέματα νερού συρρικνώνονται δραματικά από τις αρχές της δεκαετίας του 1990.
- 410 εκατομμύρια εκτάρια: Μια έκταση φυσικών υγροτόπων που ισοδυναμεί με ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση σβήστηκε

οριστικά από τον χάρτη τις τελευταίες πέντε δεκαετίες.

- 30% της παγκόσμιας μάζας των παγετώνων έχει χαθεί από το 1970 μέχρι σήμερα.
- 2 δισεκατομμύρια άνθρωποι βλέπουν τη γη κάτω από τα πόδια τους να υποχωρεί, ζώντας σε βυθιζόμενο έδαφος, λόγω της αλόγιστης άντλησης υδάτων.

• 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι κατοικούν σε περιοχές όπου η συνολική αποθήκευση νερού μειώνεται σταθερά ή παρουσιάζει επικίνδυνη αστάθεια. Το τραγικό παράδοξο; Πάνω από το 50% των παγκόσμιων τροφίμων παράγεται ακριβώς σε αυτές τις ζώνες που στερεύουν.

• 1,8 δισεκατομμύριο άνθρωποι ζουν σε συνθήκες ξηρασίας.

EnEarth: Prinos CO₂ Όταν οι μάχες για το κλίμα κερδίζονται μέσα στη γη

Ασφαλής και μόνιμη αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα στον Πρίνο, σε ένα στρατηγικής σημασίας έργο για την Ευρώπη

Στον δρόμο προς μια οικονομία χωρίς άνθρακα, η πρόκληση δεν περιορίζεται πλέον αποκλειστικά στην υιοθέτηση καθαρότερων μορφών ενέργειας. Επεκτείνεται και στη διαχείριση των εκπομπών από βιομηχανικούς κλάδους που δεν μπορούν εύκολα να απανθρακοποιηθούν. Σε αυτό ακριβώς το σημείο, η τεχνολογία δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα (Carbon Capture & Storage – CCS) αναδεικνύεται σε στρατηγικό πυλώνα της νέας περιβαλλοντικής πραγματικότητας.

Η EnEarth, θυγατρική της Enegean, επενδύει στρατηγικά σε αυτήν την κατεύθυνση, αναπτύσσοντας το έργο Prinos CO₂, μια από τις πλέον εμπληματικές πρωτοβουλίες αποθήκευσης CO₂ στην Ε.Ε.

Ένας τόπος επαναπροσδιορίζει τον ρόλο του

Ο Πρίνος, το μοναδικό πεδίο παραγωγής πετρελαίου στην Ελλάδα, αποκτά μια νέα ταυτότητα, καθώς μετατρέπεται σε πυλώνα κλιματικής προστασίας. Το υπέδαφός του, που επί εκατομμύρια χρόνια έχει συγκρατήσει υδρογονάνθρακες, αξιοποιείται πλέον για την ασφαλή και μόνιμη αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα, κρατώντας το μακριά από την ατμόσφαιρα και συμβάλλοντας ουσιαστικά στη μείωση των εκπομπών και την αντιμετώπιση της υπερθέρμανσης του πλανήτη μας.

Πρόκειται για μια μετάβαση με ιδιαίτερο συμβολισμό που δεν απορρίπτει το παρελθόν, αλλά το επαναξιοποιεί με όρους μέλλοντος.

Ένα έργο στρατηγικής σημασίας για την Ευρώπη και τη Μεσόγειο

Το Prinos CO₂ αναπτύσσεται στη θαλάσσια περιοχή του κόλπου Καβάλας - Θάσου και αποτελεί ένα

από τα μόλις τρία έργα στην Ευρωπαϊκή Ένωση που έχουν λάβει περιβαλλοντική άδεια και άδεια αποθήκευσης CO₂ σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οδηγία 2009/31/ΕΚ, ενώ είναι το πρώτο στη Νότια Ευρώπη.

Έχει χαρακτηριστεί ως Έργο Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (PCI) και η ανάπτυξή του αποτυπώνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαχείριση του CO₂, καλύπτοντας όλο τον κύκλο από την παραλαβή και την επεξεργασία έως τη μεταφορά και την τελική αποθήκευση (Carbon Capture and Storage (CCS)).

Η συνολική επένδυση ξεπερνά το 1 δισ. ευρώ, ενώ έχουν ήδη εξασφαλιστεί 270 εκατ. ευρώ χρηματοδοτήσεις από κοινοτικούς και εθνικούς

Μέσα από έργα όπως το Prinos CO₂, η EnEarth συμβάλλει ενεργά στη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου, όπου η βιωσιμότητα και η ανάπτυξη λειτουργούν συμπληρωματικά

πόρους. Η Μελέτη Βασικού Σχεδιασμού (FEED) βρίσκεται σε εξέλιξη, ενώ το market test για τη δέσμευση χωρητικότητας αναμένεται άμεσα.

Το ενδιαφέρον της αγοράς είναι ήδη έντονο, καθώς υπάρχουν εκπομπές που μειώνονται πιο άμεσα και άλλες που απαιτούν πιο σύνθετες λύσεις. Βιομηχανικοί κλάδοι όπως η τσιμεντοβιομηχανία και η διύλιση εξακολουθούν να παράγουν CO₂ ακόμη και όταν εφαρμόζουν τις πλέον «πράσινες» και βιώσιμες τεχνολογίες. Όπως έχει επισημάνει ο Head of Carbon Storage στην EnEarth, Νικόλας Ρήγας, η ανάπτυξη υποδομών CCS αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για τη διαχείριση αυτών των εκπομπών.

Στην πλήρη ανάπτυξή του το έργο στον Πρίνο θα μπορεί να αποθηκεύει περίπου 2,8 εκατ. τόνους CO₂ ετησίως, δηλαδή 25% έως 30% των εκπομπών CO₂ που εκπέμπουν κάθε χρόνο αυτές οι βιομηχανίες. Στη διάρκεια ζωής του, ο Πρίνος θα μπορούσε να αποθηκεύσει CO₂ που για να απορροφηθεί από την ατμόσφαιρα θα χρειαζόνταν 3,3 δισεκατομμύρια δέντρα για δέκα χρόνια!

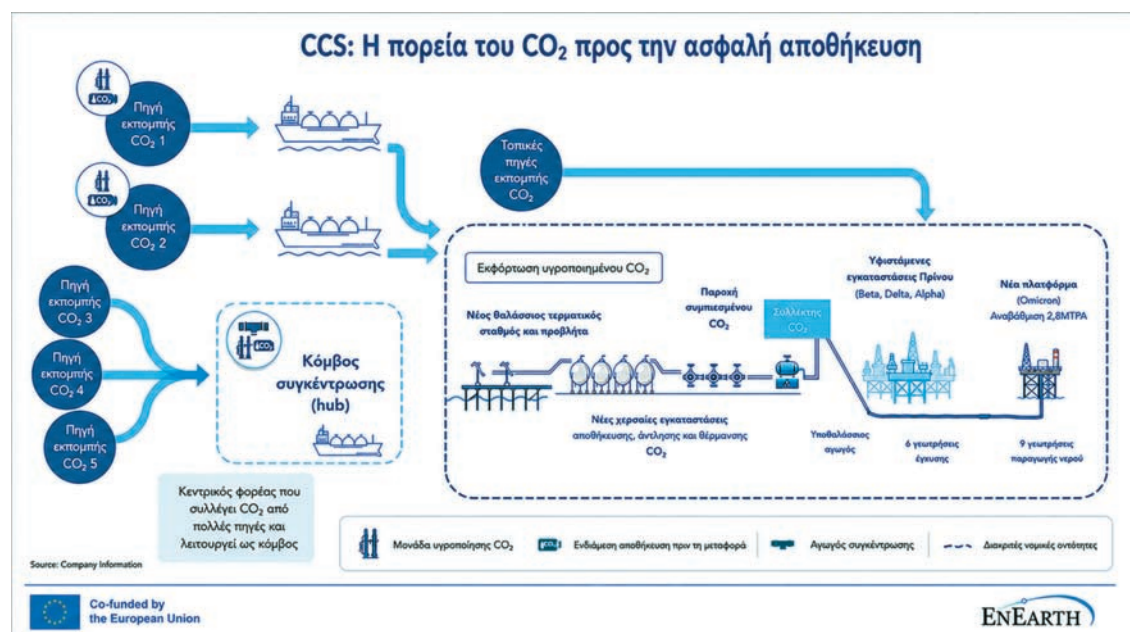
Η συμβολή του έργου, όμως, δεν περιορίζεται στο κλίμα. Η ανάπτυξη της αλυσίδας CCS εκτιμάται ότι θα δημιουργήσει περίπου 30.000 νέες θέσεις εργασίας, ενώ διατηρείται και η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής βιομηχανίας, υποστηρίζοντας την παραγωγική και εξαγωγική δραστηριότητα, τις θέσεις εργασίας και ενισχύοντας συνολικά την οικονομία.

Ένα διαφορετικό μήνυμα για την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος

Η Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος δεν είναι απλώς μια ευκαιρία αναστοχασμού στους στόχους του αύριο, αλλά και μια στιγμή αναγνώρισης όσων έχουν ήδη αρχίσει να αλλάζουν το σήμερα.

Μέσα από έργα όπως το Prinos CO₂, η EnEarth συμβάλλει ενεργά στη διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου, όπου η βιωσιμότητα και η ανάπτυξη δεν λειτουργούν ανταγωνιστικά, αλλά συμπληρωματικά. Ένα μοντέλο που αποδεικνύει στην πράξη ότι η καταπολέμηση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής δεν αποτελεί απλώς έναν μελλοντικό στόχο, αλλά μια εξελισσόμενη πραγματικότητα που έχει ήδη ξεκινήσει.

www.enearth.earth

Η Ελλάδα που διψάει

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε η κυβέρνηση, η Ελλάδα βρίσκεται στη 19η θέση παγκοσμίως ως προς τον κίνδυνο εμφάνισης λειψυδρίας. Το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής γης δοκιμάζεται πλέον από όλο και πιο συχνά φαινόμενα ξηρασίας. Αν και η κατάσταση των ταμιευτήρων το 2026 παρουσιάζει μια ελαφρώς καλύτερη εικόνα, τα αποθέματα παραμένουν σε ανησυχητικά χαμηλά επίπεδα – σχεδόν στο ήμισυ σε σύγκριση με το 2020.

Μερικές από τις κύριες αιτίες είναι η άνοδος της θερμοκρασίας και η μείωση των χιονοπτώσεων στα ορεινά, οι απώλειες στα δίκτυα, που φτάνουν έως και το 50% του πόσιμου νερού, ο υπερτουρισμός τους καλοκαιρινούς μήνες, που αυξάνει τη ζήτηση σε περιόδους που το νερό είναι ήδη περιορισμένο λόγω ζέστης, και η υπερκατανάλωση στην άρδευση.

Νησιά όπως η Λέρος, η Πάτμος, η Αστυπάλαια και η Κάρπαθος έχουν τεθεί σε Καθεστώς Έκτακτης Ανάγκης λόγω λειψυδρίας. Αλλά η Αττική κηρύχθηκε επίσημα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης τον Νοέμβριο του 2025 – εξέλιξη που φαίνεται να επιταχύνει τα έργα αντιμετώπισης του φαινομένου αλλά και την παράκαμψη της γραφειοκρατίας. Στην παρούσα φάση, ωστόσο, δεν έχουν προβλεφθεί μέτρα περιορισμού της κατανάλωσης που να αφορούν τους πολίτες.

Η Τράπεζα της Ελλάδος τοποθετεί την κλιματική κρίση ψηλά στη λίστα των κινδύνων για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας το 2026 και το 2027. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται σε έναν διαρθρωτικό κίνδυνο που εισβάλλει οριζόντια παντού: στην οικονομική δραστηριότητα, την επιχειρηματικότητα, το χρηματοπιστωτικό σύστημα και την ίδια την καθημερινότητα των νοικοκυριών.

Σοβαρή απειλή για την οικονομία της ευρωζώνης

Το πρόβλημα ξεπερνά το περιβάλλον και αγγίζει τον σκληρό πυρήνα του χρήματος. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αναγνωρίζοντας το μέγεθος του κινδύνου, ανέπτυξε τον πρωτοποριακό δείκτη Nature Value-at-Risk (NVaR), ο οποίος αποτυπώνει τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο που αντιμετωπίζουν οι χώρες της ευρωζώνης ανά οικονομικό τομέα, λόγω της υποβάθμισης και της απώλειας των υπηρεσιών που μας προσφέρει δωρεάν η φύση, βασιζόμενος σε ακραία (αλλά πιθανά) σενάρια.

Η μεθοδολογία αυτή έφερε στο φως μια αλήθεια: η λειψυδρία επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, μαζί με την υποβάθμιση της ποιότητάς τους αποτελούν τη σοβαρότερη απειλή για την οικονομία της Ευρωζώνης.

Τρεις είναι οι ένοχοι: η συνεχιζόμενη κλιματική αλλαγή, η υπερεκατάλλευση των υδατικών πόρων και η ρύπανση. Η πίεση αυτή λειτουργεί σαν ντόμινο στην οικονομία.

Η ανάλυση της ΕΚΤ έδειξε ότι, σε περίπτωση μιας ακραίας αλλά πιθανής ξηρασίας, σχεδόν το 24% της συνολικής οικονομικής παραγωγής της Ευρωζώνης θα βρεθεί στον αέρα. Ο κίνδυνος αφορά κάθε κράτος-μέλος, με τον ευρωπαϊκό νότο να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή.

Ο τομέας της γεωργίας είναι το πρώτο και πιο εκτεθειμένο οχυρό. Οι δυνητικές απώλειες στην παραγωγή αγγίζουν το 30% σε σενάρια μέτριας ξηρασίας (με πιθανότητα εμφάνισης 4% ή 1 στις 25) και εκτοξεύονται στο 38% σε σενάρια ακραίας ξηρασίας. Όμως η απειλή δεν σταματά εκεί. Τομείς όπως η μεταποίηση, η εξόρυξη, η ύδρευση, οι κατασκευές, οι εκδόσεις, καθώς και οι υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης αντιμετωπίζουν κίνδυνο απώλειας παραγωγής που ξεπερνά το 20%, ακόμη και υπό συνθήκες μέτριας ξηρασίας.

Αυτή η ξηρασία «στεγνώνει» και τα τραπεζικά χαρτοφυλάκια της ζώνης του ευρώ. Η αντιστοίχιση των δεδομένων έδειξε ότι περίπου το 19% των δανείων είναι εκτεθειμένο στη λειψυδρία των επιφανειακών υδάτων, το 22% των δανείων απειλείται από τη λειψυδρία των υπόγειων υδάτων (κυρίως σε τομείς όπως τα ακίνητα, η μεταποίηση, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, η εξόρυξη και οι κατασκευές), το 12% των δανείων είναι εκτεθειμένο στην υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων, επηρεάζοντας άμεσα τη μεταποίηση και την εξόρυξη, που εξαρτώνται ζωτικά από το καθαρό νερό.

Γεωργία

Οι πληγές στο αγροτικό τοπίο είναι ήδη ορατές. Η κλιματική αλλαγή αναδιαμορφώνει τον χάρτη της παραγωγής, επηρεάζοντας το είδος,

την ποσότητα και την ποιότητα των προϊόντων μας. Οι αγροκλιματικές ζώνες αναμένεται να μετατοπιστούν προς τα βόρεια, ενώ η έναρξη της καλλιεργητικής περιόδου αλλάζει χρόνο. Το ίδιο το έδαφος υποβαθμίζεται, χάνει τη γονιμότητά του και διαβρώνεται. Τα παραγόμενα προϊόντα χάνουν μέρος της θρεπτικής τους αξίας, τα γεωργικά παράσιτα και οι ασθένειες πολλαπλασιάζονται, ενώ η υγεία και ο μεταβολισμός των ζώων δοκιμάζονται σκληρά.

Οι υψηλές θερμοκρασίες και οι παρατεταμένες περιόδους χωρίς βροχή στερεύουν τις πηγές άρδευσης. Το αποτέλεσμα είναι μια διάχυτη αβεβαιότητα για το μέλλον της υπαίθρου και μια εντεινόμενη επισιτιστική ανασφάλεια, η οποία ήδη στερεί το 6% της ετήσιας φυτικής και ζωικής παραγωγής. Οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους: το 50% των ζημιών στον αγροτικό τομέα, που συνδέονται με κλιματικούς κινδύνους, οφείλεται αποκλειστικά στην ξηρασία.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι κλιματικοί αυτοί κίνδυνοι μεταφράζονται σε μόνιμες οικονομικές πληγές, με τη μέση ετήσια ζημία για το μπλοκ να εκτιμάται στο **δυσθεώρητο ποσό των 28,3 δισ. ευρώ**.

Ενέργεια

Το ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα βρίσκεται και αυτό στο στόχαστρο. Οι πιο έντονοι και συχνοί καύσωνες αναμένεται να απορρυθμίσουν τα πρότυπα προσφοράς και ζήτησης ενέργειας, σπρώχνοντάς τα σε αντίθετες κατευθύνσεις. Η ειρωνεία είναι εμφανής: η αύξηση της θερμοκρασίας και η ξηρασία θα περιορίσουν το νερό που είναι απαραίτητο για την ψύξη των μονάδων παραγωγής θερμικής ενέργειας το καλοκαίρι (οδηγώντας σε χαμηλή παροχή), την ίδια ακριβώς στιγμή που η ζήτηση για κλιματισμό από τους πολίτες θα χτυπάει κόκκινο. Παράλληλα, τα ακραία καιρικά φαινόμενα απειλούν κρίσιμες υποδομές, από τα εναέρια δίκτυα μεταφοράς και διανομής μέχρι τους υποσταθμούς και τους μετασχηματιστές, ενώ η κλιματική αστάθεια δυσκολεύει και τη σταθερή παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Τουρισμός

Η λειψυδρία απειλεί να «στεγνώσει» και τη βαριά βιομηχανία της Ελλάδας και του νότου: τον τουρισμό. Η άνοδος της μέσης θερμοκρασίας, η μείωση των ημερών ηλιοφάνειας και η άνοδος της στάθμης της θάλασσας πλήττουν τη μακροπρόθεσμη ελκυστικότητα πολλών προορισμών, ειδικά κατά τους θερινούς μήνες. Το πρόβλημα εντείνεται από την έντονη εποχικότητα και τη γεωγραφική συγκέντρωση. Σχεδόν το 60% των διανυκτερεύσεων στην Ελλάδα στριμώνεται στους τρεις μήνες του καλοκαιριού (έναντι 40% του ευρωπαϊκού μέσου όρου), ασκώντας αφόρητη πίεση στα φυσικά και κοινωνικά συστήματα των προορισμών. Οι συχνοί καύσωνες, οι φωτιές και οι ξαφνικές πλημμύρες μικραίνουν τη διάρκεια και την ένταση της τουριστικής σεζόν, προκαλώντας οικονομική αιμορραγία στις τοπικές κοινωνίες, υποβαθμίζοντας την εμπειρία των ταξιδιωτών, διалύοντας τις υποδομές και θέτοντας σε κίνδυνο την υγεία και την ασφάλεια όλων.

Real Estate

Στην αγορά των ακινήτων, η έλλειψη νερού χαράζει ήδη μια γραμμή διαχωρισμού, δημιουργώντας μια αγορά «δύο ταχυτήτων». Ιδιοκτησίες σε ζώνες υψηλού κινδύνου –όπως οι Κυκλάδες, η ανατολική Πελοπόννησος και συγκεκριμένα τμήματα της Αττικής– βρίσκονται αντιμέτωπες με άμεση πτώση της εμπορικής τους αξίας. Η αβεβαιότητα στην υδροδότηση διώχνει τους αγοραστές, ενώ οι ευρύτερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις (π.χ. καθιζήσεις εδάφους από την εξάντληση του υδροφόρου ορίζοντα) προκαλούν δομικές φθορές, συμπιέζοντας κι άλλο τις τιμές πώλησης.

Η λειψυδρία εκτινάσσει τα λειτουργικά έξοδα των κτιρίων και απαιτεί δαπανηρές «πράσινες» επενδύσεις. Όσα παλαιότερα κτίρια αδυνατούν να προσαρμοστούν σε αυτά τα νέα δεδομένα, κινδυνεύουν να μετατραπούν σε «λιμνάζοντα κεφάλαια» χωρίς καμία αξία.

Το νερό, λοιπόν, δεν είναι πια απλώς ένα αγαθό. Είναι ο καθρέφτης της κλιματικής κρίσης και μια εξαιρετικά σύνθετη γεωπολιτική εξίσωση. Η βίαιη εναλλαγή των άκρων –από την παρατεταμένη, βουβή ξηρασία στις ξαφνικές, καταστροφικές πλημμύρες– δεν στερεί μόνο το νερό από τη βρύση μας: υπονομεύει σταδιακά την αγροτική παραγωγή, την ενεργειακή μας ασφάλεια, την οικονομική σταθερότητα και, τελικά, την ίδια την κοινωνική συνοχή. ●

**ΤΡΕΙΣ ΕΙΝΑΙ
ΟΙ ΕΝΟΧΟΙ
ΓΙΑ ΤΗ
ΛΕΙΨΥΔΡΙΑ:
Η ΣΥΝΕΧΙ-
ΖΟΜΕΝΗ
ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ
ΑΛΛΑΓΗ, Η
ΥΠΕΡΕΚΜΕ-
ΤΑΛΛΕΥΣΗ
ΤΩΝ ΥΔΑΤΙ-
ΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ Η
ΡΥΠΑΝΣΗ.
Η ΠΙΕΣΗ
ΑΥΤΗ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ
ΣΑΝ ΝΤΟΜΙ-
ΝΟ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.**

**ΝΕΡΑ ΠΗΓΩΝ
ΓΡΑΜΜΟΥ Α.Ε.**

Στην καρδιά μας, η φύση.
Στον πυρήνα μας, η ευθύνη.

- 🔹 Έκδοση της **1ης Έκθεσης Βιωσιμότητας 2024**, από το πρώτο έτος εμπορικής δραστηριότητας.
- 🔹 **Βραβείο** στα Water Awards 2025 για την **ορθή διαχείριση** της πηγής Κεφαλόβρυσο και την **προστασία** του ποταμού Σαραντάπορου.
- 🔹 Παραγωγή σε φιάλες με **30% ανακυκλωμένο πλαστικό (rPet)**, **πιστοποιημένο** ποσοστό ανακυκλωμένου πλαστικού.
- 🔹 Υποστηρίχθηκαν **79 φορές** μέσω δωρεάν διάθεσης προϊόντων.
- 🔹 Το **70%** του προσωπικού μας κατάγεται από την τοπική κοινωνία της Καστοριάς.

blue

Σταθμός ταχυφόρτισης
έως 300 kW DC

A digital display showing charging information. It includes a battery icon with a green level, the number '12' in a large font, and the text 'CCS Hypercharging'. Below this, there are smaller icons for power, temperature, and other charging parameters.

blue

Η πράσινη μετακίνηση σήμερα είναι... blue

Η ηλεκτροκίνηση αλλάζει τον τρόπο που κινούμαστε και η **ΔΕΗ blue**, ένα από τα πιο εκτεταμένα δίκτυα φόρτισης στη νοτιοανατολική Ευρώπη, κάνει την ηλεκτροκίνηση ακόμα πιο προσβάσιμη σε όλους, **με πάνω από 3.200 σημεία φόρτισης που αυξάνονται δυναμικά.**

Σήμερα **περισσότερα από 500 σημεία ταχυφόρτισης** βρίσκονται ήδη σε κομβικά σημεία, για να κάνουν τη φόρτιση των ηλεκτρικών αυτοκινήτων **ακόμα πιο γρήγορη.**

Κατεβάστε την ανανεωμένη
εφαρμογή PPC blue

Το μέλλον
φορτίζει
deiblue.com

Πάτρα

LIDL Plastic Free Greece

Η εμβληματική πρωτοβουλία της Lidl Ελλάς και του Κοινωνικού Ιδρύματος **Αθανάσιος Κ. Λαζαρίδης** πηγαίνει φέτος σε 9 προορισμούς σε όλη την Ελλάδα

Τ είναι χειρότερο από το να κολυμπάς και να βρίσκεις μπροστά σου ένα πλαστικό μπουκαλάκι; Να φτιάχνει μια παρέα παιδιών κάστρα στην άμμο κι εκεί που σκάβουν, να βρίσκουν αποσίγαρα. Την εμβληματική τους πρωτοβουλία, το Plastic Free Greece, που έχει απομακρύνει 20 τόνους απορριμμάτων από το περιβάλλον, συνεχίζουν για 7η συνεχόμενη χρονιά η Lidl Ελλάς και το Κοινωνικό Ίδρυμα Αθανάσιος Κ. Λαζαρίδης. Μετά τον περσινό επιτυχημένο κύκλο, η πρωτοβουλία επιστρέφει δυναμικά το 2026, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Τουρισμού και του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στο πλαίσιο της καμπάνιας «Ελλάδα Χωρίς Πλαστικά Μιας Χρήσης».

Φέτος, το Plastic Free Greece απλώνεται σε 9 διαφορετικούς προορισμούς, συνδέοντας πόλεις της ηπειρωτικής Ελλάδας με μερικά από τα πιο δημοφιλή νησιά της χώρας. Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Τρίκαλα και Πάτρα –όπου βρίσκονται και τα logistics centers της Lidl Ελλάς– συναντούν τη Σαντορίνη, την Κέρκυρα, τη Μύκονο,

τη Σκιάθο και τη Λέσβο, σε μια κοινή προσπάθεια για λιγότερα απορρίμματα και περισσότερη περιβαλλοντική συνείδηση.

Η αρχή με το #teamLidl 150 κιλά απορριμμάτων σε 4 πόλεις

Η αρχή έγινε από τους ίδιους τους ανθρώπους της εταιρείας. Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, το #teamLidl βγήκε στις παραλίες και στους δημόσιους χώρους, μετατρέποντας τη βιωσιμότητα σε πράξη. Μαζί με τα παιδιά τους, οι εργαζόμενοι συμμετείχαν σε καθαρισμούς σε τέσσερις περιοχές της χώρας, συγκεντρώνοντας συνολικά περισσότερα από 150 κιλά απορριμμάτων. Πιο συγκεκριμένα, συνολικά 84 Lidl's και 18 mini Lidl's (παιδιά εργαζομένων) ένωσαν τις δυνάμεις τους, συλλέγοντας 150,5 κιλά απορριμμάτων:

- **Θεσσαλονίκη - Αγία Τριάδα:** 42 κιλά (κυρίως μικρά πλαστικά κομμάτια).
- **Αττική - Ναυτικός Αθλητικός Όμιλος Βάρης Βάρκιζας:** 64,5 κιλά (κυρίως μικρά πλαστικά κομμάτια).

- **Τρίκαλα - Όχθες Ληθαίου Ποταμού:** 26 κιλά (κυρίως εύρημα: 1.141 αποσίγαρα).
- **Πάτρα - Παραλία Πλαζ ΕΟΤ:** 18 κιλά (κυρίως εύρημα: 782 αποσίγαρα).

Μια σταθερή δέσμευση με ορατά αποτελέσματα

Το Plastic Free Greece μετρά ήδη έξι χρόνια συνεχούς παρουσίας και ουσιαστικής δράσης. Από το 2020 μέχρι σήμερα, μέσα από παράκτιους και υποθαλάσσιους καθαρισμούς, έχουν απομακρυνθεί περισσότεροι από 20 τόνοι απορριμμάτων από το φυσικό περιβάλλον.

Η Lidl Ελλάς ευχαρίστησε τους Δήμους Θερμαϊκού, Τρικκαίων, Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης και Πατρέων για τη συνεργασία, αλλά και όλους τους εργαζόμενους που συμμετείχαν στις φετινές δράσεις, τονίζοντας ότι όταν η προσαρμογή γίνεται συλλογική υπόθεση, το αποτέλεσμα φαίνεται στην πράξη.

Το ταξίδι συνεχίζεται στους επόμενους σταθμούς με στόχο καθαρές ακτές και ζωντανές θάλασσες. Μείνετε συντονισμένοι στα social media της Lidl Ελλάς ώστε να μαθαίνετε πρώτοι τα αποτελέσματα από κάθε προορισμό.

Φέτος, το Plastic Free Greece απλώνεται σε 9 διαφορετικούς προορισμούς, συνδέοντας πόλεις της ηπειρωτικής Ελλάδας με μερικά από τα πιο δημοφιλή νησιά της χώρας

Σίνδος

Αττική

Τρίκαλα

Plastic Free Greece 2026

Για 7^η χρονιά ενώνουμε δυνάμεις με το Κοινοφελές Ίδρυμα Αθανάσιος Κ. Λασκαρίδης για θάλασσες και ακτές χωρίς πλαστικό!

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Τουρισμού και του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στο πλαίσιο της εθνικής καμπάνιας «Ελλάδα Χωρίς Πλαστικά Μίας Χρήσης», συνεχίζουμε δυναμικά το ταξίδι μας σε 9 προορισμούς, θωρακίζοντας το ελληνικό οικοσύστημα σε κάθε γωνιά της χώρας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΕΛΛΑΔΑ
χωρίς
ΠΛΑΣΤΙΚΑ
ΜΙΑΣ ΧΡΗΣΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Τουρισμού

ΑΙΣ
ΛΥΠ
ΛΕΓ

ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Κ.
ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ

ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ

Επενδύοντας σε ένα βιώσιμο μέλλον

Πρωτοβουλίες του Ομίλου για τη διαφύλαξη της οικολογικής ισορροπίας και τη μείωση της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης

Του ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΟΛΛΙΑ

Ομίλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ έχει θέσει τη βιώσιμη ανάπτυξη στο επίκεντρο της επιχειρηματικής του στρατηγικής, επιδεικνύοντας μια βαθιά και διαρκή δέσμευση για την προστασία του περιβάλλοντος. Αναγνωρίζοντας την επιτακτική ανάγκη για περιβαλλοντική ευθύνη, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει μια σειρά από πρακτικές που στοχεύουν στη διαφύλαξη της οικολογικής ισορροπίας και στη μείωση της περιβαλλοντικής του επιβάρυνσης.

Λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά από ουσιαστικά θέματα που αναδεικνύονται από τα ενδιαιερόμενα μέρη, ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ υιοθετεί μέτρα και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη μείωση των αρνητικών επιδράσεων στο περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα, εστιάζει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, στην ενεργειακή αποδοτικότητα, στην υπεύθυνη διαχείριση αποβλήτων και στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας, καθώς και στην προστασία της βιοποικιλότητας και στην περιβαλλοντική παρακολούθηση. Επιπλέον, δίνει έμφαση στη δημοσίευση τακτικών αναφορών για την περιβαλλοντική του απόδοση και δράση, προάγοντας τη διαφάνεια και ενισχύοντας την υπευθυνότητα. Παράλληλα, ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ενισχύει την εταιρική κουλτούρα προς τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των εργαζομένων και των προμηθευτών, προωθώντας έτσι ένα ολιστικό όραμα για την υπεύθυνη επιχειρηματική δραστηριότητα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα περιβαλλοντικής καινοτομίας αποτελεί ο Σταθμός Εξυπηρέ-

τησης Αυτοκινητιστών (ΣΕΑ) Σείριος στη Μαλακάσα, έργο που διαχειρίζεται η Νέα Οδός. Το εν λόγω έργο είναι ο πρώτος ηλιακός υβριδικός σταθμός ταχυφόρτισης σε ελληνικούς αυτοκινητόδρομους που λειτουργεί με απευθείας σύνδεση των ταχυφορτιστών στο συνεχές ρεύμα που παράγεται από τα ηλιακά πάνελ, και συνδυάζεται με σύστημα αποθήκευσης ενέργειας σε μπαταρίες ιόντων λιθίου υψηλής τάσης. Στα βασικά χαρακτηριστικά του πρωτοποριακού σταθμού περιλαμβάνεται η χρήση εξειδικευμένων υβριδικών μετατροπών, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν ηλεκτρική ενέργεια τόσο με σύνδεση στο δίκτυο του ΔΕΔΔΗΕ όσο και αυτόνομα. Παράλληλα, οι εξελιγμένοι ταχυφορτιστές έχουν τη δυνατότητα να τροφοδοτούνται απευθείας με σταθερή τάση από τους ηλιακούς συλλέκτες, τις μπαταρίες ή και συνδυαστικά από αμφότερες τις πηγές, επιτυγχάνοντας μείωση ενεργειακών απωλειών που υπερβαίνουν το 12%.

Μία ακόμη σημαντική προτεραιότητα για τον Όμιλο αποτελεί η ορθολογική διαχείριση της ενεργειακής κατανάλωσης και η προστασία των φυσικών πόρων. Με σκοπό λοιπόν την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων για «έξυπνη» διαχείριση της ενέργειας έχει συγκροτηθεί ειδική Ομάδα Εφαρμοσμένης Έρευνας και Ανάπτυξης (R&D) στην εταιρεία ΗΡΩΝ, θυγατρική στον τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Παράλληλα, ο ΗΡΩΝ, που συμμετέχει σε δεκατρία ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα προγράμματος HORIZON και σε ένα έργο συγχρηματοδοτούμενο από το ΕΣΠΑ, συνεργάζεται με πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα, εταιρείες καινοτομίας και startups, καθώς και με μεγάλους ευρωπαϊκούς ενεργειακούς ορ-

γανισμούς. Μέσω των συνεργασιών αυτών, έχουν ήδη αναπτυχθεί και εφαρμόζονται πιλοτικά προηγμένα ψηφιακά εργαλεία που επιτρέπουν στους καταναλωτές να παρακολουθούν και να διαχειρίζονται την ενέργεια που καταναλώνουν.

Παράλληλα, οι εταιρείες παραχώρησης Νέα Οδός και Κεντρική Οδός, θυγατρικές του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, έχουν αναπτύξει ένα προηγμένο σύστημα παρακολούθησης και άμεσης ειδοποίησης για την αποτροπή εισόδου άγριων ζώων στους αυτοκινητόδρομους, χρησιμοποιώντας τεχνολογίες AI (τεχνητής νοημοσύνης) και γεωεντοπισμού. Το σύστημα εντοπίζει σε πραγματικό χρόνο την παρουσία ζώων σε κρισιμικά σημεία, ιδιαίτερα κοντά στους ανισόπεδους κόμβους και, με τη χρήση καμερών και αισθητήρων, ενεργοποιεί σήματα ειδοποίησης στα Κέντρα Διαχείρισης Κυκλοφορίας και μεταβλητά μηνύματα στις ηλεκτρονικές πινακίδες. Αυτή η πρωτοβουλία ενσωματώνεται στην ολιστική προσέγγιση βιώσιμης και ασφαλούς λειτουργίας των υποδομών, προάγοντας την ισορροπημένη συνύπαρξη ανθρώπινων δραστηριοτήτων και φυσικού περιβάλλοντος. Συμβάλλει στη μείωση των ατυχημάτων και στην προστασία της βιοποικιλότητας, αποτελώντας ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα περιβαλλοντικής προστασίας.

Τα παραπάνω παραδείγματα περιβαλλοντικών δράσεων, καθώς και οι σχετικές δράσεις και πρωτοβουλίες δεν είναι απλώς μέτρα συμμόρφωσης, αλλά αντανακλούν τη δέσμευση του Ομίλου να ηγηθεί στην προώθηση βιώσιμων πρακτικών, καθιστώντας τη βιωσιμότητα κεντρικό άξονα της επιχειρηματικής του στρατηγικής. Ο Όμιλος τιμά την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και συνεχίζει να επενδύει σε καινοτόμες λύσεις που ενισχύουν την αρμονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης.

Με τη σταθερή προσήλωσή του στην επιχειρηματική και τεχνική αριστεία, ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ενσωματώνει τη βιωσιμότητα σε κάθε επίπεδο λειτουργίας και θέτει τα θεμέλια για ένα μέλλον όπου η ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος συμβαδίζουν αρμονικά, αποτελώντας έτσι πρότυπο για την επιχειρηματική κοινότητα και την κοινωνία.

Ο Όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ ενισχύει την εταιρική κουλτούρα προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, προωθώντας ένα ολιστικό όραμα για την υπεύθυνη επιχειρηματική δραστηριότητα

ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ

ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Επενδύουμε σε μία καλύτερη
ποιότητα ζωής για όλους

SNFCC / Giorgis Yerolymbos

Κάθε έργο μας, αξία για τη χώρα.

Κάθε έργο μας είναι μια δέσμευση για ένα καλύτερο αύριο. Με τις υποδομές που δημιουργούμε, **χιλιάδες οικογένειες στηρίζονται** και αποκτούν νέα προοπτική, **οι πόλεις αναβαθμίζονται**, **οι πολίτες νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια**, **το περιβάλλον αναπνέει** και **οι τοπικές οικονομίες ανθίζουν**.

Με σταθερά βήματα εξέλιξης, **είμαστε μπροστά στην απασχόληση, την οικονομία, την ενέργεια και την κοινωνία**.

- ✓ Συμβάλλουμε έμπρακτα στην **ενίσχυση της απασχόλησης**.
- ✓ Ενδυναμώνουμε την **τοπική επιχειρηματικότητα** και το **εθνικό εισόδημα**.
- ✓ Ενισχύουμε την **ενεργειακή αυτονομία** και **ασφάλεια** της χώρας.
- ✓ Στεκόμαστε **δίπλα στη νέα γενιά**, στηρίζουμε τις ευάλωτες ομάδες και ανταποκρινόμαστε άμεσα σε κάθε έκτακτη ανάγκη.

www.gekterna.com

Τα business plans στο έλεος της κλιματικής κρίσης

**Η κλιματική
κρίση ανα-
δεικνύεται
σε κορυφαίο
συστημικό
κίνδυνο
για την
παγκόσμια
και ελληνική
οικονομία**

ΤΗΣ ΝΑΤΑΣΑΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Για δεκαετίες, η κλιματική αλλαγή αντιμετωπιζόταν ως ένας ήπιος πονοκέφαλος, που περιοριζόταν στα τμήματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Μια φωτογραφία με μια πολική αρκούδα στην ετήσια έκθεση ΕΚΕ, μερικές δενδροφυτεύσεις και η υποχρέωση είχε εκπληρωθεί. Σήμερα, η κλιματική κρίση έχει εισβάλει βίαια στα γραφεία των CEOs, των οικονομικών διευθυντών και των διαχειριστών ρίσκου και έχει μεταμορφωθεί στον πιο απρόβλεπτο παράγοντα της αγοράς. Σύμφωνα με την έκθεση Global Risks Report 2026 του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF), πλέον τα ακραία καιρικά φαινόμενα δεν αποτελούν απλώς περιβαλλοντικές ειδήσεις, αλλά τον νούμερο ένα συστημικό κίνδυνο για την παγκόσμια οικονομία, καθώς ο καιρός μπορεί πια να ανατρέψει έναν ισολογισμό πιο γρήγορα από έναν παραδοσιακό ανταγωνιστή.

© ELISABETH JURENKA, UNSPLASH

ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Το περιβάλλον στον πυρήνα της στρατηγικής της

Μακροπρόθεσμοι και άμεσοι στόχοι βιωσιμότητας

Η προστασία του περιβάλλοντος ως αναγκαία παράμετρος της παγκόσμιας κινητοποίησης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής αποτελεί για την Πειραιώς έναν από τους βασικούς στόχους της στρατηγικής της και εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο ESG (Περιβάλλον, Κοινωνία, Διακυβέρνηση). Για την τράπεζα οι πολιτικές που συνδέονται και υλοποιούν τα κριτήρια ESG διατρέχουν τόσο τις λειτουργίες της όσο και τις επιχειρηματικές της επιλογές. Σε ό,τι αφορά τις πολιτικές και τις πρωτοβουλίες για την προστασία του περιβάλλοντος, η Πειραιώς υλοποιεί ένα ολοκληρωμένο και πολυεπίπεδο σχέδιο, που εστιάζει στη χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης, τον έλεγχο και τη διαχείριση των περιβαλλοντικών κινδύνων και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος τόσο σε ό,τι αφορά τις λειτουργίες της όσο και σε ό,τι αφορά το χαρτοφυλάκιό της και τις αντίστοιχες επιδόσεις των πελατών της.

Ειδικότερα, η τράπεζα έχει θέσει συγκεκριμένους στόχους για τη μείωση του ανθρακικού της αποτυπώματος μέσα από στόχους για μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, εκπομπών Scope 1 (άμεσες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου) και Scope 2 (έμμεσες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου), καθώς και αύξηση της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Παράλληλα, επενδύει στην ενεργειακή αναβάθμιση των καταστημάτων της, στη μείωση αποβλήτων και στην προώθηση της κυκλικής

οικονομίας. Στο λειτουργικό της αποτύπωμα, η Τράπεζα εφαρμόζει μέτρα για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, νερού και χαρτιού, καθώς και για τον περιορισμό των αποβλήτων.

Μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος

Η τράπεζα και το 2025 κατέγραψε σημαντικές επιδόσεις σε σχέση με τη μείωση του περιβαλλοντικού της αποτυπώματος επιτυγχάνοντας:

- 5% μείωση της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας σε σύγκριση με το 2024
- 13,5% μείωση των εκπομπών Scope 2 σε σύγκριση με το 2024
- 100% Εγγυήσεις Προέλευσης (Guarantees of Origin) για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στις εγκαταστάσεις της τράπεζας
- 125 μετατροπές στο νέο μοντέλο καταστημάτων, με ενεργειακές παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν σε 5 καταστήματα (φωτισμός LED, κλιματισμός)
- 38% του συνολικού αριθμού δοχείων μελανιού που χρησιμοποιήθηκαν ήταν επαναγεμιζόμενα δοχεία
- 8% μείωση της συνολικής κατανάλωσης νερού σε σύγκριση με το 2024
- 14% μείωση της συνολικής κατανάλωσης χαρτιού σε σύγκριση με το 2024
- 97% του χαρτιού που χρησιμοποιήθηκε έφερε περιβαλλοντική πιστοποίηση

Μακροπρόθεσμοι στόχοι βιωσιμότητας

Με τη βιωσιμότητα να βρίσκεται στον πυρήνα της στρατηγικής της η τράπεζα έχει θέσει συγκεκριμένους στόχους με μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Συγκεκριμένα δεσμεύεται να επιτύχει:

- Μηδενικό Ισοζύγιο Εκπομπών (αερίων του θερμοκηπίου) (Net Zero) έως το 2050.
- Μείωση κατά 13,5% των εκπομπών Scope 2 (έμμεσες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που καταναλώνει) σε σύγκριση με το 2024 και χρήση 100% ανανεώσιμης ενέργειας στα κτίρια της τράπεζας.
- Δίκτυο καταστημάτων χαμηλού ανθρακικού αποτυπώματος: το 97% των καταστημάτων θα είναι ενεργειακά αποδοτικά έως το 2030.
- Ψηφιακό μετασχηματισμό με αξιοποίηση τεχνητής νοημοσύνης (AI).
- Υπεύθυνη τραπεζική καινοτομία και ψηφιοποίηση μέσω της έναρξης λειτουργίας της neobank Snappi.
- Ενσωματωμένη διακυβέρνηση βιωσιμότητας και ισχυρή διαχείριση κινδύνων για τον μετριασμό των ESG κινδύνων.
- Αμοιβές συνδεδεμένες με τη βιωσιμότητα: εφαρμογή κριτηρίων ESG στις αξιολογήσεις απόδοσης και στις μεταβλητές αποδοχές, σε ευθυγράμμιση με τους στρατηγικούς στόχους.

Στόχοι για το κλίμα και την ενέργεια

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα το κλίμα και την ενέργεια, υλοποιούνται ειδικά προγράμματα και έχουν τεθεί εσωτερικοί αναλυτικοί στόχοι. Συγκεκριμένα προβλέπεται:

- 50% μείωση της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας σε όλες τις εγκαταστάσεις της τράπεζας που περιλαμβάνονται στο Σύστημα Περιβαλλοντικής και Ενεργειακής Διαχείρισης (EEMS), το 2030, με έτος βάσης το 2019.
- 4,5% μείωση σε ετήσια βάση της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας σε σύγκριση με τη γραμμή βάσης του 2024, σε όλες τις εγκαταστάσεις της τράπεζας που περιλαμβάνονται στο EEMS.
- 50% μείωση των συνολικών άμεσων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (Scope 1) σε όλες τις εγκαταστάσεις της τράπεζας που περιλαμβάνονται στο EEMS, το 2030, με έτος βάσης το 2019.
- 50% μείωση των συνολικών έμμεσων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που σχετίζονται με την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (Scope 2) σε όλες τις εγκαταστάσεις της τράπεζας που περιλαμβάνονται στο EEMS.
- 100% της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνεται στις εγκαταστάσεις της τράπεζας ετησίως να προέρχεται από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, με εγγυήσεις προέλευσης – μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου Scope 2.
- Σταδιακή αύξηση σε ετήσια βάση του αριθμού ηλεκτρικών, plug-in και υβριδικών οχημάτων στον εταιρικό στόλο, που σήμερα ανέρχεται σε περίπου 47%.
- Δίκτυο καταστημάτων χαμηλών εκπομπών άνθρακα (= κατανάλωση ενέργειας έως 150 kWh/m² ετησίως), με στόχο το 97% έως το 2030, από 91% το 2025.

«Πράσινη συμμαχία» με τους πελάτες

Επίσης, με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, η Πειραιώς επιδιώκει την ευρύτερη ευαισθητοποίηση των πελατών της στα θέματα του περιβάλλοντος και της πράσινης μετάβασης.

Η Πειραιώς για έκτη συνεχόμενη χρονιά συγκαταλέγεται στις 600 κορυφαίες εταιρείες στην Ευρώπη, σε ό,τι αφορά τη σημαντική της απόδοση στη μείωση των εκπομπών της και τις πρωτοβουλίες δέσμευσης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, σύμφωνα με τη λίστα του 2026 που δημοσιοποίησαν οι Financial Times σε συνεργασία με τη Statista.

Το «έμφραγμα» των εφοδιαστικών αλυσίδων

Μέχρι τώρα η απόλυτη σταθερά του παγκόσμιου εμπορίου ήταν το μοντέλο just-in-time: μηδενικές αποθήκες, μέγιστη ταχύτητα και το ελάχιστο δυνατό κόστος. Η κλιματική αλλαγή, όμως, αναγκάζει την αγορά να αναθεωρήσει αυτό το δόγμα.

Μελέτη του Περιβαλλοντικού Ινστιτούτου της Στοκχόλμης (SEI) αποκαλύπτει ότι τα σύγχρονα κλιματικά σοκ δεν λειτουργούν μεμονωμένα, αλλά προκαλούν αλυσιδωτές αντιδράσεις σε ολόκληρο τον πλανήτη. Όταν η Διώρυγα του Παναμά – μια από τις ζωτικότερες αρτηρίες του διεθνούς εμπορίου – αντιμετωπίζει προβλήματα λειτουργίας λόγω πρωτοφανούς ξηρασίας, το αποτέλεσμα είναι ουρές ημερών και πλοία που αναγκάζονται να ταξιδεύουν με μειωμένο φορτίο. Αυτό το σκηνικό υποχρεώνει τις επιχειρήσεις διεθνώς να εγκαταλείψουν την τυφλή εμπιστοσύνη στις άμεσες παραδόσεις και να επιστρέψουν στη λογική του just-in-case. Η ανάγκη για διατήρηση μεγαλύτερων αποθεμάτων και η αναζήτηση εναλλακτικών, τοπικών προμηθευτών **αυξάνουν το λειτουργικό κόστος**, αλλά αποτελούν τη μόνη δικλείδα ασφαλείας για τη συνέχεια της παραγωγής.

Η ασφαλιστική «βόμβα» στα θεμέλια των επενδύσεων

Η μεγαλύτερη, ίσως, απειλή για τη βιωσιμότητα των επιχειρηματικών σχεδίων κρύβεται στον τομέα της ασφάλισης. Παγκόσμια έρευνα της PwC κρούει τον κώδωνα του κινδύνου, επισημαίνοντας ότι το παραδοσιακό μοντέλο αξιολόγησης κινδύνων δυσκολεύεται να παρακολουθήσει τη συχνότητα των καταστροφών. Αυτό δημιουργεί ένα διαρκώς διευρυνόμενο «κενό προστασίας» στην αγορά. Σε διεθνές επίπεδο, μεγάλοι ασφαλιστικοί κολοσσοί έχουν ήδη αρχίσει να αποσύρονται από περιοχές υψηλού κινδύνου, όπως ζώνες της Καλιφόρνιας που πλήττονται από πυρκαγιές ή παράκτιες περιοχές της Φλόριδας. Για τον επιχειρηματικό κόσμο, η εξέλιξη αυτή είναι κρίσιμη: μια εγκατάσταση, ένα ξενοδοχείο ή μια αποθήκη που δεν μπορεί να ασφαλιστεί, **χάνει αυτόματα τη δυνατότητα τραπεζικής χρηματοδότησης**, μετατρέποντας ένα πολλά υποσχόμενο asset σε επενδυτική παγίδα.

Η σιωπηλή απαξίωση των ακινήτων

Εκτεθειμένη στη νέα πραγματικότητα της κλιματικής αλλαγής είναι και η αγορά των επαγγελματικών ακινήτων. Εκατομμύρια εμπορικά ακίνητα παγκοσμίως ενδέχεται να υπερεκτιμηθούν, καθώς οι τρέχουσες αποτιμήσεις συχνά παραβλέπουν τις μακροπρόθεσμες κλιματικές μεταβλητές. Μια τουριστική επένδυση σε μια διαβρωμένη ακτή ή ένα κέντρο διανομής σε μια ζώνη με συχνά πλημμυρικά φαινόμενα κινδυνεύουν με **σταδιακή οικονομική απαξίωση**. Η διαδικασία του «κλιματικού ελέγχου» εξελίσσεται πλέον σε απαραίτητο βήμα πριν από οποιαδήποτε σοβαρή τοποθέτηση κεφαλαίων σε real estate.

Το ευάλωτο της Ελλάδας

Η χώρα μας συγκαταλέγεται στις περιοχές που θα δεχθούν εντονότερα τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, καθώς η Μεσόγειος θεωρείται διεθνώς ως ένα από τα πιο ευάλωτα κλιματικά hot spots του πλανήτη. Για την ελληνική αγορά, το ρίσκο είναι μια καθημερινότητα που περιλαμβάνει καμένες δασικές εκτάσεις, πλημμυρισμένες υποδομές και παρατεταμένες περιόδους καύσωνα.

Δέσμη μελετών του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) υπογραμμίζει ότι η κλιματική αλλαγή επηρεάζει άμεσα τους βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας: τον τουρισμό, τον πρωτογενή τομέα, τη βιομηχανία και το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αντίστοιχα, τα στοιχεία από έρευνα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΕΤΕ) σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις δείχνουν ότι το πλήγμα δεν περιορίζεται μόνο στους μεγάλους εταιρικούς ομίλους:

- Η πλειονότητα των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε περιοχές που επλήγησαν από ακραία φαινόμενα δήλωσε ότι ο τζίρος και η λειτουργία τους επηρεάστηκαν άμεσα ή έμμεσα.

* Σύμφωνα με μελέτη του IOBE, κινδυνεύουν να χαθούν 327.000 θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης λόγω κλιματικής αλλαγής

* Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προετοιμάζει ένα νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο για την ανθεκτικότητα απέναντι στην κλιματική αλλαγή, το οποίο αναμένεται το β' εξάμηνο του 2026

ΔΕΣΜΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΙ ΟΤΙ Η ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΑΜΕΣΑ ΤΟΥΣ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

- Ένα σημαντικό ποσοστό των επιχειρήσεων κατέγραψε υλικές ζημιές στις κτιριακές εγκαταστάσεις ή τον εξοπλισμό του.
- Σχεδόν οι μισές επιχειρήσεις αντιμετώπισαν έμμεσες διαταραχές, όπως διακοπές στην ηλεκτροδότηση, προβλήματα στην υδροδότηση ή αποκλεισμό των οδικών δικτύων πρόσβασης.
- Πάνω από τις μισές πληγείσες επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να προχωρήσουν σε ριζική αναθεώρηση του επιχειρηματικού τους πλάνου για να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους.

Ο πρωτογενής τομέας και η βιομηχανία τροφίμων

Η κακοκαιρία Daniel στη Θεσσαλία κατέδειξε με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο πώς ένα ακραίο φαινόμενο μετατρέπεται σε βιομηχανικό κραδασμό, προκαλώντας άμεση συρρίκνωση της εγχώριας αγροτικής παραγωγής. Μεγάλες ελληνικές γαλακτοβιομηχανίες και εταιρείες μεταποίησης τροφίμων είδαν το δίκτυο των προμηθευτών τους να καταστρέφεται μέσα σε λίγα εικοσιτετράωρα. Για να καλυφθούν τα κενά στην παραγωγή και να διατηρηθεί η παρουσία στα ράφια του οργανωμένου λιανεμπορίου, επιστρατεύθηκαν εισαγωγές πρώτων υλών με σημαντικά αυξημένο κόστος, γεγονός που πίεσε τα περιθώρια κέρδους. Πλέον, η βιομηχανία τροφίμων τείνει να θέτει ως προϋπόθεση για τη σύναψη μακροχρόνιων συμβολαίων την ύπαρξη μέτρων κλιματικής προστασίας από την πλευρά των παραγωγών.

Η ανάγκη για χρονική μετατόπιση της τουριστικής σεζόν

Ο τουρισμός, ως ο βασικός κινητήρας της ελληνικής οικονομίας, καθώς συμβάλλει κατά περίπου 18% στο ΑΕΠ της χώρας, επηρεάζεται άμεσα από τη μεταβολή των κλιματικών συνθηκών. Οι μεγάλες πυρκαγιές σε δημοφιλείς προορισμούς όπως η Ρόδος, πέρα από τις άμεσες υλικές ζημιές, προκάλεσαν προσωρινή κάμψη των τουριστικών ροών και ανάγκασαν τις επιχειρήσεις σε διαχείριση κρίσης επικοινωνιακού χαρακτήρα.

Σήμερα, οι ξενοδοχειακοί όμιλοι αναπροσαρμόζουν τη στρατηγική τους. Καθώς οι θερμοκρασίες στην αιχμή του καλοκαιριού γίνονται εντονότερες, το βάρος των επενδύσεων μετατοπίζεται στην ενίσχυση της ζήτησης κατά τους ανοιξιότικους και φθινοπωρινούς μήνες. Παράλληλα, η ανάγκη για αυξημένη κατανάλωση ενέργειας για ψύξη, καθώς και οι επενδύσεις σε αυτόνομες μονάδες αφαλάτωσης για την εξασφάλιση υδάτινων πόρων στα νησιά, αποτελούν πλέον πάγιες γραμμές εξόδων στα business plans του κλάδου.

Η χρηματοδότηση και το real estate δύο ταχυτήτων

Η κλιματική διάσταση αναδεικνύεται σε καθοριστικό παράγοντα και για την εγχώρια κτηματαγορά, κυρίως μέσω του τραπεζικού συστήματος. Σε πλήρη εναρμόνιση με τις εποπτικές απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, οι **ελληνικές τράπεζες ενσωματώνουν πλέον το ESG scoring** και την αξιολόγηση του κλιματικού κινδύνου στις διαδικασίες έγκρισης χρηματοδοτήσεων.

Η ανέγερση ενός νέου τουριστικού καταλύματος ή μιας εγκατάστασης logistics σε περιοχές που κατατάσσονται στις ζώνες υψηλού κινδύνου αντιμετωπίζει πλέον αυστηρότερα κριτήρια. Οι επιχειρήσεις ενδέχεται να βρεθούν αντιμέτωπες με **υψηλότερο κόστος δανεισμού ή ακόμη και με αδυναμία χρηματοδότησης**, εάν δεν προβλέπονται συγκεκριμένα μέτρα θωράκισης. Με αυτόν τον τρόπο, η ελληνική αγορά real estate διαχωρίζεται σταδιακά σε ακίνητα υψηλής ανθεκτικότητας, που διατηρούν την αξία τους, και σε κλιματικά εκτεθειμένα πάγια, που υφίστανται πίεση.

Η κλιματική αλλαγή έχει πάψει να αποτελεί μια θεωρητική απειλή για το μέλλον, πλέον συνιστά μια απτή οικονομική παράμετρος του παρόντος. Η ικανότητα μιας επιχείρησης να επιβιώσει και να αναπτυχθεί εξαρτάται άμεσα από την ενσωμάτωση της «στρατηγικής ανθεκτικότητας» στα επιχειρηματικά της σχέδια. Σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, η «οχύρωση» απέναντι στους κλιματικούς κινδύνους δεν είναι απλώς ζήτημα εταιρικής υπευθυνότητας, αλλά βασικός όρος για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας. ●

FUJIFILM

Green

Αειφόρος ανάπτυξη και ελαχιστοποίηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος

Για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης, στο πλαίσιο της Πράσινης Πολιτικής μας ως FUJIFILM, στοχεύουμε στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των παραγωγικών μας δραστηριοτήτων, εστιάζουμε στη μείωση των εκπομπών CO₂ και στην αποτελεσματική χρήση του νερού και άλλων πόρων σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων μας. Αναπτύσσουμε προϊόντα και υπηρεσίες που προσφέρουν εξαιρετικά αποτελέσματα εξοικονόμησης ενέργειας και πόρων προωθώντας την ανακύκλωση αυτών ώστε να συμβάλουν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την κοινωνία στο σύνολό της.

follow us on   as "Fujifilm Hellas" | www.fujifilm.gr

FUJIFILM HELLAS A.E.

Ενεργειακή διαχείριση αποβλήτων

Μια αγορά 55 δισ. δολαρίων αναδύεται μέσα από τα σκουπίδια

Της ΝΑΤΑΣΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Βρισκόμαστε ενώπιον μιας από τις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου. Ταυτόχρονα, όμως, γινόμαστε μάρτυρες της γέννησης μιας δυναμικής παγκόσμιας αγοράς, η οποία προσεγγίζει πλέον τα 55 δισ. δολάρια. Στο επίκεντρο αυτής της οικονομικής και οικολογικής μετατόπισης βρίσκεται η ενεργειακή αξιοποίηση αποβλήτων (Waste-to-Energy - WtE): η τεχνολογική διαδικασία μετατροπής των μη ανακυκλώσιμων απορριμμάτων σε χρήσιμες μορφές ενέργειας, όπως ο ηλεκτρισμός, η θερμότητα ή τα αναλλακτικά καύσιμα. Ως βασικός πυλώνας της κυκλικής οικονομίας, το WtE, προσφέρει μια ρεαλιστική διέξοδο, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη μείωση της ταφής των απορριμμάτων, στην ενίσχυση της παραγωγής καθαρής ενέργειας και στη διασφάλιση του σταθερού ενεργειακού εφοδιασμού. Ένα από τα πιο ελκυστικά business πλεονεκτήματα αυτής της στρατηγικής είναι η σταθερότητά της: η ενέργεια που παράγεται από απόβλητα δεν επηρεάζεται από τις έντονες διακυμάνσεις των τιμών των πρώτων υλών και των καυσίμων, ούτε είναι ευάλωτη σε γεωπολιτικά προβλήματα εφοδιασμού. Η εξίσωση γίνεται ολοένα και πιο πιεστική. Η παραγωγή αποβλήτων αυξάνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια, καθώς ο παγκόσμιος πληθυσμός διογκώνεται και η κατανάλωση αγαθών καλπάζει. Την ίδια στιγμή, η αποτελεσματική διαχείρισή τους δυσχεραίνει, προκαλώντας τεράστιο κόστος περιβαλλοντικής υποβάθμισης μέσω των εκπομπών μεθανίου, της ρύπανσης των υπόγειων υδάτων κ.ά. Αυτή η τροχιά επιδεινώνει την κλιματική κρίση και πλήττει άμεσα τη δημόσια υγεία, λόγω της παραδοσιακής ταφής. Η ενεργειακή αξιοποίηση έρχεται να λειτουργήσει ως ανάχωμα, μειώνοντας δραστικά την εξάρτηση από τους Χώρους Υγιονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) και υποκαθιστώντας τα ορυκτά καύσιμα. Υπό αυτό το πρίσμα, το υψηλότερο άμεσο κεφαλαιουχικό κόστος που απαιτεί μια τέτοια σύγχρονη υποδομή παύει να θεωρείται «έξοδο» και μετατρέπεται σε μια στρατηγική επένδυση με ξεκάθαρο, θετικό καθαρό κοινωνικοοικονομικό όφελος. Η ανάπτυξη των μονάδων WtE μπορεί να συμβάλει στην εκτροπή από την ταφή, με μία βασική επιχειρησιακή προϋπόθεση: ότι οι μονάδες αυτές θα επεξεργάζονται αποκλειστικά και μόνο τα μη ανακυκλώσιμα υπολείμματα.

Ο ευρωπαϊκός χάρτης και η ελληνική πραγματικότητα

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ενεργειακή αξιοποίηση δεν είναι ένα πείραμα, αλλά μια δοκιμασμένη πρακτική δεκαετιών. Σήμερα, μόλις το 22,6% των ευρωπαϊκών αποβλήτων καταλήγει σε ταφή. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Συνομοσπονδίας Ευρωπαϊκών Μονάδων Ενεργειακής Αξιοποίησης Αποβλήτων (CEWEP), στην Ευρώπη λειτουργούν περισσότερες από 500 μονάδες WtE σε 23 κράτη-μέλη, με τη συνολική τους δυναμικότητα να αγγίζει τα 100 εκατομμύρια τόνους ετησίως (Mt/έτος). Οι επιδόσεις, ωστόσο, χωρίζουν την Ευρώπη στα δύο:

Οι πρωτοπόροι: Στη Γερμανία, η ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων ξεπερνά το 50%, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό οδηγείται κυρίως σε υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις ενεργειακής αξιοποίησης. Αντίστοιχα, στη Δανία η ανακύκλωση κυμαίνεται γύρω στο 55%, υποστηριζόμενη από ένα εξαιρετικά ανεπτυγμένο δίκτυο μονάδων WtE που εκμηδενίζει την ταφή. Η Ιταλία, επίσης, επιδεικνύει μια ισορροπημένη διαχείριση, πλησιάζοντας τους ευρωπαϊκούς στόχους με την ανακύκλωση να υπερβαίνει το 50%, την ταφή να περιορίζεται στο 20-25% και την ενεργειακή αξιοποίηση να κινείται στο 25%.

Οι ουραγοί: Αντιθέτως, χώρες όπως η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία εμφανίζουν υψηλά ποσοστά ταφής, χαμηλές επιδόσεις στην ανακύκλωση και περιορισμένη ενεργειακή αξιοποίηση, κυρίως λόγω σημαντικών καθυστερήσεων στην ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών και των δικτύων συλλογής.

Η χώρα μας, συγκεκριμένα, απέχει σημαντικά από τον ευρωπαϊκό στόχο για μείωση της ταφής κάτω από το 10% έως το 2035. Η Ελλάδα εξακολουθεί να βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην ταφή των σκουπιδιών, γεγονός που την κατατάσσει στις τελευταίες θέσεις της ΕΕ. Η εμμονή αυτή έχει επιφέρει κατά καιρούς βαριά πρόστιμα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, καθώς διατηρούνται σε λειτουργία χωματερές, παρά το γεγονός ότι έχουν εισπραχθεί σημαντικά ευρωπαϊκά κονδύλια για το κλείσιμο και την αντικατάστασή τους.

Τα στοιχεία της Eurostat για το 2022 αποτυπώνουν ανάγλυφα το μέγεθος του προβλήματος στην Ελλάδα:

- 79% των απορριμμάτων οδηγείται σε ταφή

- Μόλις 21% κατευθύνεται στην ανακύκλωση και την κομποστοποίηση
- Καταγράφεται ουσιαστικά μηδενική ενεργειακή αξιοποίηση

Οι αναγκαίες ισορροπίες

Φυσικά, η ενεργειακή αξιοποίηση, όπως κάθε βιομηχανική δραστηριότητα μεγάλης κλίμακας, συνοδεύεται από περιβαλλοντικές προκλήσεις. Για τον λόγο αυτό, η αυστηρή λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων φιλτραρίσματος και ελέγχου είναι απαραίτητος όρος για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος. Η επιλογή της μεθόδου διαχείρισης αποτελεί τον ρυθμιστή των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η ανακύκλωση παραμένει η πιο φιλική λύση για τον πλανήτη. Η ταφή αποτελεί την πλέον επιβαρυντική. Η καύση/ενεργειακή αξιοποίηση τοποθετείται ανάμεσα στις δύο: παράγει λιγότερες εκπομπές σε σχέση με την ταφή, αλλά στερείται των μακροπρόθεσμων κυκλικών οφελών που προσφέρει η καθαρή ανακύκλωση.

Οι πρωταγωνιστές του ελληνικού business

Παρά τις καθυστερήσεις, ο εγχώριος επιχειρηματικός χάρτης αλλάζει, με μεγάλους ομίλους να υλοποιούν πρότζεκτ-οδηγούς για το μέλλον. Στην ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων πρωταγωνιστεί ο όμιλος **ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ**, ο οποίος έχει υλοποιήσει και λειτουργεί σειρά μεγάλων μονάδων επεξεργασίας σε όλη την Ελλάδα. Ενδεικτικά, αναφέρεται η Μονάδα Επεξεργασίας Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΜΕΑ) Περιφέρειας Ηπείρου, στο Ελευθεροχώρι Δωδώνης. Πρόκειται για την πρώτη μονάδα στην Ελλάδα που παράγει πράσινη ενέργεια αποκλειστικά από αστικά στερεά απόβλητα, διοχετεύοντάς την στο εθνικό ηλεκτρικό δίκτυο. Με μέγιστη ετήσια δυναμικότητα 105.000 τόνων, η ΜΕΑ Ηπείρου επιτυγχάνει την ανάκτηση 17.000 τόνων ανακυκλώσιμων υλικών ετησίως, ενώ παράγει 10.800 MWh/έτος πράσινης ενέργειας (ποσότητα ικανή να καλύψει τις ανάγκες 3.000 οικογενειών), εξοικονομώντας παράλληλα 12.000 τόνους CO2 ετησίως.

Η ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ έθεσε σε λειτουργία τη Μονάδα Επεξεργασίας Απορριμμάτων στην Καλλιρρόη Μεσσηνίας. Το ευρύτερο αυτό έργο ΣΔΙΤ στην Πελοπόννησο περιλαμβάνει τρεις ΜΕΑ: τη μεγαλύτερη στην Αρκαδία (Παλαιόχουνη) και τις υπόλοιπες στη Λακωνία (Σκάλα) και τη Μεσσηνία.

Η μονάδα της Καλλιρόης διαχειρίζεται 60.000 τόνους αστικών στερεών απορριμμάτων ετησίως. Παράγει «πράσινη» ενέργεια 6.000 MWh, η οποία διοχετεύεται στο δίκτυο ηλεκτρισμού της χώρας και είναι ικανή να καλύψει τις ανάγκες 1.500 νοικοκυριών.

Διακριτό αποτύπωμα στον τομέα της αξιοποίησης του βιοαερίου διαθέτει η εταιρεία **ΗΛΕΚΤΩΡ**, του ομίλου **Motor Oil**, μέσω του Σταθμού Ηλεκτροπαραγωγής Μαυροράχης, που λειτουργεί εντός του ενεργού (από το 2008) ΧΥΤΑ Μαυροράχης στον Δήμο Λαγκαδά Θεσσαλονίκης. Χρησιμοποιώντας ίδια τεχνολογία, η μονάδα δεσμεύει το παραγόμενο μεθάνιο του ΧΥΤΑ και το μετατρέπει σε ηλεκτρική ενέργεια, ελαχιστοποιώντας δραστηριότητες τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στη Μακεδονία.

Ο όμιλος Motor Oil επενδύει στρατηγικά στην κυκλική οικονομία και μέσω της θυγατρικής του, **Thalis**. Η εταιρεία παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες συλλογής και εκμετάλλευσης του βιοαερίου στον ΧΥΤΑ Πέρα Γαλνών στην Κρήτη, ενώ συμμετέχει σε αντίστοιχο έργο συλλογής και ενεργειακής αξιοποίησης βιοαερίου στον ΧΥΤΑ της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Στην πιο πρόσφατη της κίνηση, η Motor Oil απέκτησε πλειοψηφικό πακέτο στην ENACT, εταιρεία που δραστηριοποιείται στον κλάδο της ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων.

Στον τομέα επεκτείνεται δυναμικά και η **Metlen Energy & Metals**, μετατρέποντας τα απορρίμματα σε «πράσινη» ενέργεια. Η στρατηγική της περιλαμβάνει διεθνή έργα, όπως η μονάδα Protos EfW στη Βρετανία που αξιοποιεί βιομηχανικά και αστικά απόβλητα, και επενδύσεις εντός της Ελλάδας, συχνά σε συνεργασία με άλλους ενεργειακούς ομίλους.

Πέρα όμως από τις επιμέρους επενδύσεις των μεγάλων ομίλων, η επόμενη ημέρα για τον κλάδο φαίνεται να στηρίζεται και σε μια σημαντική κινητοποίηση δημόσιων πόρων. Η πρόσφατη πρόσκληση ύψους 480 εκατ. ευρώ μέσω του ΕΣΠΑ για έργα διαχείρισης αποβλήτων επιβεβαιώνει ότι η μετάβαση σε ένα πιο σύγχρονο και βιώσιμο μοντέλο δεν αποτελεί μόνο επιχειρηματική πρωτοβουλία, αλλά και κεντρική εθνική προτεραιότητα. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές αναμένεται να επιταχύνουν την ανάπτυξη κρίσιμων υποδομών, να ενισχύσουν την ανακύκλωση και την ανάκτηση πόρων και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για τη δραστηριότητα μείωσης της εξάρτησης από την ταφή. Σε συνδυασμό με τα μεγάλα έργα που ήδη υλοποιούνται και τους σχεδιαζόμενους διαγωνισμούς για νέες μονάδες ενεργειακής αξιοποίησης, η Ελλάδα έχει μπροστά της μια μοναδική ευκαιρία να καλύψει το χαμένο έδαφος έναντι της υπόλοιπης Ευρώπης. ●

Η ενέργεια που παράγεται από απόβλητα δεν επηρεάζεται από τις έντονες διακυμάνσεις των τιμών των πρώτων υλών και των καυσίμων, ούτε είναι ευάλωτη σε γεωπολιτικά προβλήματα εφοδιασμού

Οι μικρές εικόνες που λένε μεγάλες αλήθειες για το περιβάλλον

Του ΑΛΕΚΟΥ ΛΙΔΩΡΙΚΗ

Δίπλα σ' ένα μονοπάτι, δύο δέντρα είχαν ξεραθεί αλλά παρέμεναν ακόμη όρθια, σαν σιωπηλές υπενθυμίσεις όσων μπορεί να χαθούν χωρίς να το αντιληφθούμε εγκαίρως. Λίγο παρακάτω, κάδοι ανακύκλωσης ήταν γεμάτοι από κάθε είδους απορρίμματα. Όχι παντού, και όχι πάντα. Ήταν όμως μια από εκείνες τις εικόνες που συναντά κανείς σε δημόσιους χώρους και που αρκούν για να γεννήσουν ερωτήματα. Απορρίμματα, πλαστικά, χαρτιά, συσκευασίες φαγητού, οικοδομικά υλικά, όλα ανακατεμένα. Δεν ήταν μια εικόνα που μιλούσε για την προσπάθεια των εργαζομένων του δήμου, οι οποίοι καθημερινά δίνουν τη δική τους μάχη για να διατηρούν καθαρούς και λειτουργικούς τους δημόσιους χώρους. Λίγο πιο πέρα, ένα πλαστικό μπουκάλι ήταν πεταμένο στο χώμα, δίπλα αποσιγάρα, μόλις λίγα βήματα από έναν άδειο κάδο. Σ' ένα παρτέρι τα λουλούδια είχαν πατηθεί από κάποιους που προτίμησαν να κόψουν δρόμο αντί ν' ακολουθήσουν το μονοπάτι.

Μικρές εικόνες, ασήμαντες ίσως για πολλούς. Αλλά καμιά φορά η περιβαλλοντική συνείδηση δεν κρίνεται στις μεγάλες διακηρύξεις, κρίνεται σ' αυτές ακριβώς τις μικρές καθημερινές επιλογές. Για εκείνη τη μικρή αλλά επίμονη συνήθεια να θεωρούμε ότι η ευθύνη αρχίζει πάντα από κάποιον άλλο και τελειώνει λίγο πριν φτάσει σ' εμάς. Τα παιδιά τα είδαν αμέσως. Αυτό είναι ίσως το μεγάλο πλεονέκτημα της ηλικίας τους, καθώς δεν έχουν προλάβει να εξοικειωθούν με την παραίτηση. Δεν έχουν μάθει να θεωρούν φυσιολογικό αυτό που δεν είναι. Ένα παιδί στάθηκε μπροστά σ' έναν κάδο και κοίταξε μέσα. Ένα άλλο πλησίασε τα ξερά δέντρα. Κανένα δεν εντυπωσιάστηκε ιδιαίτερα από τις μεγάλες λέξεις που ακούγονταν εκείνο το πρωινό. Έμοιαζαν να ενδιαφέρονται περισσότερο για τις μικρές αντιφάσεις που βρίσκονταν μπροστά στα μάτια τους.

Και τότε σκέφτηκα πόσο περίεργη σχέση έχουμε αποκτήσει με το περιβάλλον. Αποτελεί βασικό θέμα σε συνέδρια, στρατηγικές, προγράμματα και παρουσιάσεις, συζητάμε για το 2030, το 2040, το 2050. Την ίδια στιγμή, όμως, συχνά δυσκολευόμαστε να φροντίσουμε τα λίγα τετραγωνικά μέτρα που βρίσκονται δίπλα μας. Ίσως γι' αυτό τα πάρκα, οι γειτονιές και οι χώροι που μας περιβάλλουν λένε συχνά περισσότερες αλήθειες από τις ημερίδες. Γιατί σ' ένα πάρκο δεν μπορείς να κρυφτείς πίσω από διαγράμματα και στόχους. Το δέντρο είτε είναι ζωντανό είτε όχι. Ο δημόσιος χώρος είτε φροντίζεται είτε εγκαταλείπεται. Και η ανακύκλωση δεν κρίνεται από το αν υπάρχουν κάδοι, αλλά από το αν τους χρησιμοποιούμε σωστά. Η ευθύνη δεν βρίσκεται μόνο στην πολιτεία, στο κράτος ή σε κάποιον φορέα. Βρίσκεται και στο χέρι που κρατά ένα μπουκάλι λίγα δευτερόλεπτα πριν το πετάξει.

Καθώς η βόλτα συνεχιζόταν, τα παιδιά έτρεχαν, γελοούσαν, πείραζαν το ένα το άλλο. Σε λίγα χρόνια θα είναι οι ενήλικες που θα κληθούν να διαχειριστούν πόλεις, επιχειρήσεις, θεσμούς, ίσως και τα ίδια προβλήματα που συζητούσαμε εκείνο το πρωινό. Αναρωτήθηκα τι θα θυμούνται απ' αυτή την επίσκεψη. Τις ομιλίες; Η μήπως τα ξερά δέντρα κι εκείνη την εικόνα στους κάδους;

Ίσως τελικά η μεγαλύτερη περιβαλλοντική πρόκληση να μην είναι τεχνολογική ούτε επιστημονική. Ίσως να είναι βαθιά ανθρώπινη. Να αφορά λιγότερο το τι γνωρίζουμε και περισσότερο το πώς συμπεριφερόμαστε όταν κανείς δεν μας παρακολουθεί. Την απόσταση ανάμεσα σ' αυτά που δηλώνουμε ότι πιστεύουμε και σ' αυτά που κάνουμε καθημερινά. Φεύγοντας, γύρισα για μια τελευταία ματιά στο πάρκο. Και για μια στιγμή σκέφτηκα ότι το περιβάλλον μοιάζει λίγο με τον χαρακτήρα ενός ανθρώπου. Δεν αποκαλύπτεται στις μεγάλες κουβέντες, φαίνεται στις λεπτομέρειες και στις πράξεις του. ●

Ίσως τελικά η μεγαλύτερη περιβαλλοντική πρόκληση να μην είναι τεχνολογική ούτε επιστημονική, αλλά βαθιά ανθρώπινη. Να αφορά λιγότερο το τι γνωρίζουμε και περισσότερο το πώς συμπεριφερόμαστε όταν κανείς δεν μας παρακολουθεί.

ΔΕΠΑ Βιωσιμότητα με ρεαλισμό

Η ενεργειακή μετάβαση ως στρατηγική ευθύνη

Η βιωσιμότητα στον κλάδο της ενέργειας δεν είναι μια θεωρητική συζήτηση ούτε μια άσκηση εταιρικής εικόνας. Είναι μια δύσκολη ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη για καθαρότερη ενέργεια, στην ασφάλεια εφοδιασμού και στην ανθεκτικότητα των οικονομιών και των κοινωνιών. Για τη ΔΕΠΑ Εμπορίας, η βιώσιμη ανάπτυξη βρίσκεται στον πυρήνα του στρατηγικού της μετασχηματισμού.

Η εταιρεία επενδύει συστηματικά σε ένα πολυδιάστατο ενεργειακό μοντέλο που συνδυάζει τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, την αποθήκευση, τα ανανεώσιμα καύσιμα και τις σύγχρονες θερμικές μονάδες υψηλής απόδοσης. Στόχος δεν είναι μόνο η μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος, αλλά η δημιουργία ενός ενεργειακού συστήματος πιο ευέλικτου, πιο ασφαλούς και πιο ανθεκτικού στις συνεχείς μεταβολές της αγοράς.

Στις ΑΠΕ, η ΔΕΠΑ αναπτύσσει ένα από τα μεγαλύτερα χαρτοφυλάκια φωτοβολταϊκών έργων στην Ελλάδα, με συνολικό σχεδιασμό που υπερβαίνει το 1 GW. Ήδη βρίσκονται σε εξέλιξη έργα μεγάλης κλίμακας στη Δυτική Μακεδονία και στη Θεσσαλία, μεταξύ των οποίων φωτοβολταϊκό συγκρότημα 400 MW στην Κοζάνη και επιπλέον έργα 100 MW στην περιοχή της Λάρισας και των Φαρσάλων. Η ανάπτυξη αυτών των έργων δεν αφορά μόνο την παραγωγή καθαρής ενέργειας. Συνδέεται με τη μετάβαση λιγνιτικών περιοχών σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο, τη δημιουργία τοπικής προστιθέμενης αξί-

ας και την ενίσχυση της ενεργειακής αυτονομίας της χώρας.

Παράλληλα, η εταιρεία επενδύει ενεργά στα ανανεώσιμα καύσιμα και ιδιαίτερα στο βιομεθάνιο και το πράσινο υδρογόνο. Σε συνεργασία με τη Φάρμα Χητάς, υλοποίησε την πρώτη παραγωγή bio-CNG στην Ελλάδα, η οποία θα τροφοδοτεί το πανελλαδικό δίκτυο πρατηρίων FISIKON με καύσιμο χαμηλού ανθρακικού αποτυπώματος. Την ίδια στιγμή, μέσω του προγράμματος GREENH2ORN, συμμετέχει στην ανάπτυξη υποδομών πράσινου υδρογόνου στη Δυτική Μακεδονία, με παραγωγή υδρογόνου από ηλεκτρολύτη που τροφοδοτείται από ενέργεια προερχόμενη από φωτοβολταϊκά πάρκα της εταιρείας.

Για τη ΔΕΠΑ, η βιωσιμότητα δεν είναι μονοδιάστατη επιλογή. Είναι η ικανότητα να συνδυάζεις την πράσινη μετάβαση με την ενεργειακή ασφάλεια, την τεχνολογική καινοτομία με την κοινωνική ευθύνη και το μακροπρόθεσμο όραμα με τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας.

Ωστόσο, η ενεργειακή μετάβαση δεν μπορεί να στηριχθεί μόνο στις ΑΠΕ. Όσο αυξάνεται η διείσδυσή τους, τόσο μεγαλύτερη γίνεται η ανάγκη για σταθερότητα, ευελιξία και εξισορρόπηση του συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, οι νέες θερμικές μονάδες φυσικού αερίου παραμένουν κρίσιμες.

Η ΔΕΠΑ συμμετέχει στη νέα μονάδα συνδυασμένου κύκλου 792 MW στη Λάρισα, μία από τις πλέον αποδοτικές μονάδες στην Ευρώπη, με θερμική απόδοση 62,6% και επένδυση περίπου 600 εκατ. ευρώ. Παράλληλα, συμμετέχει στη μονάδα 840 MW στην Αλεξανδρούπολη και στη μονάδα 174 MW στο Fier της Αλβανίας, διαμορφώνοντας συνολικό θερμικό χαρτοφυλάκιο που θα υπερβαίνει το 1 GW.

Αυτές οι μονάδες δεν αποτελούν επιστροφή στο παρελθόν. Αντιθέτως, αποτελούν κρίσιμο μηχανισμό στήριξης της μετάβασης. Είναι σχεδιασμένες ώστε να λειτουργούν συμπληρωματικά με τις ΑΠΕ, να εξασφαλίζουν επάρκεια ισχύος και να μπορούν μελλοντικά να υποστηρίξουν ανανεώσιμα αέρια, όπως το υδρογόνο.

Για τη ΔΕΠΑ, η βιωσιμότητα δεν είναι μονοδιάστατη επιλογή. Είναι η ικανότητα να συνδυάζεις την πράσινη μετάβαση με την ενεργειακή ασφάλεια, την τεχνολογική καινοτομία με την κοινωνική ευθύνη και το μακροπρόθεσμο όραμα με τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας. Και αυτό ακριβώς επιχειρεί να χτίσει: ένα ενεργειακό οικοσύστημα πιο καθαρό, αλλά και πιο ανθεκτικό για την Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή.

ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η ενέργεια είναι στην καρδιά των πάντων, γι' αυτό και η ΔΕΠΑ είναι σήμερα παντού. Από το Φυσικό Αέριο μέχρι όλη την αλυσίδα της ενέργειας και από τα μεγάλα έργα και τις στρατηγικές υποδομές, μέχρι την επιχείρηση και το σπίτι. Με εξωστρέφεια και διεθνείς συνεργασίες, εγγυάται την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας. Συμμετέχοντας σε νέες, σύγχρονες μονάδες παραγωγής ενέργειας, διασφαλίζει τη σταθερότητα του συστήματος και ενισχύει τον ανταγωνισμό. Με επενδύσεις στην καθαρή ενέργεια, τα ανανεώσιμα καύσιμα και τις νέες τεχνολογίες, δημιουργεί ένα βιώσιμο μέλλον για όλους. Και επειδή στην καρδιά της βιώσιμης στρατηγικής είναι ο άνθρωπος, η ΔΕΠΑ είναι πάντα δίπλα στον καταναλωτή, στους εργαζόμενούς της και στις τοπικές κοινωνίες.

choose

ΟΜΙΛΟΣ

ΔΕΠΑ Εμπορίας Μ.Α.Ε.

ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η παγκόσμια vegan επέλαση σε ρεστοράν, κρασιά, καλλυντικά, ακόμα και στο κρέας

Ο βιγκανισμός πλέον δεν αποτελεί απλώς μια διατροφική τάση, αλλά μια ολοκληρωμένη πολιτισμική, οικονομική και ψυχολογική θέση

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΤΣΟΛΚΑ

«Τα ζώα είναι φίλοι μου... και δεν τρώω τους φίλους μου», έλεγε ο Νομπελίστας **Τζορτζ Μπέρναρ Σο**, οπαδός του βιγκανισμού από πολύ νωρίς. Ο **Χοακίν Φίνιξ**, βραβευμένος με Όσκαρ και ένας απ' τους σπουδαιότερους ηθοποιούς της γενιάς του, δηλώνει πως «είμαστε όλοι ζώα αυτού του πλανήτη. Είμαστε όλοι πλάσματα. Και τα μη ανθρώπινα ζώα βιώνουν πόνο όπως εμείς». «Αν τα σφαγεία είχαν γυάλινους τοίχους, όλοι θα ήμασταν χορτοφάγοι», συμπέρανε πικρά ο **Πολ Μακάρτνεϊ**. Όλοι οι παραπάνω, καθώς και εκατομμύρια άλλοι, είναι οπαδοί του βιγκανισμού, που πλέον δεν αποτελεί απλώς μια διατροφική τάση, αλλά μια ολοκληρωμένη πολιτισμική, οικονομική και ψυχολογική θέση, η οποία επηρεάζει τη βιομηχανία τροφίμων, την εστίαση, την παραγωγή κρασιού και την αγορά εναλλακτικών προϊόντων κρέατος.

Η επέλαση της vegan βιομηχανίας

Η επιλογή του βιγκανισμού ως στάση ζωής υιοθετείται μαζικά από ανθρώπους σ' όλο τον πλανήτη, οι οποίοι ανησυχούν για την υγεία, την ηθική μεταχείριση των ζώων και τις πηγές σε περιβάλλον και κλίμα. Η όλο και μεγαλύτερη ομάδα ανθρώπων που γίνονται vegan οδηγεί σε σημαντικές αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες και στις επιχειρηματικές πρακτικές σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι, η παγκόσμια αγορά vegan τροφίμων αναμένεται να αυξηθεί από **37,37 δισ. δολάρια το 2024 σε 103 δισ. δολάρια έως το 2032**.

Vegan κρασί, vegan εναλλακτικό κρέας, vegan λιανική, vegan ρεστοράν παντού

Η οινοποιία, παραδοσιακά, χρησιμοποιεί ζωικά προϊόντα (για παράδειγμα, ασπράδια αυγών και ζελατίνη) για να πετύχει τη γεύση του κρασιού. Όμως, η άρνηση των vegan καταναλωτών να πιουν αυτά τα κρασιά οδηγεί όλο και περισσότερους οινοποιούς στο να στραφούν σε φυτικές εναλλακτικές, όπως πρωτεΐνες φυτών και το φραισταικό ορυκτό, τον μπεντονίτη, για να δημιουργήσουν vegan κρασιά. Η Ευρώπη πρωτοστατεί στην κατανάλωση vegan κρασιών, με τη **Γερμανία**, τη **Γαλλία** και το **Ηνωμένο Βασίλειο** να αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 60% της συνολικής κατανάλωσης. Ενώ το **Ισραήλ** είναι η χώρα που εξελίσσει την τεχνολογία εναλλακτικού κρέατος, με επενδύσεις σχεδόν 1 δισ. δολαρίων. Η παγκόσμια στρόφη προς τον βιγκανισμό έχει οδηγήσει σε αύξηση των vegan επιλογών σε εστιατόρια και καταστήματα λιανικής. Αλυσίδες όπως η **McDonald's** έχουν εισαγάγει προϊόντα όπως το McPlant burger, ανταποκρινόμενες στη ζήτηση για φυτικές επιλογές. Στην Ευρώπη, όλα τα σούπερ μάρκετ και τα εστιατόρια –από μεγάλα και σπουδαία ρεστοράν, μέχρι πιτσαρίες της γειτονιάς– προσφέρουν ποικιλία vegan προϊόντων.

Η vegan κυριαρχία στη βιομηχανία των καλλυντικών

Τα τελευταία χρόνια, κυρίαρχη είναι η ζήτηση και για vegan καλλυντικά, από ευαισθητοποιημένους καταναλωτές που απαιτούν την ηθική στη βιομηχανία και σεβασμό στο περιβάλλον. Πολλές εταιρείες επενδύουν πλέον στην ανάπτυξη φυσικών και φυτικών εναλλακτικών λύσεων, ενώ οι επιστημονικές συσκευασίες cruelty-free και vegan εμφανίζονται όλο και περισσότε-

ρο. Τα vegan καλλυντικά αποτελούν έναν από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς της παγκόσμιας βιομηχανίας ομορφιάς, καθώς η ζήτηση για προϊόντα χωρίς ζωικά συστατικά –κερατίνη, κολλαγόνο, λανολίνη, μέλι– και χωρίς δοκιμές σε ζώα αυξάνεται διαρκώς.

Γιατί όλο και πιο πολλοί άνθρωποι επιλέγουν τον βιγκανισμό και πού είναι πολύ διαδεδομένος

Οι κύριοι λόγοι που οδηγούν στον βιγκανισμό αφορούν την ευημερία και τα δικαιώματα των ζώων κατά 80,7%, οικολογικούς παράγοντες και ανησυχίες για τη βιωσιμότητα του πλανήτη κατά 70,6% και θέματα υγείας κατά 26,9%. Άλλωστε, μελέτες έχουν δείξει ότι μια ισορροπημένη φυτική διατροφή συμβάλλει στη μείωση του κινδύνου χρόνιων νοσημάτων όπως οι καρδιοπάθειες, ο διαβήτης τύπου 2 και ορισμένοι τύποι καρκίνου. Επίσης, με την αποφυγή ζωικών προϊόντων, πολλοί άνθρωποι αναφέρουν βελτίωση της ενέργειας, του πεπτικού συστήματος και της συνολικής ευεξίας τους.

Πάνω απ' όλα, όμως, είναι τα ηθικά κίνητρα, η ενσυναίσθηση και η αίσθηση υποχρέωσης για την προστασία των ζώων, που έχουν τον πρωταρχικό ρόλο. Η **Ινδία**, για θρησκευτικούς λόγους, έχει το υψηλότερο ποσοστό vegan στον κόσμο, με το 9% του πληθυσμού να ακολουθεί αυτή τη διατροφή, ενώ στην **Κίνα**, περίπου το 5% του πληθυσμού, δηλαδή περίπου 70 εκατομμύρια άνθρωποι, είναι vegan ή χορτοφάγοι. Η **Ευρώπη** έχει περίπου 2,6 εκατομμύρια vegan, που αντιπροσωπεύουν το 3,2% του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Η τάση αυξάνεται σταθερά, ειδικά σε χώρες της Βόρειας και Δυτικής Ευρώπης, όπου οι καταναλωτές έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση σε πληροφόρηση και εναλλακτικά φυτικά προϊόντα.

Οι ριζοσπάστες ακτιβιστές του βιγκανισμού

Υπάρχουν κι εκείνοι οι ακτιβιστές του βιγκανισμού που αναπτύσσουν δράσεις από ειρηνικές διαμαρτυρίες έως πιο ριζοσπαστικές, σοκαριστικές ενέργειες. Γίνονται συχνά είδηση και η παρουσία τους υπάρχει σχεδόν σε όλες τις χώρες. Ιδιαίτερη αίσθηση προκαλούν στο Ηνωμένο Βασίλειο, που οργανώσεις όπως οι **Animal Rebellion** και **Direct Action Everywhere**, πραγματοποιούν έντονες διαμαρτυρίες σε σούπερ μάρκετ και εστιατόρια, καταγγέλλοντας τη βιομηχανική κτηνοτροφία.

Οι περισσότεροι ακτιβιστές του βιγκανισμού ζητούν την πλήρη απελευθέρωση των ζώων και την κατάργηση κάθε μορφής εκμετάλλευσής τους. Εκτός από τις εισβολές σε φάρμες και σφαγεία, οργανώνουν δραματοποιημένα happening ή die-ins για να τραβήξουν την προσοχή στα δικαιώματα των ζώων. Ακόμη, είναι πολύ δραστήριοι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, χρησιμοποιώντας κυρίως το **Instagram** και το **TikTok** για να διαδώσουν το μήνυμά τους και να κινητοποιήσουν υποστηρικτές.

Ο **Φίλιπ Γουόλεν**, δισεκατομμυριούχος, φιλόδοξος και ένθερμος ακτιβιστής για τα δικαιώματα των ζώων έχει προβλέψει για το μέλλον μας πως «ο vegan τρόπος ζωής δεν είναι μια μόδα, αλλά η έκφραση της βαθύτερης κατανόησης ότι όλα τα έμβια όντα αξίζουν σεβασμό και δικαιοσύνη. Είναι το επόμενο εξελικτικό βήμα της ανθρώπινης συνείδησης». ●

ΟΙ ΚΥΡΙΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΟΝ ΒΙΓΚΑΝΙΣΜΟ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΥΓΕΙΑΣ

Αυστραλία: Η φανταστική ήπειρος του **The Boy** καταλαμβάνει για τρεις μέρες τη Στέγη

Ένα takeover που τα έχει όλα: μουσική, περφόρμανς, εικαστικές εγκαταστάσεις και φωτογραφικές εκθέσεις αλλά και κινηματογραφικές προβολές

Όλα ξεκίνησαν από ένα ταξίδι που δεν έγινε. Ένα πρότζεκτ που ζυμώνεται στο μυαλό του καλλιτέχνη ήδη από το 2013. Μπορεί το ταξίδι στη χώρα που απέχει 13.375 χλμ. από την Ελλάδα να μην πραγματοποιήθηκε –όπως μαρτυρά και ο τίτλος του πρότζεκτ «*Δεν ταξίδεψα ποτέ στην Αυστραλία*»–, αλλά ο The Boy αποφασίζει να το κάνει νοερά, με όλα τα δυνατά καλλιτεχνικά μέσα που έχει στη διάθεσή του. Συνδετικός κρίκος σε αυτό το πρότζεκτ είναι η ηθοποιός **Φλομαρία Παπαδάκη**.

Για τρεις ημέρες, η Στέγη μεταμορφώνεται σε μια φανταστική εκδοχή της Αυστραλίας μέσα από ένα πολυδιάστατο takeover, που απλώνεται σε όλους τους χώρους του κτιρίου, συνδυάζοντας συναυλία, θεατρική δράση, κινηματογράφο, εγκαταστάσεις και φωτογραφική έκθεση.

Πιο συγκεκριμένα, στο φουαγιέ ο The Boy μάς εισάγει στο εμβυσθιστικό του σύμπαν, με την αφίσα της μικρού μήκους ταινίας του, «*Nightfall in the Ti-Tree*». Στην Κεντρική Σκηνή, ο θεατής θα παρακολουθήσει μια συναυλία οικολογικού τρόμου, με τη συνέργεια του εικαστικού **Κωνσταντίνου Λαμπρίδη** και της animator **Ειρήνης Βιανέλλη**. Στη Μικρή Σκηνή φιλοξενείται το πρώτο αφιέρωμα που έγινε ποτέ στην Ελλάδα για το αυστραλιανό New Wave. Τέλος, στο -1, η νέα ταινία μεγάλου μήκους του The Boy, «*Μαραλίνγκα Μανινγκρίντα Μανταμαρού*», συνομιλεί με τη φωτογραφική έκθεση της **Μυρτώς Τζίμα**, δημιουργώντας ένα αινιγματικό τοπίο μνήμης και κινηματογραφικής νοσταλγίας. – **Νίκη-Μαρία Κοσκινά**

Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, 5 έως 7 Ιουνίου

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας ιντριγκάρουν αυτό το επτάημερο.

© ΦΑΝΗ ΜΑΡΙΑ ΧΑΤΖΗ

1 Μουσικές συναντήσεις στον λόφο του Φιλοπάππου

Το **Φ hill Sessions** επιστρέφει πλουσιότερο, φιλοξενώντας στον Λόφο των Μουσών σημαντικούς Έλληνες και διεθνείς καλλιτέχνες, που κινούνται ανάμεσα στην jazz, τη ροκ, την ethnic, την παραδοσιακή και τη σύγχρονη μουσική. Η έναρξη γίνεται με τον Ιταλό τραγουδοποιό **Vinicio Capossela** (9/6), ενώ ακολουθεί η κοινή εμφάνιση των **Sophie Lies**, **Κωστή** και **Σταύρου Τσαντέ** (10/6). Στο πρόγραμμα ξεχωρίζουν επίσης οι **Χειμερινοί Κολυμβητές**, η **Μαρία Παπαγεωργίου**, ο **Γιάννης Αγγελάκας** με τον **Νίκο Βελιώτη**, η **Σαβίνα Γιαννάτου**, ο **Σταύρος Λάντσιας**, καθώς και διεθνή ονόματα όπως οι **Nate Smith**, **Grandbrothers**, **Le Trio Joubran** και **The Kilimanjaro Darkjazz Ensemble**. **Θέατρο «Δόρα Στράτου»**, 9 Ιουνίου έως 29 Σεπτεμβρίου

Η ATHENS VOICE είναι χορηγός επικοινωνίας

2 Ένα φεστιβάλ μέσα στο Φεστιβάλ

Το Gen 260, ένας νέος θεσμός, εγκαινιάζεται φέτος στο Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου και εστιάζει στις πρωτότυπες σκηνικές προτάσεις που παρουσιάζουν έξι νέοι σκηνοθέτες από την Ελλάδα, απόφοιτοι αναγνωρισμένων σχολών. Η **Αλεξία Παραμύθα**, ο **Γιάννης Διδασκάλου**, ο **Άρης Κακλέας**, η **Αρίστη Τσέλου**, ο **Πάνος Ηλιόπουλος** και ο **Δημήτρης Τσικούρας (Τσικ)** παρουσιάζουν έργα που κινούνται από τη λογοτεχνική διασκευή έως το ντοκουμέντο και την αλληγορία.

Πειραιώς 260, 5 έως 10 Ιουνίου

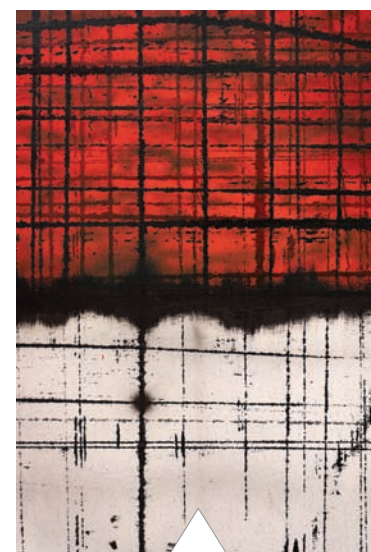

4 Η πρώτη μεγάλη ραπ συναυλία του καλοκαιριού

Έπειτα από επτά χρόνια δισκογραφικής σιωπής, ο **Anser** επιστρέφει στην Τεχνόπολη για την παρουσίαση του νέου άλμπουμ «**Ανάδυση**». Ο «flowmaster» από τη Σπάρτη φέρνει στη σκηνή ένα βαθιά προσωπικό και ώριμο έργο, γεμάτο ένταση, συναίσθημα και αιχμηρούς στίχους. Το κοινό θα ακούσει για πρώτη φορά ζωντανά τα νέα κομμάτια, μαζί με τις μεγάλες επιτυχίες της πορείας του. Μαζί του οι **Eversor** και **Andri J**, σε μια hip hop βραδιά με δυνατά beats, αληθινές ιστορίες και ενέργεια που χτυπά κατευθείαν στην καρδιά.

Τεχνόπολη, 6 Ιουνίου

«Sea of Havoc», Νίκος Τσικούρας

5 6 φρέσκα πρόσωπα συνδημιουργούν

Η έκθεση «**Fresh Faces**», σε επιμέλεια του **Μάριου Σπηλιόπουλου**, παρουσιάζει έξι νέους καλλιτέχνες, απόφοιτους του Μεταπτυχιακού Εικαστικών Τεχνών (Μ.Ε.Τ.) της ΑΣΚΤ. Μέσα από διαφορετικές εικαστικές γλώσσες και προσωπικές προσεγγίσεις, οι συμμετέχοντες διερευνούν τη σύγχρονη ανθρώπινη συνθήκη, τις προκλήσεις και τις αβεβαιότητες της. Η έκθεση αναδεικνύει μια νέα γενιά δημιουργών, που αντιμετωπίζουν την καλλιτεχνική πράξη ως πεδίο έρευνας, έκφρασης και αντίστασης απέναντι στη δυστοπία του παρόντος. **Γκαλερί Άλμα, έως 27 Ιουνίου**

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

© ROS KAVANAGH

6 Μια τελετουργία χορού, μουσικής και συλλογικής έκστασης

Το πολυβραβευμένο έργο του Ιρλανδού χορογράφου **Μάικλ Κίγκαν-Ντόλαν** «MAM» αντλεί έμπνευση από το μυθικό τοπίο του Γουέστ Κέρι και μετατρέπει τη σκηνή σε έναν τόπο κοινής εμπειρίας. Δώδεκα χορευτές από διαφορετικές χώρες συνθέτουν ένα εκρηκτικό πεδίο σχέσεων, όπου ο χορός, η τελετουργία και το γλέντι συνυπάρχουν. Η παραδοσιακή ιρλανδική μουσική συναντά τη σύγχρονη κλασική, δημιουργώντας μια καθηλωτική παράσταση, γεμάτη ένταση, συγκίνηση και συλλογικό παλμό. *Πειραιώς 260, 10 Ιουνίου*

© ΤΑΖΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

7 Συναυλίες στη σκιά των Βράχων

Ένα Φεστιβάλ γεμάτο θέατρο και μουσική. Ειδικά τον Ιούνιο, θα εμφανιστούν στο Θέατρο Βράχων πολλοί αγαπημένοι καλλιτέχνες που είναι συνδεδεμένοι με το ελληνικό καλοκαίρι. Αυτή την εβδομάδα, ο **Δημήτρης Σταρόβας** με την μπάντα του θα μας χαρίσουν την καλοκαιρινή εκδοχή του «Star Ovation» (5 Ιουνίου). Λίγες μέρες αργότερα, ο **Γιάννης Κότσιρας** γιορτάζει τα 30 χρόνια παρουσίας στην ελληνική δισκογραφία. Μαζί του επί σκηνής η **Ελεονώρα Ζουγανέλη**, ο **Γιώργος Νταλάρας**, ο **Μίλτος Πασχαλίδης**, ο **Δημήτρης Μπάσης**, η **Ελένη Τσαλιγοπούλου** και ο **Φοίβος Δεληβοριάς** (8 & 9 Ιουνίου).

© ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ

8 Η επιθεώρηση που δεν περιμέναμε!

Το Θέατρο του Νέου Κόσμου κάνει ένα άνοιγμα στον χώρο της επιθεώρησης, σε κείμενο που υπογράφει ο Γεράσιμος Ευαγγελάτος, με μουσική του Θέμη Καραμουρατίδη. Το «Εγώ θα σας πω», που σκηνοθετεί ο **Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος**, είναι μια πολιτική σάτιρα με αιχμηρό χιούμορ, έξυπνες ατάκες και μια πολύ δυνατή ομάδα ηθοποιών με εκρηκτική ενέργεια επί σκηνής. Η επιθεώρηση ξεκινά το ταξίδι της από τον Πειραιά και θα συνεχίσει την περιοδεία της σε όλη την Ελλάδα. *Βεάκειο, 4 έως 7 Ιουνίου*

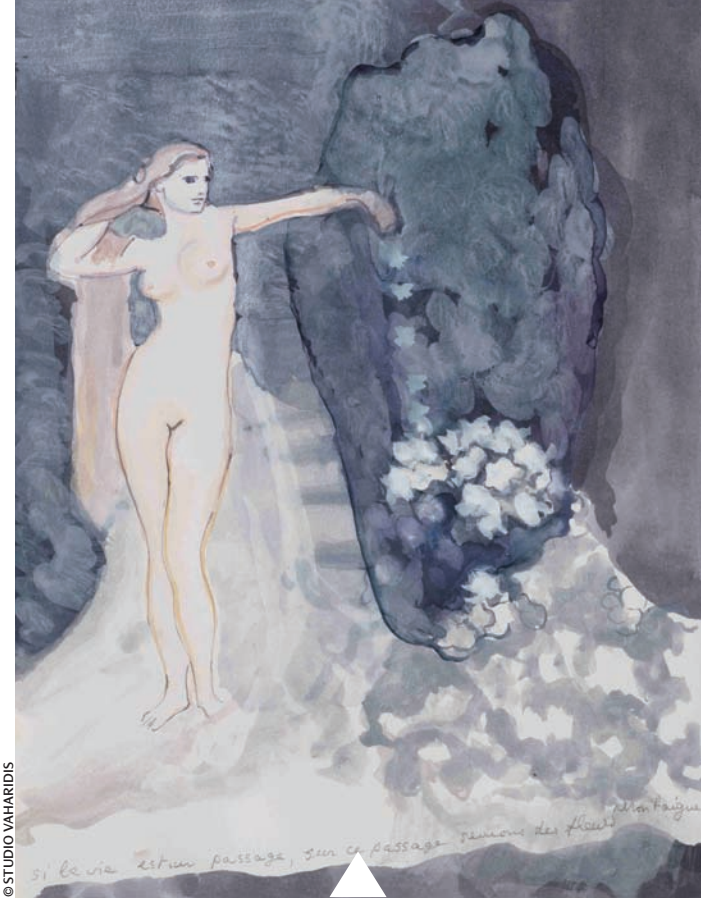

Σταύρος Ξαρχάκος

9 Το παρόν και το παρελθόν σε δύο μοναδικές μουσικές βραδιές

Το Ηρώδειο ανοίγει φέτος για έναν μόνο μήνα, μια γιορτή αποχαιρετισμού, γεμάτη μουσική και θέατρο. Στο εορταστικό αυτό πλαίσιο εντάσσεται η μουσική παράσταση του **Σταύρου Ξαρχάκου** «Στο παρόν», ένα παρόν που εξετάζεται σε τρία μέρη, παρέα με συνοδοιπόρους από το χτες και το σήμερα (5 & 6 Ιουνίου). Αυτή την εβδομάδα, επίσης, ξεκινάει η πρώτη αφιερωματική βραδιά στον Μάνο Χατζιδάκι, με τίτλο «Η Αμερική του Μάνου X.», από την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, υπό τη μουσική διεύθυνση του **Λουκά Καρυτινού** (10 Ιουνίου).

© STUDIO VAKARIDIS

10 Μαρίνα Καρέλλα: Ένα νέο «πέρασμα» στη ζωγραφική

Η Μαρίνα Καρέλλα, με μακρά πορεία στη ζωγραφική και τη γλυπτική, στην έκθεση «Le passage» δημιουργεί μια νέα ενότητα έργων πιο ελεύθερη και χειρονομιακή, όπου το σχέδιο αποδεσμεύεται από την περιγραφική του λειτουργία και το χρώμα αποκτά πρωταγωνιστικό ρόλο. Ζωγραφικά έργα, σχέδια, κεραμικά βάζα, πιάτα και ζωγραφισμένα πλακάκια συνθέτουν ένα σύνολο όπου τα όρια ανάμεσα στη ζωγραφική και το αντικείμενο, το καθημερινό και το φανταστικό, το οικείο και το συμβολικό γίνονται ρευστά. *Γκαλερί Ζουμπουλάκη, έως 26 Ιουλίου*

© ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΦΑΜΑΝΙΔΗΣ

11 Μια κωμωδία με μουσική του Μίμη Πλέσσα

Η παράσταση «Του αγοριού απέναντι», σε κείμενο και σκηνοθεσία **Δημήτρη Ρέππα** και **Θανάση Παπαθανασίου**, μας μεταφέρει σε ένα ελληνικό νησί το καλοκαίρι, στην εποχή που άνθιζαν οι ταινίες του παλιού ελληνικού κινηματογράφου, το 1965. Βασισμένη στα τραγούδια του Μίμη Πλέσσα που όλοι αγαπήσαμε μέσα από τις ταινίες, η κωμωδία αυτή – με ένα δυναμικό καστ ηθοποιών αλλά και με ζωντανή μουσική – θέλει να μας μεταφέρει σ' ένα αλλιώτικο ελληνικό καλοκαίρι, όπως παλιά. *Θέατρο Άλσος, Πρεμιέρα 5 Ιουνίου*

Το ψωμί της (παλιάς και σωστής) παπάρας

Της ΕΛΕΝΗΣ ΨΥΧΟΥΛΗ

Στην Ευγενία του Συντάγματος πηγαίνω γιατί ξέρει να φτιάχνει το μιάμι της –παλιάς καραβάνας– μαγειρίσσας. Αυτό το μελωμένο, με τη γλυκιά, σαν μεδούλι μελιτζάνα, τη μετρημένη ντομάτα, την καψαλισμένη κρούστα και εκείνο το ροδαλό από τη σάλτσα λαδάκι, που ξεφεύγει στον γείσο του πιάτου. Το εν λόγω ποίημα ήρθε συνοδευόμενο από ένα καλαθάκι ψωμί, το οποίο μόλις το αντίκρισα, βίωσα μια έκπληξη κι ένα σοκ ταυτοχρόνως, που με επέστρεψαν έτη φωτός παλιά, σε κείνο το ψωμάκι πολυτελείας, με τη λεπτή, ολοτράγανη και πολύ ελαφρώς χρυσαφένια κόρα, η οποία μέσα της κρύβει μια ψίχα-αφρό, που, αν συμπιέσεις τη φρέτα, πάραυτα μετασχηματίζεται σε μια τραγανή ευθεία του ενός εκατοστού.

Με το συγκεκριμένο ψωμάκι έκανα το πιάτο λαμπικό, έπαθα το ίδιο και το αυτό που είχε πάθει ο παλιός ιμάμης και, για να μη σας πρήζω, έζησα την υψηλότερη γαστρονομική στιγμή των τελευταίων μηνών, σε ντεσιμπέλ ντελιρίου, με την καλή έννοια. Διότι μόνο αυτό το ψωμάκι ξέρει από βούτες και σας αφήνω να το φανταστείτε στο ζουμάκι της χωριάτικης ή στην τελευταία μπουκιά-επίλογο ενός κοκκινιστού. Την εποχή που το ψωμί ωρίμανσης, το προζυμένιο, το ψαγμένο, το φτιαγμένο από αρχαία σπόρια και προϊστορικής σημασίας άλευρα, το πολύτιμο, κάνει 8 ευρώ το καρβελί, είναι σχεδόν σοκαριστικό να επιστρέφεις στο κατάπτυστο από τη νέα φουρναρική «πολυτελείας».

Την ώρα που η έγνοια για το ψωμί γίνεται υπερ-τάση, τώρα που κάθε εστιατόριο σε υποδέχεται με το δικό του ζεστό καρβέλι-κορώνα στο μενού του, είναι άστοχο έως λιθοβολισμού να παινεύεις το παλιό, εκθρονισμένο, ριγμένο στον Καιάδα ψωμί-του-τυχαίου-φούρνου-της κάθε γειτονιάς. Έλα, όμως, που αυτά τα καινούργια δεν καταδέχονται τις βούτες. Η συμπαγής ψίχα τους αντιστέκεται σθεναρά στις σάλτσες, ψωμιά γεννημένα μόνο για σαρ και πρωταγωνιστές, ψωμιά ακατάδεχτα, που αρνούνται να ζουλικτούν μέσα σε λαδομπούκες, ψωμιά κυριλέ που δεν κάνουν παρέα με όποιον όποιον. Έχοντας υμνήσει ενθουσιωδώς με ποταμούς εγκωμίων τη νέα γενιά του προζυμιού, ντράπηκα να ρωτήσω πού το βρίσκουν και πού το ψωνίζουν αυτό το ψωμάκι, το οποίο, μεταξύ μας, κάνει και θεϊκά σάντουιτς με ζαμπόν τύπου Ζβαν, για να ρίξω περαιτέρω το επίπεδο αυτού του σχολίου.

Κι από τότε, μια έγνοια μόνον έχω. Να επιστρέψω στην Ευγενία αναζητώντας μια απάντηση στο καυτό ερώτημα: Πού το βρίσκεις, καλή μου, τούτο το ψωμί;

Βυζαντινό, η μεγάλη επιστροφή

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Οι παλιοί Αθηναίοι το θυμούνται με ένα τσίμπημα νοσταλγίας. Στο Βυζαντινό έχουν περάσει πρωινά και απογεύματα, νύχτες και μεσημέρια και φυσικά (παραδοσιακά) τα εορταστικά πρωινά της κάθε Πρωτοχρονιάς, από τη δεκαετία του '60 μέχρι πολύ πρόσφατα. Γίνεται να μην αναρωτηθούν: «Αραγε το νέο Βυζαντινό θα είναι σαν το παλιό?».

Το Byzantino Grande Brasserie επέστρεψε στην πόλη στις 23 Απριλίου, βρίσκοντας ξανά την παλιά του θέση στο ισόγειο του ανακαινισμένου ξενοδοχείου, που πλέον ονομάζεται Conrad Athens The Ilisian. Το πρώτο που παρατηρώ είναι αυτός ο υπέροχος χώρος και ο τρόπος που αφήνει το φως να εισχωρήσει στις γωνιές της σάλας. Κι έπειτα όλη αυτή η φροντίδα – τα λουλούδια στα μαρμαρίνα τραπέζια, τα υφάσματα που διαλέχτηκαν με προσοχή για τις πολυθρόνες και τις βαριές κουρτίνες, τα λευκά τραπεζομάντιλα και την art de la table (από την ιστορική εταιρεία πορσελάνης Ιονία), τα μικρά, διακριτικά, απροσποίητα φιλικά χαμόγελα του προσωπικού (πραγματικά, η εξυπηρέτηση είναι αψεγάδιαστη). Μικρές, φροντιστικές λεπτομέρειες που σε κάνουν να νιώθεις όμορφα. Ο Tristan Auer, σχεδιάζοντας τον χώρο, εμπνεύστηκε από τη mid-century modern αισθητική του αρχικού εστιατορίου και στ' αλήθεια έκανε υπέροχη δουλειά επαναπροσεγγίζοντας και αναδεικνύοντας τις εμβληματικές καμάρες σε βυζαντινό στιλ, μελετώντας στρατηγικά τον φωτισμό και προσθέτοντας αριστουργηματικά μωσαϊκά.

Διαλέγουμε να κάτσουμε έξω, στη δροσιά του φροντισμένου κήπου και στην ευωδιά των γιασεμιών. Ανοίγω τον κατάλογο και να μια παιχνιδιάρικη έκπληξη! Στην ίδια σελίδα βλέπω δύο μενού, αριστερά η γαλλική και δεξιά η ελληνική κουζίνα, σε ένα νόστιμο, σχεδόν θεατρικό αντίλογο: από εδώ η σαλάτα νισουάζ, από εκεί η περήφανη ελληνική (σαλάτα). «Ναι, έχουμε δύο ειδών κουζίνες», λέει ο σερβιτόρος μας «κι έτσι δίνουμε στον καλεσμένο τη δυνατότητα να διαλέξει όποια κουζίνα θέλει ή ακόμα και να τις συνδυάσει». Αν αναλογιστούμε ότι executive chef του Conrad Athens The Ilisian είναι ο Άγγελος Λάντος, ο σεφ επί σειρά (πολλών!) ετών στο γαλλικό εστιατόριο Σπονδή, αυτό το παιχνίδι δεν είναι και τόσο απρόσμενο. Ίσα ίσα... έχει πολύ ενδιαφέρον, ειδικά από τη στιγμή που επικεντρώνεται σε κλασικές συνταγές και αγαπημένες γεύσεις και των δύο πλευρών. «Στην ουσία, το Βυζαντινό είναι μια brasserie, αλλά με δικό της χαρακτήρα. Δεν θέλουμε να κάνουμε πολλά πολλά. Αντίθετα, θέλουμε ξεκάθαρες γεύσεις και καλά μαγειρεμένα πιάτα», λέει ο head chef Σπύρος Μελανίτης.

Η διττή κουζίνα του εστιατορίου κάνει αισθητή την παρουσία της από την αρχή: έχεις να επιλέξεις ανάμεσα σε Pain au Lait (ψωμάκι με γάλα, που μοιάζει με το brioche), το οποίο καταφτάνει μαζί με χειροποίητο βούτυρο, ανθό αλατιού και τυρί κρέμα με chives, και σε ένα προζυμένιο. Το προζύμι το καλλιέργει ο ίδιος ο σεφ εδώ και 16 χρόνια, αυτό έρχεται με λάδι από τη Μεσσηνία, τουρσί και ελιές. Διαλέγουμε το δεύτερο και αμέσως αποκαλύπτεται η δεύτερη έκπληξη! Είναι η... ωραία Ελένη, η συμπαθέστατη και πραγματικά πανέμορφη κοπέλα που χειρίζεται τα τυριά, η οποία καταφτάνει μαζί με το κινούμενο βασίλειό της: ένα τρόλεϊ γεμάτο με τυριά από βραβευμένους Γάλλους και Έλληνες παραγωγούς. Μπορείς να δοκιμάσεις ό,τι θες, και το καλύτερο; Αν κάποιο τυρί σου αρέσει πάρα πολύ, μπορείς να το πάρεις μαζί σου φεύγοντας, αγοράζοντάς το από το walk in Cheese Room!

Τρώμε για αρχή σαλιγκάρια Βουργουνδίας (με βούτυρο σκόρδου και αρωματικά) και ταρταρ σαλάτα, στήθος πάπιας από τη Challans και ένα υπέροχο, υπέροχο πραγματικά, σιγομαγειρεμένο κατσικάκι με κριθαράκι, μυρωδικά και λαδοτύρι. Σειρά έχει η τραγανή τσιπούρα με ζεστή σάλτσα ταρτάρ. Εδώ το φιλέτο του ψαριού τηγανίζεται ολόκληρο και έρχεται ακουμπώντας μέσα σε αυτή τη σαλτσούλα, την τόσο νόστιμη. Να το πάρεις μαζί με καπνιστές πατάτες – θα το θυμάστε για καιρό. Συνοδεύουμε με ωραία κρασιά (υπάρχουν 245 ετικέτες και από τον διεθνή αμπελώνα, πάρα πολλές από αυτές και σε ποτήρι), αλλά υπάρχουν και απίθανα cocktails από τον bartender Φαίδωνα Παπακωνσταντίνου.

Στο τέλος, τσουλάει προς το τραπέζι μας ακόμη ένα τρόλεϊ, αυτή τη φορά φορτωμένο με γλυκά. Έχω θαμπωθεί, αλλά κρατιέμαι. Θέλω πολύ να δοκιμάσω την κρεμ μπρούλε με την ειδική, έξτρα λιχουδιική πρόταση σερβιρίσματος: έρχεται μαζί με κρουασάν και μαρμελάδα βατόμουρο, κι εσύ κόβεις μια μπουκιά από το κρουασάν, τη βουτάς μέσα στην κρεμ μπρούλε και από πάνω απλώνεις τη μαρμελάδα. Μετά αναστενάζεις γλυκά και καθόλου ενοχικά – αυτή, όπως και όλο το γεύμα, ήταν μια παρασπονδία που άξιζε την κάθε της θερμίδα.

Α. Βασιλίσσης Σοφίας 46, 2107281361, Ωράριο λειτουργίας:
06.30-11.00 (πρωινό), 12.30-16.00 (μεσημεριανό), 18.30-23.00 (δείπνο), 07.00-01.00 (Byzantino Café)

ΛΟΙΠΟΝ, ΤΙ ΛΕΣ ΓΙ' ΑΥΤΟ;

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

Πώς γίνεται ένα πραγματικό δημοσιογραφικό ρεπορτάζ;

Το «Ρεπορτάζ» της Ελίζας Τριανταφύλλου (εκδόσεις Αντίποδες): ένα φοβερά διασκεδαστικό, ευκολοδιάβαστο και ταυτοχρόνως εξαιρετικά αιχμηρό και άβολο μανιφέστο για το τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνει η ερευνητική δημοσιογραφία, μέσα από το πρίσμα της υπόθεσης των υποκλοπών.

Η δουλειά της Ελίζας Τριανταφύλλου είναι ακριβώς αντίθετη από τη δική μου.

Ως ποιήτρια, εγώ παρατηρώ εξονυχιστικά την πραγματικότητα και μεταφέρω το αποτύπωμά της υποκειμενικά και συναισθηματικά, με σκοπό να αποκαλύψω στους αναγνώστες μου συνδέσεις συχνά αφανείς, που έχουν όμως μια συγκινησιακή αλήθεια.

Η Τριανταφύλλου, αντίθετα, ως ερευνητική δημοσιογράφος, παρατηρεί (και σκαλίζει) εξονυχιστικά την πραγματικότητα, μεταφέροντας το αποτύπωμά της όσο πιο αντικειμενικά και μη συναισθηματικά γίνεται, θέλοντας μεν να αποκαλύψει στους αναγνώστες της συνδέσεις συχνά αφανείς, αλλά χωρίς διόλου συγκινησιακό κίνητρο: σκοπός της δεν είναι η υποκειμενική και συναισθηματική πρόσληψη της πραγματικότητας, αλλά το χτίσιμο μιας τεκμηριωμένης αλήθειας, ενός στερεού οικοδομήματος που θα στεκόταν όρθιο απέναντι στον πιο εξονυχιστικό εισαγγελικό έλεγχο, στην πιο καταγιγιστική ανάκριση.

Αυτή ακριβώς την επιθυμία της –το να κάνει μια έρευνα «που να ευσταθεί στο δικαστήριο»– εξηγεί και αυτήν παρουσιάζει, βήμα βήμα, στο βιβλιαράκι της με τίτλο «Το ρεπορτάζ».

Αν σας έχει κουράσει η «υπόθεση των υποκλοπών», αν έχετε χάσει, θέλω να πω, το νήμα της και δεν ξέρετε πια ποιος έκανε τι και γιατί, αυτό το βιβλιαράκι είναι ό,τι πρέπει για να σας εξηγήσει βήμα βήμα τι ακριβώς συνέβη και πώς ακριβώς η παρούσα κυβέρνηση προσπάθησε να συγκαλύψει αυτό που συνέβη.

Δεν είναι όμως μια «φτηνή» αντιπολιτευτική καταγγελία: Ξανά και ξανά η Τριανταφύλλου επιμένει (και η λοιπή της δουλειά το αποδεικνύει) πως το ίδιο ακριβώς θα έκανε όποια ελληνική κυβέρνηση κι αν είχε λειτουργήσει κατ' αυτόν τον τρόπο. Κι αυτό τεκμηριώνεται όχι μόνο από το γεγονός ότι σε άλλες έρευνες που αφορούσαν την κυβέρνηση Μητσοτάκη και στις οποίες δεν μπορούσε να αποδείξει ενδεχόμενο δόλο, έκανε πίσω, αλλά και από το γεγονός ότι καθιστά εντελώς σαφή την απέχθειά της για όσους αναπαράγουν την έρευνά της για τους δικούς τους ιδιοτελείς και συχνά αντιπολιτευτικούς σκοπούς.

Η θέση της αυτή –ο έλεγχος της εξουσίας απ' όπου κι αν προέρχεται– γίνεται ξεκάθαρη από την αρχή, παρόλο που μπορεί να είναι δυσκολοχώνευτη για πολλούς, ειδικά όταν εγείρονται ζητήματα είτε «εθνικής ασφάλειας» είτε διεθνών σχέσεων (βλ. διεθνούς αυταρχισμού). Για να δώσω ένα παράδειγμα: έπρεπε οι *New York Times*, αναρωπιέται η Τριανταφύλλου στην αρχή του βιβλίου, να αποκαλύψουν

το ζήτημα του email-gate της Χίλαρι Κλίντον πριν τις εκλογές του 2016, παρόλο που αυτό βοήθησε τον Τραμπ να εκλεγεί; Ναι, απαντάει στεντόρεια: αυτή είναι η δουλειά της ερευνητικής δημοσιογραφίας.

Καταλαβαίνω και συμμερίζομαι απολύτως το μάγκωμα που μπορεί να έχει κάποιος διαβάζοντας αυτά τα λόγια, όταν ξέρουμε όλοι πού κατέληξε η νίκη Τραμπ το 2016 και, κατ' επέκταση, η εμπλοκή του με τους μηχανισμούς της εξουσίας: στη σημερινή παγκόσμια παράνοια. Και, για να κάνω και λίγο τον δικηγόρο του διαβόλου, θα θέσω το εξής υποθετικό ερώτημα: θα πίστευε η Τριανταφύλλου τα ίδια αν ήταν δημοσιογράφος στη Γερμανία της Βαϊμάρης και αποκάλυπτε κάποιο σκάνδαλο που θα αβαντάριζε τον Χίτλερ να έρθει στην εξουσία; Η απάντηση είναι ναι, θα τα πίστευε και θα ενεργούσε με τον ίδιο τρόπο.

Και όσο και να νιώθω ένα πρώτο μούδιασμα σ' αυτή τη διαπίστωση, δεδομένου του τι ακολούθησε ιστορικά, δεν μπορώ και να την ψέξω. Στο κάτω κάτω της γραφής, στις πραγματικά δημοκρατικές πολιτείες οι ψηφοφόροι είναι (τουλάχιστον) εξίσου υπεύθυνοι για το αποτέλεσμα των εκλογών με το μιντιακό οικοσύστημα που τους περιβάλλει.

Εν πάση περιπτώσει, παρασύρομαι. Πάμε πίσω στο «Ρεπορτάζ». Ένα από τα μεγάλα αβαντάζ του βιβλίου είναι η γραφή του: Το «Ρεπορτάζ» είναι ένα ανάγνωσμα που ρέει, που δεν το αφήνεις από τα χέρια σου, που διαβάζεται με μια διστραμμένη σχεδόν ευχαρίστηση, την ευχαρίστηση του αναγνώστη που συναντά στις σελίδες του τη ματαιώση μεγάλου μέρους των ελπίδων του για μια χώρα που θα γιατρευόταν, λόγω κρίσης, από την αρρώστια της διαπλοκής.

Την ώρα που το καταβρόχθιζα, σαν αστυνομικό μυθιστόρημα σχεδόν, σκεφτόμουν τις προεκτάσεις των όσων αποκαλύπτει η Τριανταφύλλου για πολλούς δημόσιους λειτουργούς – και στο μυαλό μου ερχόταν και ξαναρχόταν η φράση «από θαύμα ζούμε», φράση που λέμε όταν σκεφτόμαστε ότι συχνά περιστοιχίζομαστε από ανίκανους ή αδαείς (ή, στη χειρότερη περίπτωση, ιδιοτελείς) ανθρώπους σε θέσεις-κλειδιά του κρατικού μηχανισμού.

Πώς αλλιώς να εξηγήσει κανείς την ανικανότητα της ΕΛΑΣ και την απροθυμία της εισαγγελίας του

Αρείου Πάγου, ας πούμε, να εντοπίσουν και να καλέσουν ως μάρτυρα τον άνθρωπο από την προπληρωμένη κάρτα του οποίου έφυγαν τα επίμαχα sms που κουβαλούσαν το κατασκοπευτικό λογιστικό Predator; Προσέξτε: ο άνθρωπος αυτός δεν ήταν κανένας φοβερός διαπλεκόμενος μεγαλοπαίκτης: ένας απλός κρεοπώλης σε σούπερ μάρκετ ήταν. Αυτόν τον τυπάκο η ΕΛΑΣ «δεν μπορούσε να τον εντοπίσει». Η Τριανταφύλλου και ο Τέλλογλου πήγαν απλώς και χτύπησαν το κουδούνι του. Μιλάμε για καταστάσεις επιπέδου χωροφύλακα Λουί ντε Φινές.

Όταν φυσικά τα πράγματα αγριεύουν και γίνεται σαφές ότι πρέπει να διερευνηθεί το κατά πόσο οι νόμιμες παρακολουθήσεις της ΕΥΠ γίνονταν από το ίδιο συντονιστικό κέντρο με τις παράνομες παρακολουθήσεις του Predator της εταιρείας Intellexa, όμως, εκεί σου κόβεται το γέλιο. «Όχι!», απαντάει κατηγορηματικά η εισαγγελία του Αρείου Πάγου. «Εγώ μόνο σε κυβερνήσεις πουλάω το λογισμικό μου», καταθέτει ο ιδιοκτήτης της Intellexa (και καταδικασμένος, πια, πρωτόδικα για τις υποκλοπές), Ταλ Νταλιάν. Με άλλα λόγια, ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου δέχθηκε πως ο κρεοπώλης είχε χάσει την κάρτα, τη βρήκε κάποιος τυχαίος περαστικός, που έτυχε να θέλει να παρακολουθήσει ανώτατα στελέχη της ελληνικής πολιτικής αλλά και υπουργεία, που κατά τύχη πέτυχε το 4ψήφιο pin της (το οποίο θα μπορούσε να έχει έρθει μόνο στο κινητό του κρεοπώλη) και που έτυχε να τη φορτίσει σε ένα ATM δύο χιλιόμετρα από τα γραφεία της ΕΥΠ.

Απλά, μας δουλεύεις, ρε Καραμήτρο, που λέει κι ο λαός; Εν τέλει, στην έρευνα που έκανε το Μονομελές Πλημμελειοδικείο (και την οποία αρνήθηκε να κάνει ο Άρειος Πάγος) προέκυψε ότι φυσικά και ο κρεοπώλης είχε έναν φίλο ο οποίος δούλευε σε κατάσταση κινητής που εξέδιδε προπληρωμένες κάρτες σε συνεργασία με τράπεζα και ο φίλος αυτός έκανε διευκολύνσεις στην ΕΥΠ για να συμπληρώσει εισόδημα. Αχ.

Και αυτό είναι μόνο ένα από τα τόσα και τόσα που, τόσο στρωτά και τεκμηριωμένα, αφηγείται η Τριανταφύλλου.

Αλλά, για να κλείνουμε κιόλας, «Το ρεπορτάζ» δεν είναι ένα απλώς βιβλίο με θέμα το σκάνδαλο των υποκλοπών. Είναι ένα βιβλίο για το πώς ξεκινά, συνεχίζεται (και ενίοτε δεν τελειώνει) μια αξιοπρεπής δημοσιογραφική έρευνα, που χρησιμοποιεί ως παράδειγμα τις υποκλοπές. Εγώ ευχαριστήθηκα την εξιστόρηση των πρώτων επαγγελματικών βημάτων της Τριανταφύλλου (από call center στην *Ελευθεροτυπία*) και τη σύντομη, μα πολύτιμη, παρουσίαση του πώς έχει αλλάξει το τοπίο των μίντια τα τελευταία 25 χρόνια –με την εμπλοκή των εμπορικών τμημάτων των εφημερίδων, ας πούμε, στο περιεχόμενο και τα επιτρεπόμενα όρια της δημοσιογραφικής έρευνας– αλλά και τον τρόπο που αφηγείται τον φόβο (και την παράνοια) που την ακολουθούσαν σε κάθε βήμα όταν διερευνούσε τις υποκλοπές (όταν κάποιος διέρρηξαν το σπίτι της ένωσε, γράφει, ανακούφιση, που ήταν «απλοί κλέφτες» και της είχαν πάρει χρήματα και πολύτιμα πράγματα, αλλά τίποτα από την έρευνά της).

Το «Ρεπορτάζ» είναι ένα εξομολογητικό βιβλίο. Αλλά κι ένα πολύτιμο, σύντομο βιβλίο μεθοδολογίας για το πώς να κάνεις ενοχλητική, μα πάντα τεκμηριωμένη δημοσιογραφία.

Και για να επιστρέψω εκεί απ' όπου ξεκίνησα, χρησιμοποιώντας μια αντιπαράθεση της ίδιας της συγγραφέως: ως λογοτέχνης, εγώ έχω καθήκον να υπηρετώ μια πειστική ιστορία, αληθνή ή μη. Η ρεπόρτερ, λέει η Τριανταφύλλου, έχει καθήκον «να μη φτιάχνει ωραίες ιστορίες που δεν αντιστοιχούν σε πραγματικά γεγονότα». Είναι φοβερά υπέρ της του γεγονότος ότι μπορεί να συνδυάζει στη γραφή της και την αλήθεια και το ωραίο. **Α**

Η ρεπόρτερ, λέει η Τριανταφύλλου, έχει καθήκον «να μη φτιάχνει ωραίες ιστορίες που δεν αντιστοιχούν σε πραγματικά γεγονότα»

Ελίζα Τριανταφύλλου
Το ρεπορτάζ
εκδ. Αντίποδες

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΕ ΑΙΤΙΑ

Η αέναη αναζήτηση της ομορφιάς

Ένα βιβλίο για την εμμονή των γυναικών της Κορέας με την ομορφιά τους

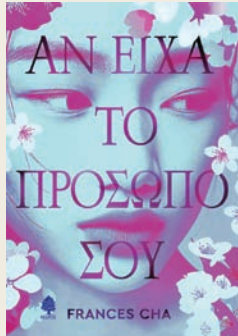
Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Από το γυμνάσιο ακόμα, τότε που διάβασα το βιβλίο του Στέφαν Τσβάιχ «*Αμόκ ή ο τρελός της Μαλαισίας*», με γοήτευαν οι χώρες της Άπω Ανατολής. Ασκούσαν πάνω μου μια έλξη σχεδόν μυστικιστική, κι όταν, φοιτητής πια, άρχισα να ταξιδεύω στον πλανήτη, εκείνοι οι τόποι ήταν από τους πρώτους που επισκέφτηκα.

Πέρυσι βρέθηκα στη Νότια Κορέα με μια παρέα φίλων. Αφορμή στάθηκε το μυθιστόρημα μιας Κορεάτισσας που μετέφραζε εκείνο τον καιρό η Ηρώ Σκάρου, διακεκριμένο μέλος αυτής της συντροφιάς. Όπως μας είχε εξηγήσει, το βιβλίο αναφερόταν στην εμμονή των γυναικών της Κορέας με την ομορφιά τους.

Από το αεροπλάνο κιόλας, όταν κάθισα δίπλα μου μια νεαρή Κορεάτισσα, κατάλαβα περί τίνος επρόκειτο. Η κοπέλα έβγαλε από την τσάντα της διάφορα σύνεργα καλλυντικών και βάλθηκε να καλλιεργεί το πρόσωπό της μπροστά σε ένα ταξιδιωτικό καθρεφτάκι. Σε όλη σχεδόν τη διάρκεια της πτήσης, εκείνη ασχολιόταν με το πρόσωπό της. Και όταν επιτέλους φτάσαμε στο αεροδρόμιο της Σεούλ, αποβιβάστηκε εκτυφλωτική. Εννόησα επιτέλους γιατί όλες οι γυναίκες της παρέας μας μιλούσαν για τις κορεάτικες μάσκες ομορφιάς.

Δεν θα αναφερθώ στην εκπληκτική εκείνη χώρα, την Κορέα, που διαθέτει ακόμη και μουσείο σύγχρονης κορεάτικης λογοτεχνίας στο Ίντσον, αλλά θα γράψω για το μυθιστόρημα της Φράνσις Τσα «*Αν είχα το πρόσωπό σου*». Μόλις πριν λίγες μέρες κυκλοφόρησε επιτέλους και το πήρα στα χέρια μου. Από τις πρώτες κιόλας σελίδες με συνεπήρε στον ρυθμό του. Η συγγραφέας αφηγείται την ιστορία τεσσάρων νεαρών γυναικών της Νότιας Κορέας, που ζουν στη Σεούλ και η καθεμιά τους κάνει διαφορετική δουλειά.

Frances Cha
Αν είχα το πρόσωπό σου
εκδ. Κέδρος

Η πιο όμορφη δουλεύει σε ένα room salon, μια από εκείνες τις αίθουσες που απευθύνονται σε πελάτες οι οποίοι αναζητούν ψυχαγωγία, φαγητό και ποτά άριστης ποιότητας, σε συνδυασμό με τη συντροφιά ελκυστικών γυναικών. Όσο πιο όμορφες είναι οι κοπέλες που δουλεύουν σ' αυτά τα μέρη, τόσο πιο πολλά

χρήματα κερδίζουν. Αυτό τις οδηγεί σε μια σειρά επεμβάσεων στο πρόσωπο ή στο σώμα τους, ώστε να γίνουν ακόμη πιο ελκυστικές. Η αέναη αναζήτηση της ομορφιάς γίνεται το πάθος τους.

Οι κοπέλες του βιβλίου μένουν όλες στο ίδιο συγκρότημα. Η δεύτερη θέλει κι αυτή να δουλέψει στα σαλόνια ψυχαγωγίας και απευθύνεται σε διάσημο χειρουργό για να της φτιάξει το σαγόνι. Θαυμάζει το πρόσωπο της φίλης της και λαχταράει να της μοιάσει.

Η τρίτη έχει χάσει τη φωνή της σε κάποιον καβγά και εργάζεται ως κομμώτρια. Είναι η λογική της παρέας – αν και ρομαντική στο βάθος – και προσπαθεί να βάλει σε μια τάξη τις αχαλίνωτες φιλενάδες της.

Η τέταρτη είναι εικαστικός, ερωτεύεται τους λάθος άντρες και βγάζει τη μανία της πάνω στους εκκεντρικούς και ζοφερούς πίνακές της. Υπάρχει και μια έγκυος που φοβάται μην τυχόν αποβάλει και χάσει το παιδί της, οπότε καταφεύγει σε διάφορες σοφιστείες και μαγανειές.

Υπέροχο το βιβλίο, εξαιρετική η μετάφραση. Είναι σαν να βρίσκεσαι στην Κορέα.

Καταλαβαίνω απόλυτα την ηρωίδα που λέει με καημό στη φίλη της: «*Αν είχα το πρόσωπό σου...*» Πόσες φορές δεν είπα κι εγώ σε κάποιο φίλο, «*Αν είχα τα μαλλιά σου...*»

Αλέξανδρος Μ. Ασωνίτης

Ισόβια δεσμά με τη λογοτεχνία

Της ΗΡΩΣ ΣΚΑΡΟΥ

Γνώρισα τον Αλέξανδρο Ασωνίτη με αφορμή το βιβλίο του «*Καθαρμοί*», το τελευταίο της τριλογίας του «*Πένθος και έξαρση*». Είχαμε συνομιλήσει τότε για το σύνολο του συγγραφικού του έργου και για τα επόμενα σχέδιά του. Μου είχε αναφέρει μεταξύ άλλων και την πρόθεσή του να προχωρήσει στην έκδοση των διηγημάτων που είχε γράψει από το 1995, χρονιά που κυκλοφόρησε και το πρώτο του μυθιστόρημα «*Η συνείδηση της αιωνιότητας*».

Αγαπώ τη μικρή φόρμα, την πυκνότητα του λόγου και την ένταση που βγαίνει σε λίγες μόνο σελίδες ή γραμμές. Έχοντας διαβάσει ως τότε μονάχα μυθιστορήματα του συγγραφέα (τα περισσότερα άνω των 500 σελίδων), αναρωτιόμουν πώς να ήταν η γραφή του στο διήγημα. Σε ό,τι αφορά την ένταση, δεν είχα καμία αμφιβολία. Κι όσο για τη γραφή, μπορεί να μην περιμένα ακριβώς «οικονομία», παίρνοντας όμως το βιβλίο στα χέρια μου, διαπίστωσα πως η κάθε λέξη που επιλέγει ο συγγραφέας έχει λόγο ύπαρξης και υπηρετεί την πλοκή.

Η σειρά των διηγημάτων είναι χρονολογική. Από το «*Τζέμς Μποντ, Πράκτωρ 007: Επιστροφή στις βασικές ηθικές αξίες*», που πρωτοδημοσιεύτηκε το 1995 στο περιοδικό *Ιχνευτής* έως το «*Κοντέ, τον τελικό ή τη ζωή σου*», στο περιοδικό (*δέκατα*) το 2017, μεσολαβούν άλλα δεκαεφτά αφηγήματα κάθε είδους: κοινωνικής και ιστορικής πραγματικότητας, ερωτικής προδοσίας και εκδίκησης, τρόμου και μυστηρίου, γουέστερν, κούιρ, παρωδίες αστυνομικών, ποδοσφαιρικά, χριστουγεννιάτικα, επαναστατικά. Το καθένα και μια έκπληξη, τόσο διαφορετικό σε θεματολογία ή/και ύφος από το προηγούμενο, αλλά γραμμένο με την ίδια λογοτεχνική επιδεξιότητα.

Ξεχώρισα το διήγημα «The terminator» και παραθέτω την αρχική παράγραφο.

«Οι άλλοι λένε για μένα διάφορα. Οι άλλοι. Τι δουλειά έχουν οι άλλοι μ' εμένα. Ποιοι είναι; Αυτοί δεν έχουνε μύγες. Δεν έχουνε κι αυτή που στέλνει τις μύγες. Ήμουν μια χαρά μέχρι που έφυγε αυτή. Ήμασταν παντρεμένοι. Έφυγε. Και για να μ' εκδικηθεί, μου στέλνει τις μύγες. Μπορεί να μην είναι μύγες. Να είναι μία μύγα. Η ίδια. Όλες οι μύγες είναι ίδιες. Πώς να τις ξεχωρίσω; Κάθε μέρα μού στέλνει κι από μία μύγα, αλογόμυγα, που πάει και κάθεται στην οροφή απάνω. Κάθε μέρα. Τις έχει εκπαιδεύσει. Κάθονται στο ίδιο σημείο και ξαφνικά μετά πετάνε και βουίζουν και μου σπάνε τα νεύρα. Μ' έχουνε διαλύσει. Έχω πάρει άδεια απ' τη δουλειά μου. Είμαι μηχανικός προβολής στο Σινέ Αφροδίτη, στην Πατισίων. Έχω άδεια. Τις μισώ τις μύγες. Οι μύγα. Η μύγες. Είναι τρεις, τέσσερις τώρα. Όλες οι μύγες είναι μία μύγα. Έρχονται και φεύγουν ανενόχλητες. Αλογόμυγες. Σκουληκόμυγες. Βουίζουν το πρωί και με ξυπνάνε. Βουίζουν το βράδυ και δεν μπορώ να κοιμηθώ. Βουίζουν και δεν μπορώ ν' ακούσω τα ελαφρά τραγούδια που μ' αρέσουν. Δεν μπορώ να δω ταινίες στην τηλεόραση. Είναι μύγες της γυναίκας μου όλες τους. Με μισεί. Θέλει να μ' εξοντώσει. Αλλά εγώ θα εξοντώσω τη μύγα».

Το παραλήρημα εκτείνεται σε δέκα σελίδες με λόγο κοφτό, που επι-

λέχτηκε από τον συγγραφέα για να αποδώσει καλύτερα τη διαταραχή του ήρωα. Για τον ίδιο σκοπό επιλέγει εδώ να γράψει «λάθος» ορισμένα άρθρα: η μύγες, οι μύγα. Στο σημείωμα που συνοδεύει το διήγημα, ο Ασωνίτης μάς λέει: «*Η γλώσσα είναι το όπλο μας και είναι πλαστελίνη, οι λέξεις το ξέρουν καλύτερα από εμάς*».

Τα σημειώματα στο τέλος κάθε διηγήματος είναι μικρές ιστορίες από μόνα τους. Παραλείπόμενα και γεγονότα από τα παρασκήνια του εκδοτικού χώρου. Αντιγράφω από αυτά που διαβάζω κάτω από το διήγημα «*Το χωριό, που όλοι του οι κάτοικοι είχαν το ίδιο όνομα*»:

«*Ήταν παραγγελία του περιοδικού Ταχυδρόμος των Νέων με θέμα-τίτλο "Ανδρικές Απολαύσεις" και χορηγία μιας εταιρείας εισαγωγής ούισκι και ποτών. Αρχικά έγραψα ένα στο οποίο κάποιος που ασχολείται με στρατιωτικά-μόντελιγκ αναπαριστά, σε δική του κατασκευή, την απόπειρα ανατίναξης του ξενοδοχείου Μεγάλη Βρεταννία το '44, όταν θα κατέλυε εκεί ο Τσόρτσιλ, που τελικά δεν κατέλυσε και η απόπειρα δεν έγινε. Μου το επέστρεψαν λέγοντας πολύ ευγενικά ότι η χορηγός εταιρεία διαφωνούσε, γιατί, αν το δημοσιεύαμε, οι Εγγλέζοι θα ενοχλούνταν και μπορεί να τους έπαιναν από εισαγωγείς*».

Και κάτω από το «Ζακ, ο επαναστάτης!» ο Ασωνίτης σημειώνει:

«*Αδημοσίευτο. Ήταν παραγγελία του ΒΗΜΑγκάζινο, όταν ήταν διευθυντής ένας μαθητής μου από τα σεμινάρια δημιουργικής γραφής. Δεν το έβαλε ποτέ. Είναι γραμμένο στα "κουκουέδικα", που 'χουνε οι εμπνευστές τους και οι οπαδοί τους πολύ μεγάλο μερίδιο στην ανωποταμίτικη καταστροφή της γλώσσας μας*».

Πολλά έχει να πει ο Αλέξανδρος Ασωνίτης για τα πάθη της γλώσσας μας και σε άλλα σημειώματα. Στο διήγημα «*Η δημιουργός*» χρησιμοποιεί υποτακτική με υπογεγραμμένη, στο «*Ο δύτης έμεινε μπουκάλα*» παραλείπει εσκεμμένα το αντικείμενο για να μας θυμίσει παλιά συντακτικά σχήματα. Όσο για το τελικό ν, στις 345 σελίδες του βιβλίου έχει την τιμητική του. Με παραξένεψε η επιλογή του συγγραφέα να μη χρησιμοποιήσει το πολυτονικό σύστημα, αλλά κάτι μου λέει πως στην επόμενη έκδοση αυτό θα αλλάξει. Μέχρι τότε, αναμένουμε την επανέκδοση του μυθιστορηματος «*Άλлон ύδωρ*» με κριτικές που έχει λάβει και σχόλια πάνω σ' αυτές και «*Τα δεξιάνατα ζειμπέκινα*», μια τριακονταετή μελέτη για τα ρεμπέτικα και λαϊκά τραγούδια που αναφέρονται στον θάνατο. Κι άλλες μελέτες, όπως μας πληροφορεί στο τελικό του σημείωμα, κι άλλες μεταφράσεις αρχαίων κειμένων, κι άλλο μυθιστόρημα.

Μπορεί κανείς να περιγράψει την πράξη της γραφής ως μια «δημιουργική φυλακή», όπου ο συγγραφέας απομονώνεται, δέσμιος των λέξεων, της έμπνευσης ή των ιδεών του. Ισόβια φαίνονται να είναι τα δεσμά του Ασωνίτη με τη λογοτεχνία, κι εγώ δανειζομαι τον επίλογο από το διήγημα «*Ασπμείνια μπέμπα*»: «*Πολλά είχε να σκεφτεί και για πολλά ν' αποφασίσει, αλλά πρώτα έπρεπε να τη βγάλει καθαρή μες στην τούφα – κι αυτό είχε σκοπό να κάνει*».

Αλέξανδρος Μ. Ασωνίτης
Τα Διηγήματα (1995-2025)
Επετειακή έκδοση για τα 30 χρόνια του στην ελληνική λογοτεχνία
εκδ. Ανοιχτή Τέχνη
Νοέμβριος 2025

Πικρές γιορτές (BITTER CHRISTMAS) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Πέδρο Αλμοδόβαρ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Μπάρμπαρα Λένι, Λεονάρντο Σμπαράλια, Αϊτάνα Σάντσεθ-Χιχόν, Βικτόρια Λουένγκο, Κιμ Γκουτιέρες, Ρόζι ντε Πάλμα

JUST THE FACTS

Πικρές γιορτές ***
 Ο Αλμοδόβαρ που εκτίθεται περισσότερο από ποτέ

Μικρές ανάσες ***
 Ζωή με το κομμάτι

Η ετυμυγορία (Re-creation) **
 «Οι δώδεκα ένορκοι» στη σύγχρονη εποχή

Ελλάδα 3.0 **1/2
 Ραντεβού με την ιστορία

Οι κυρίαρχοι του σύμπαντος **1/2
 Αρκετά φασαριστικό σύμπαν

Η φάρμα των ζώων —
 Ο Άντι Σέρικς διασκευάζει Όργουελ

Scary Movie 6 —
 Τρόμος χωρίς κωμικό έλεος

Η Ζόι και τα ζωάκια της —
 Αλλαγές ρόλων

Tesis ***
 Το θρίλερ που μας σύστησε τον Αμενάμπαρ

Η Έλσα είναι μια σκηνοθέτρια διαφημιστικών, που ακόμη δεν έχει ξεπεράσει την απώλεια της μητέρας της. Δίπλα της βρίσκεται ο σύντροφός της, Μπο, πυροσβέστης που συμπληρώνει το εισόδημά του ως στρίπερ. Όταν η Πατρίσια, η κολλητή της Έλσα, χρειαστεί τη βοήθειά της, εκείνη δεν θα το σκεφτεί ούτε λεπτό και θα πάει μαζί της στο ειδικό νησί Λανθαρότε.

Η παραπάνω υπόθεση αφορά το νέο σενάριο που γράφει ο συγγραφέας και σκηνοθέτης Ραούλ για τη νέα του ταινία. Η απουσία έμπνευσης βασανίζει τον Ραούλ, που στο πρόσωπο της Έλσα αναζητά το alter ego του. Περιττό να πούμε ότι ο Αλμοδόβαρ προφανώς και ταυτίζεται με τον Ραούλ, έναν καταξιωμένο αλλά και τελματωμένο καλλιτέχνη, που ζει με τον σύντροφό του, Σάντι, κι έχει πιστή βοηθό εδώ και δύο δεκαετίες τη δυναμική Μόνικα. Οι ομοιότητες της ζωής του Πέδρο με αυτήν του Ραούλ (αλλά και της Έλσα) έχουν και συνέχεια: ο θάνατος της μητέρας, ο εγωκεντρικός πρωταγωνιστής, το πρόβλημα της έμπνευσης, οι συνεχείς αυτοαναφορές, οι γλυκόπικρες γεύσεις των προβληματικών σχέσεων κ.ά. Μετά το πετυχημένο αγγλόφωνο διάλειμμα του «The Room Next Door», ο Αλμοδόβαρ επιστρέφει στα γνώριμα σοκάκια του παρελθόντος του, με αναφορές στη ζωή του σκηνοθέτη που αναζητά τον παλιό εαυτό του. Είναι μια μικρή-μεγάλη ταινία οι «Πικρές γιορτές». Μικρή, επειδή συμβαίνουν ελάχιστα (η συνεχής πάλη ζωής-τέχνης και το τιμήμα της καταξίωσης που οδηγεί στην απομόνωση είναι οι πυλώνες του σεναρίου) και το δράμα είναι διακριτικό. Και μεγάλη, επειδή οι τρομερές συναισθηματικές δυνάμεις εξομολογήσεις του Αλμοδόβαρ (οι καταχρήσεις παντός είδους, το μόνιμο πρόβλημα του ασταθή ύπνου, οι κρίσεις πανικού, η γνώση ότι πληγώνει τους ανθρώπους που αγάπα και τον αγαπούν κ.ά.) «σβήνει» αυτόματως κάθε γλιστρημα προς το ψεύτικο μελό ή την αφηγηματική επιτήδευση. Κυρίως όμως οι «Πικρές γιορτές» αξίζουν επειδή ο Αλμοδόβαρ συγκινεί όπως δεν το έχει κάνει ποτέ στο παρελθόν, χάρη στην απολαυστική και ευρηματική μείξη σκηνοθεσίας-σεναρίου.

ΕΠΙΣΗΣ

▶▶▶ Οι «Κυρίαρχοι του σύμπαντος» (Masters of the Universe) **1/2 του Τράβις Νάιτ ξαναζωντανεύουν το franchise της Mattel με διάθεση για πληθωρικό θέαμα και απενοχοποιημένη διασκέδαση. ▶▶▶ Η «Φάρμα των ζώων» (Animal Farm) του Άντι Σέρικς επανασυστίνει στη μεγάλη οθόνη το δυστοπικό αριστούργημα του Τζορτζ Όργουελ. ▶▶▶ Το «Scary Movie 6» του Μάικλ Τίντες ακολουθεί τα βήματα της παρωδίας τρόμου χωρίς ιερό και όσιο. ▶▶▶ Ακόμη ένα animation είναι το «Η Ζόι και τα ζωάκια της» (Evolution), όπου άνθρωποι και ζώα ανταλλάσσουν ρόλους. ▶▶▶ Τέλος, το ισπανικό θρίλερ «Tesis» ** από το μακρινό 1996, σκηνοθετικό ντεμπούτο του Αλεχάντρο Αμενάμπαρ, ξαναβγαίνει στις ελληνικές αίθουσες.

Μικρές ανάσες (LIFE IN A BEAT) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Αμέρισα Μπάστα ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Ελίνα Τσιορμπατζή, Αντώνης Τσιτσιόπουλος, Δημήτρης Κίτσος, Μαρίνα Μακρή, Πύργος Πυρπασόπουλος

Η Ελίνα εργάζεται σε σούπερ μάρκετ και ζει με την οικογένειά της. Την ίδια εποχή που χάνει τη δουλειά της μαθαίνει ότι είναι έγκυος.

Μια έμπειρη σκηνοθέτρια μικρού μήκους ταινιών κάνει το ντεμπούτο της στις μεγάλες μήκους. Φτιαγμένες με τη λογική ενός έργου με σαφέστατο κοινωνικοπολιτικό περίγραμμα, οι «Μικρές ανάσες» έχουν τον τρόπο να διασχίζουν με χιούμορ και ανθρωπιά τις σκληρές συνθήκες ζωής της νεαρής ηρωίδας. Στον ρόλο της Ελίνας, η Ελίνα Τσιορμπατζή πλάθει ένα θαυμάσιο γυναικείο ψυχογράφημα, βασισμένο στη δύναμη ενός χαρακτήρα που δεν το βάζει ποτέ κάτω αλλά και στην αισιοδοξία που πηγάζει από τη λαχτάρα να ξεφύγει απ' όσα την κρατούν δέσμια μιας μοίρας που δεν της ταιριάζει. Μετά τη βραβευμένη παρουσία της στο 66ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, η ταινία διεκδικεί 5 βραβεία Ίρις.

Η ετυμυγορία (RE-CREATION) **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ντέιβιντ Μέριμαν, Τζιμ Σέρινταν ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Βίκι Κριπς, Τζιμ Σέρινταν, Εϊνταν Γκίλεν, Κολμ Μίνι

12 ένορκοι πρέπει να αποφασίσουν αν ο Βρετανός δημοσιογράφος Ίαν Μπέιλι είναι ένοχος για τη δολοφονία της Γαλλίδας σκηνοθέτιδας Σοφί Τσοσκάν ντι Πλαντιέ.

Βασισμένη σε πραγματικό συμβάν, η ταινία αναπαριστά τις διεργασίες που πραγματοποιούνται στο σώμα των ενόρκων στη δίκη που γίνεται 20 χρόνια μετά τη δολοφονία της γυναίκας. Η Βίκι Κριπς της «Αόρατης κλωστής» και του «Κορσέ» ξεχωρίζει στον ρόλο της μόνης ενόρκου που τολμά να αρθρώσει διαφορετική άποψη από τους υπολοίπους, που θέλουν να πάνε μια ώρα αρχύτερα σπίτι τους, χωρίς να τους πολυνοιάζει αν η λάθος ετυμυγορία τους μπορεί να στείλει έναν αθώο στη φυλακή.

Ελλάδα 3.0 (HELLAS 3.0) **1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μιχάλης Γιγιντής, Ιωάννα Κρυωνά, Δημήτρης Παπαθανάσης ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Αντώνης Τσιτσιόπουλος, Κώστας Φυτίλης, Στάθης Σταμουλακάτος, Πύργος Χρυσοστόμου, Αλέξανδρος Χρυσανθόπουλος, Δάφνη Κιουρκτσόγλου, Δημήτρης Δρόσος, Αλίκη Αλεξανδράκη

Ένας υπάλληλος σε γραφείο τελετών κάνει κομπίνες με τις ενοικιάσεις τάφων στο νεκροταφείο. Δυο φίλοι παίρνουν μαζί τη νέα νοικήρίσση του απέναντι διαμερίσματος. Ένας ιδιωτικός ντετέκτιβ κάνει μαθήματα νεοελληνικής ιστορίας στον ανίδεο ιδιοκτήτη κινηματογραφικής αίθουσας.

Το πρώτο σκετς «Χαūs εί και είς χοϋν άπελεύσει» (**1/2) του Δημήτρη Παπαθανάση εκτυλίσσεται σ' ένα νεκροταφείο με πυξίδα τις βρόμικες μπιζνες ενός κομπιναδόρου που κάνει το λάθος να δείξει ασέβεια στους συνεργάτες του. Το δεύτερο χιουμοριστικό επεισόδιο, με τίτλο «Planet Balcony», της Ιωάννας Κρυωνά, θα μπορούσε να είναι κι ένας φόρος τιμής στους «Απέναντι» του Πανουσόπουλου, αλλά οι όποιες καλές ιδέες ξεμένουν γρήγορα από καύσιμο, ενώ όλα τα λεφτά είναι το απολαυστικό και σπαρταριστό «100 χρόνια μπροστά» (**1/2) του Μιχάλη Γιγιντή, που ανακατασκευάζει ένα παλιό θεατρικό του Αντώνη Τσιτσιόπουλου. Υποδειγματική ισορροπία μεταξύ σουρεαλιστικής ανάγνωσης της καθημερινότητας και καυστικού πολιτικού λόγου.

«Η ΕΜΜΟΝΗ ΣΟΥ ΜΕ ΤΗ ΝΕΡΔ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΠΑΘΙΑ ΦΡΙΚΑΡΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ» (ΟΙ ΚΥΡΙΑΡΧΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ)

© ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΥΛΩΝΑΣ

Αμέρισα Μπάστα Η νέα γενιά διεκδικεί το μέλλον της

Με το φιλμ «Μικρές ανάσες» η έμπειρη στις μικρού μήκους ταινίες Αμέρισα Μπάστα πραγματοποιεί το σκηνοθετικό ντεμπούτο της στα έργα μυθοπλασίας μεγάλου μήκους.

Στα νέα ονόματα ταλαντούχων σκηνοθετών που κοσμούν τελευταία το διαρκώς ανερχόμενο, συνεπές και, επιτέλους, εξωστρεφές ελληνικό σινεμά έρχεται να προστεθεί εκείνο της Αμέρισσας Μπάστα. Οι «Μικρές ανάσες» είναι το πρώτο μεγάλο μήκους φιλμ της σκηνοθέτριας που είχαμε ξεχωρίσει από τα μικρού μήκους έργα της στα Φεστιβάλ της Δράμας στη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας και αφηγείται τον καθημερινό αγώνα της νεαρής Λένας να βρει τον δρόμο της σ' ένα εξαιρετικά αφιλόξενο και εχθρικό περιβάλλον.

Πώς προέκυψε η ιστορία του φιλμ; Την ιστορία μας ξεκινήσαμε να τη γράφουμε αρκετά χρόνια πριν και διαμορφώθηκε σε σενάριο μετά τη συμμετοχή μας στο Torino Film Lab και στο Mediterranean Film Lab. Είναι μια σύνθεση θεμάτων που μας απασχολούν, με αφετηρία προσωπικές ιστορίες δικές μας ή κοντινών μας ανθρώπων.

Στο πρόσωπο της Λένας αντικατοπτρίζονται οι αγωνίες και τα όνειρα της Gen Z. Ποιες οι σκέψεις σας για το παρόν και το μέλλον αυτής της γενιάς; Νιώθω ότι είναι παιδιά που δίνουν μια εικόνα αποσύνδεσης, ιδιαίτερα προς τις προηγούμενες γενιές, που έχουν συνηθίσει έναν πιο αναλογικό τρόπο επικοινωνίας. Χαίρομαι όμως πολύ που βλέπω το πώς προβάλλουν μια απαίτηση για ουσιαστικότερες σχέσεις, με-

γαλύτερη περιβαλλοντική και κοινωνική ευαισθησία, συμπερίληψη. Απαιτούν να ακουστούν και να έχουν σεβασμό και χώρο. Η συζήτηση για το μέλλον είναι ένα δύσκολο στοίχημα και φαίνεται ότι αυτά τα παιδιά είναι έτοιμα και αποφασισμένα να το διεκδικήσουν.

Η ταινία σας διαλύει με διακριτικότητα την τοξική αρρενωπότητα. Πιστεύετε ότι ζούμε το τέλος αυτής της δυσοίωσης κατάστασης που συνδέεται με την πατριαρχία ή έχουμε ακόμη δρόμο;

Η πατριαρχία είναι μια βαθιά βιωμένη κατάσταση. Δύσκολο να πούμε ότι βαδίζουμε προς το τέλος της ή έστω προς μια αποφασιστική βελτίωσή της. Είμαι πιο αισιόδοξη για τις επόμενες γενιές, ωστόσο. Νομίζω ότι μεγαλώνουν με περισσότερα εργαλεία για να αναγνωρίζουν και να αμφισβητούν συμπεριφορές που παλαιότερα θεωρούνταν αυτονόητες. Αυτό από μόνο του δεν αρκεί, είναι όμως μια καλή αρχή.

Οι ερμηνείες είναι από τα δυνατά ατού της ταινίας. Με ποιο κριτήριο επιλέξατε τους πρωταγωνιστές σας και ειδικά τη νεαρή Ελίνα Τσιορμπατζή, που είναι εξαιρετική στον ρόλο της Λένας; Η διανομή των ρόλων σε ηθοποιούς με διαφορετικές αφητηρίες είναι ένα σύνθετο κομμάτι, αλλά ίσως από τα πιο δημιουργικά της ταινίας. Ο πρώτος που μπήκε στο project ήταν ο Δημήτρης Κίτσος, με τον οποίο μοιραστήκαμε την ιστορία και τον ρόλο του Αργύρη και διέ-

χτηκε με χαρά να συμμετέχει. Η Ελίνα μάλιστα είχε εντυπωσιάσει με την ερμηνεία της στα «Τσουλάκια», μια σπουδαστική μικρού μήκους ταινία. Με την πρώτη πρόβα καταλάβαμε ότι μπορεί να σκώσει έναν ρόλο σύνθετο και απαιτητικό και να είναι η Λένα που είχαμε ακριβώς σκεφτεί, ίσως και καλύτερη. Η υπόλοιπη ομάδα ήρθε στην πορεία, η Luli Bitri, μια ηθοποιός με μεγάλη θεατρική αλλά και κινηματογραφική εμπειρία, την είχαμε δει χρόνια πριν στην «Αμνηστία» του Μπουγιάρ Αλιμάνι. Τον Αντώνη Τσιοτσιόπουλο, τον Πύργο Πυρπασόπουλο και αρκετούς ακόμα τους γνωρίζαμε και εκτιμούσαμε τη δουλειά τους. Καθένας έφερε τα δικά του, μοναδικά στοιχεία στην ταινία για να συνθέσουμε ένα κολάζ διαφορετικών εντελώς χαρακτήρων, που προσπαθούν όλοι να πάρουν μικρές ανάσες και να βρουν διέξοδο από μια δύσκολη καθημερινότητα.

Πότε και πώς αποφασίσατε να γίνετε σκηνοθέτιδα;

Πριν από περίπου 15 χρόνια, στο πλαίσιο ενός μεταπτυχιακού, κάναμε με μια ομάδα φίλων την πρώτη μικρού μήκους σπουδαστική ταινία μας. Παρότι πάντα αγαπούσα πολύ τον κινηματογράφο, δεν είχα σκεφτεί ως τότε τον εαυτό μου από την πλευρά της δημιουργίας. Μετά, η μία μικρού μήκους έφερε την επόμενη, το ένα φεστιβάλ έφερε το επόμενο και ήρθε κάποια στιγμή και η σκέψη για την πρώτη μεγάλου μήκους ταινία.

Ποιο είναι το καταλυτικό στοιχείο που σας οδήγησε στο πέρασμα στην ταινία μεγάλου μήκους;

Το πέρασμα έγινε και γιατί η ιστορία που θέλαμε να πούμε ήταν αυτή τη φορά μεγαλύτερη, αλλά και γιατί, με την εμπειρία αρκετών μικρού μήκους ταινιών, νιώσαμε μεγαλύτερη ασφάλεια ότι θα μπορούσαμε να το καταφέρουμε.

Η ταινία έκανε πρεμιέρα στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, όπου βραβεύτηκε, και είναι υποψήφια για 5 ΙΡΙΣ. Η επιτυχία αυτή προφανώς και ενισχύει το επόμενο κινηματογραφικό βήμα σας. Ποιο θα είναι αυτό;

Είμαστε σε στάδιο συγγραφής του επόμενου σεναρίου. Όμως αυτή τη στιγμή ανυπομονούμε να βγουν οι «Μικρές Ανάσες» στις αίθουσες και να συναντήσουν το κοινό τους. Οι ταινίες είναι πολύ σημαντικό να παίρνουν διακρίσεις και να ταξιδεύουν στα φεστιβάλ, αλλά έχουν ανάγκη και να επικοινωνήσουν με το κοινό, που είναι ο ουσιαστικός και τελικός αποδέκτης τους.

Πώς συνδυάζονται το βιβλίο και ο κινηματογράφος στη ζωή σας;

Εδώ και 15 χρόνια εργάζομαι στις εκδόσεις, στο κομμάτι της επικοινωνίας, που είναι και οι αρχικές μου σπουδές. Μέσα απ' αυτή τη δουλειά είχα την τύχη να συνομιλήσω με προσωπικότητες όπως η Μάργκαρετ Άτγουντ, η Ναόμι Κλάιν, η Κέιτι Κίταμούρα αλλά και ο Νάνος Βαλαωρίτης. Ο συνδυασμός της δουλειάς μου με τη δημιουργία ταινιών δεν είναι πάντα εύκολος, ειδικά στην περίπτωση της μεγάλου μήκους ταινίας, που απαιτεί μακρόχρονο σχεδιασμό και πολύ μεγάλη προσήλωση. Ωστόσο, νιώθω τυχερή που ο χρόνος μου μοιράζεται σε πράγματα που αγαπώ πολύ και έχουν μια κοινή βάση, την αφήγηση ιστοριών, τη μετατροπή λέξεων και εικόνων σε εμπειρίες που αγγίζουν την ψυχή.

Ποιες είναι οι επιρροές σας από τη λογοτεχνία και τον κινηματογράφο;

Με συγκινεί το ανθρωποκεντρικό σινεμά των Κλόε Ζάο και Άντρεα Άρνολντ, η ικανότητά τους να αποτυπώνουν με ευαισθησία ζωές αληθινές που συχνά μένουν στο περιθώριο, συνδυάζοντας τον ωμό ρεαλισμό με μια βαθιά ποιητική ματιά. Από βιβλία ξεχωρίζω το «Confiteor» του Ζάουμπε Καμπρέ για το εύρος και το βάθος της ανθρώπινης εμπειρίας που αποτυπώνει. Επιστρέφω συχνά και στο έργο του Μάρκες, του οποίου ο μαγικός ρεαλισμός ανατρέπει κάθε βεβαιότητα για τη σχέση ανάμεσα στη μνήμη, την ιστορία και τη μυθοπλασία. Θεωρώ συγκλονιστική τη λεπτότητα με την οποία η Ελίζαμπεθ Στράουτ φωτίζει τις πιο ανεπαίσθητες πτυχές των ανθρώπινων σχέσεων, καθώς και τη διαυγή, ψυχολογική γραφή της Κέιτι Κίταμούρα, που εξερευνά με ακρίβεια τα όρια της ταυτότητας, της οικειότητας και της σιωπής. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα, ένα από τα πιο συναρπαστικά βιβλία που έχω διαβάσει τα τελευταία χρόνια είναι το «Και οι νεκροί αθάψουν τους νεκρούς τους» του Μιχάλη Αλμπάτη.

Info

Η ταινία «Μικρές Ανάσες» κυκλοφορεί από τις 4 Ιουνίου στις αίθουσες σε διανομή Feelgood

ΝΙΩΘΩ
ΤΥΧΕΡΗ ΠΟΥ
Ο ΧΡΟΝΟΣ ΜΟΥ
ΜΟΙΡΑΖΕΤΑΙ
ΣΕ ΠΡΑΓΜΑΤΑ
ΠΟΥ ΑΓΑΠΩ
ΠΟΛΥ ΚΑΙ ΕΧΟΥΝ
ΜΙΑ ΚΟΙΝΗ ΒΑΣΗ,
ΤΗΝ ΑΦΗΓΗΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΤΗ
ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ
ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ
ΕΙΚΟΝΩΝ ΣΕ
ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΠΟΥ
ΑΓΓΙΖΟΥΝ ΤΗΝ
ΨΥΧΗ

athensvoice.gr

Διαβάστε όλη
τη συνέντευξη

JOHNNY AT THE MOVIES

Τα Όσκαρ, τα «κριτήρια diversity» και η παραπληροφόρηση

Του ΓΙΑΝΝΗ ΔΑΒΒΕΤΑ

Κυκλοφορεί εδώ και καιρό μια πεποίθηση που επιμένει να επιστρέφει: ότι για να είναι μια ταινία επιλέξιμη για το Όσκαρ Καλύτερης Ταινίας, πρέπει το καστ της να πληροί ποσοστώσεις αντιπροσώπησης και ότι η Ακαδημία έχει μετατρέψει τη διαδικασία βράβευσης σε εργαλείο που επεμβαίνει στις δημιουργικές επιλογές. Η αντίδραση είναι έντονη, η αγανάκτηση διαδίδεται εύκολα και το επιχείρημα φαίνεται εύλογο. Υπάρχει όμως ένα πρόβλημα. Το *Variety* ανέλυσε αναδρομικά κάθε νικήτρια Καλύτερης Ταινίας στα 98 χρόνια ιστορίας της Ακαδημίας και δεν βρήκε ούτε μία που να αποτυγχάνει στα κριτήρια. Ούτε μία. Από το βωβό «*Τα φτερά*» του 1927, μέχρι το «*Braveheart*» με το αμιγώς λευκό σκοτσέζικο καστ, το «*Ο πληροφοριοδότης*» με το σχεδόν αποκλειστικά ανδρικό λευκό ensemble του Σκορσέζε και το ίδιο το «*Οπενχάιμερ*», που κατηγορήθηκε έντονα για έλλειψη εκπροσώπησης, παρ' όλα αυτά όμως κέρδισε επτά Όσκαρ υπό τους νέους υποχρεωτικούς κανόνες. Γιατί συμβαίνει αυτό;

Τέσσερα τα κριτήρια, δύο όμως ακούν

Από τα 96α Βραβεία Ακαδημίας, τον Μάρτιο του 2024, τέθηκε σε πλήρη ισχύ η πρωτοβουλία Academy Aperture 2025, η οποία απαιτεί από κάθε ταινία που διεκδικεί το Όσκαρ να πληροί 2 από 4 κριτήρια αντιπροσώπησης και ένταξης. Το στοιχείο που συχνά παραλείπεται στη δημόσια συζήτηση είναι ότι από τα τέσσερα αυτά κριτήρια μόνο το πρώτο αφορά αποκλειστικά το τι βλέπουμε στην οθόνη. Τα υπόλοιπα τρία έχουν να κάνουν με τον τρόπο που λειτουργεί η βιομηχανία στα παρασκήνια.

Το **Κριτήριο Α** αφορά την αναπαράσταση στην οθόνη: έναν πρωταγωνιστή ή σημαντικό δευτερεύοντα ηθοποιό από υποεκπροσωπούμενη ομάδα ή τουλάχιστον το 30% των δευτερευόντων ρόλων να προέρχεται από δύο τέτοιες ομάδες ή η κεντρική αφήγηση να εστιάζει σε μια υποεκπροσωπούμενη κοινότητα. Εδώ χρειάζεται μια διευκρίνιση, γιατί συχνά η έννοια «υποεκπροσωπούμενη ομάδα» ταυτίζεται στη συζήτηση αποκλειστικά με την LGBTQ+ κοινότητα. Στην πραγματικότητα, το πεδίο είναι πολύ πλατύτερο και περιλαμβάνει γυναίκες, φυλετικές και εθνοτικές μειονότητες, άτομα με αναπηρίες, καθώς και κωφά και βαρήκοα άτομα.

Το **Κριτήριο Β** αφορά την καλλιτεχνική ηγεσία και τους επικεφαλής τμημάτων: τουλάχιστον δύο από τους βασικούς συντελεστές, από τον σκηνοθέτη και τον σεναριογράφο μέχρι τον διευθυντή φωτογραφίας, τον μοντέρ, τον ενδυματολόγο ή τον σχεδιαστή παραγωγής, να ανήκουν σε υποεκπροσωπούμενες ομάδες, με τουλάχιστον έναν ή μία εξ αυτών να προέρχεται από υποεκπροσωπούμενη φυλετική ή εθνοτική ομάδα.

Το **Κριτήριο Γ** αφορά την πρόσβαση στη βιομηχανία: η εταιρεία διανομής ή χρηματοδότησης της ταινίας διατηρεί αμειβόμενα προγράμματα πρακτικής άσκησης και ευκαιρίες κατάρτισης για άτομα από υποεκπροσωπούμενες ομάδες.

Το **Κριτήριο Δ** αφορά την ανάπτυξη κοινού: το στούντιο ή η εταιρεία παραγωγής διαθέτει ανώτερα στελέχη από τουλάχιστον δύο υποεκπροσωπούμενες ομάδες στα τμήματα marketing, publicity και διανομής.

Αρκούν δύο από τα τέσσερα. Μια ταινία μπορεί να είναι πλήρως επιλέξιμη χωρίς να πληροί το Κριτήριο Α, δηλαδή χωρίς να αγγίξει καθόλου το casting.

Τα μεγάλα στούντιο πληρούν τα κριτήρια χωρίς να χρειάζεται να κάνουν σχεδόν τίποτα

Η απάντηση κρύβεται σε μια λεπτομέρεια που η δημόσια συζήτηση σπάνια αναφέρει. Τα Κριτήρια Γ και Δ δεν αξιολογούν την ταινία, αλλά τον διανομέα. Κάθε μεγάλο στούντιο τα πληροί ήδη θεσμικά, καθώς διαθέτει ούτως ή άλλως προγράμματα πρακτικής άσκησης και ανώτερα στελέχη από υποεκπροσωπούμενες ομάδες στα τμήματα marketing και διανομής. Αυτό σημαίνει ότι μια ταινία της **Universal**, της **Warner Bros**, του **Netflix** ή οποιοδήποτε μεγάλο διανομέα πληροί αυτόματα δύο από τα τέσσερα κριτήρια, ανεξάρτητα από το ποιον έχει στο καστ ή πίσω από την κάμερα. Η επιλεξιμότητα της εξασφαλίζεται σε εταιρικό επίπεδο, πριν καν ξεκινήσει η παραγωγή.

Το *Variety* έτρεξε αναδρομικά το τεστ σε όλες τις 98 νικήτριες της κατηγορίας Καλύτερης Ταινίας και δεν βρήκε ούτε μία που να αποτυγχάνει. Το ίδιο το περιοδικό παραδέχεται ότι τα δεδομένα για παλαιότερες εποχές είναι ελλιπή. Κι αυτό ακριβώς είναι το πιο αποκαλυπτικό στοιχείο: αν ακόμα και με ελλιπή δεδομένα καμία ταινία δεν αποτυγχάνει, αυτό από μόνο του αποδεικνύει ότι τα κριτήρια δεν είναι καλλιτεχνικά παρεμβατικά. Ένα πραγματικά δεσμευτικό σύστημα θα έβρισκε αποτυχίες ακόμα και με πλήρη δεδομένα, πόσο μάλλον με ελλιπή.

Το τρανταχτό παράδειγμα του «Οπενχάιμερ»

Τα 96α Βραβεία της Ακαδημίας ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία των Όσκαρ που τα κριτήρια αυτά ήταν υποχρεωτικά. Ο νικητής της κατηγορίας Καλύτερης Ταινίας εκείνη τη χρονιά ήταν μια ταινία που αφηγείται την ιστορία ενός λευκού Αμερικανού επιστήμονα, ο οποίος κατευθύνει μια κυρίαρχα ανδρική ομάδα για την κατασκευή της ατομικής βόμβας, γραμμένη και σκηνοθετημένη από έναν Βρετανό σκηνοθέτη. Το «*Οπενχάιμερ*» κατηγορήθηκε έντονα για έλλειψη εκπροσώπησης, με καστ κυρίαρχα λευκό και ανδρικό, που αντανάκλασε πιστά την ιστορική πραγματικότητα της εποχής. Κέρδισε επτά Όσκαρ και δεν άλλαξε τίποτα στο καστ του για να πληροί οποιαδήποτε απαίτηση. Η επιλεξιμότητά του εξηγείται απλά. Η Universal, η οποία διένειμε την ταινία, διατηρούσε εσωτερικά προγράμματα που κάλυπταν τα Κριτήρια Γ και Δ. Ακούσε αυτό.

Το ζήτημα της αντιπροσώπησης

Το ζήτημα της αντιπροσώπησης στον κινηματογράφο είναι πραγματικό. Τα κριτήρια δεν αφορούν το τι βλέπουμε στην οθόνη. Αφορούν το ποιοι κάθονται στα γραφεία της βιομηχανίας, ποιοι εκπαιδεύονται στα στούντιο και ποιοι παίρνουν αποφάσεις στα τμήματα marketing. Η συμπεριληψη, όταν λειτουργεί σωστά, δεν είναι εμπόδιο στη δημιουργία. Το αντίθετο μάλιστα. Το μόνο σημείο στο οποίο θα άξιζε να αντισταθεί κανείς είναι αν τα κριτήρια επενέβαιναν στις καλλιτεχνικές επιλογές των δημιουργών. Κάθε ταινία όμως που κέρδισε ποτέ Όσκαρ Καλύτερης Ταινίας και στα 98 χρόνια ιστορίας της Ακαδημίας, συμπεριλαμβανομένου του «*Οπενχάιμερ*», δείχνει ότι αυτό δεν συμβαίνει. **A**

Η AthensVoice στο TikTok

ATHENS

Τι θα δούμε αυτή την εβδομάδα;

Ο Γιάννης Δαββέτας προτείνει τις καλύτερες σειρές και ταινίες που αξίζει να δούμε τώρα.

johnny@themoovies
(Γιάννης Δαββέτας)

Τρως με 10€;

Στην πιο πρακτική και student friendly στήλη, μαγειρεύουμε με λιγότερο από 10€!

@iwannaa_11 & @mixaela.11

Αστρολογικές Προβλέψεις

Η Αγγελική Μανουσάκη είναι η πιο κοιλ αστρολόγος της Gen Z! Αγαπημένη του Tik Tok γιατί τα λέει έξω από τα δόντια, γελάς αλλά σε βοηθάει και στα σκαμναβασματα των σχέσεων.

Αγγελική Μανουσάκη

Flow Era

Η @theodora_spirali dives motivational & mindfulness tips και λέει αλήθειες για όσα μας απασχολούν καθημερινά, στη στήλη της #FlowEra

Θεοδώρα Ιπυρίλη

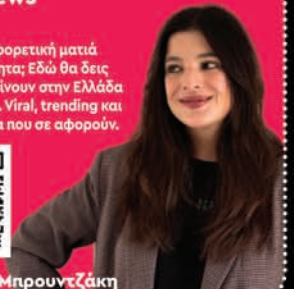

TikTok News

Θέλεις μια διαφορετική ματιά στην επικαιρότητα; Εδώ θα δεις όλα όσα συμβαίνουν στην Ελλάδα και στον κόσμο. Viral, trending και σοβαρά θέματα που σε αφορούν.

Αλεξάνδρα Μπρουτζάκη

Κακές Αποφάσεις

Παίρνεις συνεχώς κακές αποφάσεις; Μοιράσου τις με δημοφιλείς creators που θα σου πουν την άποψή τους μαζί με άλλες δικές τους ξεκαρδιστικές ιστορίες.

@kakesapofasies

@athensvoice @athensvoiceofficial

Επιμέλεια
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

Look

SWAROVSKI

Σκουλαρίκια κρικοί Matrix €57,50

CREED

Wild Vetiver Eau De Parfum

NIDODILEDA

Φόρεμα Perdita €312

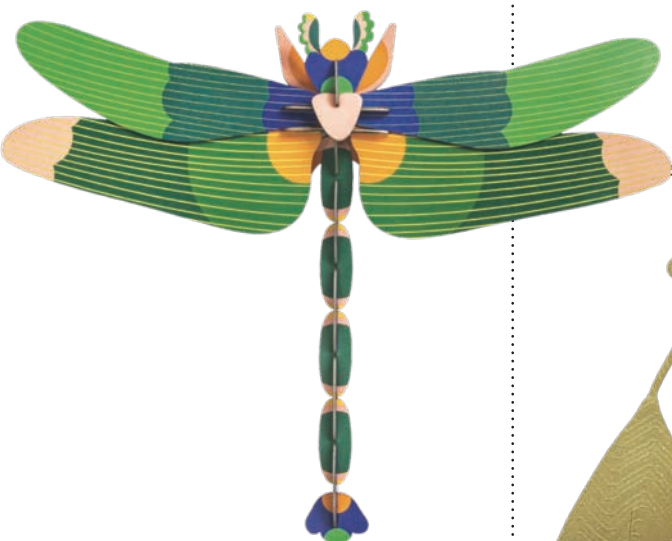
THE OUTNET

Σανδάλια Aquazzura Straight to Heaven €295

KALOGIROU

Τσάντα Tory Burch

ZOUMBOULAKIS GALLERIES

Κατασκευή 3D διακοσμητικό αντικείμενο
Giant Drangonfly €18

TEZENIS

Σουτιέν μπικίνι τρίγωνο και ολιβ μπικίνι μπραζίλιαν
Sparkling Touch λαδί €16,99 και €10,99

LA VIE EN ROSE

Bottox serum 30 ml €130

Αν πρασινίζεις
από ζήλια,
τότε είναι
η ώρα να πας
για shopping.
-Cher

TRUSSARDI

Φούστα Panelled knit €169

CATRICE

Πουζ Pistachio Cream Delight Blush Cream €5,79

KALOGIROU

Δερμάτινα mule Givenchy €690

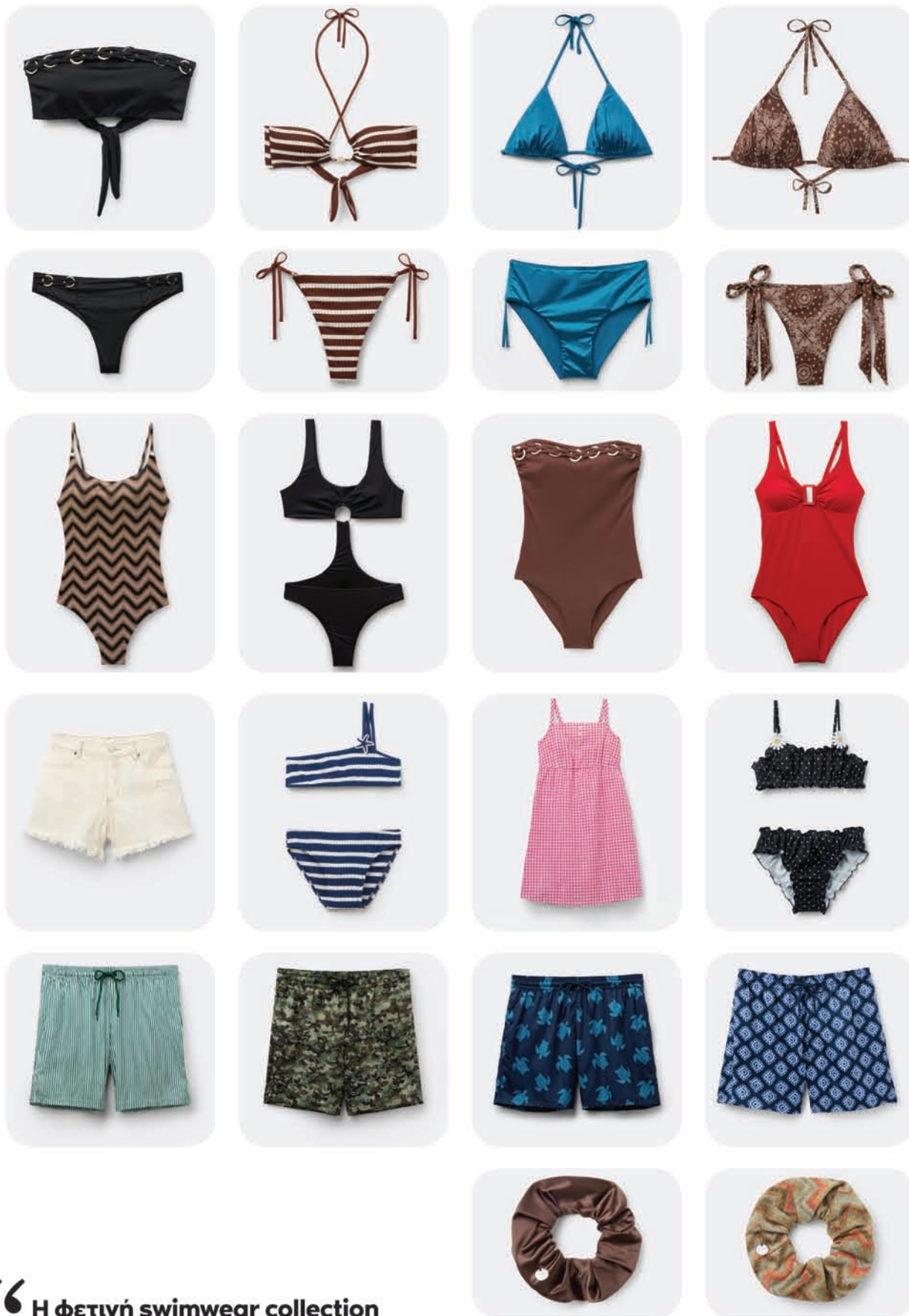

**BOTTEGA
VENETA**

Γυαλιά ηλίου

Η TEZENIS ΓΡΑΦΕΙ ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ SUMMER STORY

Μοναδικά swimwear με shiny λεπτομέρειες και playful prints
συνθέτουν τη νέα καλοκαιρινή συλλογή

Υπάρχει πάντα εκείνη η στιγμή λίγο πριν ξεκινήσει πραγματικά το καλοκαίρι. Όταν η πόλη αδειάζει σιγά σιγά, το δέρμα αποκτά το πρώτο χρώμα από τον ήλιο και η ανάγκη για πιο ανάλαφρα, φωτεινά και effortless looks γίνεται σχεδόν αυτονόητη. Κάπου εκεί έρχεται και η νέα καλοκαιρινή συλλογή της Tezenis, φέρνοντας μαζί της όλη αυτή την ανεπιτήδευτη ενέργεια που συνδέουμε με τα πιο όμορφα καλοκαίρια μας.

Η φετινή swimwear collection της Tezenis μοιάζει σαν ένα μικρό αισθητηριακό ταξίδι εμπνευσμένο από τη φύση. Οι αποχρώσεις κινούνται σε ζεστά γήινα tones, πλιοκαμένα neutrals, βαθιά μπλε και φωτεινά pops χρώματος, ενώ οι υφές παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Crinkle, rib και riqué fabrics δημιουργούν τρισδιάστατες επιφάνειες, που θυμίζουν την αίσθηση της άμμου, τα κύματα της θάλασσας και τη φυσική κίνηση του καλοκαιριού πάνω στο σώμα.

Για τις πιο glamorous στιγμές του καλοκαιριού, η Tezenis επενδύει στη λάμψη με γυαλιστερά υφάσματα και lurex λεπτομέρειες, που αντανακλούν το φως σχεδόν κινηματογραφικά. Από minimal shiny bikinis μέχρι bold printed σχέδια, κάθε κομμάτι μοιάζει φτιαγμένο για late sunsets και endless beach days, που καταλήγουν σε βραδινή έξοδο δίπλα στη θάλασσα.

Ταυτόχρονα, η συλλογή επαναφέρει αγαπημένα classics με πιο σύγχρονη ματιά. Το λευκό σανγκάλο αποκτά elevated resort αισθητική, ενώ η διαχρονική πανγ ρίγα ανανεώνεται μέσα από δίχρωμες πλεξούδες και refined λεπτομέρειες, που δίνουν πιο fashion-forward χαρακτήρα μέχρι και στα πιο διαχρονικά σχέδια. Ακόμη και τα μονόχρωμα basics αποκτούν νέα δυναμική χάρη στα μεταλλικά στοιχεία, τους κοσμηματικούς γάντζους και τα sophisticated finishes, που μετατρέπουν τα essentials σε statement κομμάτια.

Η συλλογή κινείται ανάμεσα στο timeless και το playful, εναλλάσσοντας animal prints με graphic chevron μοτίβα, ενώ τα «matchy-matchy» looks για άνδρες, γυναίκες και παιδιά φέρνουν στο επίκεντρο εκείνες τις ανέμελες οικογενειακές στιγμές, που τελικά μένουν περισσότερο στη μνήμη.

Και φυσικά, κανένα beach look δεν ολοκληρώνεται χωρίς τα σωστά αξεσουάρ. Bandanas, sarongs, oversized bags και σαγιονάρες συμπληρώνουν μια συλλογή σχεδιασμένη για να ακολουθεί τον ρυθμό του καλοκαιριού, από το πρωινό στην παραλία μέχρι το τελευταίο ποτό μετά τη δύση του ήλιου. Γιατί με την Tezenis, κάθε μέρα του καλοκαιριού μοιάζει λίγο περισσότερο με απόδραση.

www.tezenis.com/gr/

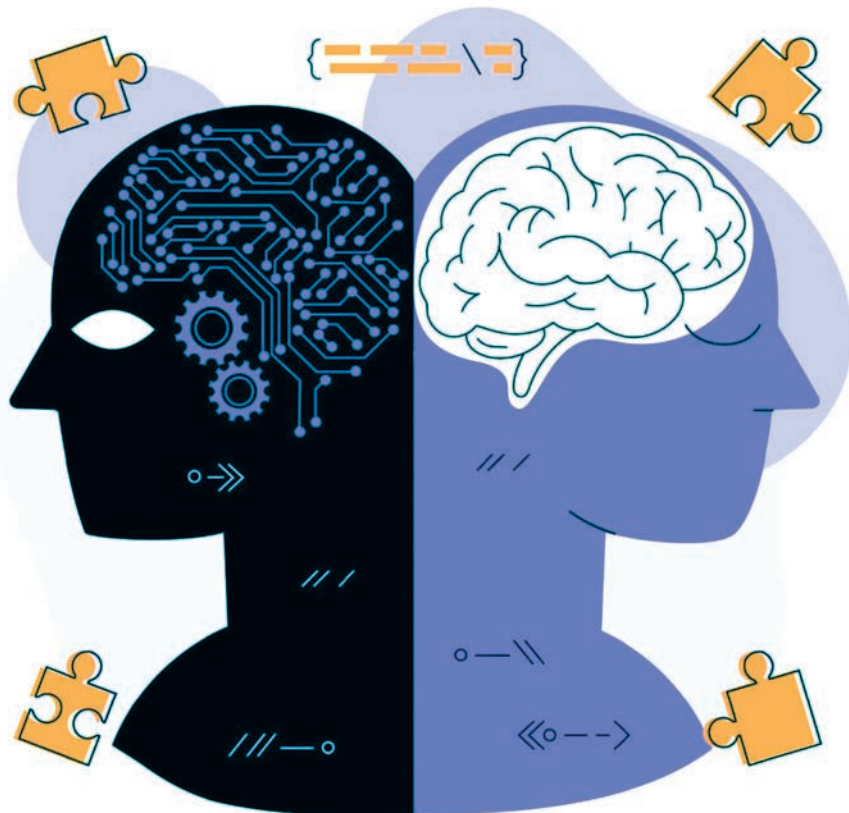
TEZENIS
swimwear

“ Η φετινή swimwear collection της Tezenis μοιάζει σαν ένα μικρό αισθητηριακό ταξίδι εμπνευσμένο από τη φύση ”

Αυτό το κείμενο ποιος το έχει γράψει;

Το AI γράφει πια τα πάντα και τα γράφει με τη δική του, χαρακτηριστική φωνή - μόνο ερένα μου φαίνεται κάπως εκνευριστική;

Της ΕΛΕΝΑΣ ΛΑΝΑΡΑ

Είμαι από τους ανθρώπους εκείνους τους γραφικούς που τους αρέσουν οι γρίφοι. Τα σταυρόλεξα, οι αστυνομικές ταινίες που ψάχνεις τον ένοχο, τα παζλ, ό,τι μπορεί να ταλαιπωρήσει άσκοπα το μυαλό μου. Από τότε που το AI μπήκε στη ζωή μας, βρήκα ένα νέο παιχνίδι - διαβάζω ένα κείμενο και αυτόματα, σχεδόν αντανάκλαστικά, μπαίνω στη διαδικασία να καταλάβω αν το έχει γράψει άνθρωπος ή αλγόριθμος. Όχι για λόγους ηθικής ή δεοντολογίας, αλλά από περιέργεια. Την ίδια περιέργεια που με κάνει να αναζητώ τον δολοφόνο στα βιβλία του Σιμενόν και της Άγκαθα Κρίστι. Είπαμε, γραφική!

Εδώ όμως υπάρχει μια παγίδα. Τα κείμενα του AI είναι πια παντού. Στα μενού των εστιατορίων, στις διαφημίσεις, στα άρθρα περιοδικών και εφημερίδων. Κι εμένα αρχίζει να μου γίνεται ψυχαναγκασμός. Δεν μπορώ πια να διαβάσω ένα κείμενο με την ψυχία μου, χωρίς ο Πουαρό μέσα μου να λέει: «AI, ε; Πιθανότατα. Ή μπα;».

Διάβαζα προχθές ένα άρθρο για το πώς η χρήση του AI ευτελίζει το επάγγελμα του συγγραφέα. Λίγο κάτι κλισέ για την «ψηφιακή μας εποχή», λίγο κάτι βαρύγδουπα ερωτήματα για την «ανθρώπινη εμπειρία» -ωχ, κάτι δεν πάει καλά, αρχίζω να σκέφτομαι, κάτι δεν κολλάει, το κείμενο δεν είναι αυτό που λέει ότι είναι, είναι ύποπτο, ίσως να είναι ένοχο. Όχι, μια χαρά κείμενο ήταν. Αλλά είχε κάτι, έναν λυρισμό κάπως γλυκανάλατο, μια επίφαση σοβαρότητας. Μύριζε AI. Ναι, είναι παράνοια και την έχω. Κάθε κλισέ μεταφορά μου τη δίνει, κάθε παραπάνω καλολογικό στοιχείο επίσης. Πράγματα που κάποτε θα ήταν απλώς σχήματα λόγου είναι πλέον για μένα τεκμήρια ενοχής. Δεν διαβάζω πια κείμενα, αναζητώ πειστήρια. Ναι, δεν είναι ζωή αυτή.

Μα πώς τα λέει...

Όταν πρωτοκυκλοφόρησε το ChatGPT, όλοι κόλλησαν στα κινητά τους παρακολουθώντας μαγεμένοι το AI να παράγει ό,τι του ζητούσαν. Ένα ποίημα στο στιλ του Βαβάρη; Ναι, μισό λεπτό. Με επιρροές από Μάρκο Σεφερλή; Βεβαίως. Να βάλουμε εμβόλιμα και μια διαφήμιση για τεντόπανα στη δεύτερη στροφή; Έτοιμο σ' ένα λεπτό. Μετά το βαρεθήκαμε, δεν διασκεδάζουμε πια ζητώντας του κουλά πράγματα. Άλλωστε εκείνο που είχε πλάκα ήταν ακριβώς το να του ζητάς κουλά πράγματα. Τα ίδια τα κείμενα δεν ήταν εντυπωσιακά καλά. Ούτε τώρα είναι. Είναι όμως παντού.

Κάποιοι πιστεύουν ότι το AI γράφει σχεδόν όλες τις εργασίες των φοιτητών σε ολόκληρο σχεδόν τον κόσμο. Η Amazon έχει γεμίσει βιβλία γραμμένα από το AI. Στα σόσιαλ; Εκεί βασιλεύει. Πού να σκέφτεσαι τώρα τι σχόλιο ν' αφήσεις στην σέλιφ του άλλου; Αναθέτεις στο Meta AI να το γράψει όπως ξέρει. Αν είναι, ωστόσο, να αναθέσουμε στο AI όλη τη γραπτή μας επικοινωνία, καλό είναι να ξέρουμε πώς γράφει. Αν κάνεις αυτή την ερώτηση στο Chat GPT, θα σου

απαντήσει με μετριοφροσύνη ότι έχει γραφή ακριβή και λειτουργική, αλλά κάπως Ξερή, που στερείται χαρακτήρα. Αλλά αυτό είναι ψέμα. Το AI έχει το δικό του στιλ, κάνει τα δικά του λεκτικά ακροβατικά, αγαπάει λέξεις και ρητορικά σχήματα, του αρέσει να λογοτεχνίζει. Καταρχήν, όπως κι άλλοι θα έχουν προσέξει, του αρέσει πάρα πολύ να λέει «Δεν είναι X. Είναι Ψ». Δεν δάκρυσε, χαμογέλασε. Δεν έπεσε, φτερούγισε. Διαβάζω κι εγώ στο κουτί της πίτσας «Δεν είναι πίτσα, είναι πάθος» και λέω να, AI. Διαβάζω στον ταξιδιωτικό οδηγό «Δεν είναι ταξίδι, είναι εμπειρία αναγέννησης», άντε πάλι τα ίδια. Μα κι άλλοι μιλούν έτσι, θα μου πεις. Ναι αλλά το AI το έχει χρησιμοποιήσει τόσο πολύ αυτό το κολπάκι, το έχει κάψει και το έχει ξεχειλώσει τόσο, που το έκανε δικό του. Και τώρα, αν ακούσω έναν πολιτικό να λέει «δεν είναι υπόσχεση, είναι δέσμευση», φαντάζομαι το Chat GPT εν δράσει.

Άλλη μεγάλη του αγάπη είναι οι μικρές, κοφτές προτάσεις. Κατά προτίμηση ανά τρεις. Διαβάζω για τον ελέφαντα, που, όταν είναι να πεθάνει, αποσύρεται. «Από αξιοπρέπεια. Από ευαισθησία. Από μεγαλείο». Ναι, ξέρω, κι άλλοι γράφουν έτσι, και κάποιοι καλοί συγγραφείς μάλιστα. Εκεί μάλλον ξεκινάει το πρόβλημα. Το AI θέλει να γράφει καλά, ποιοτικά. Ίσως κάπου στην εκπαίδευσή του του είπαν ότι αυτά τα κόλπα τα βρίσκεις στα καλογραμμένα κείμενα. Κι αυτό τα πήρε και τους έδωσε να καταλάβουν. Μετά είναι η επιλογή των λέξεων. Κάποιες τις λατρεύει. Όπως τη λέξη «εμβληματικό» - ό,τι μου στέλνει πια το Pinterest είναι εμβληματικό. Αλλά η πιο αγαπημένη του είναι η λέξη «αποτύπωμα», τη βλέπεις παντού -το αποτύπωμα της μοναξιάς, της καλοσύνης, του πόνου, δεν έχει τελειωμό. Επίσης αγαπά πολύ τις «σκιές», τις «μνήμες», τις «σιωπές», τους «βόμβους» και τους «ψιθύρους». Τρελαίνεται να γράφει για πράγματα «αμυδρά», «σχεδόν ξεχασμένα», για τα «δέντρα που ψιθυρίζουν μυστικά», τα «κενά του ήχου» και, βέβαια, το «αποτύπωμα της σιωπής». Είπαμε, το AI θέλει να γράφει καλά. Πιθανότατα έμαθε ότι το «καλό» γράψιμο δεν βροντοφωνάζει, δεν ωρύεται, έχει απαλούς τόνους και λεπτές αποχρώσεις, πράγματα που λέγονται φευγαλέα ή και καθόλου. Οπότε σου παίρνει τα αυτιά να μιλάει για πράγματα «ήσυχα», «αθόρυβα» και «σιωπηρά». Τι να κάνεις...

Του ζητώ να μου γράψει μια σύντομη ερωτική ιστορία. «Όπως την θέλεις εσύ», του λέω. Την ονομάζει -τι έκπληξη- «Ερωτική ιστορία σιωπής». «Το φως της λάμπας έπεφτε λοξά στο τραπέζι, αφήνοντας το υπόλοιπο δωμάτιο σε μια απαλή, χρυσή σκιά». Αρχίσουμε πάλι με τις σκιές, σκέφτομαι εγώ. «Η Άννα καθόταν απέναντί του, με τα δάχτυλά της να χαϊδεύουν αφηρημένα το χείλος του ποτηριού. Το άρωμά της, κάτι ανάμεσα σε γιασεμί και νύχτα, τον τύλιξε χωρίς να ζητήσει άδεια». Να τα και τα κλισέ, σκέφτομαι. Λίγο πιο κάτω φιλιούνται και καταλήγει: «Μερικές φορές η αρχή δεν μοιάζει με θόρυβο. Μοιάζει με ψίθυρο». Τι λέγαμε;

Παίρνω φόρα και ζητώ τη γνώμη του για το πώς γράφει η Έλενα Λαναρά. Αφού μου πλέκει ένα μικρό εγκώμιο, (να 'ναι καλά, αλλά ξέρω ότι για όλους καλά λόγια λέει) καταλήγει: «Αν έπρεπε να το συνοψίσω σε μία φράση, γράφει σαν να ψιθυρίζει μια αλήθεια που όλοι έχουμε νιώσει, αλλά δεν έχουμε πει». Δεν θα τελειώσουμε ποτέ μ' αυτούς τους ψιθύρους. Του ζητώ ένα κείμενο στο στιλ της Έλενας Λαναρά. Μου γράφει κάτι γλυκανάλατο για βλέμματα που μένουν μισά κι καρδιές που μετακινούνται χωρίς να κάνουν ήχο (σιγά μην έκαναν). «Πολύ λυρικό δεν είναι για Λαναρά;» του λέω. «Αυτή έχει και μια ειρωνεία». «Δίκιο έχεις», απαντά, «μια ειρωνεία πιο στεγνή, πιο αστική, με ελαφριά απόσταση από το συναίσθημα, με βλέμμα που περισσότερο παρατηρεί και λιγότερο βουτάει». Δεν ξέρω αν έχω χαζέψει από την κουβέντα με το AI, πάντως έχω κάποιους φίλους που θα συμφωνούσαν μ' αυτή την περιγραφή μου. Κι αυτό κάπως με τρομάζει -ο αλγόριθμος με κατάλαβε. Αλλά δεν θα το πω. Δεν θα το φωνάξω. Ίσως μόνο να το ψιθυρίσω.

Ποιος μιμείται ποιον

Για να είμαστε όμως δίκαιοι με τα chatbots, δεν έχουν εμπειρία του κόσμου μας. Πώς να γράψεις για τη θάλασσα αν δεν την έχεις δει, δεν σε έχει γαληνέψει και δεν σ' έχει τρομάξει. Και πώς να γράψεις για φαγητό αν δεν έχεις πεινάσει, δεν έχεις πέσει με τα μούτρα σ' ένα πιάτο τηγανητές πατάτες κ.λπ κ.λπ; Αντί για εμπειρίες, το AI έχει ένα τεράστιο οπλοστάσιο λέξεων και την ικανότητα να τις συνθέτει. Και, βέβαια, έχει μια ακόρεστη λαχτάρα να μας πει ναι, να συμφωνήσει μαζί μας, να μας κάνει το χατίρι. Έτσι είναι εκπαιδευμένο. Γι' αυτό και η φωνή του είναι υπερπρόθυμη -και λίγο Ξερωτική. Πολλούς δεν τους ενοχλεί καθόλου. Διαβάζεις στο Facebook μια ανάρτηση που λέει μια AI αρλούμπα του τύπου «οι καρδιές δεν κάνουν θόρυβο όταν μετακινούνται», που λέγαμε πιο πριν. Κι από κάτω τα σχόλια γράφουν «Πόσο αληθινό!» και «Δάκρυσα», κι ακόμη, «Μπορώ να το κοινοποιήσω;».

Κάπου διάβαζα ότι πλέον πολλοί άνθρωποι προτιμούν να διαβάζουν την ποίηση του AI παρά αυτήν ενός ποιητή ανθρώπινου. «Τα AI ποιήματα», θα σου πουν, «είναι πιο όμορφα, μιλούν για βαθιά και συγκινητικά πράγματα, να, διάβαζα προχθές ένα με τίτλο το αποτύπωμα της σιωπής». Δύο πιθανότητες βλέπω στον ορίζοντα. Η μία είναι το AI, που δεν παύει κάθε μέρα να εκπαιδεύεται και να γίνεται καλύτερο, να μάθει τελικά να μιλάει όπως εμείς. Η άλλη είναι εμείς οι άνθρωποι, όσο περισσότερο το διαβάζουμε, τόσο περισσότερο να υιοθετούμε το στιλάκι του, χωρίς καλά καλά να το καταλάβουμε. Μπορεί βέβαια και να συναντηθούμε κάπου στη μέση. Όπως και να 'χει, όταν κάτι από τα παραπάνω, οποιοδήποτε, συμβεί -και μάλλον δεν θα αργήσει- αυτό το κείμενο θα είναι πλέον παρωχημένο. «Τελεσίδικα. Οριστικά. Αμετάκλητα», όπως θα 'λεγε και το AI. **A**

Για να είμαστε όμως δίκαιοι με τα chatbots, δεν έχουν εμπειρία του κόσμου μας. Πώς να γράψεις για τη θάλασσα αν δεν την έχεις δει; Πώς να γράψεις για φαγητό αν δεν έχεις πεινάσει;

Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα

Ο έρωτας, ο θάνατος, η ελευθερία

© GETTY IMAGES

Ο Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα γεννήθηκε στις 5 Ιουνίου 1898. Εδώ θα πούμε λίγα λόγια για το έργο του ως πιανίστα, για τον τρόπο που τον υποδέχτηκε η Ελλάδα μέσω του Νίκου Γκάτσου και για τον τρόπο που εμπνεύστηκαν από εκείνον σπουδαιότεροι τραγουδοποιοί, όπως ο Λέοναρντ Κοέν και ο Τιμ Μπάκλεϊ.

Ο Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα δεν ήταν ένας ακόμα ποιητής ή ένας ακόμα θεατρικός συγγραφέας. Ήταν μια φωνή που μίλησε για τον έρωτα, τον θάνατο και την ελευθερία με έναν τρόπο που συγκίνησε και εξακολουθεί να συγκινεί εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Γεννήθηκε το 1898 σε ένα μικρό χωριό της Γρανάδας, κι από μικρός έδειξε το ταλέντο του στη μουσική –παίζοντας πιάνο– αλλά και στη λογοτεχνία. Σπούδασε νομικά, φιλοσοφία και λογοτεχνία, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο όμως, βυθίστηκε στον κόσμο του θεάτρου και της ποίησης. Πολύ γρήγορα έγινε κεντρική φιγούρα στην πνευματική ζωή της Ισπανίας, αλλά το 1936, με το ξέσπασμα του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου, δολοφονήθηκε από εθνικιστές λόγω των φιλελεύθερων ιδεών του και της στάσης ζωής του.

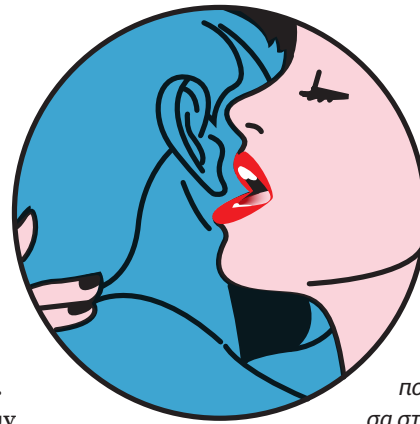
Η σχέση του Λόρκα με την Ελλάδα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον Νίκο Γκάτσο. Ο σπουδαίος Έλληνας ποιητής και στικουργός ήταν αυτός που μετέφρασε πολλά από τα έργα του Λόρκα στα ελληνικά, αναδεικνύοντας τη μουσικότητα και το βάθος της ποίησής του. Ο Γκάτσος μεταφράζει πολύ νωρίς και μάλιστα αναδημιουργεί τον «Ματωμένο γάμο», το «Περλιμπλίν και Μπελίσα», το «Σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα», την «Παραλογή του μισούπνου» και τον «Θρήνο για τον Ιγνάθιο Σάντσεθ Μεχίας». Θα έλεγε κανείς ότι στις μεταφράσεις αυτές ο Λόρκα διαβάζεται σχεδόν σαν Έλληνας ποιητής. Ο Γκάτσος καταφέρνει να μεταφέρει το πνεύμα και την ατμόσφαιρα του ισπανικού πρωτότυπου, εμπλουτίζοντάς το με μια ιδιαίτερη ελληνικότητα. Μέσα από τις μεταφράσεις αυτές αλλά και μέσω των στίχων για τα τραγούδια που μελοποίησε ο Μάνος Χατζιδάκις, ο Λόρκα γίνεται πολύ αγαπητός στο ελληνικό κοινό.

Όμως και ο Νίκος Καββαδίας γράφει το 1945 το ποίημα «Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα». Αντλεί την έμπνευσή του από τη δολοφονία του ποιητή από τους φρανκιστές. Ο Καββαδίας, έχοντας επίσης στο μυαλό του τη ναζιστική θηριωδία και την Κατοχή στην Ελλάδα, συνδέει τον θάνατο του Λόρκα με ελληνικά μαρτυρικά γεγονότα, όπως η Καισαριανή και το Δίστομο. Το ποίημα γίνεται σύμβολο αντιφασισμού, μνήμης και διεθνούς αλληλεγγύης των λαών απέναντι στη βία και την καταπίεση.

Η μουσική ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής και του έργου του Λόρκα. Ήταν εξαιρετικός πιανίστας και αγαπούσε βαθιά την ισπανική παράδοση. Μια από τις πολύ σημαντικές μουσικές συνεργασίες του Λόρκα ήταν με τη χορεύτρια και τραγουδίστρια του φλαμένκο Αρκεντινίτα. Μαζί, ηχογράφησαν μια σειρά από παραδοσιακά ισπανικά τραγούδια το 1931, ηχογραφήσεις ανεκτίμητες, καθώς διασώζουν την αυθεντική ερμηνεία και το πάθος της ισπανικής λαϊκής μουσικής, όπως την αντιλαμβάνονταν και την απέδιδαν δύο από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της εποχής τους.

Η επιρροή του Λόρκα έφτασε και μέχρι τον Λέοναρντ Κοέν, που τον θεωρούσε έναν από τους σπουδαιότερους ποιητές του κόσμου. Ο Κοέν γράφει το «Take this waltz», τραγούδι που βασίζεται στο ποίημα του Λόρκα «Requieño vals vienés». Δεν μεταφράζει απλά το ποίημα, αλλά το αναδημιουργεί μ' έναν τρόπο παρόμοιο με αυτόν του Γκάτσου, διατηρώντας το πνεύμα και τη μελαγχολία του πρωτότυπου. Κι αν η Ελλάδα γειτονεύει με το κλίμα και το πνεύμα της Ισπανίας, η από την άλλη άκρη του κόσμου προσέγγιση του Κοέν αποδεικνύει την οικουμενικότητα του έργου του Λόρκα και την ικανότητά του να εμπνέει καλλιτέχνες από διαφορετικούς πολιτισμούς και εποχές. Ακόμα ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και το άλμπουμ «Lorca» του Τιμ Μπάκλεϊ. Ο Μπάκλεϊ γοητεύεται από την ικανότητα του Λόρκα να εκφράζει το σκοτάδι και το φως, το πάθος και την απόγνωση, και μάλιστα με τρόπο που είναι ταυτόχρονα γήινος αλλά και υπερβατικός. Με το «Lorca» ενσωματώνει την αισθητική του ποιητή στη δική του μουσική έκφραση, δημιουργώντας ένα πειραματικό, σχεδόν ατονικό άλμπουμ. Αυτός ήταν σε πολύ μεγάλο βαθμό, άλλωστε, ο τρόπος με τον οποίο ο Μπάκλεϊ έβλεπε το έργο του Λόρκα.

Μέσα από τα έργα ανθρώπων που τον αγάπησαν και μετέφεραν το έργο του σε διαφορετικούς κόσμους, η φωνή του Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα συνεχίζει να ακούγεται, να εμπνέει και να μας υπενθυμίζει την ομορφιά, την αγάπη και την ανάγκη για ελευθερία. Εκείνα τα στοιχεία που έχουμε ανάγκη σήμερα περισσότερο από οτιδήποτε άλλο.

1 Το αγόρι μου είχε γενέθλια πριν από 2 μήνες

και σκεφτόμουν πολύ καιρό πριν τι δώρο να του κάνω. Επειδή του αρέσουν πολύ τα βιντεοπαιχνίδια, του πήρα μια κονσόλα για να παίξει. Δεν με μούτζωναν καλύτερα; Αυτή η συσκευή μάς έχει φτάσει στα όρια του χωρισμού ήδη 5 φορές! Και την πλήρωσα κι ένα σωρό λεφτά. Έπειτα από μερικές μέρες, κατάλαβα ότι έκανα μεγάλο λάθος. Δεν ξεκολλάει απ' την καρέκλα. Γυρίζει απ' τη δουλειά, ίσα που με χαιρετάει, τρώει και, μέχρι να πέσει για ύπνο, παίζει βιντεοπαιχνίδια. Έχει εθιστεί κανονικότητα! Όλο αυτό το διάστημα έχουμε βγει μόνο μία φορά, κι αυτό σε κάτι γενέθλια που ήταν και υποχρέωση. Τι να κάνω;

Όταν του χάρισες την κονσόλα, πιθανότατα φαντάστηκες μερικά χαλαρά βράδια, λίγο gaming και μετά επιστροφή στην πραγματικότητα. Πού να 'ξερες;! Το θέμα, όμως, δεν είναι η κονσόλα. Αν αύριο εξαφανιζόταν μαγικά από το σπίτι, το πραγματικό ερώτημα θα παρέμενε. Θα ήθελε να περνάτε χρόνο μαζί; Γιατί είναι απαραίτητο να βρίσκουμε χρόνο για ό,τι/όποιον μας είναι σημαντικό/ς. Ασε στην άκρη τους τσακωμούς και πες του απλά τι συμβαίνει. Ότι σου λείπει και ότι η σχέση σας έχει περάσει σε δεύτερη μοίρα. Και μετά παρατήρησε: όχι τι θα πει, αλλά τι θα κάνει!

2 Τζένη μου, αυτή τη στιγμή σου γράφει μια κουρασμένη ψυχή. Σωματικά και πνευματικά κουρασμένη. Εγώ και το αγόρι μου μένουμε με τους γονείς του. Η συγκατοίκηση είναι οκέι, με τα καλά της και τα κακά της. Ωστόσο, το πρόβλημα είναι το σπίτι, το οποίο είναι αρκετά μικρό για 4 άτομα, πράγμα που δημιουργεί ένα ακόμη μεγαλύτερο πρόβλημα: ότι για να κάνουμε κάτι, πρέπει να περιμένουμε να φύγουν τα μελλοντικά πεθερικά μου, μη μας ακούσουν. Το καταλαβαί-

νω, αλλά με έχει κουράσει η όλη κατάσταση.

Κατανοώ την κούραση του να μην μπορείς ποτέ να χαλαρώσεις μέσα στον ίδιο σου τον χώρο.

Γιατί ένα σπίτι είναι το μέρος, όπου

μπορείς να κυκλοφορείς ξυπόλυτη, να γελάς δυνατά και τα λοιπά και τα λοιπά. Αυτό δεν σημαίνει ότι η λύση είναι να νοικιάσεις αύριο ένα διαμέρισμα. Σημαίνει, όμως, ότι ίσως ήρθε η ώρα να σταματήσετε να αντιμετωπίζετε την κατάσταση σαν κάτι προσωρινό που θα λυθεί κάποτε και να την κάνετε κοινό σχέδιο. Με καθημερινό ψάξιμο, δεν μπορεί, κάτι θα βρείτε. Εύχομαι να είναι σύντομη η αναζήτηση!

3 Είμαι σε σκέψεις. Πριν από λίγες μέρες, το αγόρι μου μου ξεφούρνισε ότι θέλει να ταξιδέψει μόνος του στο εξωτερικό για ένα τρίμηνο. Είμαστε από τους ανθρώπους που ταξιδεύουν συχνά. Μας αρέσει πολύ να ανακαλύπτουμε νέα μέρη, αλλά πάντα ταξιδεύουμε μαζί. Έχω μπει σε σκέψεις. Από τη μια μεριά το καταλαβαίνω, γιατί είναι μια εμπειρία το solo travel – δεν το συζητώ. Από την άλλη, όμως, μου μπαίνουν και ιδέες. Γιατί δεν μου πρότεινε να πάμε μαζί;

Είναι απόλυτα κατανοητό να έχει ανάγκη κάποιος να ταξιδέψει μόνος του. Αλλά εκεί έρχεται το μυαλό μας, που έχει αυτή την αξιολογιστική ικανότητα, όταν του λείπουν οι πληροφορίες, να τις συμπληρώνει μόνο του. Και, συνήθως, δεν επιλέγει και το πιο cool σενάριο! Μπορεί, λοιπόν, σ' αυτό το ταξίδι του να θέλει να βρει ξανά τον εαυτό του. Αλλωστε καλές σχέσεις δεν είναι μόνο εκείνες όπου το ζευγάρι κάνει τα πάντα μαζί. Είναι κυρίως εκείνες, όπου οι δύο άνθρωποι μπορούν να κάνουν και πράγματα χωρία, χωρίς να απειλείται το «μαζί». Από την άλλη, καταλαβαίνω γιατί σε ξένισε το γεγονός και σου προτείνω να του το επικοινωνήσεις με ωραίο και χαλαρό τρόπο.

Κανόνισε κι εσύ ένα ταξιδάκι με την κολλητή σου και όλα καλά!

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, Κριέ! Εστίασε στο σπίτι και στις διαπροσωπικές σου σχέσεις, καθώς αυτοί είναι οι τομείς γύρω από τους οποίους εστιάζει και το επταήμερο αυτό. Μπορείς, ας πούμε, να συζητήσεις τα θέματα που σε αφορούν και να εκφράσεις τα συναισθήματά σου. Βέβαια, μπορεί να υπάρχει κι ένα χάος γύρω σου. Αποδέξου το και προχώρα παρακάτω. Να ξέρεις, ωστόσο, πως δεν πρέπει ν' αλλάζεις τα λόγια των άλλων, γιατί τα συμπεράσματα που θα βγάλεις θα είναι λάθος. Μην καταπιέξεις ούτε τα θέλω σου όμως. Στα ερωτικά, αν είσαι μόνος, μην εμπιστεύεσαι οποιονδήποτε σου μιλάει για πολλά κεράσια. Αν δεν είσαι μόνος, γίνε λίγο πιο τρυφερός μεν, πρόσεξε τις παρεξηγήσεις με το έτερον ήμισυ δε.

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, Ταύρε! Με άκρω κοινωνική διάθεση υποδέχεσαι το νέο επταήμερο, καθώς ευνοούνται συζητήσεις, επαφές και μετακινήσεις. Το ζόρι ξεκινά εκεί που πρέπει να γίνεις λίγο πιο μαλακός στον τρόπο σου και να δείξεις ότι έχεις ενσυναίσθηση. Βέβαια, υπάρχει έντονο παρασκήνιο, ψευτιά και οι σκέψεις σου είναι αρκετά μπερδεμένες. Άρα δεν σε αδικώ που είσαι λίγο απόμακρος ή και απότομος. Θα σου πω, όμως, να μην παρασύρεσαι από φήμες κι αφήνεις την κρίση σου να θολώνει. Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι αδέσμευτος, μη ζεις μόνος σου το έργο του έρωτα. Κοινώς, μην εξιδανικεύεις τα νέα άτομα που γνωρίζεις. Αν είσαι δεσμευμένος, κάνε συζητήσεις με το αμόρε, αλλά μάζεψε τις ανασφάλειές σου.

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Καλή εβδομάδα, Δίδυμε! Το ενδιφέρον σου στρέφεται στις ανάγκες, υλικές και συναισθηματικές, καθώς αρχίζεις και καταλαβαίνεις ότι μόνο έτσι θα μπορέσεις να νιώσεις λίγο πιο safe. Βέβαια, για να μη σου χαϊδέω μόνο τα αυτιά, θα πω ότι υπάρχει γενικά ένα χάος γύρω από τα μελλοντικά σου σχέδια. Μπορεί, ας πούμε, να πιάσεις τον εαυτό σου μπερδεμένο σχετικά με τους στόχους σου. Ίσως, πάλι, κάποιοι φίλοι να αποδειχτούν φίδια! Καλού κακού, κράτα μικρό καλάθι. Στα γκομενικά, αν είσαι single, ίσως γεννηθεί ένας νέος έρωτας μέσα από το φιλικό σου περιβάλλον. Πάντως, ό,τι και να είναι, θέλει χρόνο. Αν δεν είσαι single, μη μεταφέρεις σχόλια άλλων μέσα στη σχέση σου, γιατί προκαλείς εντάσεις άδικα.

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, Καρκίνε! Διπολικό το κλίμα, καθώς από τη μία ο Ερμής τονώνει το ένστικτό σου, από την άλλη, ο Ποσειδώνας θολώνει την κρίση σου. Είναι προσωρινό, οπότε κάνε υπομονή. Το ίδιο ισχύει και για τις στιγμές που νιώθεις συναισθηματικά μπερδεμένος ή παρεξηγείται με άτομα του κύκλου σου. Δυσκολεύεσαι να μεταφέρεις ξεκάθαρα τη σκέψη σου και νομίζεις ότι οι γύρω σου δεν σε καταλαβαίνουν. Αυτό όμως δεν ισχύει! Στα του έρωτα, αν είσαι ελεύθερος, έχεις έντονη γοητεία, αλλά μην επενδύεις συναισθηματικά στους ανθρώπους πριν τους γνωρίσεις, γιατί το τρως το κεφάλι σου και μετά κλαίγεις. Αν δεν είσαι ελεύθερος, μην κάνεις σκηνές ζηλοτυπίας.

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Καλή εβδομάδα, Λέοντα! Το νέο επταήμερο σου λέει πως πρέπει να χαλαρώσεις, να στραφείς λίγο προς τα μέσα και να κάνεις τον απολογισμό σου. Βέβαια, δεν πρέπει να περάσεις στο άλλο άκρο και ν' αρχίσεις να ανησυχείς, να απογοητεύεσαι ή να μπερδεύεσαι, έτσι; Μην υπερναλύεις καταστάσεις και μη δημιουργείς σενάρια επιστημονικής φαντασίας, που απέχουν από την πραγματικότητα, γιατί εσύ θα χάσεις. Στα αισθηματικά, αν είσαι μόνος, μη βιαστείς να επενδύσεις στον οποιοδήποτε σου δίνει μεγάλες υποσχέσεις. Αν δεν είσαι μόνος, είσαι ρομαντικός μεν, πρέπει να περάσεις πιο private στιγμές με το αμόρε δε. Κοινώς, να περάσετε ποιοτικό χρόνο μαζί.

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Παρθένε! Αξιοποίησε τις ευκαιρίες να γίνεις πιο κοινωνικός, ώστε να μπορέσεις να κυνηγήσεις τους στόχους σου. Παράλληλα, μπορείς να ξεκινήσεις συζητήσεις με φίλους και να βρεις την υποστήριξη που ψάχνεις. Το ίδιο μπορείς να κάνεις και με τις ομάδες στις οποίες είσαι μέλος. Όμως πρέπει να είσαι λίγο πιο προσεκτικός, γιατί ίσως μπερδεύεις σχετικά με τις προθέσεις των άλλων ή να δεις ότι κάπου έπεσες έξω στα σχέδιά σου. Στα προσωπικά, αν είσαι χωρίς σχέση, ευκαιρίες για νέες γνωριμίες υπάρχουν, αλλά πρέπει να κάνεις υπομονή μέχρι να ξεκαθαρίσει το τοπίο. Αν είσαι σε σχέση, επικοινωνήσε τις επιθυμίες σου με πιο γλυκό τρόπο.

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Καλή εβδομάδα, Ζυγέ! Με στραμμένο το βλέμμα στα επαγγελματικά λες «καλημέρα» στο νέο επταήμερο. Πρέπει απλώς να κοιτάξεις λίγο και την εικόνα που βγάζεις προς τα έξω. Πάντως το ένστικτό σου «βαράει» υπερωρίες, και μπορείς να βρεις τρόπους να βελτιώσεις τα πράγματα. Μην απογοητεύεις αν στις συνεργασίες ή στις διπροσωπικές σου σχέσεις επικρατεί ασταθές κλίμα. Μη γίνεις ανασφαλής ως προς τις αποφάσεις σου επειδή κάποιοι άλλα λένε κι άλλα εννοούν. Στα προσωπικά, αν δεν έχεις σχέση, πρόσεξε τις γνωριμίες μέσα από τη δουλειά, γιατί η φάση δεν είναι ξεκάθαρη. Αν έχεις σχέση, μην αφήσεις τις υποχρεώσεις της καθημερινότητας να μονοπωλήσουν το ενδιαφέρον σου.

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Σκορπιέ! Αρκετά ευνοϊκό προβλέπεται το κλίμα για σένα, καθώς ανοίγουν οι δρόμοι σχετικά με θέματα γνώσεων, ταξιδιών ή τον νόμο. Αν εμπιστευτείς το ένστικτό σου, εγώ θα πω ότι μπορείς να γίνεις και λίγο πιο αισιόδοξος. Από την άλλη, δεν θα λείψουν τα μπερδέματα και η ασυνεννοησία. Από το να κουραστείς ψυχικά και να χάσεις την μπάλα, προτείνω να εστιάσεις σε λεπτομέρειες, για να μπορέσεις να δεις το bigger picture. Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι μπακούρι, μην εμπιστεύεσαι την εξιδανικευμένη εικόνα που έχεις πλάσει στο μυαλό σου σχετικά με μια νέα γνωριμία. Αν δεν είσαι μπακούρι, μην αφήσεις την γκρίνια μέσα στη σχέση λόγω των θεμάτων που μπορεί να υπάρχουν στη δουλειά.

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Τοξότη! Επειδή αυτό το επταήμερο έρχεται αντιμετώπις με σκέψεις, φοβίες και άγχη, θα σου προτείνω να εστιάσεις στα οικονομικά, ώστε να νιώσεις safe. Όλα τ' άλλα θα έρθουν, αρκεί να συμβουλευτείς το ένστικτό σου και να «διαβάσεις» τους άλλους. Πάντως το μόνο σίγουρο είναι ότι δεν πρέπει να παρασυρθείς από ανασφάλειες, γιατί δεν θα μπορέσεις να ξεχωρίσεις το πραγματικό από το «μαϊμού». Όσον αφορά τον έρωτα, αν είσαι μπακουρομπάκουρο, θες να βρεις την αγάπη τη μεγάλη, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να αγνοείς τα red flags στις νέες γνωριμίες. Αν δεν είσαι μπακουρομπάκουρο, εστίασε στο πάθος και σε ό,τι σας ενώνει με το αμόρε, όχι σε ό,τι σας απομακρύνει.

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Αιγόκερε, καλή εβδομάδα! Καλό είναι να εστιάσεις στις διαπροσωπικές σου σχέσεις και στις συνεργασίες σου, τώρα που ο Ερμής από τον Καρκίνο ευνοεί τις επικοινωνίες σου. Δεν πρέπει να το αφήσεις να πάει χαμένο αυτό, σωστά; Ωστόσο υπάρχουν και σκηνικά λίγο πιο περίπλοκα, όπως η ασυνεννοησία στην καθημερινότητα ή τα μπερδεμένα λόγια που ακούς. Ακόμα, λοιπόν, κι αν νιώθεις ότι οι άλλοι δεν είναι ξεκάθαροι μαζί σου, εσύ πρέπει να προχωράς μπροστά πάντα με θάρρος! Στο ερωτικό κομμάτι τώρα, αν είσαι ελεύθερο πουλί, μην αφήνεις τον ενθουσιασμό σου να σε κάνει να φας το κεφάλι σου. Αν δεν είσαι ελεύθερο πουλί, άκουσε τις ανάγκες του αμόρε και ζήτησέ του να κάνει το ίδιο, για να περάσετε όμορφα.

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, Υδροχόε! Η καθημερινότητα και υποχρεώσεις της δουλειάς σε ξεζουμίζουν. Πρέπει να βρεις χρόνο για τον εαυτό σου, έτσι; Προτείνω, λοιπόν, να οργανώσεις καλύτερα τις δουλειές σου. Ή να προσαρμόσεις τα πάντα βάσει αυτού που αντέχεις και που νιώθεις ότι θέλεις να κάνεις. Πάντως δεν πρέπει να σε πιέζει τόσο. Η αφηρημάδα, ας πούμε, λόγω κούρασης είναι χαζομάρα! Απλώς ξεκουράσου. Στα θέματα καρδιάς τώρα, αν είσαι χωρίς σχέση, δεν νομίζω ότι σ' ενδιαφέρει να βρεις κάτι καινούργιο αυτή τη στιγμή, καθώς ο φόβος μην τυχόν και κάτι πάει στραβά επικρατεί. Αν είσαι ήδη με σχέση, προσπάθησε να χαλαρώσεις με το αμόρε, γιατί αλλιώς οι καβγάδες θα δώσουν και θα πάρουν.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, ψαράκι! Ευεργετικό και αναζωογονητικό επταήμερο, καθώς υπάρχουν ευκαιρίες να δημιουργήσεις, να χαρείς και να ανανεωθείς. Παράλληλα, μπορείς να εκφραστείς πιο ελεύθερα και ν' ασχοληθείς με τα χόμπι σου, προκειμένου να βελτιώσεις τη διάθεσή σου. Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να είσαι προσεκτικός, έτσι; Άρα μην παρασυρθείς από σενάρια πολύ ιδανικά για να είναι αληθινά. Και μην απογοητεύεις, λοιπόν, αν διαπιστώσεις ότι κάτι δεν πάει όπως το είχες πλάσει στον νου σου. Στα ερωτικά, αν είσαι μόνος, μπορείς να προσελκύσεις κόσμο και κοσμάκη, αρκεί να μην πετάς στα σύννεφα. Αν, πάλι, δεν είσαι μόνος, μην έχεις υψηλές προσδοκίες από το αμόρε, γιατί μάλλον το αγχώνεις.

ATHENS VOICE

Summer IN THE CITY PARTY

be there!

BLESS ME FATHER

Πλατεία Καρύτση 2, Αθήνα

ΠΕΜΠΤΗ
18 ΙΟΥΝΙΟΥ

DOORS OPEN 19:00

Δηλώστε συμμετοχή
και διεκδικήστε δώρα αξίας 6.000€

powered by

protergia

Το πιο οικονομικό καρότσι γιατί αξίζει.

market research

Η αγορά των προϊόντων έγινε από την εταιρία ερευνών IWD, η οποία είναι υπεύθυνη μόνο για την πραγματοποίηση των αγορών. Η Lidl φέρει την αποκλειστική ευθύνη για την επιλογή των προϊόντων και για τυχόν σταθμίσεις που εφαρμόστηκαν. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε καταστήματα της Αθήνας την περίοδο 11.05.2026 - 16.05.2026.

No.1

στη σχέση
ποιότητας-τιμής*

*Σύμφωνα με ανεξάρτητη έρευνα από τον διεθνή οργανισμό ICERTIAS, η οποία διεξήχθη τον Μάιο του 2025 στην Ελλάδα.

Σε άλλο
Σούπερ Μάρκετ
96,16€

83,04€

Ανακάλυψε
όλα τα προϊόντα.